

MAAKUNTAKAAVA
**HUOMISEN
LAKEUS**

Kaavaselostus

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
Regional Council of South Ostrobothnia

Etelä-Pohjanmaan liitto

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050, kaavaselostus

ISBN: 978-951-766-471-4, ISSN: 1237-993X (nide)

ISBN: 978-951-766-472-1, ISSN: 2670-2258 (verkkojulkaisu)

Julkaisu A:79. Julkaisuvuosi 2024.

www.epliitto.fi

1 Sisälllys

1 Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050	6
1.1 Kaavaselostuksen tiivistelmä.....	7
2 Kaavoituksen lähtökohdat	8
2.1 Etelä-Pohjanmaan aiemmat maakuntakaavat	8
2.2 Kokonaismaakuntakaavan tarve.....	9
2.3 Maakunnan mahdollisuudet ja haasteet	9
2.4 Suunnittelualue	11
2.5 Maakunnan nykytila	12
3 Kaavan tavoitteet.....	18
3.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki	18
3.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	20
3.3 Maakuntastrategia.....	22
3.4 Muut valtakunnalliset ja maakunnalliset strategiat	24
3.5 Maakuntakaavan tavoitteet.....	25
3.6 Maakuntakaavan suunnitteluperiaatteet	28
4 Kaavan perusteena olevat selvitykset.....	29
4.1 Aluerakenne	29
4.2 Liikenne ja teknisen huollon verkostot	31
4.3 Viherrakenne.....	35
4.4 Luonnonvarat ja energiantuotanto	36
4.5 Kulttuuriympäristö.....	44

5	Kaavan vaiheet, osallistaminen ja vuorovaikutus.....	45
5.1	Aloitus- ja tavoitevaihe.....	45
5.2	Valmisteluvaihe.....	46
5.3	Ehdotusvaihe ja kaava-aineistoihin tehdyt muutokset	47
5.4	Hyväksymisvaihe ja kaavan voimaantulo	49
6	Kaavaratkaisun kuvaus	49
6.1	Kaava-asiakirjat	49
6.2	Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset.....	50
6.3	Aluerakenne	57
6.4	Liikenne ja teknisen huollon verkostot	87
6.5	Viherrakenne.....	135
6.6	Luonnonvarat ja energiantuotanto	149
6.7	Kulttuuriympäristö.....	175
7	Kaavan vaikutukset ja asetettujen tavoitteiden toteutuminen.	185
7.1	Vaikutusten arvioinnin menetelmät	186
7.2	Vaikutusten arvioinnin yhteenveto	187
7.3	Teemakohtaisen vaikutusten arvioinnin yhteenveto.....	188
7.4	Merkintäkohtaiset kaavan vaikutusten arvioinnit	193
8	Kaavan oikeusvaikutukset.....	193
8.1	Ohjausvaikutus kuntakaavoitukseen	193
8.2	Vaikutukset viranomaistoimintaan	194
8.3	Maakuntakaavaan liittyvä rakentamisrajoitus.....	194
9	Kaavan toteuttaminen ja seuranta	195
	Lähteet	197
	Liitteet	210
	Liite 1. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, niiden sijaintikunta/- kunnat ja alueiden kuvaus.	210

Liite 2. Turvetuotantoon soveltuvien alueiden kaavaratkaisun kuvaus vaihemaakuntakaavasta III	217
Liite 3. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	228
Liite 4. Etelä-Pohjanmaan erillislakikohteet.....	235

1 Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:tä on valmisteltu Etelä-Pohjanmaan liitossa vuodesta 2021 alkaen. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kokonaismaakuntakaava sisältäen seuraavat kokonaisuudet: aluerakenne, liikenne ja teknisen huollon verkostot, viherrakenne, luonnonvarat ja energiantuotanto sekä kulttuuriympäristö. Suunnittelualue kattaa koko maakunnan alueen. Uusi maakuntakaava kumoaa voimaan tullessaan aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat.

Maakuntakaavoitus on keskeinen maakuntien liittojen lakisääteinen tehtävä. Seudullisen suunnittelun tarve on osoittanut hyötynsä yksityiskohtaisemman suunnittelun tukipilarina ja kuntien välisen yhteistyön näkyväksi tekemisessä historian aikana. Maakuntakaavan uudistamista laaditaan monien yhteiskunnallisten murrosten ollessa käynnissä. Esimerkiksi vihreä siirtymä asettaa alueidenkäytölle haasteen järjestää yhteiskunnallisesti merkittäviä toimintoja nopeastikin uudesta näkökulmasta. Maakuntakaavassa sovitetaan yhteen valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa.

Tässä maakuntakaavassa on pyritty entistä strategisempaan maakuntakaavaan keskittyen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin kokonaisuuksiin. Kokonaismaakuntakaavassa on luotu Etelä-Pohjanmaalle kestävän ja kilpailukykyisen ympäristön ainekset tulevaisuuteen. Halusimme kaavan laadinnassa panostaa avoimeen ja laajaan vuorovaikutukseen eri osapuolten kesken. Uskomme, että saimme aikaan alueidenkäytön suunnitelman, johon kaikki osalliset voivat sitoutua.

Mari Pohjola

Suunnittelujohtaja

1.1 Kaavaselostuksen tiivistelmä

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kartalla esitetty suunnitelma maakunnan pitkän aikavälin maankäytöstä. Maakuntakaavassa keskitytään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin asioihin samalla huomioiden paikalliset tavoitteet. Käytännössä maakuntakaava ohjaa kuntien yleis- ja asemakaavoitusta, sekä viranomaisten toimintaa. Kaavamääräykset kuvaavat, miten kaavakartta merkintöineen vaikuttaa alueiden käyttöön.

Uusi kokonaismaakuntakaava laadittiin, koska aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat olivat kokonaisvaltaisen päivityksen tarpeessa. Osa niiden merkinnöistä todettiin vanhentuneiksi ja esimerkiksi energiantuotannossa viimeaikainen kehitys on ollut nopeaa, mikä edellytti maankäytön tavoitteiden uudelleen arviointia. Uusi maakuntakaava on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja valmistelussa on panostettu laajaan ja avoimeen vuorovaikutukseen. Maakuntakaava pyrkii toteuttamaan maakuntastrategiassa asetettuja tavoitteita, minkä lisäksi kaavalle on muodostettu omat erityisesti maankäyttöä koskevat tavoitteet.

Valmistelua ovat ohjanneet kunnista ja keskeisistä sidosryhmistä koostuva ohjausryhmä sekä lukuisat työneuvottelut ja tapaamiset sidosryhmien kanssa. Kaikilla kaavassa esiintyvillä merkinnöillä ja suunnittelumääräyksillä on oltava perustelu, joten kaavan laadinnan tueksi on teetetty monia selvityksiä, jotka ovat tuottaneet ajantasaista tietoa kaavan eri teemoista.

Virallisten kuulemisten yhteydessä saatujen satojen palautteiden lisäksi kaavan valmistelijat ovat tavanneet ja kuunnelleet kuntalaisia ja muita kaavan osallisia valmistelun eri vaiheissa. Lukuisia maakuntakaavan merkintöjä ja suunnittelumääräyksiä on valmistelun aikana muokattu saadun palautteen ja selvitystiedon perusteella. Maakuntahallitus on käsitellyt maakuntakaavan laadintaa säännöllisesti kokouksissaan ja lopullisen maakuntakaavan on hyväksynyt maakuntavaltuusto.

Lopullinen kaavaratkaisu sovittaa yhteen ristiriitaisiakin maankäytön intressejä ja sisältää myös kompromisseja. Energiatuotannon ja sähkönsiirron ohjaaminen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön turvaaminen saavat uudessa kaavassa aiempaa enemmän huomiota.

Maakuntakaavan vaikutuksia on arvioitu koko suunnittelutyön ajan esimerkiksi taustaselvitysten yhteydessä. Lisäksi maakuntakaavan vaikutuksia on arvioitu ulkopuolisen arvioitsijan toimesta. Arvioinnin mukaan uuden maakuntakaavan mukainen maankäyttöratkaisu toteuttaa tavoitteet, jotka työlle on asetettu.

Maakuntakaavan toteutumista seurataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua, sen toteutumista sekä alueiden kehittymistä seuraamalla.

2 Kaavoituksen lähtökohdat

Maakuntakaava on työkalu, jolla suunnitellaan yleispiirteisellä tasolla koko maakunnan maankäyttöä ja ohjataan kuntien maankäytön suunnittelua, eli yleis- ja asemakaavoitusta. Maakuntakaavan laadinta perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin, ja siinä keskitytään maankäytön suunnittelun valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin kysymyksiin.

Maakuntakaavoituksessa huomioidaan valtakunnallisia tavoitteita ja sovitetaan nämä yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavassa esitetään maankäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Lisäksi maakuntakaavassa annetaan maankäytön tarkempaa suunnittelua koskevia suunnittelumääräyksiä.

Maakuntakaava kehittää Etelä-Pohjanmaata edistämällä maakuntastrategiassa asetettuja tavoitteita. Maakuntakaavan laadinnasta vastaa maakunnan liitto, joka laatii maakuntakaavan tiiviissä yhteistyössä viranomaisten, yhteisöjen, kansalaisten ja muiden osallisten kanssa. Maakuntakaavan hyväksyy Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto.

2.1 Etelä-Pohjanmaan aiemmat maakuntakaavat

Laadittaessa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaa 2050, Etelä-Pohjanmaalla olivat voimassa vuonna 2005 hyväksytyt kokonaismaakuntakaava sekä vuosina 2016–2021 voimaan astuneet teemakohtaiset vaihemaakuntakaavat I–III. Kokonaismaakuntakaava muodostui viidestä teemasta ja oli voimassa muiden kuin vaihemaakuntakaavoissa I–III kumottujen sisältöjen osalta. Kokonaismaakuntakaavaan tehtiin v. 2006 Lapuan kaupungin Honkimäen aluetta koskeva muutos.

Ensimmäinen, vuonna 2016 voimaan tullut vaihemaakuntakaava I käsitteli tuulivoimaa osoittaen 23 tuulivoimaloiden aluetta, voimajohtoverkoston ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen.

Toinen, niin ikään vuonna 2016 voimaan tullut vaihemaakuntakaava II koski kauppaa, liikennettä ja keskustatoimintoja. Tähän kaavaan tehtiin vuonna 2020 kauppaa ja keskustatoimintoja koskeva muutos, jolla kaavaa tarkistettiin vastaamaan maankäyttö- ja rakennuslakiin tehtyjä vähittäiskauppaa käsitteleviä muutoksia.

Kolmannen, vuonna 2021 voimaan tulleen vaihemaakuntakaavan III teemoja olivat turvetuotanto, suoluonnon suojelu, Puolustusvoimien alueet, bioenergia- ja biolaitokset sekä energiapuun terminaalit.

Vuoden 2021 alussa Etelä-Pohjanmaan maakuntaan liittyneen Isonkyrön kunnan alueella oli aiemmin voimassa Pohjanmaan maakuntakaava 2040.

Etelä-Pohjanmaan aiemmat maakuntakaavat

- Kokonaismaakuntakaava
- Vaihemaakuntakaava I
- Vaihemaakuntakaava II
- Vaihemaakuntakaava III

2.2 Kokonaismaakuntakaavan tarve

Etelä-Pohjanmaan voimassa olevien maakuntakaavojen ajantasaisuutta tarkasteltiin vuonna 2020. Tulokset kirjattiin liiton omana työnä laadittuun maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi -selvitykseen. Selvityksessä käytiin läpi kaikki maakuntakaavan merkinnät ja pohdittiin niiden ajantasaisuutta mm. merkinnän toteutumisen tai päivitystarpeen näkökulmasta. Lopputuloksena todettiin maakuntakaavojen olevan kokonaisvaltaisen päivityksen tarpeessa. Tämä johtui mm. vaihemaakuntakaavojen teemojen nopeasta toteutumisesta (esim. tuulivoima) tai tavoitteiden vanhentumisesta (esim. turvetuotanto) sekä siitä, että kokonaismaakuntakaavan 2005 merkinnät olivat monelta osin vanhentuneet. Päivitystarvetta toi myös Isonkyrön kunnan liittyminen Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuonna 2021.

2.3 Maakunnan mahdollisuudet ja haasteet

Etelä-Pohjanmaata määrittää nyt ja tulevaisuudessa elävä maaseutu, ihmisen kokoiset ja vireät kaupungit, kasvava ja vetovoimainen maakuntakeskus, monipuolinen luontoympäristö, inspiroiva kulttuuriperintö sekä voimakas alueidentiteetti. Perustana ovat hyvinvoivat asukkaat ja luottamukseen perustuva, tasa-arvoinen yhteiskunta. Oma elämä on mahdollista rakentaa niin kaupungeissa kuin maaseudulla elinkaaren eri vaiheissa. Eheä aluerakenne, hyvät kulkuyhteydet ja laadukas digitaalinen infrastruktuuri mahdollistavat Etelä-Pohjanmaan hajakeskitetyn mallin toimivuuden.

Taantuva väestökehitys, työikäisen väestön väheneminen, huoltosuhteen kehitys ja matala syntyvyys ovat kriittisiä haasteita Etelä-Pohjanmaalle. Maakuntakeskus Seinäjoki

on kasvanut yhtäjaksoisesti 1950-luvulta saakka, mikä on kansallisesti katsoen poikkeuksellista. Väestökehityksen suunta on mahdollista kääntää muuallakin Etelä-Pohjanmaalla, mikäli syntyvyys kasvaa, maakunnan veto- ja pitovoima vahvistuvat työikäisen väestön näkökulmasta sekä maahanmuuton määrää saadaan kasvatetuksi. Seinäjoen houkuttelevuuden kasvu ei riitä, vaan koko maakunnan veto- ja pitovoimaa on kasvatettava. Etelä-Pohjanmaan on oltava vetovoimainen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Etelä-Pohjanmaan vahvuutena on poikkeuksellinen yrittäjäkulttuuri, vahvat kumppanuudet ja suotuista ympäristö yritystoiminnalle. Maakunnan saavutettavuus, päärata ja asema logistisena solmukohtana tukevat elinkeinoelämän kehittymistä, korkeaa työllisyyttä ja dynaamisia työmarkkinoita.

Etelä-Pohjanmaa on vahvan alkutuotannon ja yrittäjyyden maakunta, joka kantaa merkittävää vastuuta kansallisesta huoltovarmuudesta. Alkutuotannon ja innovatiivisen elintarvikejalostuksen yhdistelmänä on syntynyt vahva ruokamaakunta. Uuden kasvun, työpaikkojen ja globaalisti kestävien ratkaisujen luominen edellyttää jatkossakin maakunnan vahvuuksien hyödyntämistä, tuottavuuden ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) vahvistamista, panostamista vahvasti kansainvälistymiseen sekä matkailun ja elämystalouden mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttävät Etelä-Pohjanmaalta merkittäviä toimia hiilineutraalisuuden tavoittelussa ja toimintaympäristön muutokseen reagoimisessa. Siirtyminen vähähiiliseen yhteiskuntaan tarkoittaa muutoksia ja avaa uusia mahdollisuuksia energiantuotannossa, teollisuudessa, alkutuotannossa, liikenteessä ja asumisessa, joissa pääosa päästöistä syntyy. Muuttuvaan ilmastoon sopeutuminen edellyttää läpileikkaavaa ennakoitua ja varautumista.

Teollisen mittakaavan energiantuotantohankkeet vaikuttavat voimakkaasti Etelä-Pohjanmaan aluetalouteen ja -rakenteeseen sekä kulttuurimaisemaan ja luontoympäristöön. Tuotetun energian jatkojalostaminen on maakunnalle suuri mahdollisuus. Samalla mittavien energiantuotantohankkeiden yhteydessä on yhteensovittava tuotannosta saatavia hyötyjä ja esimerkiksi maisema- ja ympäristöarvoja sekä asumisviihtyvyyttä.

Osaamisperustan mureneminen on noussut kansalliseksi haasteeksi Suomelle ja on yhteinen kaikille maakunnille. Etelä-Pohjanmaalla on nostettava nuorten, 25–34-vuotiaiden aikuisten, koulutustasoa, millä vastataan kasvaviin osaamisvaatimuksiin ja teknologisen murroksen tuomiin muutoksiin sekä edistetään TKI-perusteista kasvua elinkeinoelämässä.

2.4 Suunnittelualue

Kuva 1. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n suunnittelualue.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kaava-alueena on koko Etelä-Pohjanmaa kuntineen: Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Karijoki, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli ja Ähtäri. Kaavan vaikutusalueeseen kuuluu kaava-alueen lisäksi sen ulkopuolella oleva alue, jolle kaavassa suunniteltava alueidenkäyttö aiheuttaa olennaisia vaikutuksia. Kaava-alueen lisäksi vaikutusalue ulottuu siten myös naapurimaakuntiin tai osiin niistä. Vaikutusalueen

suuruus vaihtelee teemoittain. Maakuntakaavan laadinnassa on tehty yhteistyötä naapurimaakuntien maakuntaliittojen kanssa ja vaikutusten arviointeja on tarpeellisessa määrin ulotettu naapurimaakuntien puolelle.

2.5 Maakunnan nykytila

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa huomio on kohdistunut koko maakunnan alueeseen, sen erityispiirteisiin ja ominaisuuksiin sekä maakunnan yhteisiin kehittämistavoitteisiin. Alla luetellut Etelä-Pohjanmaan ominaispiirteistä kertovat tilastotiedot on poimittu esimerkiksi Tilastokeskuksen, Luonnonvarakeskuksen ja Energiategollisuuden tilastoista.

- Etelä-Pohjanmaa sijaitsee läntisessä Suomessa Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Satakunnan maakuntien naapurina.
- Maakunnan pinta-ala on noin 14 355 km². Etelä-Pohjanmaan maisemassa korostuvat vähäiset korkeusvaihtelut ja peltolakeuksia halkovat joet.
- Maakunnan itäosissa on myös kumpuilevampaa järvimaisemaa. Suurin järvi on Lappajärvi, joka syntyi kymmeniä miljoonia vuosia sitten meteoriitin törmättyä maahan.

Kuva 2. Maakunnan maisemassa korostuvat peltolakeuksia halkovat joet.

Väestö ja asuminen

- Etelä-Pohjanmaan 18 kunnassa asui vuoden 2022 lopulla 190 774 henkeä. Maakunta on väkiluvultaan Suomen yhdeksänneksi suurin. Asukasluku Etelä-Pohjanmaalla on laskenut kymmenenä vuonna peräkkäin.

- Etelä-Pohjanmaalla väestökehityksen 2000-luvun alun myönteinen suunta kääntyi erityisesti heikon luonnollisen väestönkasvun vuoksi. Syntyneiden lasten vuosittainen määrä on vähentynyt dramaattisesti 2010-luvun aikana. Syntyvyys oli maakuntien välisessä vertailussa väkilukuun suhteutettuna kahdeksanneksi korkeinta vuonna 2022.
- Muuttoliike on maltillisesti voitollinen käytännössä kaikissa ikäryhmissä lukuun ottamatta 15–24-vuotiaiden ikäryhmää, jonka osalta muuttotappiot ovat merkittäviä.
- Yhdyskuntarakenteelle on ominaista jokilaaksojen nauhamainen teiden varsiin tukeutuva asutus. Etelä-Pohjanmaan aluerakenne on verrattain hajanainen ja koostuu erikokoisista keskuksista ja asutus- ja työpaikkatihentymistä.
- Etelä-Pohjanmaasta suurin osa on asuttua ydinmaaseutua. Väestöstä 44,2 prosenttia asuu ydinmaaseudulla, mikä tekee maakunnasta Suomen maaseutuvaltaisimman maakunnan. Taajama-aste (74,3 %) on selkeästi Suomen keskimääräistä (86,9 %) alhaisempi.
- Kansainvälistymisen taso on maakunnassa varsin matala, mikä näkyy väestörakenteessa. Etelä-Pohjanmaalla ulkomaalaisten osuus väestöstä on maakunnista kaikkein pienin (2,2 % vuonna 2022).
- Selkein tiheän asumisen vyöhyke kulkee Kyrönjoen ja Lapuanjoen pääuomien varsilla muodostaen taajamaketjun Kauhajoki–Kurikka–Ilmajoki–Seinäjoki–Lapua–Kauhava-akselille. Tällä vyöhykkeellä asuu n. 90 000 henkilöä ja sijaitsee noin 70 % maakunnan yritystyöpaikoista.
- Laajin kaupunkimaisen asumisen ja eri toiminnoiltaan sekoittuneen yhdyskuntarakenteen keskittymä on Seinäjoella, jossa vuonna 2022 asui noin 65 323 asukasta.
- Eteläpohjalaiset asuvat väljemmin kuin suomalaiset keskimäärin. Omakoti-, paritalo- ja rivitaloasuminen oli vuonna 2022 Etelä-Pohjanmaalla koko maata yleisempää. Koko maassa kerrostalossa asui lähes puolet väestöstä, 47,4 prosenttia, mutta eteläpohjalaisista vain 17,5 prosenttia.
- Tilastokeskuksen väestöennusteen (2021) mukaan Etelä-Pohjanmaan asukasluku vähenisi 4,6 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Väestö tulisi vähenemään jokaisessa kunnassa Seinäjokea lukuun ottamatta. Tämä merkitsisi polarisaatiokehityksen vahvistumista keskuskaupungin ja muun maakunnan välillä.
- Mikäli väestöennuste toteutuisi, työikäisten 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä alenisi 55,8 prosenttiin ja 75 vuotta täyttäneiden osuus nousisi 16,9 prosenttiin. Alle 15-vuotiaiden osuus laskisi 16,3 prosentista 13,8 prosenttiin.

Kuva 3. Omakotitaloasuminen on Etelä-Pohjanmaalla maan keskiarvoa yleisempää.

Saavutettavuus ja palvelut

- Etelä-Pohjanmaan halki kulkee Suomen liikenteen pääväyliä, ja maakuntakeskus Seinäjoki on tärkeä raideliikenteen solmukohta pääradan varrella. Maakunnan sisäisen liikenneverkon saavutettavuus on hyvä Seinäjoelta säteittäin eri puolille maakuntaa kulkevien tie- ja raideyhteyksien ansiosta. Kävely- ja pyöräliikenneverkon osalta on kehittämistarpeita.
- Väyläinfrastruktuuriin on kertynyt investointi- ja korjausvelkaa erityisesti kahden viimeisen vuosikymmenen ajan ja liikenteen infrastruktuurin palvelutaso on laskenut huomattavasti. Heikon palvelutason tiestön osuus on erityisen suuri alemman asteisella tieverkolla, mutta taso on matala useissa kohdin myös valta- ja kantateillä ja jopa pääväyläverkolla.
- Kunnossapidon ja parantamisen vähäiset määrärahat tuovat haasteita erityisesti alemman asteisen tieverkon ylläpidolle sekä sitä kautta yritysten saavutettavuudelle ja alkutuotannon tuotteiden kuljetusketjuille. Maakunnan elinkeino- ja aluerakenteen vuoksi alemman asteisella tieverkolla on Etelä-Pohjanmaalle erityisen tärkeä merkitys. Monet näistä teistä ovat myös henkilöliikenteen läpikulkuteitä maakunnasta toiseen ja läheisiin palvelukeskuksiin.
- Julkisen reittiliikenteen ja kuljetuspalveluiden palvelutasot vaihtelevat maakunnan eri osissa.
- Seinäjoki on kasvanut verrattain nopeasti kansallisesti merkittäväksi kaupunkiseuduksi. Seinäjoki on Suomen pisimpään yhtämittaisesti väestöään kasvattanut maakuntakeskus. Se on kasvattanut merkitystään 1990-luvulta lähtien Suomen kaupunkiseuduista suhteellisesti eniten.

- Etelä-Pohjanmaalla on vahvoja seutukaupunkeja ja kuntakeskuksia, jotka luovat kattavan palvelurakenteen koko maakunnan alueelle.
- Etelä-Pohjanmaalla on paljon elinvoimaisia kyliä, joihin sijoittuu sekä kaupallisia että julkisia lähipalveluita.

Elinkeinoelämä

- Työllisyysaste on Etelä-Pohjanmaalla Manner-Suomen toiseksi korkein (75,1 %, 2021) ja työttömyysaste on matalimpien joukossa (6,0 %, 2021).
- Etelä-Pohjanmaalla osaavan työvoiman saatavuuden tilanne on ollut hyvin haastava jo ennen koronaviruksen tuomaa pandemiaa. Työttömien määrä on ollut vähäinen ja samaan aikaan työpaikkoja on runsaasti tarjolla. Tämän vuoksi rekrytointiongelmista kärsivien yritysten määrä on pysynyt kansallisesti korkealla tasolla. Maakunnan työvoimarakenne ei kykene vastaamaan alueen työnantajien rekrytointitarpeisiin.
- Työvoiman saatavuuden yhtenä juurisyyinä on korkeakoulutuksen aloituspaikkojen vähäinen määrä. Etelä-Pohjanmaalla on kaikkein vähiten uusia korkeakouluopiskelijoita suhteutettuna 15–24-vuotiaiden ikäryhmään. Ero on huomattava jopa toiseksi viimeisenä olevaan maakuntaan.
- Etelä-Pohjanmaalla on maakunnista eniten yritystoimipaikkoja asukasta kohti (131/1000 as, vuonna 2021) ja yrittäjien osuus työllisistä on Suomen korkein (13,5 %, 2021). Merkittäviä elinkeinotoiminnan keskittymiä sekä kansainvälisesti erikoistuneen yritystoiminnan alueita sijoittuu eri puolille maakuntaa.
- Teollisuuden merkitys on Etelä-Pohjanmaalla huomattava. Teollisuusyrityksiä on yrityskannasta 10,4 prosenttia, mikä on maakuntien korkein osuus. Teollisuuden toimialarakenteessa korostuvat ruoka-alan lisäksi erityisesti kone- ja metallituoteteollisuus sekä tekstiili-, huonekalu- ja puutuoteteollisuus.
- Teknolomiteollisuuden yrityksistä yli 80 % kuuluu kone- ja metalliteollisuuteen. Suunnittelu-, konsultointi- ja tietotekniikka-alojen osuus on hyvin vähäinen.
- Maakunnan elinkeinoelämän rakenteellisia haasteita ovat mm. yksipuolinen elinkeinorakenne, alhainen koulutustaso, osaamisintensiivisten alojen vähäinen määrä sekä matala tuottavuus.
- Etelä-Pohjanmaa on ruokamaakunta, jossa asuu 3,4 % Suomen väestöstä, mutta tuotetaan muun muassa 35,6 % Suomen broilereista. Maakunnista Etelä-Pohjanmaa on myös suurin sian- ja naudanlihan tuottaja. Koko maan sianlihan tuotannosta Etelä-Pohjanmaan osuus vuonna 2023 oli 25,3 % (40,12 milj. kg) ja naudanlihan tuotannosta 16,1 % (13,79 milj. kg). Maakunnan osuus Suomen viljantuotannosta on 13,9 % ja perunan tuotannosta 21,8 %. Tuotannosta kaksi kolmasosaa kuljetetaan maakunnan ulkopuolelle.
- Alkutuotannon lisäksi maakunnassa on kansallisesti merkittävä ruoka-alan jalostuksen ja elintarviketeollisuuden keskittymä. Etelä-Pohjanmaan osuus Suomen elintarviketeollisuuden liikevaihdosta on 16 % (1,8 mrd. euroa, 2020). Elintarviketeollisuuden investoinnit vuosien 2010–2019 välillä olivat lähes 500 milj.

euroa. Vain Uudellamaalla investointien määrä oli korkeampi. Kokonaisuutena ruoka-alan alueellinen merkitys on Etelä-Pohjanmaalla maan suurin, millä on lisäksi merkittävä välillinen vaikutus myös muiden toimialojen työllisyyteen

- Matkailuala on Etelä-Pohjanmaalla kasvattanut merkitystään ja maakunnassa on useita houkuttelevia matkailukohteita sekä omaleimaista tarjontaa. Maakunnassa matkailupalveluiden ja -tuotteiden ostamiseen käytetty rahamäärä suhteessa alan työllisiin on suurempi kuin maassa keskimäärin.
- Matkailun osuus BKT:sta oli vuonna 2021 1,5 %, mikä oli hieman vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (1,6 %). Ulkomaalaisten matkailijoiden yöpymisten osuus kaikista yöpymisistä Etelä-Pohjanmaalla oli 5,6 % vuonna 2022. Maakunnan majoitusliikkeissä yöpyneiden matkailijoiden määrä kasvoi 7,5 % vuosien 2012–2022 aikana

Kuva 4. Etelä-Pohjanmaalla ruoka-alan osuus alueen arvonnäistä on maakunnista korkein.

Energiantuotanto ja ilmastopäästöt

- Etelä-Pohjanmaan asukasta kohden lasketut kasvihuonekaasupäästöt olivat Tilastokeskuksen tilastojen mukaan maakunnista viidenneksi korkeimmat vuonna 2021. Suurimmat kasvihuonekaasupäästöjen lähteet maakunnassa ovat maatalous, tieliikenne ja kaukolämmön tuotanto.
- Maakunnan kokonaisenergian käyttö on yli 8 TWh vuodessa. Energiasektorin murros koskettaa erityisesti Etelä-Pohjanmaata, jossa merkittävä osa energiasta tuotetaan edelleen uusiutumattomilla polttoaineilla. Tyypillistä maakunnalle on myös laaja metsäenergian käyttö esimerkiksi maatiloilla ja kunnallisissa lämpölaitoksissa.
- Tuulivoimalla tuotetun sähkön osuus maakunnan sähköntuotannosta on 74,4 % ja osuus on kasvanut voimakkaasti viime vuosien aikana (1462 GWh 2022 vrt. 0 GWh

2010). Tarve löytää sopivia sijainteja suurille tuulivoima-alueille on merkittävä myös lähivuosien aikana.

- Energiaturroksen myötä maakunnassa tulee lähivuosina vapautumaan tuhansia hehtaareja entisiä turvetuotantoalueita jälkikäyttöön.

Kuva 5. Etelä-Pohjanmaalle on tyypillistä laaja metsäenergian käyttö.

Luonto- ja kulttuuriympäristö

- Lajiston uhanalaistumisen kehitys on maakunnassa huolestuttava. Muun muassa vanhoja metsiä on maakunnassa hyvin vähän. Luonnonympäristön kannalta merkittävää on myös luonnontilaisten soiden tila. Vaikka suojelualueiden määrä on viime vuosina lisääntynyt etenkin vapaaehtoiseen suojeluun perustuen, on esimerkiksi ojittamattomien suojelualueiden osuus maakunnan kokonaissuualasta vain noin 3 %.
- Etelä-Pohjanmaan vesistöjen ekologinen tila on herkkä muutoksille. Maakunnan pintavesistä pääosa on tyydyttävässä tai välttävässä kunnossa. Pienistä korkeusvaihteluista, vähäjärvisyydestä ja alavien maiden intensiivisestä maankäytöstä johtuen maakunnassa on useita tulvaherkkiä alueita.
- Eteläpohjalaisilla on mahdollisuus virkistäytyä kaupunkien ja taajamien lähivirkistyskohteiden lisäksi kattavassa ulkoilualueiden ja -reittien verkostossa, jota eri toimijat kehittävät jatkuvasti. Maakunnassa on lisäksi muun muassa kaksi kansallispuistoa sekä kaksi UNESCO Global Geopark -aluetta: Lauhanvuori – Hämeenkanas Geopark sekä Kraatterijärvi Geopark.
- Eteläpohjalaisen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin lukeutuvat mm. jokilaaksojen viljelylakeudet, talonpoikainen rakennuskulttuuri, yritys- ja liiketilojen sekä nuorisoseurantalojen runsas määrä.

- Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö on murrosvaiheessa. Alueelle ominaisten jokilaaksojen ja viljelylakeuksien maisema muuttuu erityisesti tuulivoimarakentamisen myötä. Väestön keskittyessä suurimpiin asutuskeskuksiin maaseututaajamien ja kylien rakennuskanta rapistuu sekä erityisesti arvokkaan talonpoikaisen ja modernin rakennusperinnön määrä vähenee huolestuttavalla vauhdilla.

Kuva 6. Etelä-Pohjanmaalla on kattava ulkoilualueiden ja -reittien verkosto.

3 Kaavan tavoitteet

Maakuntakaava on osa maakunnan suunnittelun kokonaisuutta. Maankäyttö- ja rakennuslain 4 §:n mukaan maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Maakuntakaavoitusta ja sen tavoitteita ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT), maakuntastrategia sekä muut kansainväliset, kansalliset ja alueelliset strategiat.

3.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maakuntakaavoituksen taustalla tärkeimpänä ohjenuorana on maankäyttö- ja rakennuslaki, joka määrittelee maakuntakaavan osaksi alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksessa (MRL § 28-30 ja MRA § 9-10) säädetään kaikista maakuntakaavaan kuuluvista asiakirjoista ja niiden tarpeellisesta sisällöstä.

MRL:n 5 §:ssä on säädetty alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet. Tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;
2 a) riittävän asuntotuotannon edellytyksiä, (29.12.2006/1441)
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
- 7) yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
- 8) yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta;
- 9) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä; (6.3.2015/204)
- 10) palvelujen saatavuutta; sekä
- 11) liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

MRL:n 28 §:ssä on määritelty maakuntakaavan sisältövaatimukset. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lisäksi kaavan laadinnassa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin sekä mahdollisuuksien mukaan kaava on yhteensovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyteen;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus käynnistettiin vuonna 2018. Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa hyväksyttiin rakentamista ja alueiden käytön tietojen digitaalisuutta koskevat osuudet. Näitä teemoja käsittelevä uusi rakentamislaki astuu voimaan 1.1.2025. Samalla maankäyttö- ja rakennuslaista kumotaan rakentamisen osuus, ja lain nimi muuttuu alueidenkäyttölaki.

Alueidenkäyttölain uudistus on käynnistetty syksyllä 2023. Tavoitteena on muun muassa edistää kaavoituksen sujuvuutta, hyvää elinympäristöä, kaupunkien ja kuntien kasvua, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä sekä Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Uusi alueidenkäyttölaki sisältää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää ja merialuesuunnittelua koskevat säännökset.

Etelä-Pohjanmaan liitto on aktiivisesti seurannut ja osallistunut lakien valmisteluun. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu kokonaismaakuntakaavana ja valmistelu on tehty voimassa olevan lainsäädännön pohjalta.

3.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet varmistavat valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottamisen maakuntien ja kuntien alueidenkäytön suunnittelussa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Lain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat pääasiassa kaavoituksen kautta. Maakuntakaavoituksella on tässä keskeinen rooli. Maakunnan suunnittelussa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmennetään maakunnallisiksi alueidenkäytön ratkaisuiksi ja sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Nykyiset voimassa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tulleet voimaan 1.4.2018.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden viisi kokonaisuutta ovat:

- **Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen**

- Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.
- Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.
- Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.
- Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

- **Tehokas liikennejärjestelmä**

- Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.
- Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

- **Terveellinen ja turvallinen elinympäristö**

- Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.
- Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.
- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle

asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

- Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet, ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.
- **Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat**
 - Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
 - Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
 - Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
 - Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.
- **Uusiutumiskykyinen energiahuolto**
 - Varaudutaan uusiutuvan energiantuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.
 - Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

3.3 Maakuntastrategia

Tärkein maakuntakaavan laadintaan vaikuttava strategia on maakuntastrategia, jossa määritellään maakunnan yhteiset pitkän aikavälin kehittämistavoitteet. Etelä-Pohjanmaan Huomisen lakeus -maakuntastrategia määrittelee maakunnan tavoitellun tulevaisuuskuvan vuoteen 2050 saakka. Maakuntastrategian visiona vuodelle 2050 on:

Lakeutta laajempi

- Merkityksellinen elämä jokaiselle
- Työtä jokaiselle, joka työtä etsii
- Kasvua kestävydestä

Huomisen Lakeus -maakuntastrategia sisältää maakunnan pitkän aikavälin kehittämisvision ja strategiset tavoitteet vuoteen 2050 sekä lyhyemmän tähtäimen maakuntaohjelman painopisteet vuosille 2022–2025. Maakuntavaltuusto hyväksyi Huomisen Lakeus -maakuntastrategian joulukuussa 2021.

Maakuntastrategian päätavoitteet ovat:

- Väestökehityksen vakiinnuttaminen ja sopeutuminen
- Osaamistason nostaminen, kansainvälisesti houkutteleva TKI-ekosysteemi
- Elinkeinoelämän uudistaminen ja ekologinen siirtymä

Väestökehityksessä pitkän aikavälin tavoitteena on pyrkiä sopeutumaan taantuvaan väestökehitykseen ja vakiinnuttamaan väestörakenne kestäväälle pohjalle. Vuoteen 2050 asetettu väestötavoite on 190 000 asukasta, jonka saavuttaminen edellyttää: syntyvyyden kasvua 30 % vuoden 2019 tasosta, nettomaassamuuton vakiintumista +/- tasolle ja nettomaahanmuuton kaksinkertaistamista vuoden 2019 tasolta.

Koulutustason nostaminen sekä tutkimus- ja kehitys- ja innovaatio (TKI) -panostusten kasvattaminen ovat kriittisen tärkeitä tavoitteita. Vuoteen 2050 mennessä tavoitellaan, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon, puolella nuorista aikuisista on korkeakoulututkinto, TKI-panostukset ovat 4 % alueen BKT:sta ja työllisyysaste on 80 %.

Hiilijalanjäljen pienentäminen on koko yhteiskunnalle yhteinen tavoite, joka myös linkittyy vahvasti elinkeinoelämän kasvuun ja kilpailukykyyn. Etelä-Pohjanmaalla elinkeinoelämää on uudistettava ja toteutettava ekologinen siirtymä. Vuoden 2050 tavoitteena on, että Etelä-Pohjanmaa on hiilinegatiivinen ja yrityskehitys on monipuolistunut. Lisäksi tavoitellaan merkittävää kasvua tuottavuudessa ja viennissä.

3.4 Muut valtakunnalliset ja maakunnalliset strategiat

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tavoitteiden taustalla on lisäksi joukko kansainvälisiä, kansallisia ja alueellisia strategioita, joiden edistämistä maakuntakaavalla pyritään toteuttamaan. Etelä-Pohjanmaan vaikuttavat kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut esimerkiksi ilmastotavoitteisiin liittyen. Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyen on tehty kansallinen sopeutumis suunnitelma.

Liikennejärjestelmän kehittämistä määrittävät Suomen kansallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma Liikenne 12, kuuden maakunnan liiton yhteinen Länsi-Suomen liikennestrategia ja Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Teknisen huollon yhteyksiin liittyviä tavoitteita on asetettu esimerkiksi sähköverkoja ja vesihuoltoa koskevissa kansallisissa ja alueellisissa strategioissa, kuten Kansallisessa vesihuoltouudistusohjelmassa ja Läntisen Suomen vesihuoltostrategiassa.

Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma on valmistunut vuonna 2014 ja se on viimeksi päivitetty vuonna 2021. Liikennejärjestelmäsuunnitelma on maakunnan pitkän tähtäimen liikenteen monialainen kehittämisspolku, jossa maakunnan asemaa käsitellään osana valtakunnan liikennejärjestelmää ja kansainvälisiä yhteyksiä. Työ kytkeytyy valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kolmeen päätavoitteeseen: kestävyteen, saavutettavuuteen ja tehokkuuteen.

Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmän päätavoitteet:

- Liikennejärjestelmä mahdollistaa työpaikkojen ja palvelujen hyvän saavutettavuuden koko maakunnassa (saavutettavuus)
- Tieliikenteessä siirytään vähähiilisiin käyttövoimiin ja erityisesti Seinäjoen kaupunkiseudulla suositaan kestävämpiä kulkutapoja (kestävyys)
- Etelä-Pohjanmaalla luodaan edellytyksiä elinkeinoelämän logistiselle kilpailukyvyille (tehokkuus & kilpailukyky)

Aluerakenteen osalta keskeinen strateginen tausta on Suomen aluerakenteen kehityskuva 2050 sekä alueelliset strategiat, joissa on asetettu elinympäristöä koskevia tavoitteita. Luonnonvarojen käyttöön ja energiantuotantoon liittyviä tavoitteita on käsitelty useissa kansallisissa strategioissa sekä Euroopan Unionin tasolla Vihreän siirtymän (Green Deal) -ohjelman osana.

Viherrakenteeseen liittyviä tavoitteita sisältyy esimerkiksi kansalliseen metsästrategiaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueelliseen metsäohjelmaan, EU:n biodiversiteettistrategiaan sekä kansalliseen luonnon virkistyskäytön strategiaan 2030. Kulttuuriympäristöjen osalta olennaisia tavoitteita sisältyy muun muassa Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategiaan sekä kansalliseen kulttuuriympäristöstrategiaan.

3.5 Maakuntakaavan tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tavoitteet on laadittu yhteisvalmisteluna samanaikaisesti tekeillä olevan maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavan tavoitteiden muodostamisessa on hyödynnetty yhteistä tietopohjaa osallisten näkemyksistä, joita karttui mm. työpajatyöskentelyn ja aluekehittämisen kuntakierroksen kautta. Tavoitteiden taustamateriaaliksi käytiin läpi kirjallisuuskatsauksenomaisesti lukuisa joukko voimassa olevia kansainvälisiä, kansallisia ja alueellisia strategioita aluerakenteeseen, ilmastoon, energiatuotantoon, liikennejärjestelmään, teknisen huollon verkostoihin, viherrakenteeseen, luonnonvarojen käyttöön sekä kulttuuriympäristöihin liittyen.

Maakuntakaavan avulla luodaan alueidenkäytölliset edellytykset maakuntastrategian kehittämistavoitteiden toteuttamiselle. Maakuntakaavan keskeisin lähtökohta on pyrkiä luomaan Etelä-Pohjanmaasta sellainen alue, joka tarjoaa maakuntastrategian mukaisesti merkityksellisen elämän jokaiselle, kasvua kestävydestä ja työtä jokaiselle, joka työtä etsii. Maakuntakaavan keinoin näitä tavoitteita voidaan toteuttaa monin eri tavoin osoittamalla asukkaille laadukkaita elinympäristöjä, kasvua luovia elinkeinotoiminnan alueita, hyvät yhteydet, edellytykset päästöttömään energiatuotantoon sekä varmistamalla luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja monipuolisten kulttuuri- ja luonnonympäristöjen säilymistä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tavoitteet on esitetty seuraavissa kappaleissa teemoittain.

Aluerakenne

- Laadukkaat elinympäristöt
- Eheytyvä ja tasapainoinen aluerakenne
- Elinkeinoelämän kilpailukyky

Maakuntakaavalla tavoitellaan laadukkaiden elinympäristöjen syntymistä edistämällä monipuolisten ja toiminnoiltaan sekoittuneiden alueiden kehittymistä sekä panostamalla alueiden viihtyisyyteen. Eheytyvää ja tasapainoista aluerakennetta kehitetään keskusten yhdyskuntarakennetta paitsi tiivistämällä myös sen laatua ja monimuotoisuutta lisäämällä. Samalla tavoitteena on säilyttää Etelä-Pohjanmaalle tärkeä monikeskuksinen aluerakenne, joka turvaa asumisen ja työnteon mahdollisuudet eri puolilla maakuntaa. Rakennettujen alueiden suunnittelussa huomioidaan alueiden energiatehokkuus, ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Elinkeinoelämän kilpailukyvyn kannalta tärkeimpänä tavoitteena on varmistaa yritystoiminnalle riittävät kehittämismahdollisuudet eri puolilla maakuntaa.

Liikenne ja teknisen huollon verkostot

- Kestävä, kilpailukykyinen ja saavutettava liikennejärjestelmä
- Laadukas vesihuoltojärjestelmä
- Toimivat teknisen huollon yhteydet

Maakuntakaavan liikenteeseen liittyvänä tavoitteena on muodostaa elinkeinoelämän kannalta kilpailukykyinen liikennejärjestelmä, joka on myös asukkaiden ja työntekijöiden kannalta saavutettava ja turvallinen ja joka edistää kestävästä liikkumisesta. Maakuntakaavan avulla pyritään tukemaan sujuvien matkaketjujen syntymistä. Laadukkaan vesihuoltojärjestelmän kannalta tärkein tavoite on turvata olemassa olevien vesi- ja viemärintiverkostojen toimivuus ja kehittäminen. Toimivat teknisen huollon yhteydet mahdollistavat uusiutuvan energian kasvun sähkönsiirtoyhteyksiä sekä uusia energiaverkkoja, esimerkiksi kaasun- ja vetyverkkoja, kehittämällä. Lisäksi toimivia yhteyksiä edistetään tietoliikenneyhteyksiä kehittämällä.

Viherrakenne

- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja suojeluarvojen säilyttäminen
- Ekologisten yhteyksien turvaaminen
- Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys ja saavutettavuus

Maakuntakaavan tavoitteena on parantaa luonnon monimuotoisuuden tilaa Etelä-Pohjanmaalla. Tavoitteena on edistää esimerkiksi suojelu- ja virkistysalueiden sekä yhtenäisten metsä- ja peltoalueiden kytkeytyneisyyttä sekä heikentyneiden elinympäristöjen ennallistamista. Maakuntakaavalla tuetaan maakunnan tavoitetta olla hiilinegatiivinen vuonna 2050 esimerkiksi huomioimalla alueidenkäytössä sekä hiilensidonta että päästöjen vähentäminen. Tavoitteena on, että maakunnassa on asukkaiden tarpeisiin nähden riittävä määrä virkistyskäyttöön varattuja alueita ja niiden saavutettavuus on hyvä eri puolilla maakuntaa.

Luonnonvarat ja energiantuotanto

- Luonnonvarojen kestävä käyttö
- Bio- ja kiertotalouden edistäminen
- Päästötön energiantuotantojärjestelmä

Maakuntakaavalla pyritään luonnonvarojen kestävään käyttöön edistämällä pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamista sekä yhteensovittamalla luonnonvaroihin ja elinympäristöihin kohdistuvia käyttöpaineita. Maakuntakaavalla tuetaan mineraalien, kaivannaisten ja turvemaiden kestävää käyttöä varmistamalla raaka-aineiden riittävä saatavuus. Etelä-Pohjanmaan vahvaa biotaloutta pyritään edistämään turvaamalla maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset sekä niihin kytkeytyvien elinkeinojen kehittäminen. Maakuntakaavan avulla mahdollistetaan kiertotalouden periaatteiden käyttöönotto ja toteutuminen eri toimintojen osana. Etelä-Pohjanmaahan merkittävästi vaikuttavan energiamurroksen osalta maakuntakaavalla luodaan mahdollisuudet päästöttömän energiantuotantojärjestelmän syntymiselle ja tuetaan uusiutuvan energian ratkaisuja, kuten tuulivoiman rakentamista.

Kulttuuriympäristö

- Eri-ikäisten ja erilaisten kulttuuriympäristöjen merkityksen ja arvon tunnistaminen
- Kulttuuriympäristön arvokkaiden osien turvaaminen ja suojeleminen
- Maankäytön muutosten ja kulttuuriympäristön erityispiirteiden yhteensovittaminen

Maakuntakaavan tavoitteena on tunnistaa ja huomioida kulttuuriympäristön arvokkaat osat osoittamalla kaavassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet ja alueet. Kaavan tavoitteena on edistää näiden arvokkaaksi tunnistettujen osien turvaamista ja maankäytön muutosten yhteensovittamista siten, että alueen kulttuuriympäristön eri osat huomioidaan osana monimuotoista elinympäristöä ja yhteistä kulttuuriperintöä.

3.6 Maakuntakaavan suunnitteluperiaatteet

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavalle on asetettu neljä keskeistä suunnittelua ohjaavaa periaatetta:

1. strategisuus
2. ilmastokestävyys
3. mahdollistavuus
4. avoin vuorovaikutus

Suunnitteluperiaatteiden tarkoitus on olla kaavan sisällölle ja sen laadinnalle yhteisinä ohjenuorina. Strategisuudella tarkoitetaan suunnittelun keskittymistä vähintään maakunnallisesti merkittäviin kysymyksiin kuntakohtaisten kysymysten sijaan. Mahdollistavuus tarkoittaa sellaisen maakuntakaavan luomista, joka tarjoaa Etelä-Pohjanmaalle edellytykset kestäväan kasvuun tuleville vuosikymmenille. Ilmastokestävyys viittaa kokonaisvaltaisesti ilmastonmuutoksen hillinnän, sopeutumisen ja varautumisen huomiointiin maakuntakaavassa tukien Etelä-Pohjanmaan hiilinegatiivisuustavoitetta. Periaatteena vuorovaikutuksen järjestämiseen on avoimuus ja aktiivinen vuoropuhelu eri osapuolten kesken kaikissa kaavan vaiheissa.

4 Kaavan perusteena olevat selvitykset

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 perustuu MRL 9 §:n mukaisesti kaavan merkittävät vaikutukset arvioimaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaratkaisun perusteena on käytetty seuraavia Etelä-Pohjanmaan liiton omana asiantuntijatyönä laatimia tai liiton tilaamia selvityksiä. Näiden lisäksi kaavaratkaisussa on hyödynnetty eri viranomaisten julkaisuja (esim. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Väyläviraston), kuntien aineistoja sekä hankkeisiin (esim. YVA-lain mukaiset arvioinnit) liittyviä aineistoja, joista keskeisimmät on listattu tähän kappaleeseen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050. Vaikutusten arviointi. Sweco Finland Oy (2024).

Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on tarkastella, miten Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategian tavoitteet sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä. Arvioinnilla tuotetaan tietoa maakuntakaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Vaikutusten arvioinnin tasona on strategisen maakuntakaavan yleispiirteinen taso. Selvityksestä on kaksi versiota: julkinen ja vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu, salassa pidettäviä lajien sijaintitietoja sisältävä raportti.

4.1 Aluerakenne

Roveksen kaupallinen selvitys. FCG Oy (2023c)

Selvityksessä on käsitelty Seinäjoen Roveksen kaupallisen alueen olemassa olevan kaupan ja maakuntakaavan mitoituksen nykytilannetta, uuden liiketilan lisätarvetta ja vyöhykkeen kehittämismahdollisuuksia. Selvityksessä on arvioitu Roveksen alueen vaikutukset sekä annetaan vaihtoehtoja ja suosituksia kaavoitukselle.

PowerParkin kaupallinen arvio. FCG Oy (2023b)

Selvityksessä on käsitelty Kauhavan PowerParkin matkailua palvelevan vähittäiskaupan suuryksikön mitoituksen korotuksen mahdollisuutta maakuntakaavassa. Arvio sisältää vaikutusten arvioinnin.

Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto (2021c)

Selvityksessä on tarkasteltu Etelä-Pohjanmaan aluerakenteen eli väestön, työpaikkojen ja palvelujen alueellisen sijoittumisen kehitystä 2000-luvulla. Selvityksessä on kuvattu keskustojen, taajamien ja kylien kehityskaari väestömäärän ja -rakenteen, työpaikkojen määrän, lähi- ja seudullisten palvelujen ja rakentamisen määrän suhteen sekä edellisistä muodostetun elinvoimatarkastelun perusteella. Lisäksi on esitetty tiedot taajama-asteesta, elinkeinorakenteesta, rakentamisen määrästä ja -tyypistä ja monipaikkaisuudesta.

Etelä-Pohjanmaan rakennemalli 2040. Sweco ympäristö Oy (2016)

Rakennemalli on tulevaisuuteen suuntaava, maakunnan ja kuntien yhteinen maankäyttö- ja aluerakenteen kehittämisstrategia, jolla on kytkentä myös aluekehitykseen. Rakennemalli sisältää kuntien ja muiden tahojen yhteisen näkemyksen maakunnan maankäytön ja kehittämisen periaatteista vuoteen 2040 saakka. Rakennemalli on pohjana maakuntakaavoitukselle, se tukee aluekehittämistä ja sitä voidaan käyttää yleiskaavoituksen pohjana.

Etelä-Pohjanmaan aluerakenteen tulevaisuuskuvat 2040. Etelä-Pohjanmaan liitto ja Seinäjoen yliopistokeskus (2016)

Tulevaisuuskuvaraportti on luonut pohjaa Etelä-Pohjanmaan rakennemallityölle. Aluerakenteen tulevaisuuskuviin koostaminen ja varsinainen rakennemallin laadintatyö ovat toimineet vuorovaikutuksessa keskenään.

Etelä-Pohjanmaan keskusverkkoselvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto (2015c)

Maakuntakaavatasolla on ollut tarpeen selvittää keskustatoimintojen alueiden nykytila. Selvityksen tarvetta on lisännyt valtakunnallisten tarkastelujen sopimattomuus suhteessa Etelä-Pohjanmaan erityisiin olosuhteisiin. Eteläpohjalaiset keskustatoimintojen alueet ovat muun muassa keskimääräistä väljemmin rakentuneita ja harvempaan asuttuja. Alueiden määrittämisen pohjana on käytetty valtakunnallisia kriteereitä sovellettuna maakunnan tilanteeseen. Selvityksen tuloksena saatiin maakunnan taajamien luokittelu niiden keskusmerkityksen mukaisessa järjestyksessä sekä erityisesti Seinäjoen keskustaajaman keskustatoimintojen alueen täsmällisempi rajaus.

Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkon nykytila ja mitoitustarpeet 2030. Etelä-Pohjanmaan liitto (2015a)

Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkko 2030 -selvitystä täydentämään laadittu kaupan palveluverkon nykytilaa ja mitoitusta koskeva selvitys. Selvityksessä on päivitetty kaupan määrää, laatua ja sijoittumista suhteessa Suomen ympäristökeskuksen määrittämiin keskusta-alueille tai keskustojen ulkopuolisille kaupan alueille. Lisäksi selvityksessä on arvioitu kunnittain vähittäiskaupan mitoitusta käyttäen apuna ympäristöministeriön julkaisemaa kaupan kaavoituksen opasta.

Seinäjoen vähittäiskaupan selvitys. Seinäjoen kaupunki (2014)

Seinäjoen kaupungin selvitys kaupan sijoittumisesta ja mitoitusarpeesta kasvavassa maakuntakeskuksessa. Raportti vastaa maakuntakaavatason selvitykselle asetettuja vaatimuksia.

Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkko 2030 -selvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto & FCG (2011)

Maakuntakaavan tavoitteiden ja kauppaa koskevien ratkaisujen ensimmäinen perusselvitys. Raportissa kuvataan kaupallisten palvelujen tarjontaa ja saavutettavuutta maakunnassa sekä esitetään vaihtoehtoisia kaupan rakennemallivaihtoehtoja. Selvitys antaa myös suuntaviivoja kaupan mitoitukselle. Luvut on laskettu seuduittain, joten ne eivät suoraan sovellu käytettäväksi maakuntakaavan mitoituksen pohjana.

4.2 Liikenne ja teknisen huollon verkostot

Etelä-Pohjanmaan liikennemalli, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto (2022)

Liikennemallin liikenne-ennusteessa on pyritty arvioimaan ajoneuvojen tai ihmisten lukumäärää, jotka käyttävät tiettyä kuljetuspalvelua tulevaisuudessa. Nykyisen liikennetilanteen liikennedataan on yhdistetty muita tietoja, mm. väestörakenteesta, työllisyydestä, lipunhinnoista ja matkakustannuksista, mistä on voitu kehittää nykyliikenteen kysyntämalli. Väestö- ja työllisyysennusteiden avulla mallilla on voitu muodostaa arvio tulevasta liikenteen kysynnästä, joka on yleensä arvioitu kunkin liikenneinfrastruktuurin jokaiselle segmentille. Työn tuloksena jalankulku-, pyöräily- ja autoliikenteen liikennemäärät sekä nyky- että ennustetilanteessa on mallinnettu ja viety paikkatieto-ohjelmistoon.

Etelä-Pohjanmaan alemman tieverkon sekä jalankulku- ja pyörätieyhteyksien käyttäjälähtöinen merkitsevyysanalyysi, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022)

Selvityksessä on tarkasteltu maakunnan alempaa tieverkkoa sekä siihen kytkeytyvää jalankulku- ja pyörätieverkkoa. Selvityksen tarkoituksena on ollut tunnistaa eri käyttäjäryhmien kannalta tärkeiksi arvioitavat liikenneyhteydet ja esittää menetelmä niiden priorisoimiseksi. Priorisointia varten on laadittu merkitsevyysanalyysi, joka on perustunut rekistereiden tietoihin. Työssä on lisäksi toteutettu sidosryhmäkysely. Merkittävyyttä on arvioitu erilaisten kuljetustarpeiden lisäksi myös toimintavarmuuden, koulureittien tai julkisen liikenteen näkökulmasta. Selvityksessä on kartoitettu alemman tieverkon päällysteen kunto sekä henkilövahinkoihin johtaneet onnettomuudet. Työssä

on esitetty merkittävimmillä yhteyksillä olevat liikennettä haittaavat tai vaaraa aiheuttavat epäkohdat.

Joukkoliikenteen palvelutason määrittely Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimivalta-alueella, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2022)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on määrittänyt toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2023–2027. Palvelutasotavoitteita on määritetty liikenteelliselle palvelutasolle, laadullisille tekijöille ja julkisen liikenteen tärkeimmille solmupisteille. ELY-keskuksen liikenteen palvelutasomääritys koskee kuntakeskusten välistä, kuntarajat ylittävää liikennettä. Palvelutasomääritys sisältää junaliikenteen sekä markkinaehtoisena ja sopimusliikenteenä järjestetyn linja-autoliikenteen.

Liikenteen kehityskäytäväselvitys välillä Vaasa-Seinäjoki-Jyväskylä, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Suomen liitot (2022)

Selvityksen tavoitteena on ollut kokonaiskäsityksen muodostaminen kolme maakuntakeskusta yhdistävän yhteysvälin liikenteestä ja väylien kehittämistarpeista. Yhteysväli koostuu valtatiestä 18 sekä ratayhteydestä Vaasasta Seinäjoen ja Haapamäen kautta Jyväskylään. Työssä on tarkasteltu yhteysvälin henkilö- ja tavaraliikennevirtoja niin tieliikenteessä kuin raiteilla. Liikennepalveluiden osalta on huomioitu sekä linja-autoliikenne että junaliikenne. Työn taustalla on tunnistettu tarve tarkastella yhteysväliä ja sen kehittämistarpeita kokonaisuutena.

Teknisen huollon verkostot, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022)

Selvityksessä käydään läpi maakuntakaavan vaatimukset teknisen huollon merkintöjen osalta. Työssä esitellään varteenotettavimmat energiaratkaisut, sähkön siirtoverkot, vesihuollon verkostot ja jäteveden käsittely ja kiertotalousalueet. Työn perusteella voidaan päivittää maakuntakaavan teknisen huollon verkostoa koskevat merkinnät.

Valtatie 18 Seinäjoki - Alavus pääsuuntaselvitys, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022)

Pääsuuntaselvityksen tavoitteena on ollut löytää keskeiset kehittämistoimenpiteet valtatie 18 pitkän ajan kehittämiseksi Seinäjoen ja Alavuden Hakojärven välisellä tieosuudella. Selvityksessä on tunnistettu erilaisia linjausvaihtoehtoja ja toimenpiteitä, joiden toteuttamisen vaikutuksia on verrattu valtatielle asetettuihin valtakunnallisiin ja seudullisiin tavoitteisiin. Vaihtoehtojen vaikutuksia on tarkasteltu liikennejärjestelmän, ympäristön ja maankäytön näkökulmista. Selvityksessä on tutkittu kahta päälinjausvaihtoehtoa: valtatie 18 nykyiseen linjaukseen nojaava ja Kuortaneen Mäyryn kautta kulkeva.

Etelä-Pohjanmaan pyöräliikenneverkko selvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto (2022)

Työssä on selvitetty maakunnan pyörätieverkon kattavuuden nykytilanne ja kuntien pyörätieverkon kehittämistarpeet. Lisäksi on suoritettu analyysi maakunnan pyöräliikenteen yhteystarpeista, jossa huomio on kiinnitetty kunta- ja alakeskuksiin ja keskusten välisten reittien tarkasteluun. Tarkoituksena on ollut selvittää potentiaalisimmat kunta- ja alakeskusten väliset yhteydet. Varsinaisiin reittilinjauksiin ei ole otettu kantaa.

Rataosuuden Tampere–Oulu-tarveselvitys, Väylävirasto (2021)

Tarveselvityksen tavoitteena on ollut muodostaa yhtenäinen näkemys rataosuuden Tampere–Oulu kehittämistä huomioiden erityisesti välityskyvyn riittävyys sekä matka- ja kuljetusajat. Työn tarkoituksena on ollut tuottaa tarveselvitys palvelemaan liikennejärjestelmän ja maankäytön kehittämistä. Lisäksi selvityksessä on tutkittu mahdollisuuksia nostaa radan suurinta sallittua nopeutta. Tarveselvityksen pohjana olleessa, vuonna 2019 valmistuneessa Tampere–Seinäjoki tarveselvityksessä on esitetty kaksoisraiteen rakentamista, jotta ennusteiden mukaiseen liikenteen kasvuun voidaan varautua.

Länsi-Suomen yhteinen liikennestrategia, Länsi-Suomen maakuntaliitot (2020)

Kuusi Länsi-Suomen maakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Kanta-Häme, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Satakunta) ovat laatineet yhteisen liikennestrategian. Siihen on kiteytetty yhteinen näkemys alueen tärkeimmistä liikennejärjestelmäkysymyksistä kaikki liikennemuodot huomioiden. Yhteinen tahtotila sisältää viestejä valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun, jotta Länsi-Suomelle tärkeät asiat tulisivat huomioon otetuiksi. Strategiassa on tunnistettu myös teemoja, joissa maakuntien on hyödyllistä ja kustannustehokasta tehdä keskinäistä yhteistyötä.

Duoraitiojunaliikenteen mahdollisuudet Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liitot (2020)

Maakuntaliitot, ELY-keskus sekä radanvarsikunnat ovat tilanneet selvityksen raitiojunajärjestelmän mahdollisuuksista Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa. Työssä on selvitetty, soveltuuko moderni kevyellä kalustolla liikennöitävä raideliikennejärjestelmä maakuntiin. Samalla on selvitetty, missä määrin järjestelmä voisi hyödyntää olemassa olevaa rataverkkoa ilman merkittäviä infrastruktuurimuutoksia. Duoraitiotien laajennusmahdollisuuksia kuntien ja kaupunkien katuverkolle on työssä arvioitu. Työssä on selvitetty karkealla tasolla raitiojunan infrastruktuuriin, kalustoon ja liikennöintiin liittyvät kustannukset sekä raitiojunan tekniikkaa. Lisäksi on selvitetty liikennöinnin lainsäädäntöä sekä viranomaisten edellyttämiä lupia ja muodostettu infrainvestointivaihtoehdot, jotka ovat vaiheistettavissa.

Valtatie 3 Tampere-Vaasa. Palvelutasolähtöinen kehityskäytäväselvitys. Pirkanmaan ELY-keskus (2015)

Pirkanmaan ELY-keskus on tehnyt liikennepoliittiseen selontekoon liittyen jatkoselvityksenä valtatie 3 Tampere–Vaasa-välin kehityskäytäväselvityksen. Selvityksen toimenpiteillä yhteysväillä parannetaan liikenneturvallisuutta ja sujuvuutta. Yhteysvälihankkeen suunnitteluvalmius on ollut hyvä ja kustannusarvio on ollut 158 milj. euroa. Etelä-Pohjanmaan alueella merkittävimmät uudet hankkeet ovat olleet Jalasjärvelle osoitetut kaksi ohituskaistaosuutta ja vt:n 3 ja kt:n 19 liittymäkohdan kevennetyt eritasoliittymä sekä Kurikkaan osoitetut kaksi eritasoliittymää.

Logistiikka ja tienpito Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen kaupunkiseutujen ulkopuolella. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan liitot (2015)

Työssä on kartoitettu Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella keskustaajamien ulkopuolella toimivien yritysten logistiikan kehittämistarpeita sekä määritetty potentiaalisia logistiikan yhteistoimitarpeita. Toimintaympäristönä olivat liikennemääriltään keskitason maantiet ja vähäliikenteinen tieverkko. Tuloksia on voitu hyödyntää liikennejärjestelmätyössä, tiestön kunnossapidon kohdentamisessa ja alueen elinkeinojen kehittämisessä. Työssä on toteutettu myös useita erilaisia liikenneverkollisia analyysejä koskien kuljetuksia ja tienpitoa.

Etelä-Pohjanmaan venesatamat, lentoasemat ja -paikat. Etelä-Pohjanmaan liitto (2015e)

Selvityksessä on käyty läpi nykyisessä maakuntakaavassa merkityt venesatamat ja lentoasemat ja -paikat sekä arvioitu niiden selvityksen aikainen nykytila ja seudullinen merkitys.

Kauhajoki–Kauhava palvelutasoselvitys, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2014)

Kauhajoki-Kauhava kehityskäytävä muodostuu valtatiestä 19 ja kantatiestä 67 sekä Seinäjoki-Oulu ja Kaskisten radoista. Se on maakunnan päätieverkossa tärkein liikenneväylä niin henkilöliikenteen kuin kuljetustenkin kannalta ja sillä korostuvat seudullisen pendelöinti liikenteen, vapaa-ajanmatkustuksen, ostos- ja asiointiliikenteen ja pitkämatkaisen sekä paikallisten kuljetusten tarpeet. Selvityksessä on esitetty, millä toimenpiteillä palvelutasopuutteita pyritään korjaamaan, ja millainen on käytävän tavoitetila 2040 yhdyskuntarakenteen, joukkoliikenteen, valtatie 19, kantatie 67 sekä Seinäjoki-Oulu pääradan ja Kaskisten radan kannalta.

Etelä-Pohjanmaan pääteiden logistiikka- ja maankäyttöselvitys. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Liikennevirasto (2011)

Selvityksen lähtökohtana on ollut suunnitella logistiikan, yhdyskuntarakenteen ja liikenteen näkökulmasta mahdollisimman kilpailukykyiset ja kehittämiskelpoiset toiminta-alueet. Selvitys on laadittu palvelemaan maakunnan ja kuntien maankäytön suunnittelua.

4.3 Viherrakenne

Kauhavan Pääjärven luontoarvoselvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto (2023a)

Selvityksessä kuvataan seutukaavassa (1995) ja kokonaismaakuntakaavassa (2005) suojelualueen merkinnällä osoitetun Kauhavan Pääjärven luontoarvoja ja kuvataan alueella toteutettuja kunnostustoimia.

Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut. Ubigo Oy & Lundén Architecture Company (2022)

Selvityksessä on tarkasteltu maakunnan viher- ja sinirakennetta sekä ekologisia yhteyksiä (eli ekologista verkostoa), ja ekosysteemipalveluiden eli luonnon ihmisille tuottamien hyötyjen sijoittumista ja arvoa. Selvityksessä on hyödynnetty lukuisia luonnonympäristöä ja ekosysteemipalveluita kuvaavia paikkatietoaineistoja ja -analyysijä, joihin on liitetty tietoa paikallisista erityispiirteistä.

Susien reviirit 2003–2020 Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Luonnonvarakeskus (2022)

Selvityksessä on laadittu tietoa susien eniten käyttämistä alueista. Aineistona on hyödynnetty GPS-pannoilla varustettujen susien paikannusmateriaalia ja Tassu-järjestelmän havaintoja. Selvitys on laadittu maakuntakaavan tuulivoima-alueiden merkinnän taustaselvitykseksi ja se on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön.

Selvitys Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan keskeisistä metsäpeura-alueista. Luonnonvarakeskus (2022)

Selvityksessä kuvataan metsäpeuran keskeisimpiä esiintymisalueita viimeisten 10 vuoden ajalta, ja tuodaan esiin tulevia ja potentiaalisia metsäpeura-alueita laajojen alueellisten mittakaavojen elinympäristömallinnuksella. Selvitys perustuu pääosin GPS-pantaseuranta-aineistoihin. Selvitys on laadittu maakuntakaavan tuulivoima-alueiden merkinnän taustaselvitykseksi ja se on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön.

Etelä-Pohjanmaan virkistysalueselvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto (2022d)

Selvityksessä on päivitetty ja inventoitu Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti merkittävien virkistysalueiden, -kohteiden ja ulkoilureittien nykytilanne. Selvityksen painopiste on ulkoiluun ja retkeilyyn liittyvien virkistysalueiden, -kohteiden ja reittien nykytilan kartoituksessa. Virkistysalueselvityksessä on hyödynnetty lukuisia eri tietolähteitä, kyselyitä ja joissakin tapauksissa myös maastokäyntejä.

Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. Etelä-Pohjanmaan liitto (2017)

Selvityksessä on inventoitu ja raportoitu yhden potentiaalisen, olemassa olevan turvetuotantoalueen yhteydessä olevan luonnontilaluokan 2 suon luontoarvot.

Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. Etelä-Pohjanmaan liitto (2016b)

Selvityksessä on inventoitu ja raportoitu kuuden potentiaalisen, olemassa olevan turvetuotantoalueen yhteydessä olevan luonnontilaluokan 2 suon luontoarvot.

Etelä-Pohjanmaan suoluonto -kysely. Etelä-Pohjanmaan liitto (2016a)

Etelä-Pohjanmaan liiton kaikille avoimen karttapohjaisen kyselyn tulokset. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää vastaajien ajatuksia Etelä-Pohjanmaan suoluonnosta, sen erilaisista käyttö- ja hyödyntämistavoista sekä soihin liittyvistä arvoista. Selvitys on laadittu vaihemaakuntakaava III:n taustalle.

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. Faunatica Oy (2015)

Selvityksessä on inventoitu ja raportoitu 76 potentiaalisen turvetuotantosoon ja 30 potentiaalisen luonnonarvosoon luontotiedot. Selvitys on jatkoa aiemmin toteutetulle suonselvityshankkeelle.

Etelä-Pohjanmaan suonselvityshanke. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Geologian tutkimuskeskus & Etelä-Pohjanmaan liitto (2013)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Geologian tutkimuskeskuksen toteuttamassa kehittämishankkeessa on kerätty luontotietoja 84 luonnonarvosuolta ja päivitetty Etelä-Pohjanmaan turvevaratietoja 1953 suolle. Selvitys sisältää Etelä-Pohjanmaan suoluonnon yleisen kuvauksen sekä luonto- ja turvevaraselvitysten tulokset. Luonnonarvosoilta kerätyt tiedot toimivat osa-aineistona myös soidensuojelun täydennysohjelmassa.

4.4 Luonnonvarat ja energiantuotanto

Etelä-Pohjanmaan aurinkoenergiaselvitys. Aurinkoenergian tuotantoon soveltuvat alueet. FCG (2023a)

Liite: Kohdekortit

Selvityksessä on tuotu esiin aurinkoenergian tuotannon nykytilanne maakunnassa ja tehty analyysi aurinkovoimaan soveltuvista alueista keskittyen etenkin entisten

turvetuotantoalueiden aurinkovoimapotentiaaliin. Selvitykseen sisältyy lisäksi tunnistettujen potentiaalisten tuotantoalueiden kohdekohtaiset vaikutusten arvioinnit.

Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan POSKI-selvitys 2021–2023. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto. Väliraportti, maaliskuu 2024.

Liite: Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan POSKI-selvitykseen 2021–2023 liittyvä luonto- ja maisemaselvitys. Väliraportti, maaliskuu 2024.

POSKI-hankkeessa on tuotettu kokonaisvaltainen kuva Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kiviainestarpeista sekä pitkän aikavälin suunnitelma toiminnan suuntaamisesta luonnonvarojen kestävä käyttö huomioiden. POSKI-hankkeessa on tarkistettu mm. aiemman POSKI-hankkeen (1999) maa- ja kalliokiviainesten ottoon määriteltyjen, mutta vielä laajasti maa-ainesten otolle avaamattomien alueiden nykytila ja luokittelu. Lisäksi POSKI-hankkeessa on pyritty löytämään uusia kalliokiviainesten ottoalueita huomioiden tulevaisuuden kiviainestarve ja alueen suhteellisen vähäiset ottamiseen soveltuvat sora- ja hiekkavarannot.

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys. FCG (2022)

Liite 1. Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi

Liite 4. Yhteisvaikutusten arviointi

Tuulivoimaselvityksessä on tarkasteltu uusia potentiaalisia tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita maakuntakaavoituksen taustaksi. Selvitykseen sisältyy tuulivoimatuotannon nykytilanteen kuvaus, poissulkeva puskurianalyysi, hiljaisten alueiden analyysi ja teknistaloudellinen arviointi. Selvityksessä on arvioitu potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksia ihmisiin, luontoon, maisemaan, ilmastoon ja aluetalouteen, sekä tuulivoima-alueiden yhteisvaikutuksia. Selvityksen liitteet 2 ja 3 ovat Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointeja.

Tuulivoima-alueiden täydennys. Niittunevan, Siltanevan ja Kankalonselän alueet. Etelä-Pohjanmaan liitto (2023b)

Tuulivoima-alueiden täydennys sisältää kolmen tuulivoima-alueen kohdekuvauksen ja vaikutusten arvioinnin. Kohdekorttien perusteella arvioidaan edellytyksiä osoittaa alueille tuulivoimaloiden alueen merkintä kaavaehdotuksessa. Alueille ei ole osoitettu vastaavaa merkintää kaavaluonnoksessa. Tuulivoima-alueiden kohdekortit on laadittu alueilla käynnissä olevien hankkeiden yhteydessä eri toimijoiden toimesta. Kohdekortit on laadittu maakuntakaavatasolle soveltuviksi huomioiden mm. vaikutusten arvioinnissa yleispiirteinen tarkastelutaso.

Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys. FCG (2022)

Liite 1: Kohdekortit

Liite 2: Näkymäalueanalyysi ja valokuvasoitteet

Selvityksessä on arvioitu maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisten uusien potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemavaikutuksia, sekä yhteisvaikutuksia jo rakentuneiden tai suunnitteilla olevien tuulivoimaloiden kanssa. Selvitykseen sisältyy mm. maisemallisesti herkkien alueiden määrittäminen, tuulivoima-aluekohtaiset kohdekortit, näkyvyysalueanalyysit ja havainnekuvia, sekä suosituksia alueiden jatkosuunnitteluun.

Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen Pohjanmaalla, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla. Hannu Tikkanen, Camilla Ekblad ja Heikki Tuohimaa (2022)

Selvityksessä on arvioitu uusien potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, sekä yhteisvaikutuksia rakentuneiden tai suunnitteilla olevien tuulivoimaloiden kanssa. Kotkien osalta arviointi perustuu elinympäristö- ja lentosummamallinnuksiin, ja sääksen osalta yleispiirteisempään tarkasteluun. Selvityksessä on keskitytty voimaloiden aiheuttamien törmäysriskien ja niiden populaatiotason vaikutusten arviointiin, sekä vaikutuksiltaan vähäisempien voimalapaikkojen määrien ja sijaintien tunnistamiseen. Selvityksestä on kaksi versiota: julkinen ja vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu, salassa pidettäviä lajien sijaintitietoja sisältävä raportti.

Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntakaavojen tuulivoima-alueiden Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Sitowise (2024)

Arvioinnissa on tunnistettu uusien potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutukset läheisten Natura-alueiden suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin, arvioitu näiden vaikutusten merkittävyyttä ja selvitetty mahdollisia lieventäviä toimenpiteitä, sekä arvioitu yhteisvaikutuksia. Natura-arvioinnin kohteena on Etelä-Pohjanmaalta 20 tuulivoima-aluetta. Selvitys on vain viranomaiskäyttöön. Arviointi on laadittu alun perin vuonna 2022, minkä jälkeen arviointiraporttiin on tehty korjauksia.

Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavoituksen Natura-arviointia varten tehtävä lintujen törmäys- ja populaatiomallinnus päämuuttoreittien osalta. Sitowise (2023)

Selvityksessä arvioidaan Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien alueelle maakuntakaavoituksessa potentiaalisiksi arvioitujen tuulivoima-alueiden rakentamiskokonaisuuden yhteisvaikutuksia muuttolinnustoon. Tarkastelun kohteena on ollut keskeisten lajien päämuuttoreitit. Tarkastelussa ovat maakuntakaavatyössä potentiaalisiksi arvioitujen tuulivoima-alueiden lisäksi näiden potentiaalisten maakuntakaavavarausten ulkopuolelle sijoittuvat tuulivoimahankkeet. Selvityksen

tavoitteena oli tuottaa riittävät tiedot muuttolinnustoon kohdistuvista yhteisvaikutuksista maakuntakaavoituksen tueksi.

Sähkösiirtoselvitys Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan tuulivoimalle soveltuville alueille. Rejlers Finland Oy (2022)

Selvitykseen sisältyy tuulivoiman ja energian käytön yleiskuvan sekä tulevaisuuden näkymien kytkeminen sähköverkon kehittämissuunnitelmiin. Selvityksessä on toteutettu haastatteluja, laadittu tuulivoimahankkeiden sähköverkkoon liittymistarkasteluja ja tunnistettu sähköverkon kehittämistarpeita.

Luonnonkiviainesten ja sitä korvaavien uusiomateriaalien käyttö- ja tarve-ennuste. Afry (2022)

Selvityksessä on tarkasteltu luonnonkiviainesten mennyttä ja nykyistä ottamistoimintaa ja tehty kiviaineksen tarve-ennuste vuoteen 2050. Lisäksi selvityksessä on käsitelty luonnonkiviainesta korvaavien uusiomateriaalien käyttöä ja saatavuutta. Selvitys on laadittu Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueille. Kiviainesten käyttöä ja tarvetta vuoteen 2050 on tarkasteltu myös kunnittain.

POSKI-päivityshankkeeseen liittyvä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kalliokiviainesselvitys. Geologian tutkimuskeskus (2022a)

Selvityksessä on esitelty Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien geologisia piirteitä ja alueen kiviainesten mekaanisfysikaalisia ominaisuuksia, sekä geologisten ominaisuuksien vaikutusta kiviainesten tekniisiin ominaisuuksiin ja kestävyYTEEN. Työn keskeinen sisältö on kiviainesten tuotannon kannalta merkittävien uusien potentiaalisten kalliokiviainekohteiden tunnistaminen GTK:n laajoja julkisia ja julkaisemattomia aineistoja hyödyntäen.

Energiantuotanto Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla 2050. Ramboll Finland Oy (2021)

Selvityksessä on tutkittu mahdollisuuksia siirtyä energiantuotantojärjestelmään, joka perustuisi päästöttömään energiaan. Selvityksessä on kuvattu Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan energiankulutuksen ja -tuotannon nykytila, arvioitu maakuntien energian tarve vuonna 2050 sekä esitetty potentiaalisimpia vaihtoehtoja päästöttömiin energiantuotantojärjestelmiin siirtymiseksi molemmissa maakunnissa.

Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan turvetuotantoon soveltuvien alueiden linnustovaikutusten arviointi. Pöyry Finland Oy (2018)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan III kaavaluonnoksen 22 turvetuotantoon soveltuvaksi osoitetulle alueelle laadittu linnustovaikutusten arviointi. Arvioinnissa on selvitetty, millaisia ja miten voimakkaita vaikutuksia turvetuotannolla olisi toteutuessaan alueella olevaan huomionarvoiseen linnustoon. Lisäksi on arvioitu, onko vaikutuksia

mahdollista lieventää. Selvityksestä on kaksi versiota: julkinen ja vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu, salassa pidettäviä lajien sijaintitietoja sisältävä raportti.

3. vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta, luonnosvaihe. Turvetuotantoa osoittavat kaavamerkinnot. Etelä-Pohjanmaan liitto (2018)

Selvityksessä on arvioitu 11 vaihemaakuntakaavan III luonnoksessa osoitetun turvetuotantoon soveltuvan alueen mahdollisia vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin. Arvioinnin tuloksena on esitetty luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tekemistä viidelle Natura-alueelle kohdistuviin vaikutuksiin.

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden Natura-vaikutusten arviointi. Ramboll Finland Oy (2017)

Arviointi on laadittu kuudelle Natura-alueelle. Arvioinnissa on mm. tunnistettu turvetuotannon aiheuttamat vaikutusmekanismit eri tuotantovaiheiden aikana yleisesti sekä eri eliölajeihin, laskettu turvetuotannon vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta ja tarkasteltu kuormituksen aiheuttamaa fysikaaliskemiallista muutosta verrattuna nykytilaan. Lisäksi arvioinnissa on tunnistettu yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ja haitallisten vaikutusten lieventämisen keinoja.

Tuulivoimamaakuntakaavojen Natura-arvioiden päivitys. Ramboll Finland Oy (2015)

Etelä-Pohjanmaan I vaihemaakuntakaavan ja Keski-Pohjanmaan 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueiden Natura-arviointi. Selvitys on vain viranomaiskäyttöön.

Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta. Etelä-Pohjanmaan liitto (2013)

Natura-arvioinnin tarveharkinta on laadittu korkeintaan yhden kilometrin päässä Natura 2000 -alueverkostoon kuuluvista alueista sijaitsevista tuulivoimapuistojen alueista (vaihekaava I). Lintudirektiivin perusteella Natura-alueverkostoon lisätyt alueet on huomioitu tarveharkinnassa myös pidemmältä etäisyydeltä. Tarveharkinnan mukaan neljälle maakuntakaavan tuulivoima-alueelle tulee tehdä luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi.

Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusriskin monitavoitearviointi. Jatkotarkastelu 3. jakovaiheen valuma-alueille. Etelä-Pohjanmaan liitto & konsultti Anna-Mari Kangas (2015)

Turvetuotannon vesistövaikutusriskin monitavoitearviointi 38 kpl 3. jakovaiheen valuma-alueelle. Valuma-alueiden valinnassa on painotettu 2. jakovaiheen tasolle tehdyssä selvityksessä suuren riskin alueiksi osoitettuja valuma-alueita sekä niitä, joilla on määrällisesti ja/tai pinta-alallisesti runsaasti tuotantokelpoisia soita.

Selvitys suurimittakaavaisen bioenergian tuotannon tarpeista ja mahdollisuuksista Etelä-Pohjanmaalla. Vaasan yliopiston Levon-instituutti & Etelä-Pohjanmaan liitto (2015)

Selvitys suurimittakaavaisen bioenergian tuotannon tarpeista ja mahdollisuuksista Etelä-Pohjanmaalla. Selvityksessä tutkittiin maakunnan bioenergiapotentiaalia sekä tarvetta varautua maankäytöllisesti suuren mittakaavan bioenergiaa ja biopolttoainetta tuottavien laitosten tarpeisiin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I – maakuntakaavan linnustovaikutukset. Etelä-Pohjanmaan liitto (2014a)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditussa selvityksessä käydään läpi tuulivoiman linnustovaikutuksia (törmäysriskit, voimaloiden sijainnin vaikutus, häiriövaikutus, elinympäristön muutosten aiheuttamat vaikutukset) ja arvioidaan vaikutuksia vaihemaakuntakaavan I tuulivoima-alueiden osalta.

Alajärven, Soinin ja Vimpelin tuulivoima-alueiden Natura-arviointi. Ramboll Finland Oy (2014)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I valmisteluaineiston mukaisille tuulivoimaloiden alueille, jotka sijaitsevat Alajärvellä (Möksy, Louhu), Soinissa (Pesola, Konttisuo, Korkeamaa) ja Vimpelissä (Hietapuro), laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Selvitys on vain viranomaiskäyttöön.

Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanevan ja Iso Koihnannevan Natura-alueisiin ja Etelä-Pohjanmaan maakotkakantaan. Ramboll Finland Oy (2014)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I valmisteluaineiston mukaisille tuulivoimaloiden alueille (Vöyrinkangas, Rourunkangas, Rajavuori), jotka sijaitsevat Levanevan ja Iso Koihnannevan Natura-alueiden läheisyydessä, laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Selvitys sisältää myös tuulivoimaloiden alueiden yhteisvaikutusten arvioinnin suhteessa maakotkakantaan. Selvitys on vain viranomaiskäyttöön.

Tuulivoimapuistojen näkymävaikutukset Etelä-Pohjanmaalla. Etelä-Pohjanmaan liitto (2014b)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditussa selvityksessä on esitetty tuulivoimaloiden näkymäalueanalyysi sekä esitelty 3D-mallinnus Ilmajoki-Kurikka- ja Soini-Ähtäri-alueilta.

Tuulivoima-alueiden maisemavaikutukset Etelä-Pohjanmaan arvokkaille maisemaluomuksille. Maisemaselvitys. ProAgria Etelä-Pohjanmaa MKN Maisemapalvelut (2014)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditun selvityksen tavoitteena on arvioida yli kymmenen tuulivoimalaa käsittävien tuotantoalueiden mahdolliset maisemavaikutukset valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristökohteisiin Etelä-Pohjanmaalla. Tarkastelu on laadittu maakuntakaavan mittakaava ja selvitystaso huomioon ottaen. Tarkasteltavia alueita ovat olleet valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, Mietintö 66/1992) ja valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (Museovirasto, RKY 2009).

Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanevan ja Iso Koihnannevan Natura-alueisiin ja Etelä-Pohjanmaan maakotkakantaan. Ramboll Finland Oy (2014)

Etelä-Pohjanmaan I vaihemaakuntakaavaa varten laaditussa luonnonsuojelulain mukaisessa selvityksessä arvioidaan tuulivoiman vaikutuksia kahden tuulivoimaloiden alueen osalta kahteen Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen. Selvitys on vain viranomaiskäyttöön.

Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi. Osa 1: Kuormitustarkastelu. WSP Finland Oy (2014a)

Kuormitustarkastelussa on selvitetty nykyisten ja mahdollisten uusien turvetuotantoalueiden kuormitusta 2. jakovaiheen valuma-alueittain. Tarkastelussa huomioidaan turvetuotantoalueiden kuntoonpano, tuotanto ja poistumat sekä karkealla tasolla valuma-alueen muu kuormitus. Tulokset on esitetty vesistöalueittain ja niitä on verrattu vesistöalueiden kuormituksen vähentämistavoitteisiin.

Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi. Osa 2: Vesistövaikutusriskin monitavoitearviointi. WSP Finland Oy (2014b)

Selvityksessä on arvioitu mahdollisten uusien turvetuotantoalueiden vesistövaikutusriskiä vesistöjen nykytilan perusteella. Tarkastelu on tehty 2. jakovaiheen valuma-alueittain käyttäen menetelmänä ns. monitavoitearviointia, jossa on arvioitu riskiä erikseen vesistöjen käyttöarvolle ja niiden suojeluarvolle ja herkkyydelle.

Ainespuun puskurivarastoilla ja metsäenergian terminaaleilla tehoa puunhankintaan. Suomen metsäkeskus (2014)

Selvityksen tavoitteena on puuaineksen puskuri- ja terminaalivarastoalueiksi soveltuvien sijaintien määrittäminen ja varastopaikkaverkoston luominen Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Jalasjärven Ilvesnevan ja Kauhavan Voltti-Kakkurin alueet. FCG (2013)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditun selvityksen tarkoituksena on selvittää vaihemaakuntakaavaan valmisteluvaiheessa merkitsemättömien Jalasjärven

Ilvesnevan ja Kauhavan Voltti-Kakkurin alueiden edellytykset tuulivoima-alueiksi. Arvioinnissa on huomioitu mm. tuulisuus ja tuotantoarvot, herkäät kohteet sekä rakennuskustannukset. Vaikutuksia on arvioitu maakuntakaavatasoisesti mm. maankäyttöön ja asutukseen, maisemaan ja luonnonympäristöön.

Lintujen muutto ja muuton valtaväylät Suupohjassa. Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys ry (2013)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditussa selvityksessä on tavoitteena kuvata käytettävissä olevan tiedon perusteella lintujen muuton peruspiirteet Suupohjan alueella. Tarkastelussa keskitytään erityisesti tuulivoiman suhteen kriittisiin lajeihin, joita tuulivoiman rakentaminen voi uhata merkittävästi esimerkiksi törmäyskuolemien lisääntymisen kautta. Tällaisia lajeja ovat muun muassa suuret vesilinnut kuten joutsenet ja hanhet, kurki sekä petolinnut. Arviointi perustuu lintuharrastajien tekemiin havaintoihin ja niiden tulkintaan.

Pohjanmaan uusiutuvat energiavarat. 2. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Natura 2000 -alueisiin. Ramboll Finland Oy (2013)

Pohjanmaan liiton selvitys sisältää Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I tuulivoimaloiden alueen (Kröninkangas) luonnonsuojelulain mukaisen Natura 2000 -alueisiin kohdistuvan vaikutusten arvioinnin.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan tuulivoima ja erikoiskuljetukset. Ramboll Finland Oy (2013)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I ja Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan taustalle laaditussa selvityksessä on tutkittu maakuntakaavoihin ehdolla olevien tuulivoima-alueiden saavutettavuutta erikoiskuljetusten näkökulmasta. Työssä tutkittuja rajoitteita ovat mm. siltojen kantavuudet, kuljetusten korkeuteen ja leveyteen vaikuttavat rajoitukset sekä teiden yleiseen käytettävyyteen liittyvät tekijät.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvitys. FCG (2012a)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditussa tuulivoimaselvityksessä tehtävänä on ollut selvittää ja osoittaa Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. Alueiden valintaan ja rajaukseen vaikuttivat mm. erilaiset rajoittavat tekijät, kuten uhanalaiset kasvit ja eläimet, suojelualueet, pohjavesialueet, asutus ja muu ihmistoiminta. Alueiden määrittelyn lisäksi niistä tehtiin maakuntakaavatasoinen vaikutusten arviointi, joka piti sisällään sekä rakentamisen että käytön aikaisten vaikutusten arvioinnin. Selvityksessä rajattiin lopulta 27 erillistä tuulivoima-alueita.

Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Kauhajoen Säärenkankaan-Eteläkankaan ja Kurikan Kukkokallion-Möhkäleenmaan alueet. FCG (2012b)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan I taustaksi laaditussa selvityksessä tarkoituksena on ollut selvittää vaihemaakuntakaavaan selvitysalueena merkityn Säärenkankaan-Eteläkankaan sekä toistaiseksi vaihemaakuntakaavaan merkitsemättömän Kurikan Kukkookallion-Möhkäleenmaan alueiden edellytykset tuulivoima-alueiksi. Arvioinnissa on huomioitu mm. tuulisuus ja tuotantoarvot, herkät kohteet sekä Säärenkankaan-Eteläkankaan alueen osalta rakennuskustannukset. Vaikutuksia on arvioitu maakuntakaavatasoisesti mm. maankäyttöön ja asutukseen, maisemaan ja luonnonympäristöön.

4.5 Kulttuuriympäristö

Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, osa 2, päivitys- ja täydennysinventointi. ProAgraria Etelä-Pohjanmaa & Etelä-Pohjanmaan liitto (2014)

Työ täydentää vuonna 2013 tehtyä inventointia tuolloin inventoinnin ulkopuolelle jääneiden alueiden osalta Etelä-Pohjanmaalla.

Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. ProAgraria Etelä-Pohjanmaa & Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan liitot (2013).

ProAgraria Etelä-Pohjanmaan tekemässä selvityksessä on päivitetty Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi. Työ on tehty valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin yhteydessä vuosina 2013–2014. Inventointi on osa koko Suomessa tehtyä arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointia.

Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvotus ja Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventointi sekä arvotus. Saatsi Arkkitehdit (2021)

Vuosina 2019–2020 toteutetussa selvityksessä on inventoitu ja arvotettu maakunnan uudemmat, vuosina 1930–1999 rakennetut kulttuuriympäristökohteet sekä arvotettu vuosina 2016–2017 inventoidut rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. Työssä on arvotettu kaikki Etelä-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisesti inventoidut kohteet. Arvotustyön tuloksena on ehdotus maakunnallisesti arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista.

Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen rakennusinventointi. Niukko K. & Etelä-Pohjanmaan liitto (2017)

Etelä-Pohjanmaan liitto on vuosina 2016–2017 laatinut inventoinnin maakunnallisesta rakennetusta kulttuuriympäristöstä yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon kanssa. Inventointi kattaa ennen vuotta 1930 rakennetut kohteet.

Täydennysinventoinnin kohdekortit 2019–2020. Saatsi Arkkitehdit (2021)

Vuonna 2017 valmistunutta Etelä-Pohjanmaan maakunnallista rakennusinventointia on täydennetty vuosina 2019–2020 laatimalla kohdekortit joistakin aiemmin inventoimattomista ennen vuotta 1930 rakennetuista kohteista. Täydennysinventointi on tehty uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin yhteydessä.

5 Kaavan vaiheet, osallistaminen ja vuorovaikutus

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n suunnitteluperiaatteena on ollut avoin vuorovaikutus. Se on tarkoittanut aktiivista vuoropuhelua kaavan osallisten kanssa koko maakuntakaavan valmistelun ajan. Lisäksi kaavan valmisteluun on kuulunut MRL:n ja MRA:n mukaisia menettelyitä vuorovaikutuksen toteuttamiseen.

Maakuntakaavan laatimisprosessissa on viisi vaihetta: aloitus- ja tavoitevaihe, valmisteluvaihe, ehdotusvaihe, hyväksymisvaihe ja vahvistamisvaihe. Kuhunkin vaiheeseen on kuulunut lainsäädännön määrittämiä kuulemisia, minkä lisäksi Etelä-Pohjanmaan liitto on pyrkinyt monipuoliseen ja avoimeen tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen kaikkien osallisten kanssa. Esimerkkeinä voidaan mainita tiedotus sosiaalisessa mediassa, maakuntakaavan sähköinen uutiskirje ja kaikille avoimet maakuntakaavan esittelytilaisuudet eri puolilla maakuntaa. Valmisteluvaiheissa olevien kaavakarttojen katselua on helpotettu teemoittaisella karttapalvelulla ja lisäksi kaikki kaavan laadinnan aikana saadut palautteet, ja niihin laaditut vastineet ovat olleet julkisesti nähtävillä liiton nettisivuilla. Virallisten kuulemisten ohella kaavan valmistelijat ovat olleet tavoitettavissa koko kaavan valmistelun ajan esimerkiksi puhelimitse.

5.1 Aloitus- ja tavoitevaihe

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n valmistelu käynnistyi marraskuussa 2021, jolloin Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus päätti kaavan vireilletulosta, maakuntakaavan ohjausryhmän perustamisesta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä panosta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa määriteltiin muun muassa maakuntakaavan tavoitteet, selvitykset, osalliset sekä osallistumis- ja arviointimenetelmät. Ohjausryhmään kutsuttiin jäsenet kaikista alueen kunnista, Etelä-

Pohjanmaan ELY-keskuksesta, Metsähallituksesta, Metsäkeskuksesta, Etelä-Pohjanmaan alueellisesta vastuumuseosta, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiristä, Etelä-Pohjanmaan kauppakamarista, Etelä-Pohjanmaan Yrittäjistä sekä MTK Etelä-Pohjanmaasta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin lausuntoja ja palautteita yhteensä 111 taholta. Asukkaiden – joilta palautetta saatiin eniten – palautteet koskivat lähes yksinomaan tuulivoimaa ja Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvityksessä tunnistettuja potentiaalisia tuulivoima-alueita. Viranomaisten palautteissa pidettiin hyvänä ajankohtaisten aiheiden, kuten ilmastotavoitteiden ja kestäväen kehityksen huomioimista. Lausunnoissa toistui yhdistävänä tekijänä energiantuotannon teema. Maakuntahallitus käsitteli saadun palautteen ja hyväksyi vastineet kokouksessaan maaliskuussa 2022.

Ensimmäinen viranomaisneuvottelu kaavan lähtökohdista ja tavoitteista käytiin toukokuussa 2022. Sen pohjalta osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennettiin. Lisäksi aloitusvaiheessa jatkettiin jo alkuun saatettujen, ja käynnistettiin uusien kaavaan liittyvien selvitysten tekoa.

5.2 Valmisteluvaihe

Maakuntakaavan valmisteluvaiheessa ohjausryhmä kokoontui yhteensä 10 kertaa. Sidosryhmien, kuten kuntien, ELY-keskuksen, ympäristöministeriön ja eri viranomaisten ja etujärjestöjen kanssa järjestettiin lukuisia teema- tai merkintäkohtaisia neuvotteluita. Aluerakenteen ja tuulivoiman osalta järjestettiin erikseen kuntakohtaiset neuvottelut.

Ympäristöministeriön ja ELY-keskuksen kanssa järjestettiin valmisteluvaiheessa yhteensä 7 työneuvottelua vuosina 2022–2023. Sidosryhmien kanssa vuoropuhelua käytiin myös kaavan selvitysten ohjausryhmissä ja työpajoissa.

Maakuntahallitus käsitteli valmisteluvaiheessa useita kaavan selvityksiä niiden valmistuttua. Maakuntakaavaluonnoksen suunnitteluratkaisuihin liittyvä iltakoulu järjestettiin maakuntahallitukselle lokakuussa 2022 ja maakuntavaltuustolle joulukuussa 2022. Lisäksi maakuntahallituksen kokouksessa marraskuussa 2022 käytiin maakuntakaavan valmistelun evästyskeskustelu.

Maakuntahallitus asetti kaavaluonnoksen ja siihen liittyvän valmistelumateriaalin nähtäville 1.2.2023–10.3.2023 väliseksi ajaksi. Maakuntakaavaluonnoksen nähtävillä olon aikana järjestettiin kaikille avoimet kaavaluonnoksen esittelytilaisuudet Seinäjoella, Lapualla, Alajärvellä, Kauhajoella ja Alavudella sekä etäyhteydellä. Lisäksi kaavaluonnosta esiteltiin etäyhteydellä keskeisille sidosryhmille.

Kaavaluonnoksesta saatiin yhteensä 184 lausuntoa ja muistutusta, joista 42 kpl viranomaisilta ja 143 kpl yksityishenkilöiltä, yrityksiltä sekä yhteisöiltä ja järjestöiltä. Lausuntoja ja muistutuksia saatiin kaikkia teemoja koskien. Kaikkein eniten palautetta kerännyt aihe oli tuulivoima. Valmisteluvaiheen palautetta käsiteltiin maakuntakaavan ohjausryhmän kokouksissa, ympäristöministeriön ja ELY-keskuksen kanssa käydyissä työneuvotteluissa sekä maakuntahallituksessa. Kaavaluonnoslausunnoissa esiin nostetuista asioista käytiin neuvotteluja monien palautetta jättäneiden tahojen kanssa, muun muassa jokaisen kunnan kanssa erikseen.

Maakuntahallitus hyväksyi lausuntoihin ja muistutuksiin annetut yleisvastineet toukokuussa 2023 ja yksilöidyt vastineet lokakuussa 2023.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueille laadittiin luonnonsuojelulain mukainen Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointi (Sitowise 2024). Arviointi toteutettiin yhteistyössä Pohjanmaan liiton kanssa ja ohjausryhmätyöskentelyyn osallistuivat lisäksi Metsähallitus ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Arvioinnista pyydettiin luonnonsuojelulain mukaisesti lausunto ELY-keskukselta ja niiltä, joiden hallinnassa Natura-alueet ovat. Lausunnot saapuivat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pirkanmaan ELY-keskuksilta, Metsähallitukselta sekä yhdeltä yksityishenkilöltä. Natura-arvioinnin tulokset huomioitiin kaavan valmisteluvaiheen kuulemisaineistossa ja Natura-arvioinnista saadut lausunnot olivat käytettävissä myöhemmin, osana kaavaehdotuksen viranomaislausuntokierroksen palautetta.

Joulukuussa 2023 maakuntavaltuusto kuuli kokouksessaan ajankohtaiskatsauksen maakuntakaavan valmistelusta ja kävi keskustelua kaavan sisällöstä.

5.3 Ehdotusvaihe ja kaava-aineistoihin tehdyt muutokset

Maakuntakaavan ehdotusvaihe on kaksivaiheinen ja sen aikana ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa.

Ensimmäisessä vaiheessa maakuntakaava-aineistoihin tehtiin muutoksia maakuntakaavaluonnoksesta saatujen lausuntojen ja mielipiteiden sekä niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen sekä luonnosvaiheen jälkeen valmistuneiden taustaselvitysten perusteella.

Keskeisimpiä muutoksia ja lisäyksiä tehtiin seuraaviin: koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset, aluerakenteen kehittämisvyöhykkeet sekä kylä- ja teollisuusmerkinnät, tuulivoimaloiden alueet sekä niiden suunnittelumääräykset ja rajaukset, viherrakenteen merkintöjen kuvaukset ja suunnittelumääräykset, uudet luonnonsuojelualueet sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, maa- ja kalliokiviainesten ottoon soveltuvat alueet sekä maakunnallisesti arvokkaan rakennetun

kulttuuriympäristön kohteet. Uusina merkintöinä lisättiin seuraavat merkinnät: Tieluokan muutos, Maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi, T/kem-merkintä ja Valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde. Aurinkoenergian tuotantoon soveltuvan alueen merkintä puolestaan poistettiin.

Lisäksi toteutettiin maakuntakaavan vaikutusten arviointi, jonka laati asiantuntijatyönä Sweco Finland Oy (luku 7).

Maakuntahallitus päätti asettaa näin muodostuneen maakuntakaavaehdotuksen viranomaisten ja muiden maakuntakaavan kannalta keskeisten yhteisöjen lausuttavaksi aikavälillä 30.11.2023-10.1.2024. Tällöin maakuntakaavaehdotuksesta saivat jättää lausunnon ne tahot, joilta sitä lausuntopyyntöä pyydettiin. Lausunnon jätti yhteensä 50 tahoja. Eniten lausunnoissa käsiteltiin tuuli- ja aurinkovoimaa, sähkönsiirtoa sekä viherrakenteen merkintöjä.

Maakuntahallitus evästi saatujen lausuntojen perusteella maakuntakaavan valmistelua kokouksessaan tammikuussa 2024 ja hyväksyi lausuntoihin laaditut vastineet helmikuussa 2024. Palautteen, niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen, vaikutusten arvioinnin sekä ehdotusvaiheessa valmistuneiden taustaselvitysten perusteella kaava-aineistoihin tehtiin edelleen muutoksia.

Keskeisimpiä viranomaiskuulemisen jälkeen kaava-aineistoihin tehtyjä muutoksia olivat koko maakuntaa koskevien suunnittelumääräysten muutokset ja lisäykset, viheryhteystarve-merkinnän poistaminen, tuulivoimaloiden alueiden sekä niiden suunnittelumääräysten ja rajausten muutokset, maa- ja kalliokiviainesten ottoon soveltuvien alueiden muutokset, voimajohto- ja voimajohdon yhteystarve-merkintöjen lisäykset sekä kulttuuriympäristöön liittyvien merkintöjen suunnittelumääräysten täydentäminen.

Maakuntahallitus asetti näin muodostuneen maakuntakaavaehdotuksen julkisesti nähtäville 5.4.-13.5.2024 väliseksi ajaksi. Tällöin jokaisella oli mahdollisuus jättää palautetta koskien maakuntakaavaehdotusta. Maakuntakaavaehdotuksen julkisen nähtävillä olon aikana järjestettiin kaikille avoimet kaavaehdotuksen esittelytilaisuudet Seinäjoella, Lapualla, Vimpelissä, Isojoella ja Ähtärissä sekä etäyhteydellä.

Julkisen kuulemisen aikana palautteita saatiin yhteensä 108 taholta, joista 21 oli kuntia ja muita viranomaisia, 35 yrityksiä ja yhdistyksiä sekä 52 yksityisiä henkilöitä. Yksityisten jättämistä palautteista 15 oli yhteispalautteita, joissa allekirjoittaneita oli enemmän kuin yksi henkilö. Eniten palautetta annettiin tuulivoimaloiden alueista ja lisäksi muun muassa kulttuuriympäristömerkintöjä, sähkönsiirtoa ja viherrakenteen merkintöjä koskien.

Maakuntahallitus käsitteli julkisen kuulemisen aikana saadut palautteet ja hyväksyi palautteisiin annetut vastineet kesäkuussa 2024.

Sen jälkeen maakuntakaavaan tehtiin palautteen perusteella tarpeelliseksi katsotut muutokset. Keskeisimpiä muutoksia olivat tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen täydentäminen, eri teemoihin liittyvien kaavamerkintöjen pienimuotoiset lisäykset ja rajausmuutokset sekä kaavaselostuksen ja maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin täydentäminen.

5.4 Hyväksymisvaihe ja kaavan voimaantulo

Maakuntakaavaehdotukseen tehtyjen viimeistelyjen jälkeen maakuntakaavan ohjausryhmä käsitteli maakuntakaava-aineistoja vielä kertaalleen. Kaikkiaan ohjausryhmä kokoontui maakuntakaavan valmistelun aikana 14 kertaa, antaen kaavan laadinnan tueksi arvokkaita ja monipuolisia näkemyksiä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus käsitteli kokouksessaan elokuussa 2024 lopullisen maakuntakaava-aineiston ja päätti esittää sitä maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi. Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kokouksessaan syyskuussa 2024.

Maakuntakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin kuntalaissa säädetään (MRL 188 §). Maakuntahallitus voi valitusajan kuluttua määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman (MRL 201 §).

6 Kaavaratkaisun kuvaus

6.1 Kaava-asiakirjat

Maakuntakaavan oikeusvaikutteisen sisällön muodostavat kaavakartta ja siihen liittyvät kaavamerkinnät ja -määräykset. Kaavakarttaan liittyvä kaavaselostus selventää ja täydentää kaavakarttaa sekä siihen kuuluvia merkintöjä ja määräyksiä. Selostuksessa kuvataan muun muassa kaavan tavoitteita ja keskeisiä suunnitteluprosessin vaiheita sekä maakuntakaavan toteuttamista. Selostuksessa avataan myös erilaisten kaavaratkaisujen lähtökohtia. Maakuntakaavan esitystavasta, maakuntakaavamääräyksistä ja kaavaselostuksesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksessa (MRL § 28–30 ja MRA § 9–10). Kaavaprosessin aloitusvaiheen aikana on laadittu muiden asiakirjojen lisäksi suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu mittakaavaan 1:200 000. Kaavakartan pohjakartta muodostuu Maanmittauslaitoksen kuntarajoista ja

maakuntarajasta sekä Suomen ympäristökeskuksen vesistöaineistosta. Kartta on laadittu EUREF-FIN-koordinaatistossa. Maakuntakaavan visualisoinnissa on hyödynnetty soveltuvin osin Harmonisoidut maakuntakaavat e-palveluiksi (HAME) -hankkeessa tuotettuja maakuntakaavamerkintöjen visualisointeja.

6.2 Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset

Maakuntakaavassa annetaan koko maakuntaa koskevia suunnittelumääräyksiä, jotka ohjaavat yksityiskohtaisempaa alueiden käytön suunnittelua maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti. Suunnittelumääräykset tulee huomioida alueiden käytön suunnittelussa kaikkialla maakunnassa, eli myös sellaisilla alueilla, jolle ei kaavakartalla osoiteta merkintöjä.

Koko maakuntaa koskien annetaan seuraavat suunnittelumääräykset.

Liikenne

Liikenneväylien ja liittymien suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida vaikutukset ympäröivään maankäyttöön sekä kulttuuriympäristö-, maisema-, luonto- ja virkistysarvoihin. Lisäksi on huomioitava ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaaminen.

Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota eri kulkumuotojen erottamisen ratkaisuihin niin, että nopeusrajoitukset ja liikennemäärät huomioiden luodaan liikenneturvallisuuden kannalta hyvää ja viihtyisää liikenneympäristöä.

Vähittäiskauppa

Vähittäiskaupan suuryksiköt on sijoitettava tukemaan olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Suuryksiköiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa on otettava huomioon tasapainoisen palveluverkon kehittäminen, olemassa olevien keskustatoimintojen alueiden kaupalliset palvelut ja niiden toiminta- ja kehitysedellytykset, yhdyskuntarakenteen muu kehitys sekä palveluiden hyvä saavutettavuus. Alueiden yleis- ja asemakaavoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota asuin- ja työpaikka-alueiden jalankulku- ja pyöräily- sekä joukkoliikenteen mahdollisimman suoriin ja hyviin yhteyksiin kaupan ja muiden palvelujen kesken. Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien pohjavesien laatu ei huononnu tai antoisuus pienene ja että

kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät.

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön alarajaksi määritellään, ellei selvitysten perusteella taajamakohtaisesti muuta osoiteta:

- Vähittäistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on 4 000 k-m²
- Päivittäistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on Seinäjoella 5 000 k-m² kaavakartalla osoitetulla kaupallisella vyöhykkeellä (km²)
- Erikoistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on 5 000 k-m² Alajärven, Alavuden, Kauhajoen, Kauhavan, Kurikan, Lapuan, Ilmajoen, Seinäjoen, Teuvan sekä Ähtärin kunnassa
- Erikoistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on Seinäjoella 10 000 k-m² kaavakartalla osoitetulla kaupallisella vyöhykkeellä (km²)

Edellä mainitut rajat ylittävät kaupan suuryksiköt osoitetaan maakuntakaavassa erikseen kerrosalamitoituksineen. Edellä mainittuja pienempiä, paikallisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköjä on mahdollista toteuttaa kunnan omaan suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin perustuen.

Ekologiset yhteydet

Maankäytön suunnittelussa on tunnistettava alueen ekologiset yhteydet ja turvattava ne tavalla, joka mahdollistaa lajiston liikkumis- ja levittäytymismahdollisuudet.

Tunnistettujen ekologisten yhteyksien alueella olevat nykyiset maa- ja metsätalousalueet tulee lähtökohtaisesti säilyttää maa- ja metsätalouksikäytössä.

Tuulivoima

Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoihin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia.

Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.

Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata lentoliikenteen ja Puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa huomioon Puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä, valvontasensoreista ja radioyhteyksien turvaamisesta, johtuvat rajoitteet.

Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeiden tuulivoimaloiden rakentamisesta tulee pyytää lausunto Puolustusvoimien pääesikunnalta. Tuulivoimaloita ei saa rakentaa alle 4 kilometrin etäisyydelle Puolustusvoimien alueista eikä alle 12 kilometrin etäisyydelle varalaskupaikoista.

Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Ilmatieteen laitoksen säätutkaverkoston tuomat rajoitteet, mikäli tuulivoima-alue on alle 20 kilometrin päässä Ilmatieteen laitoksen operatiivisesta säätutkasta, tai mikäli yli 20 kilometrin etäisyydellä säätutkasta sijaitseva tuulivoima-alue sijaitsee alle 10 kilometrin etäisyydellä 20 kilometrin etäisyysrajan sisällä olevasta tuulivoima-alueesta.

Tuulivoima-alueiden yhteyteen voidaan sijoittaa energiantuotannon ja -varastoinnin järjestelmiä ja rakenteita yksityiskohtaisempaan suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin perustuen.

Aurinkovoima

Aurinkovoiman tuotantoalueiden suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuri-, maisema-, virkistysarvoihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä olemassa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen kohdistuvat vaikutukset. Laajat aurinkovoima-alueet on sijoitettava ensisijaisesti muille kuin metsäalueille, viljelykäytössä oleville peltoalueille tai ojittamattomille tai luonnontilaisille soille. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden toteuttamisen kokonaisvaikutuksiin ilmastopäästöjen ja vesistövaikutusten osalta.

Laajojen aurinkovoima-alueiden suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä toiminnanharjoittajan on selvitettävä mahdolliset häiriövaikutukset sensori- ja tietoliikennejärjestelmille yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Aurinkovoima-alueiden yhteyteen voidaan sijoittaa energiantuotannon ja -varastoinnin järjestelmiä ja rakenteita yksityiskohtaisempaan suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin perustuen.

Sähkönsiirto

Sähkönsiirtolinjojen toteutuksessa ei tule aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta arvokkaisiin alueisiin eikä virkistys-, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 -alueisiin. Sähkönsiirtolinjat tulee toteuttaa maa- ja metsätalouden, asutuksen sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta mahdollisimman vähäisin vaikutuksin. Määräys koskee vähintään 110 kV voimajohtoja.

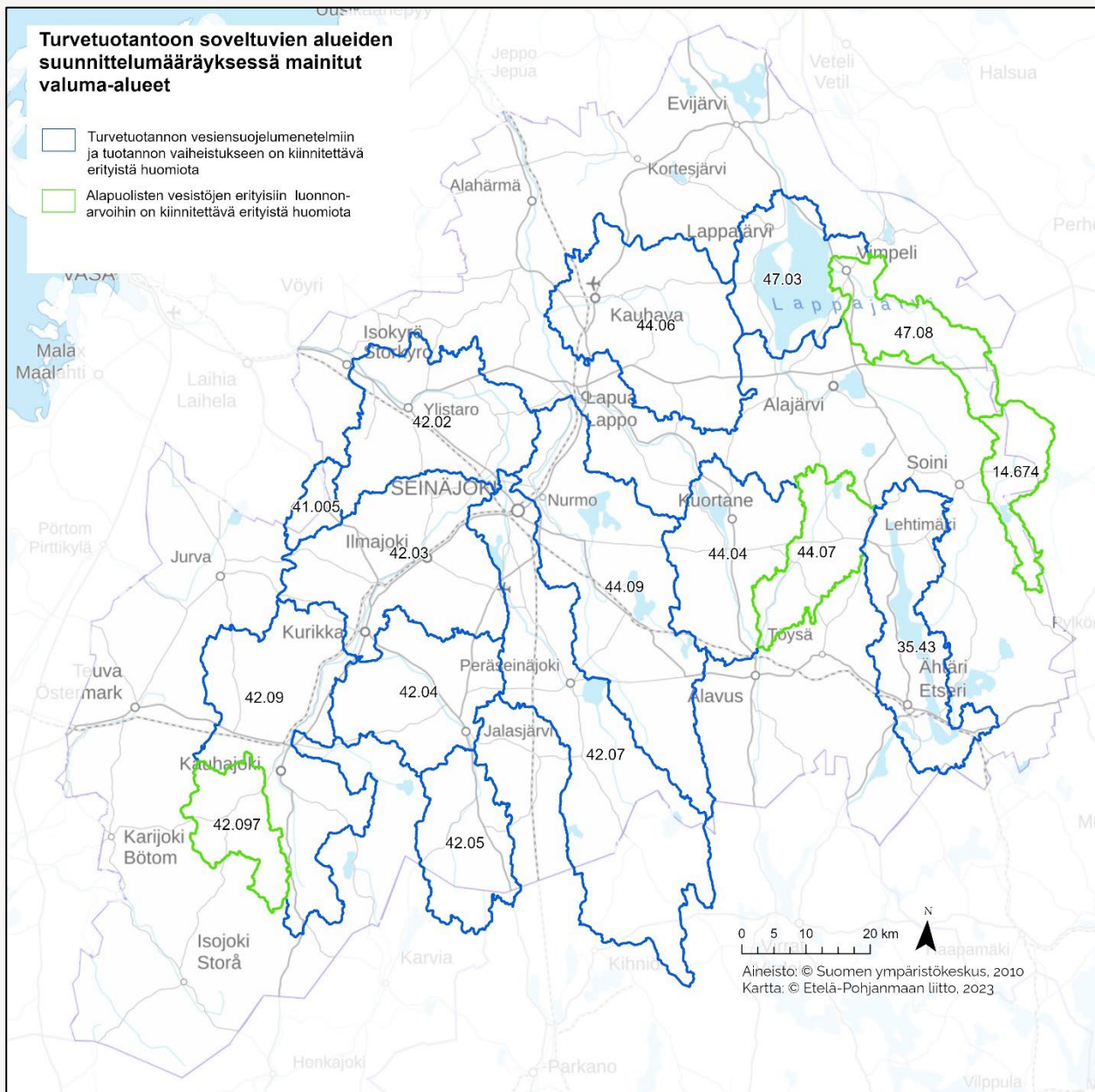
Energiantuotantoalueiden ja energian varastointialueiden suunnittelussa on ensisijaisesti selvitettävä mahdollisuus toteuttaa sähkönsiirto kokonaan tai osittain maakaapelein. Muutoin liittäminen sähköverkkoon on pääsääntöisesti keskitettävä samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin yhteistyössä muiden energiantuotannon toimijoiden kanssa.

Kaasunsiirto

Kaasun putkisiirtoa, esimerkiksi vedyn tai biokaasun siirtoa, tulee kehittää maakunnan alueella yksityiskohtaisempaan suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin perustuen samalla huomioiden mahdollisuudet ylimaakunnalliseen ja valtakunnalliseen yhteistyöhön. Suunnittelussa on otettava huomioon kaasuputkiston suojaetäisyyksistä annetut määräykset.

Turvetuotanto ja vesiensuojelu

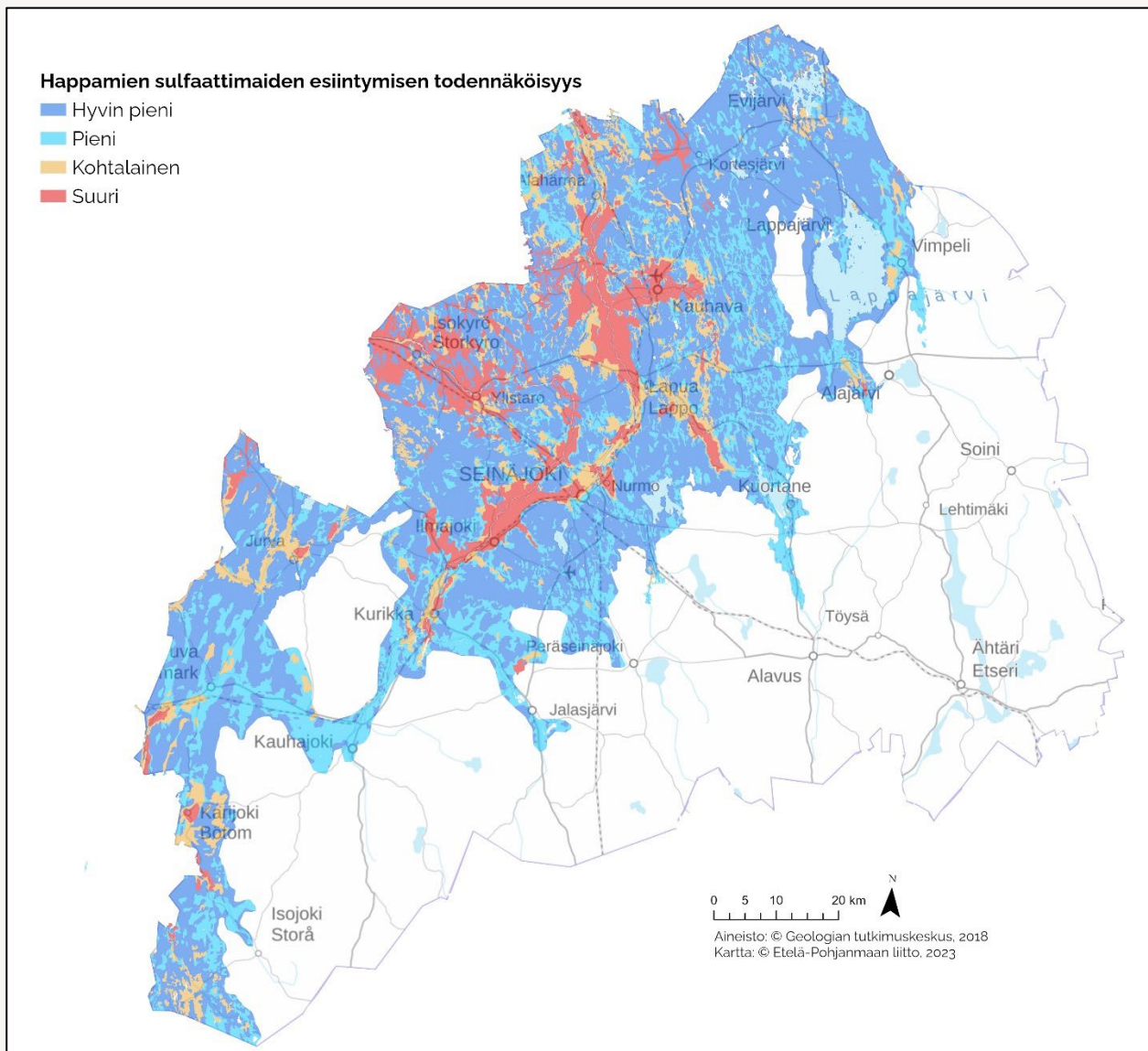
Turvetuotannon vesiensuojelumenetelmiin ja tuotannon vaiheistukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraavilla valuma-alueilla: Ähtärinjärven (35.43), Laihianjoen yläosan (41.005), Kyrönjoen keskiosan (42.02), Kyrönjoen yläosan (42.03), Jalasjoen (42.04), Mustajoen (42.05), Seinäjoen (42.07), Kainastonjoen (42.09), Kuortaneenjärven (44.04), Kauhavanjoen (44.06), Nurmonjoen (44.09) ja Lappajärven (47.03) valuma-alueet. Seuraavilla valuma-alueilla alapuolisten vesistöjen erityisiin luonnonarvoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota: Mustapuron (14.674), Pöntäneenjoen (42.097), Kätkänjoen (44.07) ja Vimpelinjoen (47.08) valuma-alueet.

Kuva 7. Valuma-alueet, joille on annettu suunnittelumääräys.

Happamat sulfaattimaat

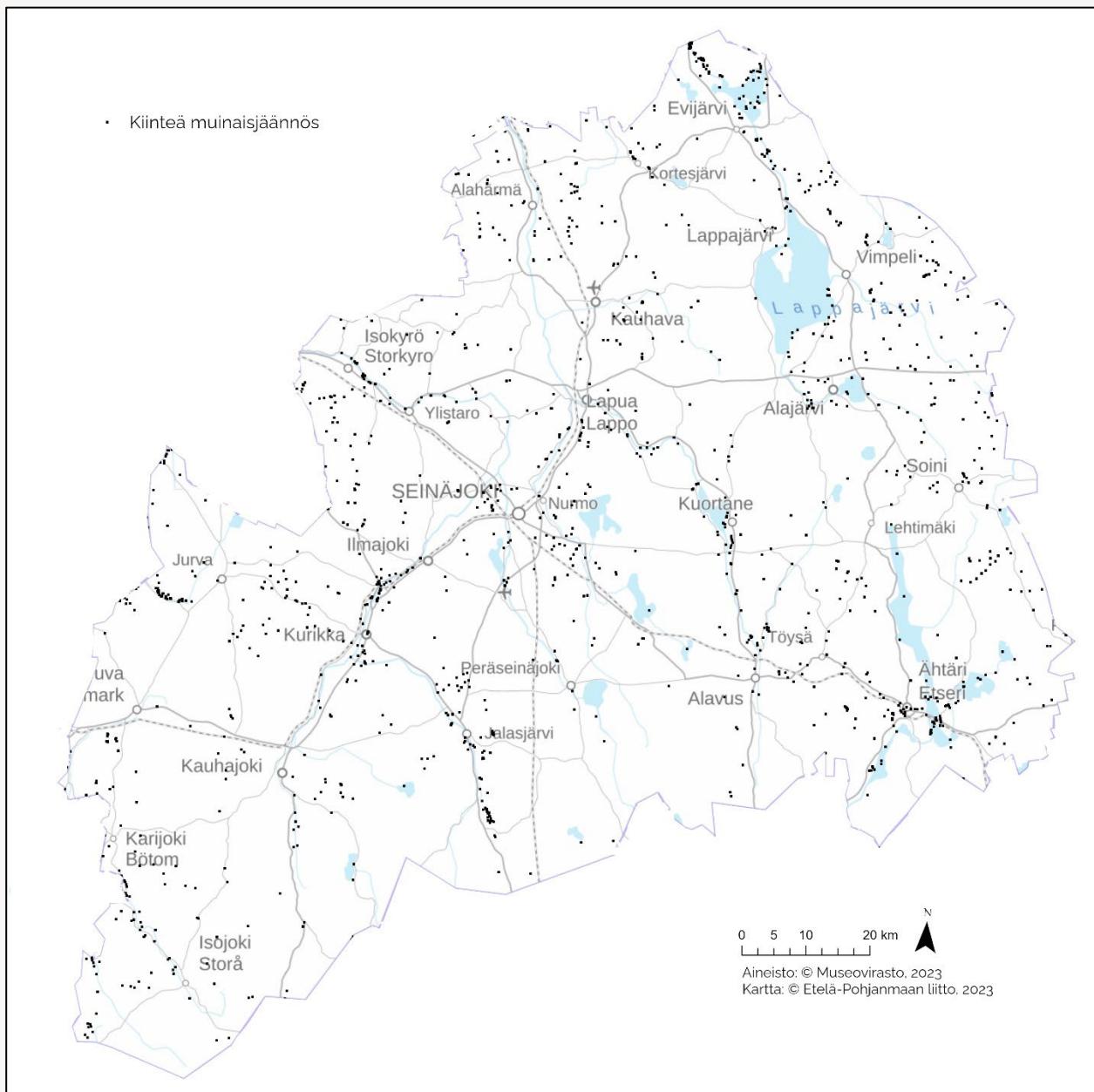
Alueidenkäytön suunnittelun tulee perustua riittävään tietoon happamien sulfaattimaiden sijainnista ja laadusta sekä niiden aiheuttamista riskeistä. Uusi merkittävä toiminta tulee sijoittaa niin, että vältetään lisäämstä kuivaustarvetta erityisesti kaikkein ongelmallisimmilla alueilla.

Kuva 8. Happamat sulfaattimaat Etelä-Pohjanmaalla.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Alueidenkäytön yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee tarkistaa ja huomioida ajantasainen tieto arkeologisesta kulttuuriperinnöstä Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä osoitteesta www.kyppi.fi, sekä arvioida yhteistyössä museoviranomaisten kanssa mahdollisten aluetta/kohdetta koskevien selvitysten tai tutkimusten tarve.

Kuva 9. Etelä-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäänökset.

Tulvariskien huomioiminen

Alueidenkäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa tulee pyrkiä sään ääriolosuhteista ja tulvista aiheutuvien riskien minimoimiseen. Uutta rakentamista ei tule perusteettomasti sijoittaa tulvauhanalaisille alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan. Alueidenkäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa suositellaan käytettäväksi Tulvakeskuksen tulvakarttapalvelua ja Suomen ympäristökeskuksen hulevesitulvakarttapalvelua. Hulevesisuunnitelma tulee tarvittaessa laatia tarkemman kaavoituksen yhteydessä.

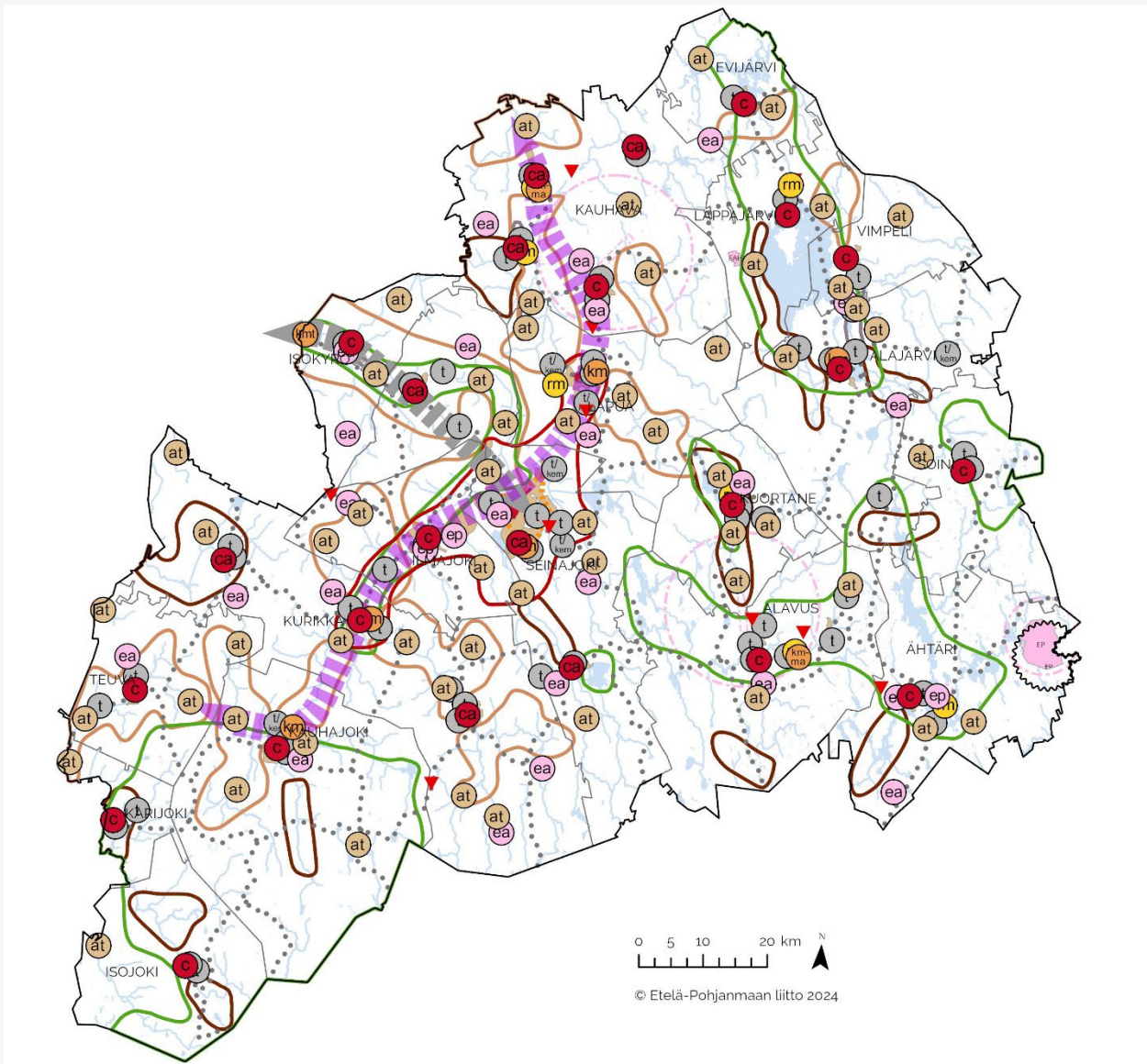
6.3 Aluerakenne

Aluerakenne muodostuu asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajan alueiden sekä liikenneväylien muodostamasta kokonaisuudesta. Maakuntakaavan aluerakenteella tarkoitetaan keskuksia, alueita ja väyliä, joilla on valtakunnallista tai maakunnallista merkitystä.

Etelä-Pohjanmaan aluerakenteen keskittyminen, kaupungistuminen ja taajamoituminen on lisääntynyt, mutta aluerakenne on keskittymisestä huolimatta verrattain hajanainen ja koostuu eri kokoisista keskuksista ja asutustihentymistä. Samalla maakunnan alueet ovat kehityksessään eriytyneet toisistaan. Maaseutualueilla asuvien osuus on edelleen Suomen korkein ja ydinmaaseudun rooli on vahva. Seinäjoki on kasvanut kansallisesti merkittäväksi kaupunkiseuduksi ja jatkaa kasvuaan, mutta aiempaa maltillisemmin.

Vahvoja erikoistuneita yritystoiminnan alueita sijoittuu eri puolille maakuntaa. Seudulliset palvelut ovat keskittyneet seutukaupunkien keskustoihin ja erityisesti Kauhajoki-Seinäjoki-Kauhava -vyöhykkeelle, jolla asuu n. 90 000 henkilöä ja sijaitsee noin 70 % maakunnan yritystyöpaikoista.

Aluerakenteen suunnittelussa huomioon otettavia koko maakuntaa koskevia suunnittelumääräyksiä on annettu luvussa 6.2.

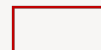

Kuva 10. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n aluerakenteen merkinnät.

Kehittämisyöhykkeet

Etelä-Pohjanmaan kehittämisen kannalta tärkeitä kehittämisyöhykkeitä osoitetaan kaupunkiseudun kehittämiseen, maaseudun kehittämiseen (ruoantuotannon sekä kyläasumisen ja maaseudun kehittämisen ydinvyöhykkeet), matkailuun ja virkistykseen, teollisuustoimintaan sekä ylimaakunnallisten ja maakunnan sisäisten yhteyksien kehittämiseen liittyen. Kehittämissperiaatemerkinnöillä esitetyt vyöhykkeet on valittu maakunnan ominaispiirteiden ja elinkeinorakenteen kannalta tärkeiden teemojen mukaan.

Seinäjoen kaupunkiseudun kehittämisyöhyke

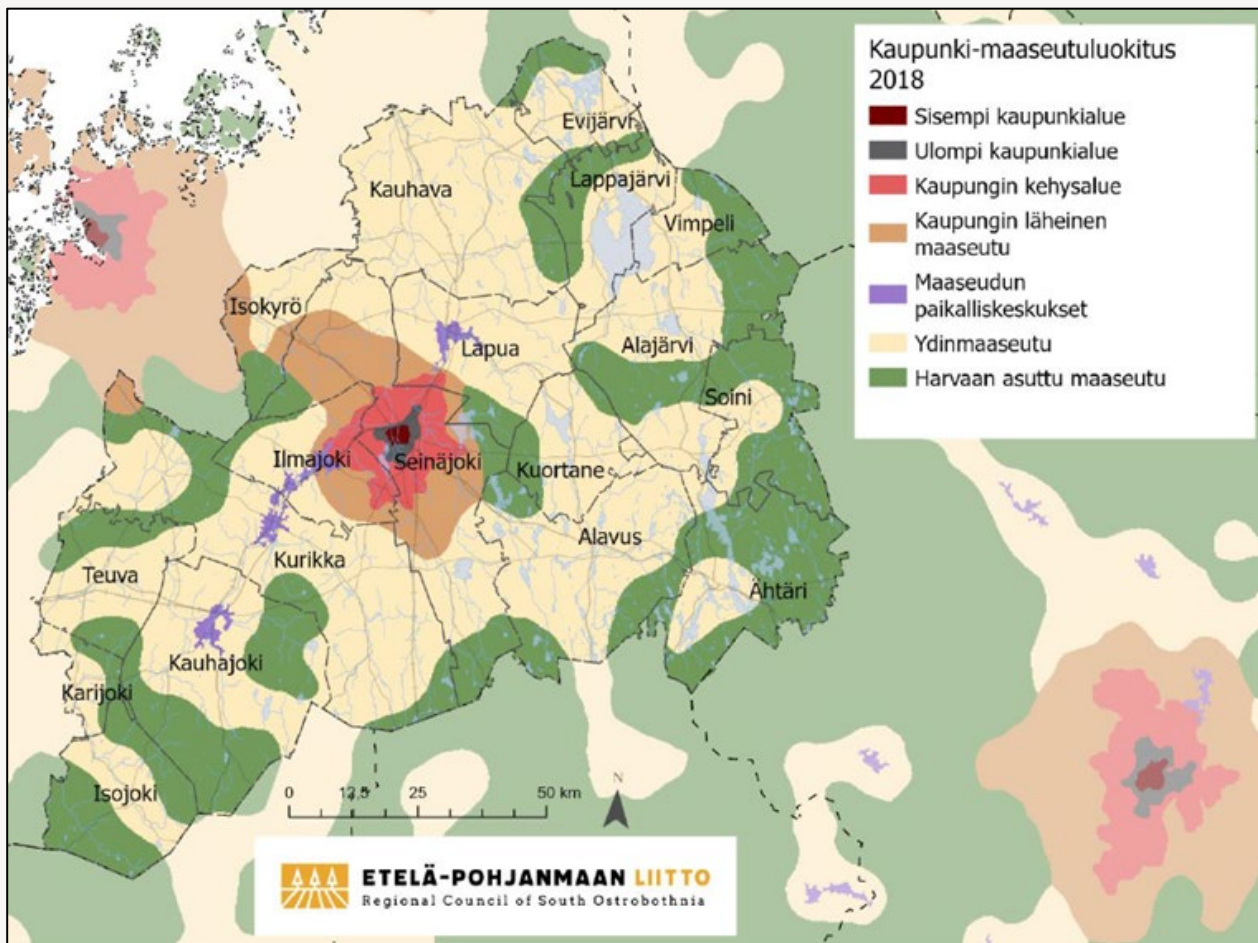
Merkinän kuvaus: Merkinällä osoitetaan maakunnan yhtenäisin ja tiivein yhdyskuntarakenteen alue, jolla Seinäjoen kaupungin merkitys on huomattava. Seinäjoen kaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeeseen kuuluvat Seinäjoen, Ilmajoen, Kurikan ja Lapuan keskustaajamat läheisine maaseutualueineen ja kylineen.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää kansallisesti vetovoimaisena kaupunkiseutuna, jossa korkeatasoiset innovaatio- ja yritystoiminnan, koulutuksen, osaamisen, kaupallisten palvelujen sekä matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen toiminnot on turvattu. Vyöhykkeen alueella on tarve seudulliselle yhteistyölle ja palvelujen järjestämiselle sekä kestävästä liikkumisesta ja toimivan yhdyskuntarakenteen suunnittelulle. Asuinympäristöjen toimivuutta ja monipuolisuutta tulee kehittää samalla yhteistä luonto- ja kulttuuriympäristöä arvostaen. Alueen kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn, joukkoliikenteen ja raideliikenteen edistämiseen siten, että siirtymiset eri kulku- ja kuljetusmuotojen välillä ovat joustavat.

Kaavaratkaisu:

Vahvat ja vetovoimaiset kaupungit ovat edellytys koko maakunnan kehitykselle. Maakuntakeskus Seinäjoen sekä Ilmajoen, Kurikan ja Lapuan keskustaajamien alueet muodostavat Etelä-Pohjanmaan aluerakenteen ja elinkeinoelämän keskeisimmät ydinalueet. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan 2050 tulee luoda Seinäjoelle edellytyksiä kehittyä kansallisesti ja kansainvälisesti houkuttelevaksi kaupungiksi ja kaupunkiseuduksi, tärkeäksi logistiseksi solmukohtaksi, joka houkuttelee uusia yrityksiä ja asumista. Koko seudun myönteisen kehityksen edistämiseksi ja varmistamiseksi maankäyttöä, asumista, liikkumista ja palveluita tulee tarkastella ja suunnitella ylikunnallisesti kaupunkiseudun tasolla.

Seinäjoen kaupunkiseudun kehittämisen vyöhykkeen määrittelemiseksi on käytetty Suomen ympäristökeskuksen uusinta kaupunki-maaseutu-alueuokitusta (2018) sekä tilastotietoja työmatkaliikkumisesta ja asiain suuntautumisesta. Kaupunkiseudun kehittämisen vyöhykkeeseen kuuluvat Seinäjoen kaupungin kehysalue ja siihen kytkeytyvät Ilmajoen, Kurikan ja Lapuan maaseudun paikalliskeskukset.

Kuva 11. Seinäjoen kaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeen taustalla on mm. Suomen ympäristökeskuksen uusi kaupunki-maaseutuluokitus (Suomen ympäristökeskus 2018).

Kyläasumisen ja maaseudun kehittämisen ydinvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kyläasumisen, maaseudun ja monipuolisten maaseutuelinkeinojen ydinvyöhykkeitä.

Suunnittelumääräys: Alueen kehittämisessä ja suunnittelussa tuetaan olemassa olevaa kylärakennetta ja sen palvelujen säilyttämisedellytyksiä. Alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuuriympäristön, maiseman ja rakennetun ympäristön ominaispiirteet sekä maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset. Liikennejärjestelmän kehittämisessä on huomioitava maaseutuelinkeinojen vaatima maatalouskoneliikenne sekä raskas liikenne. Alueella syntyvää biomassojen käyttöä biokaasuksi pyritään edistämään.

Kaavaratkaisu:

Kyläasumisen ja maaseudun kehittämisen ydinvyöhykkeitä osoitetaan 13 kpl merkittävimmille yhtenäisesti asuville maaseudun asuin- ja kyläalueille, joille myös merkittävä osa maaseudun työpaikoista on keskittynyt.

Kaavaratkaisun taustalla on Etelä-Pohjanmaalla laaditut maakunnalliset strategiat Huomisen Lakeus -maakuntastrategia (2021) ja Etelä-Pohjanmaan rakennemalli (2016) sekä Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvitys (2021c).

Vyöhykkeet on muodostettu paikkatietotarkastelun perusteella analysoimalla mm. seuraavia aineistoja: taajamat, kylät, pienkylät, kaupunki-maaseutuluokitus, työpaikkojen ja asumisen sijoittuminen sekä työpaikat toimialoittain (Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seuranta-aineisto, YKR), yhtenäiset metsä- ja peltoalueet (Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvitys, 2022), valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, tieliikenneyhteydet, maatalouden tuotantopaikat sekä lähi- ja seudulliset palvelut (Etelä-Pohjanmaan liitto 2021c).

Kunnittainen lista kyläasumisen ja maaseudun kehittämisen ydinvyöhykkeistä on esitetty Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Ruoantuotannon ydinvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maaseutuasumisen ja ruoantuotannon ydinalueita laajojen yhtenäisten peltoalueiden yhteydessä. Alueet kuvaavat ruoantuotannon huoltovarmuuden kannalta keskeisiä alueita.

Suunnittelumääräys: Alueen kehittämisessä ja suunnittelussa tulee tukea maaseutuasumisen sekä maa- ja metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä. Laajojen yhtenäisten metsä- ja peltoalueiden säilymistä maaseutuelinkeinojen käytössä tulee edistää. Liikennejärjestelmän kehittämisessä on huomioitava maaseutuelinkeinojen vaatima maatalouskone- sekä raskas liikenne. Alueella syntyvää biomassojen käyttöä biokaasuksi pyritään edistämään.

Kaavaratkaisu:

Maaseudun kehittämisvyöhykkeenä osoitetaan 13 kpl ruoantuotannon ydinvyöhykkeitä, jotka kuvaavat merkittävimpien maaseudun elinkeinojen ja yhtenäisten peltoalueiden sijaintipaikkoja. Etelä-Pohjanmaalle sijoittuu 35 % Suomen broilerituotannosta, sekä 14 % viljantuotannosta ja 22 % perunan tuotannosta. Etelä-Pohjanmaan osuus Suomen elintarviketeollisuuden liikevaihdosta on 16 % (1,8 mrd. euroa, 2020). Maakunnan yrityksistä merkittävä osa toimii ruokaketjun eri osissa.

Kehittämisvyöhykkeet on muodostettu maatalouden, kotieläintuotannon ja viljelytilojen kannalta keskeisimmille alueille, jolle sijoittuu lisäksi laajemminkin biotalouden ja energiantuotannon potentiaalia esimerkiksi biokaasutuotannossa. Vyöhykkeet on ruoantuotannon huoltovarmuuden kannalta olennaista säilyttää ja niitä tulee kehittää maatalouskäytössä.

Kehittämisvyöhykkeet on muodostettu paikkatietotarkastelun perusteella analysoimalla mm. seuraavia aineistoja: taajamat, kylät, pienkylät, kaupunki-maaseutuluokitus,

maaseudun työpaikkojen ja asumisen sijoittuminen sekä työpaikat toimialoittain (Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seuranta-aineisto, YKR), yhtenäiset metsä- ja peltoalueet sekä ekosysteemipalvelut (Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvitys 2022), valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, tieliikenneyhteydet, maatalouden tuotantopaikat, biokaasutuotannon potentiaaliset keskittymät sekä lähi- ja seudulliset palvelut (Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvitys 2021c).

Kunnittainen lista ruoantuotannon ydinvyöhykkeistä on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Matkailun ja virkistyskehittämisyöhyke

Merkinnän kuvaus: Matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeinä osoitetaan luontomatkailun ja virkistyskehittämisen vetovoima-alueet. Alueisiin sisältyy mm. kansallispuistot, UNESCO Global Geopark -alueiden kohteita sekä luonnonsuojelu- ja maisema-alueita, joista on mahdollista kehittää matkailu- ja virkistystoimintaa palvelevia laajoja kokonaisuuksia.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavana luontomatkailualueena. Suunniteltaessa ja kehitettäessä matkailuun ja virkistykseen liittyviä toimintoja tulee kiinnittää huomiota alueen erityispiirteisiin ja hyödyntää sen elämispotentiaalia. Suunnittelussa, rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

Kaavaratkaisu:

Matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeinä (7 kpl) osoitetaan luonnon- ja kulttuuriarvoiltaan potentiaalisimmat aluekokonaisuudet. Kehittämisyöhykkeet osoitetaan kansallispuistojen, valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien luontomatkailukohteiden kuten UNESCO Global Geopark-kohteiden, sekä vesistöjen ja reitistöjen ympäristöön. Matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealueet edustavat Etelä-Pohjanmaan luonto- ja kulttuurimatkailun nykyisiä vetovoimakohteita ja uusia kehittämismahdollisuuksia. Vyöhykkeillä sijaitsevien vesistöjen äärelle sijoittuu runsaasti vapaa-ajan asumista.

Taulukko 1. Maakuntakaavassa osoitettavat matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeet kunnittain.

Alueen nimi	Kunta
Lappajärvi-Alajärvi	Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Vimpeli
Alavus-Ähtäri	Alavus, Alajärvi, Kuortane, Seinäjoki, Soini, Ähtäri,

Kyrönjoki	Ilmajoki, Kurikka, Seinäjoki, Isokyrö, Lapua
Suupohja	Karjajoki, Isojoki, Kauhajoki, Teuva
Kuortane	Lapua, Kuortane
Kalajärvi	Seinäjoki
Soini	Soini

Teollisuustoiminnan kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien teollisuus- ja varastoalueiden kehittämisvyöhykkeet liikenteellisesti hyvin saavutettavilla sijaintipaikoilla.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää monipuolisen teollisuuden ja sitä tukevien alojen kohdealueena. Alueen käytön suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että merkittävät ympäristöhäiriöt viereisille alueille estetään. Pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei teollisuustoiminta tai muu alueen käyttö vaaranna pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen saavutettavuuteen ja liikennejärjestelyihin raskaan liikenteen tarpeet huomioiden. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet.

Kaavaratkaisu:

Teollisuustoiminnan kehittämisvyöhykkeet (11 kpl) sijoittuvat olemassa olevien tai kehitettävien teollisuus- ja varastoalueiden ympärille sellaisissa teollisen toiminnan keskittymissä, joissa toimintaa on laajalla alueella, kuten vyöhykemäisesti tien varrella. Teollisuustoiminnan kehittämisvyöhykkeet muodostuvat pääosin teollisuuden mm. elintarvike-, puutuote-, teknologia- ja metalliteollisuuden sekä niiden alueellisten alihankintaketjujen keskittymistä ja toimintaan kytkeytyvistä yritystoiminnoista.

Kehittämisvyöhykkeet on muodostettu paikkatietotarkastelun perusteella analysoimalla mm. seuraavia aineistoja: taajamat, kylät, pienkylät ja työpaikat toimialoittain (Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seuranta-aineisto, YKR), yritystoimipaikkarekisteri, maankäytön suunnittelutilanne (teollisuus- ja työpaikka-alueisiin varatut alueet), tieliikenneyhteydet sekä lähi- ja seudulliset palvelut.

Taulukko 2. Maakuntakaavassa osoitettavat teollisuustoiminnan kehittämisvyöhykkeet kunnittain.

Alueen nimi	Kunta
Rannila - Luoma-aho - Hoisko	Alajärvi, Vimpeli

Isokyrö	Isokyrö
Kauhajoki	Kauhajoki
Alahärmä	Kauhava
Kauhava	Kauhava
Ylihärmä	Kauhava
Kuortane	Kuortane
Ikari	Kurikka
Jalasjärvi-Jokipii	Kurikka
Hellanmaa	Lapua
Soini	Soini

Kauhajoki–Seinäjoki–Kauhava -kehittämisyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Kauhajoki–Seinäjoki–Kauhava -kehittämisyöhyke, jossa sijaitsevat merkittävimmät asutus-, työpaikka- ja palvelukeskittymät ja jossa paineet maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiselle ovat suurimmat. Kehittämisyöhyke jatkuu Kauhajoelta Teuvan kautta maakuntarajalle painottuen tavaraliikenteeseen ja -logistiikkaan.

Suunnittelumääräys: Alueidenkäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lähi- ja kaukoliikenteen sekä maankäytön toimivaan ja turvalliseen yhteensovittamiseen siten, että alueiden läpi kulkevan päätieverkon liikennöitävyys säilyy korkeatasoisena ja kestävän liikkumisen yhteydet kehittyvät. Maankäytön suunnittelussa on huomioitava raide- ja tieliikenteen yhteensovittaminen sekä henkilöliikenteessä että tavaralogistiikassa. Lisäksi on huomioitava arvokas kulttuuriympäristö sekä ympäristön suojaus ja melunsuojaus.

Kaavaratkaisu:

Maakunnan sisäinen kehittämisyöhyke osoitetaan Kauhajoki–Seinäjoki–Kauhava-yhteysvälin alueelle, joka muodostaa maakunnan tiiveimmän yhtenäisen asutuksen, työpaikkojen, palvelukeskusten ja liikenteen vyöhykkeen. Vyöhykkeelle sijoittuu 49 % maakunnan väestöstä ja 61 % työpaikoista.

Kauhajoelta Teuvan kautta maakuntarajalle ulottuvalla osuudella kehittämistarve liittyy erityisesti tavaralogistiikan kehittämiseen Suupohjan radalla ja tavaravirtojen tie- ja ratakuljetusten yhteensovittamiseen.

Seinäjoki-Vaasa -kehittämisyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Seinäjoki-Vaasa -kehittämisyöhykkeen alue, jossa alueiden välinen vuorovaikutus on tiiveintä.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää tiivistyvän asumisen, työpaikkojen, liikenteen ja elinkeinotoiminnan alueena kestävään liikkumiseen pohjautuen. Alueidenkäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lähi- ja kaukoliikenteen sekä maankäytön toimivaan ja turvalliseen yhteensovittamiseen siten, että alueiden läpi kulkevan päätieverkon liikennöitävyys säilyy korkeatasoisena ja kestävä liikkumisen yhteydet kehittyvät. Maankäytön suunnittelussa on huomioitava raide- ja tieliikenteen yhteensovittaminen sekä henkilöliikenteessä että tavaralogistiikassa. Lisäksi on huomioitava arvokas kulttuuriympäristö sekä ympäristön suojaus ja melunsuojaus.

Kaavaratkaisu:

Ylimaakunnallinen kehittämisyöhyke osoitetaan Seinäjoki-Vaasa -yhteysvälin alueelle, joka muodostaa kahden maakunnan ja maakuntakeskuksen välille tiiviin vuorovaikutuksen ml. asioinnin, pendelöinnin, elinkeinotoiminnan ja alueiden välisen yhteistyön vyöhykkeen. Vyöhykkeelle kohdistuu kestävä liikkumisen, maankäytön ja yhteistoiminnan kehittämisen tarvetta. Seinäjoen ja Vaasan kaupunkiseutujen alueet ovat 2000-luvulla lähentyneet toisiaan yhtenäisenä toiminnallisena alueena. Alueiden välinen vuorovaikutus on kasvanut mm. kehittyneiden liikenneyhteyksien ansiosta.

Keskusverkko

Keskusverkon ydinmerkinnät muodostuvat keskustatoimintojen alueista ja alakeskuksista sekä niitä ympäröivistä taajamatoimintojen alueista ja kylistä. Maakunnan aluerakenteelle tyypillistä on hajautunut rakenne, joka muodostuu eri kokoisista keskuksista, taajamista ja laajalle levittäytyneestä maaseutuasumisesta. Keskusten hierarkiassa osa kuntien alakeskuksista ja kylistä on palvelutasoltaan merkittävämpiä kuin jotkut kuntakeskukset.

Maakunnalle keskeisiä elinkeinoja ja yritystoimintoja tukemaan osoitetaan teollisuus- ja varastoalueita sekä teollisuus- ja varastoalueita, jolla on/jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen sekä matkailupalvelujen alueita. Kaikki merkinnät osoitetaan aluevarausmerkintöinä.

Keskustatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Seinäjoen ja Lapuan keskustatoimintojen alueet, johon sijoittuu keskustahakuisia hallinto-, kauppa- ja hyvinvointipalveluja, vapaa-ajan palveluja sekä asumista.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaiselle, viihtyisälle, saavutettavalle, palveluiltaan ja asuinympäristöltään monipuoliselle kaupunkikeskustalle, jolla on selkeä identiteetti ja laadukas arkkitehtuuri. Tiivistyvillä ja muuttuvan maankäytön alueilla tulee tehokkuuden ohella huomioida paikan luonne, kaupunkikuva, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Viherympäristön ja kasvullisen alueen riittävään määrään tulee kiinnittää huomiota. Niille viheralueille, joilla on suuri merkitys kestäväälle kaupunkiympäristölle, ei tule rakentaa.

Alueen kehittymistä tulee tukea selkeärajaisella, tiiviillä ydinkeskustalla, joka kytkeytyy muuhun kaupunkirakenteeseen. Keskustatoimintojen alueiden kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen kaupallisen palvelutarjonnan vahvistamiseen.

Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä, eri liikennemuotoja yhdistelevistä matkaketjuista sekä turvallisista ja kattavista kävely- ja pyöräily-yhteyksistä. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Kaavaratkaisu:

Keskustatoimintojen alueina osoitetaan Seinäjoen ja Lapuan keskusta-alueet.

Keskustatoimintojen alueiden kokonaisuus (keskustatoimintojen alueet ja kohteet (C) sekä keskustatoimintojen alakeskukset (ca)) osoitetaan pääosin vaihemaakuntakaava II:n (2016) ja vaihemaakuntakaava II muutoksen (2020) ratkaisun mukaisesti.

Keskustatoimintojen aluemaisella merkinnällä osoitettavat Seinäjoen ja Lapuan alueet ovat väestömäärältään, palvelutasoltaan sekä väestön ja työpaikkojen tiheydeltään merkittävimpien (yli 10 000 asukasta) keskustaajamien ytimiä.

Seinäjoen–Nurmon keskustaajama on levittäytynyt varsin laajalle alueelle. Etelä-Pohjanmaan keskusverkkoselvitykseen (2015) muodostettiin kriteerit, joilla tarkasteltiin Seinäjoen keskustatoimintojen alueen rajausta. Tulokseksi saatiin yhtenäinen keskustatoimintojen alue, jonka pinta-ala on 10,6 km². Keskustatoimintojen alueella asuu noin 18 100 asukasta väestön tiheyden ollessa yli 1 700 asukasta/km². Työpaikkoja alueelle sijoittuu lähes yhtä paljon kuin väestöä, noin 13 200.

Seinäjoen keskustatoimintojen alue osoitetaan vaihemaakuntakaava II:n mukaisesti ja sen kokonaispinta-ala on 10,2 km².

Lapuan keskustatoimintojen alueen rajaus on muodostettu tiiveimmän keskustapalvelujen ja -rakenteen alueelle. Rajauksessa on huomioitu Lapuan keskustan yleiskaavan tilanne, selvitetty väestön ja työpaikkojen tiheyttä sekä palvelujen sijoittumista. Lapuan keskustatoimintojen alueen kokonaispinta-ala on 2,2 km². Kaavaratkaisussa päivitetään vaihemaakuntakaava II: ratkaisua, jossa Lapuan keskustatoimintojen alue osoitettiin kohdemerkinnällä.

Keskustatoimintojen alue, kohdemerkintä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullista merkitystä omaavan kuntakeskuksen ydinalue. Keskustatoimintojen alueella on asutuksen lisäksi hallintoon, palveluihin ja kauppaan liittyviä toimintoja.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytykset elinvoimaiselle, viihtyisälle, monipuoliselle ja saavutettavalle keskustalle. Rakentamisessa tulee huomioida paikan luonne, kaupunki-/taajamakuva, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Viherympäristön ja kasvullisen alueen riittävään määrään tulee kiinnittää huomiota. Niille viheralueille, joilla on suuri merkitys kestäväälle ympäristölle, ei tule rakentaa.

Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä sekä turvallisista kävely- ja pyöräily-yhteyksistä.

Keskustatoimintojen alueen kehittämisessä on kiinnitettävä huomiota alueen kaupallisen palvelutarjonnan vahvistamiseen, palveluiden saavutettavuuteen ja keskustatoimintojen alueen täydentämiseen. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Kohdemerkinnällä osoitetun keskustatoimintojen alueen sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että alueesta muodostuu toiminnallisesti eheä keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus.

Kaavaratkaisu:

Keskustatoimintojen alueina osoitetaan kohdemerkinnällä 16 kuntakeskusta.

Keskustatoimintojen alueiden kokonaisuus (keskustatoimintojen alueet ja kohteet (C) sekä keskustatoimintojen alakeskukset (ca)) osoitetaan pääosin vaihemaakuntakaava II:n (2016) ja sen muutoksen (2020) ratkaisun mukaisesti. Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuonna 2022 liittyneen Isonkyrön kunnan keskusta osoitetaan keskustatoimintojen kohdemerkinnällä Pohjanmaan maakuntakaava 2040:n sekä Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvityksen (Etelä-Pohjanmaan liitto 2021c) perusteella.

Vaihe- ja maakuntakaavassa II keskustatoimintojen alueiden määrittäminen on tehty Etelä-Pohjanmaan keskusverkkoselvityksen (Etelä-Pohjanmaan liitto, 2015) pohjalta. Selvityksessä muodostettiin keskustatoimintojen kriteeristö, jonka mukaisesti Etelä-Pohjanmaan taajamia arvioitiin. Maakunnassa on yhteensä 50 taajamaa. Selvityksen mukaan maakuntakaavassa voidaan osoittaa keskustatoimintojen alueena 15 kriteerit täyttäneitä taajamaa. Näiden lisäksi maakuntakaavassa osoitetaan keskustatoimintojen alueina Evijärven, Karijoen ja Soinin kuntakeskukset. Näiden taajamien osalta kriteerit eivät etenkään palvelujen monipuolisuuden osalta täysin täyttyneet. Ollessaan kuitenkin itsenäisten kuntien hallinnollisia ja toiminnallisia keskuksia on ne syytä osoittaa maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueina.

Maakuntakaavassa kohdemerkinnöillä osoitettujen keskustatoimintojen sekä keskustatoimintojen alakeskusten sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että alueesta muodostuu toiminnallisesti eheä keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus. Kohdemerkinnän tulkinnan tulee perustua ensisijaisesti toiminnallisen kokonaisuuden muodostumiseen. Keskustatoimintojen alueen (C) kohdemerkintä kattaa:

- Alajärvellä ydinkeskustan lisäksi Mäntylän alueen ja Kirkonseudun urheilualueen asemakaavoitetun alueen
- Alavudella ydinkeskustan lisäksi Koliston ja Himasen asemakaavoitetut alueet
- Evijärvellä ydinkeskustan alueen
- Ilmajoella ydinkeskustan lisäksi Palon ja Siltalan alueet
- Isossakyrössä ydinkeskustan alueen
- Isojoella ydinkeskustan alueen
- Karijoella ydinkeskustan alueen
- Kauhajoella ydinkeskustan lisäksi Filppulan ja Lellavan alueet
- Kauhavalla ydinkeskustan lisäksi Passin, Vähä-Passin ja Mäki-Hannuksen alueet
- Kurikassa ydinkeskustan lisäksi Huovintien alueen
- Lappajärvellä ydinkeskustan lisäksi Nissin, Vanhalan ja Hyytiälän alueet
- Soinissa ydinkeskustan alueen lisäksi Koulutien alueen
- Teuvalla ydinkeskustan alueen lisäksi Mikkiläntien ja Porvarintien alueet
- Vimpelissä ydinkeskustan lisäksi Patruunantien alueen
- Ähtärissä ydinkeskustan lisäksi Hankolan alueen

Keskustatoimintojen alakeskus

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullista merkitystä omaavat keskustatoimintojen alakeskukset, jotka täydentävät keskustatoimintojen alueiden muodostamaa palvelurakennetta. Alakeskuksissa on asutuksen lisäksi palveluihin, hallintoon ja kauppaan liittyviä toimintoja.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytykset elinvoimaiselle, viihtyisälle, monipuoliselle ja saavutettavalle keskustalle.

Rakentamisessa tulee huomioida paikan luonne, taajamakuva, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä ja turvallisista kävely- ja pyöräily-yhteyksistä, viheralueiden riittävästä määrästä sekä maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön turvaamisesta.

Kohdemerkinnällä osoitetun keskustatoimintojen alakeskuksen sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että alueesta muodostuu toiminnallisesti eheä keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Kaavaratkaisu:

Keskustatoimintojen alakeskuksina osoitetaan 8 alakeskusta.

Keskustatoimintojen alueiden kokonaisuus (keskustatoimintojen alueet ja kohteet (C) sekä keskustatoimintojen alakeskukset (ca)) osoitetaan pääosin vaihemaakuntakaava II:n (2016) ja sen muutoksen (2020) ratkaisun mukaisesti. Maakunnassa tapahtuneiden lukuisten kuntaliitosten vuoksi kuntarakenteen sisällä on nykyään useita entisiä kuntakeskuksia, jotka ovat säilyttäneet keskustatoimintojen alueille tunnusomaiset piirteet. Näitä keskustaajamia ovat Alahärmän, Jalasjärven, Jurvan, Peräseinäjoen, Ylihärmän ja Ylistaron kirkonkylät. Nämä taajamat osoitetaan maakuntakaavassa keskustatoimintojen alakeskuksina. Lisäksi keskustatoimintojen alakeskuksena osoitetaan Eskoon alue, jota Seinäjoen kaupunki kehittää strategisesti merkittävimpänä asutuksen laajenemissuuntana.

Seinäjoen kaupungin voimakas väestönkasvu aiheuttaa jatkuvaa painetta avata uusia asuinalueita. Tilastokeskuksen väestöennusteen (2021) mukaan Seinäjoen väkimäärä kasvaa vuoteen 2030 mennessä noin 3350 asukkaalla ja vuoteen 2040 mennessä noin 4370 asukkaalla. Kasvun painopistealue on keskustassa ja keskustan eteläpuolella, ja edellyttää uuden aluekeskuksen muodostamista Eskoon alueelle. Seinäjoen kaupunki omistaa merkittävän määrän maaomaisuutta Eskoon alueelta ja kehittää sitä strategisesti merkittävimpänä asutuksen laajenemissuuntana. Eskoon aluekeskuksen kehittäminen turvaa tasapainoisen palvelujen saavutettavuuden, koska varsinkin kaupalliset palvelut ovat keskittyneet keskustaajaman pohjoisosiin. Aluekeskus tulee muodostumaan myös seudullisesti merkittäväksi, koska se sijaitsee Itäväylän välittömässä läheisyydessä.

Maakuntakaavassa kohdemerkinnöillä osoitettujen keskustatoimintojen alakeskusten sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että alueesta muodostuu toiminnallisesti eheä keskustahakuisiin toimintoihin painottuva kokonaisuus. Kohdemerkinnän tulkinnan tulee perustua ensisijaisesti toiminnallisen

kokonaisuuden muodostumiseen. Keskustatoimintojen alakeskuksen (Ca) kohdemerkintä kattaa:

- Alahärmässä ydinkeskustan alueen
- Eskoossa kuntakaavoituksella määriteltävän rakentuvan ydinkeskustan alueen
- Jalasjärvellä ydinkeskustan lisäksi Osmolan alueen
- Jurvassa ydinkeskustan alueen
- Kortesjärvellä ydinkeskustan alueen
- Peräseinäjoella ydinkeskustan alueen
- Ylistarossa ydinkeskustan lisäksi valtateihin 16 ja 18 rajautuvan Asulan itäpuoleisen alueen
- Ylihärmässä ydinkeskustan alueen

Taajamatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan asumiseen, palvelu-, teollisuus- ja työpaikkatoimintoihin sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat alueet. Merkintä sisältää taajamien sisäisiä liikenneväyliä sekä liikenteen tarvitsemia huolto-, varikko-, terminaali-, ratapiha- ja muita vastaavia alueita, ulkoilureitit, jalankulku- ja pyöräilyväylät, paikalliskeskukset, yhdyskuntateknisen huollon alueet, muut erityisalueet, paikalliset suojelualueet sekä virkistys- ja puistoalueet.

Taajamatoimintojen alue -merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä tarvittaessa nykyisessä käytössään. Merkinnällä osoitettavat alueet edellyttävät alueiden käytön suunnittelua ja yhteensovittamista.

Suunnittelumääräys: Alue tulee tarkemmassa suunnittelussa suunnitella ensisijaisesti asumiselle, työpaikkatoiminnoille ja palveluille. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta sekä turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet. Viherympäristön ja kasvullisen alueen riittävään määrään ja kytkeytyneisyyteen tulee kiinnittää huomiota. Niille viheralueille, joilla on suuri merkitys kestäväälle ympäristölle, ei tule rakentaa.

Kaavaratkaisu:

Taajamatoimintojen alueina osoitetaan 35 maakunnan merkittävintä taajamaa.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen alueet ympäröivät keskustatoimintojen alueita tai sijoittuvat muutoin tiiveimmän asutuksen alueille. Alueet sijoittuvat pääosin nykyisille asemakaavoilla suunnitelluille alueille tai tarpeellisille tulevaisuuden laajenemisalueille.

Taajamat sisältävät alueisiin kuuluvat liikenneväylät, työpaikka-alueet ja palvelujen alueet sekä virkistys- ja viheralueet. Taajamatoimintojen alueiden yksityiskohtaisempi suunnittelu toteutetaan yleiskaavoituksen lisäksi asemakaavoituksella.

Pinta-alaltaan suurimmat taajamatoimintojen alueet ovat Seinäjoki (62,5 km²), Kauhajoki (18,9 km²) ja Lapua (17,5 km²). Kaikkien taajamatoimintojen alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on 290 km².

Maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueiden määrittäminen perustuu Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvityksen (2021c) tuloksiin asukas- ja työpaikkamäärältään sekä palvelutasoltaan merkittävimmistä taajamista. Taajamien rajaukset on muodostettu taajamakohtaisesti tarkastelemalla rajauksia asemakaavoitetusta alueesta sekä kuntien voimassa tai tekeillä olevista yleiskaavoista, ja lisäksi Suomen ympäristökeskuksen aineistoa tiheistä taajama-alueista (YKR, 2020). Taajamarajauksia on työstetty yhteistyössä kuntien kanssa aluerakenteen kuntakierroksen kokouksissa vuonna 2022.

Kylä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maaseudun merkittävimmät kylät tai lähekkäisten kylien yhdistelmät.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa ja kehittämistoiminnassa on pyrittävä tukemaan maaseutuasumisen ja -elinkeinojen ohella nykyisen palvelutason säilyttämistä ja kylän omaehtoisen kehittämisen edellytyksiä.

Suunnittelulla on varmistettava kylien liikenneyhteydet päätieverkkoon sekä kevyen liikenteen turvallisuus ja toimintaedellytykset. Alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja vahvistettava alueen omaleimaisuutta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon kylien läheisyydessä mahdollisuudet lisätä monipaikkaisuutta, vapaa-ajan asumisen käyttöastetta tai muuttaa alueella sijaitsevaa loma-asutusta ympärivuotiseksi kylien erityispiirteet, tieverkko ja muut tekniset edellytykset huomioon ottaen.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 57 kpl kylämerkintää.

Kyläasuminen on säilynyt Etelä-Pohjanmaalla verrattain vahvana maakunnan ominaispiirteenä, vaikka Etelä-Pohjanmaan aluerakenteessa väestön painopiste on 2000-luvulla keskittynyt taajamiin ja kaupungistuminen on jatkunut. Maaseutuväestön osuus on Etelä-Pohjanmaalla Manner-Suomen maakunnista selkeästi korkein ja taajama-aste alhaisimpien joukossa. Suurin osa Etelä-Pohjanmaasta on Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksen mukaan ydinmaaseutua (kuva 11) ja

kaikkineen maakunnassa on 199 kylää (YKR). Maaseutuasuminen sijoittuu nauhamaisesti jokilaaksojen ja teiden varsille. Harvaan asuttua maaseutua Etelä-Pohjanmaalla on vain vähäisesti.

Maakuntakaavassa kylämerkinnällä osoitettavat kylät ovat asukasmäärältään merkittävimpiä kyliä, pääosin yli 200 asukkaan keskittyimiä, joihin sijoittuu tyypillisesti yksi tai useampi lähipalvelu ja useimmin kymmeniä työpaikkoja (Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvitys 2021 c). Kylien osoittamisessa on pyritty huomioimaan 2000-luvun kehitys, jolloin kylämerkintä on osoitettu asukas- ja työpaikkamäärältään kehittyviin tai asukas- ja työpaikkamäärän säilyttäneisiin kyliin, vaikka niiden nykyinen väestömäärä ei ylittäisi 200 asukkaaseen. Kyläverkon merkinnöissä keskeisessä asemassa ovat olleet kuntien näkemykset alueidensa kehittämistä. Useissa paikoissa kylät ovat yhtenäisiä nauhakyliä, jolloin kyläalueen merkintä osoittaa laajempaa yhtenäisten kylien aluetta.

Kunnittainen lista kylä-kohdemerkinnöistä on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Teollisuus- ja varastoalue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät teollisuus- ja varastoalueet.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää monipuolisen teollisuuden ja varastotoiminnan sekä niitä palvelevien alojen kohdealueena. Alueen käytön suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että merkittävät ympäristöhäiriöt viereisille alueille estetään. Pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei teollisuus- ja varastoalueen toiminta vaaranna pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen saavutettavuuteen ja liikennejärjestelyihin raskaan liikenteen tarpeet huomioiden.

Taajama-alueilla tai niiden viereisillä alueilla tulee alueen suunnittelussa ottaa huomioon laadukas kaupunki- ja taajamakuva ja osoittaa asuin- ja virkistysalueille riittävät suojavyöhykkeet. Selvitysten perusteella alueelle voi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa teollisuuslaitoksia, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja laitoksia, jotka käsittelevät vaarallisia kemikaaleja.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 55 kpl teollisuus- ja varastoaluetta maakunnan merkittävimpiin teollisuustoiminnan keskittyimiin.

Etelä-Pohjanmaalla on eri puolilla maakuntaa vahvoja erikoistuneita valmistavan teollisuuden keskittyimiä mm. elintarvike-, metalli-, puutuote- ja teknologiateollisuuden

aloilla. Maakuntakaavassa osoitettavat teollisuus- ja varastoalueet ovat pääosin toteutuneita alueita ja sijoittuvat nykyisille taajama-alueille tai taajama-alueiden lievealueille. Uusina alueina osoitettavat kohdemerkinnät ajantasaistavat teollisuus- ja varastoalueiden verkoston kattavaksi koko maakunnan alueella ja tukevat kuntien tulevaisuuden kehittämistavoitteita.

Teollisuus- ja varastoalue, jolla on/jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan olemassa olevia teollisuus- ja varastoalueita, joihin sijoittuu vaarallisia aineita käyttäviä, käsitteleviä tai varastoivia toimintoja ja joita koskee EU-direktiivi 2012/18/EU (Seveso III -direktiivi) ja joiden konsultointivähykkeet ovat vähintään 1 km. Merkinnällä osoitetaan lisäksi potentiaalisia teollisuus- ja varastoalueita, joille voidaan sijoittaa toimintoja, joita Seveso III-direktiivi koskee.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida laitoksen konsultointivähyke sekä vaarallisten aineiden kuljetuksiin ja varastointiin liittyvät riskit. Potentiaalisilla alueilla konsultointivähykkeen ja vaikutusalueen laajuus tulee arvioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää laitoksen laajentumistarpeisiin ja evakuointitarpeisiin sekä pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiin.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävimmät, vähintään 1 km konsultointivähykkeen omaavat tuotantolaitokset, joita on 4 kpl. Lisäksi maakuntakaavassa osoitetaan T/kem-merkinnällä Kauhajoen Aronkylässä, Alajärven Möksyssä ja Seinäjoen Rahkolan alueella sijaitsevat uudet potentiaaliset T/kem-alueet.

EU-direktiivi 2012/18/EU (Seveso III -direktiivi) koskee vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjuntaa. Suomessa Seveso-direktiivi on pantu toimeen maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999), kemikaaliturvallisuuslailla 390/2005 sekä kemikaaliturvallisuuslain nojalla annetuilla asetuksilla. Maankäyttö- ja rakennuslain kaavan vaikutusten arviointia koskevan 9 §:n nojalla on maakuntakaavaa laadittaessa selvitettävä yleispiirteisellä tasolla myös tuotantolaitosten toimintaan liittyvät riskit. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista sekä luonnon kannalta herkistä alueista. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on määritellyt tuotantolaitoksille ja varastoille ns. konsultointivähykkeet, joiden sisällä kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota riskeihin ja suuronnettomuuksien torjuntaan.

Taulukko 3. Maakuntakaavassa osoitettavat teollisuus- ja varastoalueet, joilla on/joille saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen kunnittain

Alueen nimi	Kunta
Luoma-aho	Alajärvi
Möksy	Alajärvi
Aronkylä	Kauhajoki
Jouttikallio-Jouttirinne	Lapua
Kiviniemi	Lapua
Atria	Seinäjoki
Rahkola	Seinäjoki

Matkailupalvelujen alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan matkailun kannalta vetovoimaisimmat kohteet. Kohteet muodostuvat käyntikohteen sekä siihen liittyvien matkailupalvelujen ja majoitustoiminnan kokonaisuudesta.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavana käyntikohteena. Suunniteltaessa ja kehittäessä matkailuun ja virkistykseen liittyviä toimintoja tulee kiinnittää huomiota alueen erityispiirteisiin ja hyödyntää sen elämyspotentiaalia. Suunnittelussa, rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

Kaavaratkaisu:

Matkailupalvelujen alueita osoitetaan 7 kpl keskeisimmille matkailutoiminnan alueille Kauhavan PowerParkiin ja Härmän kuntokeskuksen alueelle, Ähtärin eläinpuistoon, Alavuden Tuurin kyläkaupan alueelle, Kuortaneen Urheiluopiston alueelle, Lappajärven Nykälänniemen ja Halkosaaren alueelle sekä Lapuan Simpsiölle.

Matkailupalvelujen alueet ovat kansallisesti tunnettuja ja kansainvälisesti kehitettäviä matkailun vetovoimaisimpia palvelu- ja käyntikohteita Etelä-Pohjanmaalla. Alueille on keskittynyt monipuolisesti sekä majoitus- että matkailupalvelutoimintoja.

Maakunnassa on lisäksi runsaasti pienempiä seudullisesti tai paikallisesti merkittäviä matkailukohteita. Maakunnassa korostuvat mm. tapahtuma-, kulttuuri- ja luontomatkailu. Luonto- ja kulttuurimatkailun laajoja vetovoima-alueita (esimerkiksi Lauhanvuoren-Hämeenkaan ja Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistojen alue sekä Isonkyrön kulttuurimatkailukohteet) osoitetaan maakuntakaavassa matkailun ja

virikistyksen kehittämisvyöhykkeen merkinnällä. Tapahtumamatkailun keskus Etelä-Pohjanmaalla on Seinäjoen keskusta, mutta tapahtumien kausittaisen luonteen vuoksi aluetta ei ole erikseen osoitettu matkailupalvelujen alueena. Seinäjoella ja muissa kunnissa keskusta- ja taajamatoimintojen merkinnät tukevat myös matkailun kehittämistä.

Taulukko 4. Maakuntakaavassa osoitettavat matkailupalveluiden alueet kunnittain.

Nimi	Kunta
Tuuri	Alavus
Härmän kuntokeskuksen alue	Kauhava
PowerParkin alue	Kauhava
Urheiluopiston alue	Kuortane
Nykälänniemi-Halkosaari	Lappajärvi
Simpsiö	Lapua
Eläinpuisto	Ähtäri

Vähittäiskauppa

Vähittäiskaupan merkinnät osoitetaan pääosin vaihemaakuntakaava II:n (2016) ja sen muutoksen (2020) ratkaisun pohjalta. Lisäksi kaavaratkaisuun päivitetään mukaan Isonkyrön vähittäiskaupan suuryksikön merkintä ja tarkistetaan Seinäjoen Roveksen vähittäiskaupan suuryksiköiden vyöhykkeen sekä Alahärmän PowerParkin matkailua palvelevan vähittäiskaupan suuryksikön merkintää.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden seudullisuuden alarajoja koskien on annettu koko maakuntaa koskeva yleinen suunnittelumääräys luvussa 6.2. Myös koko maakuntaa koskevalla suunnittelumääräyksellä osoitettavat vähittäiskaupan suuryksiköiden seudullisuuden alarajat perustuvat vaihemaakuntakaava II:n (2016) ja sen muutoksen (2020) ratkaisuun. Seudullisella suuryksiköllä tarkoitetaan myös sellaista kaupan yksikköä, jolla voidaan arvioida olevan vaikutuksia seudulliseen keskus- tai palveluverkkoon yhden kunnan alueella. Seudullista merkitystä omaavan suuryksikön koon kynnys voi olla erilainen riippuen kyseessä olevasta alueesta ja olosuhteista sekä kaupan laadusta. Alaraja voi vaihdella maakunnan ja myös yksittäisen kunnan alueella. Koon alarajan määrittäminen tulee perustua vaikutusten arviointiin. Arvioinnissa määritellään, minkä kokoisella kaupan alueella voidaan katsoa olevan seudullisia vaikutuksia, kun huomioidaan kaupan laatu (toimiala).

Kaupan palveluverkon kehittämisen lähtökohtina ovat olemassa oleva yhdyskuntarakenne, keskusverkko ja kaupan palveluverkko, arvio ostovoiman kehityksestä ja liiketilatarpeesta sekä yhdyskuntarakenteen ja kaupan kehitysnäkymät Etelä-Pohjanmaan alueella.

Peruslähtökohta kaupan palveluverkolle on, että keskustan ulkopuolelle voidaan osoittaa kaupan toimintoja, jotka eivät kilpaile keskusta-alueen kanssa ja toisaalta paljon tilaa vaativaa erikoistavarakauppaa. Kaupan palveluverkon kaavaratkaisu on edellyttänyt vähittäiskaupan kokonaismitoituksen arvioimista. Keskeisiä kysymyksiä kaavaratkaisun taustaselvityksissä ovat olleet seudullisesti merkittävän kaupan osuus kokonaiskaupan alasta sekä, mikä osuus kaupasta on keskustahakuista ja toisaalta paljonko kauppaa ohjataan keskusta-alueiden ulkopuolelle.

Kokonaismitoitus on arvioitu kaupan toimialoittain. Keskustatoimintojen alueille ei osoiteta enimmäismitoitusta. Keskustan ulkopuolisille vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille osoitetaan enimmäismitoitus, johon lasketaan mukaan kaikki kaupan pinta-ala myös seudullisuuden rajan alittavat myymälät. Kokonaismitoitusta laskettaessa kokonaisympäristön lähtötietoina on huomioitu väestömäärät, päivittäistavarakaupan ostovoima ja ostovoiman siirtymä. Tavoitevuoden mitoitusta varten on laskennassa otettu huomioon ennustettu väestönkasvu, ostovoiman kasvu ja ostovoiman siirtymä. Näillä tiedoilla on saatu tavoitevuoden kokonaisympäristö, josta on johdettu myyntitehokkuudella ja ylimitoituskertoimella tavoitevuoden myyntiala, joka puolestaan on muunnettu kerrosalaksi. Kokonaismitoituksessa huomioidaan toimialoittain päivittäistavarakauppa, erikoistavarakauppa, paljon tilaa vaativa kauppa ja autokauppa. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan sekä olemassa oleva että uusi kerrosala.

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava II:n muutoksessa (2020) luovuttiin kaupan mitoituksesta keskustatoimintojen ja keskustatoimintojen alakeskusten alueilla. Keskustatoimintojen ulkopuolisilla km-merkintöjen alueilla vähittäiskaupan yhteenlasketut enimmäiskerrosalat pysyvät tässä maakuntakaavassa vaihemaakuntakaavan II mukaisina Rovoksen ja PowerParkin alueiden tarkistuksia lukuun ottamatta.

Vuonna 2012 Etelä-Pohjanmaalla kaupan pinta-alaksi arvioitiin noin 625 000 k-m². Kaavaratkaisussa keskustojen ulkopuolisille (pl. Isokyrö) kaupan alueille muodostuu 278 000 k-m². Etelä-Pohjanmaahan vuonna 2022 liittyneessä Isossakyrössä keskustan ulkopuolelle Tervajoen alueelle sijoittuu 50 000 k-m² yhdessä Vaasan kanssa. Lisäksi Tuurin ja PowerParkin matkailua palvelevat vähittäiskaupan suuryksiköt muodostavat 200 000 k-m².

Taulukko 5. Vähittäiskaupan kokonaismitoitus v. 2030, 2040 ja 2050.

Vähittäiskaupan laskennallinen liiketilatarve, k-m ²	2030*	2040	2050
---	-------	------	------

Päivittäistavarakauppa	224 800	254 000 - 279 000	269 000 - 311 000
Muu erikoiskauppa	449 600	462 000 - 556 000	541 000 - 718 000
Tilaa vaativa erikoiskauppa	238 900	256 000 - 308 000	299 000 - 397 000
Autokauppa ja huoltamot	226 500	210 000 - 253 000	246 000 - 327 000
Kauppa yhteensä	1 139 800	1 182 000 - 1 396 000	1 355 000 - 1 753 000

* Lähde: Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava II ja sen muutos, Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkon nykytila ja mitoitustarpeet 2030 (2015)

Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava II:ssa on esitetty vähittäiskaupan kokonaismitoitukseksi (liiketilatarve) 1 139 818 k-m² vuodelle 2030. Vuoteen 2030 kaupan laskennalliseksi lisärakentamistarpeeksi on saatu noin 500 000 k-m² (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015a).

Roveksen kaupallisen selvityksen yhteydessä arvioitiin Etelä-Pohjanmaan oman väestön ostovoimaan perustuva vähittäiskaupan kokonaismitoitus vuodelle 2040 ja 2050. Vuodelle 2040 kokonaismitoitus on yksityisen kulutuksen kehitysarviosta riippuen 1 182 000–1 396 000 k-m² ja vuodelle 2050 noin 1 355 000–1 753 000 k-m².

Etelä-Pohjanmaan oman väestön ostovoiman kehityksen mahdollistama liiketilan lisätarve on yksityisen kulutuksen kehitysarviosta riippuen vuoteen 2050 mennessä yhteensä noin 444 000–842 000 k-m², josta kohdistuu päivittäistavarakauppaan noin 43 000–85 000 k-m², muuhun erikoiskauppaan noin 200 000–377 000 k-m² sekä tilaa vaativaan erikoiskauppaan, autokauppaan ja huoltamotoimintaan noin 201 000–380 000 k-m² (Roveksen kaupallinen selvitys, FCG 2023c).

Vähittäiskaupan suuryksikkö

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksikön alue, joka ei sijoitu keskustatoimintojen alueelle (C, c, ca).

Suunnittelumääräys: Vähittäiskaupan suuryksikön tarkempi sijoittuminen ja mitoitus on suunniteltava siten, ettei sillä ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittymiseen. Alueen käytön suunnittelussa on turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt.

Alueelle voidaan osoittaa yksi tai useampi merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueen

saavutettavuuteen myös joukko- ja kevyellä liikenteellä on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Vähittäiskaupan yhteenlasketut enimmäiskerrosalat:

- Alajärvi, pohjoinen sisääntulotie 5 000 k-m²
- Kauhajoki, Aronkylä 10 000 k-m²
- Kurikka, Magneetti 15 000 k-m²
- Lapua, Novapark 20 000 k-m²
- Seinäjoki, Eskoo 70 000 k-m²

Kauhajoen Aronkylässä merkinnän osoittamalle alueelle ei saa sijoittaa seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa. Seinäjoen Eskoossa merkinnän osoittamalle alueelle Itäväylän sisäpuolelle saa sijoittua seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa enintään 20 000 k-m². Merkinnän osoittamalle alueelle Itäväylän ulkopuolelle ei saa sijoittua seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa. Suuryksiköiden toteuttamisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteuttamiseen.

Kaavaratkaisu:

Vähittäiskaupan suuryksiköt, 5 kpl, osoitetaan kohdemerkinnällä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa keskustan ulkopuolelle sijoittuvien vähittäiskaupan suuryksiköiden tarkempi sijoittuminen, laajuus ja mitoitus on määriteltävä siten, ettei niillä ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittymiseen. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa km-kohdemerkinnän tulkinta perustuu yleispiirteisen suunnittelun lähtökohtaan. Kohdemerkintä voi siis kattaa yhtenäisen toiminnallisen alueen, vaikka aluetta halkoisi esimerkiksi valta- tai kantatie, rautatie tai joki. Alue tulee kuitenkin suunnitella kokonaisuutena huomioiden ja lieventäen esimerkiksi edellä mainittujen tekijöiden aiheuttamia estevaikutuksia liikennejärjestelyissä.

Vähittäiskaupan matkailua palveleva suuryksikkö

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävä matkailua palveleva vähittäiskaupan suuryksikön tai suuryksikköjen alue, joka ei sijoitu keskustatoimintojen alueelle (C, c, ca). Merkitykseltään seudullisia matkailua palvelevia vähittäiskaupan suuryksikköjen alueita kehitetään ensisijaisesti muuta kuin keskustahakuista kauppaa varten.

Suunnittelumääräys: Matkailua palvelevan vähittäiskaupan suuryksikön alueen tarkempi sijoittuminen, mitoitus ja laatu on selvityksiin perustuen suunniteltava siten, ettei sillä ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittymiseen. Alueen käytön suunnittelussa on turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Alueelle voidaan osoittaa yksi tai

useampi merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueen saavutettavuuteen myös joukko- ja kevyellä liikenteellä on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Vähittäiskaupan yhteenlasketut enimmäiskerrosalat:

- Kauhava, Alahärmä, PowerPark 20 000 k-m²
- Alavus, Tuuri 180 000 k-m²

Kauhavan Alahärmän PowerParkin alueelle ei saa sijoittaa seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa. Alavuden Tuuriin saa sijoittaa seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa enintään 30 000 k-m².

Kaavaratkaisu:

Merkitykseltään seudullisen matkailua palveleva vähittäiskaupan suuryksikön merkinnällä osoitetaan kaksi kohdetta.

Tuurin ostosmatkailualueella on vaihemaakuntakaavassa II tehdyn vaikutusarvioinnin mukaan 6 miljoonaa asiakaskäyntiä vuodessa. Alueen matkailijoista 2/3 saapuu yli 100 kilometrin etäisyydeltä, eli käytännössä Etelä-Pohjanmaan maakunnan ulkopuolelta. Asiakkaiden yhdensuuntainen ostosmatka on keskimäärin 150 km. Kaupan myynti on ollut päivittäistavarassa 40 % ja erikoistavarassa 91 % alueen omaa ostovoimaa suurempi. Näillä perusteilla Tuurin ostosmatkailun vaatimia kaupan mitoituksia ei voida käsitellä maakuntakaavassa samojen laskelmien perusteella kuin muita vähittäiskaupan suuryksikköalueita. Alue vaatii myös erilaisen, matkailun asiakasvirrat huomioivan merkintätyypin, joka kuvastaa Tuurin alueen matkailullista luonnetta. Tuurin alueen kaupan pinta-ala oli vuonna 2010 noin 80 000 k-m². Kaavojen sallima rakennusoikeus Tuurissa on noin 200 000 k-m², josta Tuurinportin uudelle asemakaava-alueelle on mahdollista toteuttaa noin 27 000 k-m² uutta kaupan rakentamista.

Kauhavan Alahärmässä sijaitseva PowerParkin kaupallinen alue huomioidaan maakuntakaavassa matkailun asiakasvirrat huomioivalla merkinnällä vaihemaakuntakaava II:n tapaan. PowerParkin enimmäismitoitus päivitetään voimassa olevan maakuntakaavan 10 000 k-m²:sta 20 000 k-m²:een perustuen PowerParkin kaupalliseen arvioon (FCG Oy, 2023b), jossa mitoitusta on tarkasteltu vuoteen 2050. Selvityksen mukaisesti PowerParkin vähittäiskaupan enimmäiskerrosalan nostaminen 20 000 k-m²:iin on mahdollinen, mikäli yleis- ja asemakaavoilla varmistetaan maakuntakaavan tavoitteiden ja vähittäiskaupan matkailua palvelevan suuryksikön merkintää koskevien maakuntakaavan suunnittelumääräysten toteutuminen niin, että aluetta kehitetään ensisijaisesti muuta kuin keskustahakuista kauppaa varten. Vaikutusten arviointi laajemmin on esitetty PowerParkin kaupallisessa arviossa.

Paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Isonkyrön ja Vaasan Tervajoella.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, jossa on paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa eli moottoriajoneuvojen kauppaa, huonekalukauppaa, rauta- ja rakennustarvikekauppaa, maatalous- ja puutarha-alan kauppaa sekä kodinkonekauppaa. Yksikön tai keskittymän kokonaiskerrosala saa olla enimmillään 50 000 k-m². Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen sekä taajamakuvaan.

Kaavaratkaisu:

Merkinnällä osoitettava Tervajoen kauppa-alue on olemassa oleva kauppa-alue Isonkyrön ja Vaasan rajalla. Alueen nykyinen liiketilan pinta-ala on yhteensä noin n. 29 000 k-m² (WSP/ Santasalo, 2023), mikä merkitsee sitä, että maakuntakaava mahdollistaa alueella paljon tilaa vaativan kaupan laajentamisen noin 21 000 k-m²:llä. Tervajoen kaupan alue on yhtenäinen alue Isonkyrön kunnan ja Vaasan kaupungin alueilla. Nykyisestä kaupan pinta-alasta hieman yli puolet sijoittuu Isonkyrön puolelle. Merkintä osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaava 2040 mukaisesti ja suunnittelumääräys sisällöltään samanlaisena.

Kaupallinen vyöhyke (km1)

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden vyöhyke, joka ei sijoitu keskustatoimintojen alueelle (C, c, ca). Kaupallisen vyöhykkeen aluetta tulee kehittää ensisijaisesti muuta kuin keskustahakuista kauppaa varten.

Suunnittelumääräys: Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei niillä yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittymiseen. Suuryksiköiden toteuttamisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteuttamiseen.

Vähittäiskaupan yhteenlasketut enimmäiskerrosalat:

- Roves 158 000 k-m²

Merkinnän osoittamalle alueelle saa sijoittua seudullisesti merkittävää päivittäistavarakauppaa ja erikoiskauppaa yhteensä enintään 32 000 k-m². Määräys ei koske paljon tilaa vaativaa erikoiskauppaa.

Kaavaratkaisu:

Merkinnällä osoitettava kaupallinen vyöhyke on olemassa oleva Roveksen kaupan alue Seinäjoen keskustan läheisyydessä. Roveksen kaupallinen vyöhyke rajautuu lännessä Seinäjoen keskustatoimintojen alueeseen (C). Vyöhyke sijaitsee Kuortaneentien eteläpuolella ja ulottuu idässä Kuortaneentien ja Itäväylän (valtatie 19) liittymän alueeseen saakka.

Roveksen kaupallisen vyöhykkeen kehittämismahdollisuuksia on tarkasteltu Roveksen kaupallisessa selvityksessä (FCG Oy 2023c). Vyöhykkeen kehittäminen on tullut ajankohtaiseksi, koska voimassa olevan maakuntakaavan mitoituksen vuoksi vyöhykettä ei käytännössä voida kehittää vähittäiskaupan sijaintipaikkana, vaikka alueen eteläosa Kuortaneentien varrella on rakentamaton. Laajalla alueella toteutuneen ja asemakaavoitetun kaupan määrä ylittää vaihemaakuntakaavassa II (2016) osoitetun mitoituksen. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä osoitetaan vyöhykkeen rajaukseen ja mitoitukseen muutos verrattuna voimassa olevaan maakuntakaavaan.

Roveksen kaupallinen vyöhyke on osoitettu vaihemaakuntakaava II:ssä (2016) ja sen muutoksessa (2020) aluerajaukseltaan laajempuna alueena sisältäen haaran Kivistöntien varrelle. Kivistöntien varrella ei ole tällä hetkellä eikä alueelle tulevaisuudessa tavoitella merkitykseltään seudullista kauppaa eikä vähittäiskaupan suuryksiköitä, eivätkä voimassa olevat asemakaavat mahdollista vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista alueelle ilman kaavamuutosta (Roveksen kaupallinen selvitys, FCG 2023c). Aluetta ei siten ole tarvetta osoittaa maakuntakaavassa.

Roveksen vyöhykkeen enimmäismitoitus päivitetään vaihemaakuntakaava II:n 100 000 k-m²:sta 158 000 k-m²:een perustuen Roveksen kaupalliseen selvitykseen, jossa mitoitusta on tarkasteltu vuoteen 2050. Etelä-Pohjanmaan kokonaismitoituksesta Roveksen osuus on 9 %, mikä vastaa vaihemaakuntakaavaa II. Roveksen asema kaupan palveluverkossa säilyy siten samana kuin aiemmassa maakuntakaavassa.

Vyöhykemerkinän rajausta ja korotettu mitoitus osoitetaan Roveksen kaupallisen selvityksen ja siinä esitetyn vaikutusten arvioinnin perusteella huomioiden lisäksi maakuntakaavasta saatu lausuntopalaute ja käydyt neuvottelut Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen sekä ympäristöministeriön kanssa.

Roveksen kaupallisella vyöhykkeellä on tällä hetkellä asemakaavoitettua kaupan rakennusoikeutta n. 120 000 k-m²:n verran, mikä merkitsee sitä, että maakuntakaava mahdollistaa alueella kaupan laajentamisen n. 38 000 k-m²:llä. Asemakaavoitetulle alueelle rakennettua kaupan määrää on n. 53 400 k-m² (Roveksen kaupallinen selvitys, FCG 2023c). Aluetta tulee kehittää ensisijaisesti muuta kuin keskustahakuista kauppaa varten. Päivittäistavarakaupan osuus rajoitetaan 32 000 k-m²:een, joka on olemassa olevien asemakaavojen mukainen määrä.

Kaupallinen vyöhyke (km²)

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen kasvualue, jossa alueen omaan ostovoimaan perustuen vähittäiskaupan seudullisen merkittävyyden kriteerit poikkeavat muusta maakunnasta.

Suunnittelumääräys: Vyöhykkeen alueella päivittäistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on 5 000 k-m² ja erikoistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja on 10 000 k-m².

Kaavaratkaisu:

Kaavaratkaisu on muodostettu vaihemaakuntakaava II (2016) ja sen muutos (2020) mukaisesti. Seinäjoen kaupalliselle vyöhykkeelle (km²) osoitetut muuta maakunnan aluetta suuremmat päivittäistavarakaupan ja erikoistavarakaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alarajat ovat perusteltuja alueen suuren väestön perusteella. Vyöhykkeellä nostetaan vain seudullisesti merkittävän kaupan suuryksikön alarajaa, joten vyöhykkeelle ei osoiteta mitoitusta. Asukkaita tämän vyöhykkeen sisällä on lähes 46 000, joten ne riittävät hyvin esitetyille vähittäiskaupan suuryksiköiden alarajoille. Tätä suuremmat yksiköt ovat kuitenkin todennäköisesti jo niin vetovoimaisia, että vaikka asukasmäärä lähellä riittääkin, ne vetävät kuitenkin merkittävästi asiakkaita lähialueen ulkopuolelta.

Puolustusvoimien alueet

Puolustusvoimien alueet osoitetaan aluevarausmerkinnöillä ja niitä ympäröivät tarvittavat suojavyöhykkeet, joita tällä kaavalla päivitetään ajantasaisiksi. Puolustusvoimien alueita sijoittuu Ähtäriin, Ilmajoelle ja Lappajärvelle. Varalaskupaikat osoitetaan Kauhavalle sekä Alavuden ja Kuortaneen rajalle ja niitä ympäröivät tarvittavat suojavyöhykkeet.

Kaavan maanpuolustukseen sekä rajavalvontaan liittyvien merkintöjen ja määräysten perusta muodostuu Puolustusvoimien kanssa käydyistä työneuvotteluista. Merkintöjen ja määräysten taustalla on osittain salassa pidettävää materiaalia, eikä teemasta tuoteta erillistä selvitystä.

Puolustusvoimien alueista osoitetaan eniten tilaa vaativat ja muun alueiden käytön yhteensovittamisen kannalta olennaisimmat Puolustusvoimien alueet:

- Varalaskupaikkojen suoja-alueet ja -vyöhykkeet: Alavus, Kauhava
- Melualue: Ähtäriin Palolampi

- Ampuma- ja harjoitusalue: Lappajärven Peuraneva
- Puolustusvoimien alueet: Ilmajoen Myllykylä ja Tuomikylä, Ähtärin Inha ja Palolampi
- Suojavyöhykkeet: Ähtärin Inha ja Palolampi

Puolustusvoimien alue (kohdemerkintä)

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Puolustusvoimien käytössä oleva alue. Merkinnällä osoitetulla alueella liikkuminen on yleensä turvallisuus- tai muista syistä rajoitettua.

Suunnittelumääräys: Aluetta kehitetään Puolustusvoimien erityisalueena siten, että alueen käytön suunnittelussa otetaan huomioon yleinen turvallisuus, ympäristövaikutukset ja asutukselle aiheutuvat haitalliset vaikutukset.

Puolustusvoimien alue

EP

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Puolustusvoimien käytössä olevat alueet. Merkinnällä osoitetulla alueella liikkuminen on yleensä turvallisuus- tai muista syistä rajoitettua.

Suunnittelumääräys: Aluetta kehitetään Puolustusvoimien erityisalueena siten, että alueen käytön suunnittelussa otetaan huomioon yleinen turvallisuus, ympäristövaikutukset ja asutukselle aiheutuvat haitalliset vaikutukset.

Ampuma- ja harjoitusalue

EAH

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät ampumaurheilukeskukset sekä Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueet. Merkinnällä osoitetulla alueella liikkuminen on yleensä turvallisuus- tai muista syistä rajoitettua.

Suunnittelumääräys: Aluetta kehitetään erityisalueena siten, että alueen käytön suunnittelussa otetaan huomioon yleinen turvallisuus, ympäristövaikutukset ja asutukselle aiheutuvat haitalliset vaikutukset.

Suojavyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden alueiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi rajoitettava.

Suunnittelumääräys: Suunniteltaessa alueen käyttöä on aina pyydettävä lausunto Puolustusvoimilta. Suojavyöhykkeen alueelle ei saa sijoittaa sairaalaa, vanhainkotiä, päiväkotia tai muuta vastaavaa laitosta, jossa ovat ihmiset tarvitsevat ulkopuolista apua liikkumiseen mahdollisessa evakuointitilanteessa. Suojavyöhykkeen alueelle on kiellettyä sijoittaa koulu, kasarmi, vähintään 10 talouden asutustaajama, yksittäinen rakennus, tehdas, tuotantotila, kokoontumispaikka tai huoneisto, jossa ihmisiä oleskelee, palavan nesteen tai kaasun tai myrkyllisen aineen maanpäällinen yhteensä 10m³ varasto, ampumarata, tuotantolaitoksen ulkopuolinen räjähdetarasto, yleinen liikenneväylä tai satama-alue, lentokentän kiitorata tai maakaasun siirtoputkiston paineenvähennysasema, jos Puolustusvoimilta ei ole saatu erikseen myönteistä lausuntoa asiaan.

Suoja-alue, varalaskupaikka

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan tieverkkoon kuuluvan varalaskupaikan suoja-alue, jonka koko on 1000 m x 7000 m. Tällaisia ovat Alavuden-Kuortaneen ja Kauhavan lentoliikenteen varalaskupaikat.

Suunnittelumääräys: Alueelle ei saa sijoittaa melulle herkkiä toimintoja tai esterajoituksia aiheuttavia korkeita rakennelmia. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on pyydettävä Puolustusvoimien lausunto.

Suojavyöhyke, varalaskupaikka

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan tieverkkoon kuuluvan varalaskupaikan suojavyöhyke, jonka säde on 12 km mitattuna varalaskupaikan kiitotien keskikohdasta.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa otetaan huomioon lentoliikenteen varalaskupaikasta aiheutuvat maankäytön rajoitukset. Kaikista yli 30 metriä korkeista rakennuksista, rakennelmista ja rakenteista on pyydettävä Puolustusvoimien lausunto.

Melualue

Merkinnän kuvaus: Alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä osoitetaan Puolustusvoimien toiminnasta johtuva melualue, jolla melutaso ylittää ulkomelun ohjearvon 55 dB LRden.

Suunnittelumääräys: Alueelle ei saa sijoittaa asuinrakennuksia, loma-asuntoja, hoito- ja oppilaitoksia, virkistys- ja leirintäalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja. Alueelle ei saa rakentaa uusia asuinrakennuksia, loma-asuntoja, hoito- ja oppilaitoksia tai virkistys- ja leirintäalueita, mutta niiden peruskorjaaminen on sallittua.

Erityisalueet

Erityisalueina osoitetaan maakuntakaavassa seudullisesti merkittävät ampumaradat ja moottoriurheilualueet aluevarausmerkintänä sekä moottorikelkkailureiitit kehittämisperiaatemerkintänä. Erityisalueiden osoittaminen maakuntakaavassa liittyy näiden toimintojen turvaamiseen ja saatavuuteen eri puolilla maakuntaa sekä toisaalta myös niiden ympäristöhäiriötä aiheuttavaan luonteeseen.

Ampumarata

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät ampumaradat.

Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon harjoitettavien ampumalajien soveltuvuus alueelle sekä huolehtia siitä, että merkittävien toiminnasta aiheutuvien ympäristöhäiriöiden vaikutukset ehkäistään riittävin teknisin ratkaisuin ja/tai suoja-aluein. Pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei radan toiminta vaaranna pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä.

Kaavaratkaisu:

Maankuntakaavassa osoitetaan Etelä-Pohjanmaan seudullisesti merkittävät ampumaradat, joita on 24 kpl. Ampumaratoina osoitetaan käyttömäärältään (laukauksia vuodessa ja arvioitu käyttäjien määrä), saavutettavuudeltaan ja maankäytöltään sekä laadultaan (ratojen monipuolisuus) merkittävimmät radat, jotka palvelevat viranomaisten, reserviläisten sekä metsästys- ja ampumaharrastajien käyttöä.

Ampumarataverkostoa on tutkittu Etelä-Pohjanmaan ampumaratojen kehittämissuunnitelmassa (2019). Etelä-Pohjanmaan ampumaratojen kehittämissuunnitelmaan on koottu kokonaiskuva maakunnan ampumarataverkostosta, joka muodostuu 54 toiminnassa olevasta ulkoampumaradasta. Etelä-Pohjanmaalla ampumarataverkoston 30 minuutin saavutettavuus kattaa lähes koko maakunnan alueen.

Ampumaratatoiminnan laatua ja laajuutta kuvaavia kriteereitä:

- ampumatoiminnan laajuus (vuosittaiset laukausmäärät), seudullisesti merkittävän ampumaradan laukausmäärän tulisi olla vähintään 10 000 laukausta vuodessa,
- laajimahdollisuuksien määrä/erityyppisten ratojen määrä
- kuntakaavoituksen tilanne ja kuntien kehittämishankkeet sekä radan kehittämistoimet
- asutuksen ja suojelualueiden läheisyys

Kunnittainen lista seudullisesti merkittävistä ampumaradoista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Muut ampumaradat ovat paikallisia ampumaratoja, joiden merkitys on kuitenkin alueellisen verkoston ja ammunnan harjoittelupaikkojen kannalta tärkeä. Paikalliset ampumaradat täydentävät seudullisten ampumaratojen verkostoa, mutta niitä ei esitetä maakuntakaavassa.

Moottoriurheilurata

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät moottoriurheiluradat.

Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että merkittävien toiminnasta aiheutuvien ympäristöhäiriöiden vaikutukset ehkäistään riittävin teknisin ratkaisuin ja/tai suoja-aluein. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei radan toiminta vaaranna pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä.

Kaavaratkaisu:

Moottoriurheiluradan merkinnällä osoitetaan 12 kpl merkittävintä moottoriurheilurataa. Merkintä perustuu aiemman maakuntakaavan ratojen ajantasaisuuden tarkistamiseen ja uusien tarpeiden kartoitukseen, mikä on tehty kunnille maakuntakaavaa varten toteutetun virkistysaluekyselyn yhteydessä. Osoitetut radat ovat olemassa olevia ratoja, Seinäjoen Itäväylän eteläpuolen uutta rataa lukuun ottamatta. Ratojen valinnassa on painotettu niiden mahdollisimman monipuolista tarjontaa erityyppiseen moottoriurheiluun.

Kunnittainen lista moottoriurheiluradoista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Moottorikelkkailureitti

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan maakunnalliseen runkoverkostoon kuuluvat moottorikelkkailureitit ja -urat.

Suunnittelumääräys: Reitien kehittämisessä ja uuden reitin suunnittelussa on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Reitien tarkempi sijainti tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitettavat moottorikelkkailureitit sisältävät jo olemassa olevia reitistöjä ja mahdollisia yhteystarpeita. Moottorikelkkailureitit on päivitetty vuonna 2005 hyväksytyyn Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan pohjalta käyttäen apuna kelkkailureittien nykytilannetta seuraavaa lajin harrastajien ylläpitämää kelkkareitit.fi-sivustoa. Maakuntakaavassa osoitetut moottorikelkkailureitit on osoitettu mahdollisuuksien mukaan kulkemaan kuntakeskusten ja kuntien alakeskusten kautta, jotta reitistöstä syntyy maakunnan kattava verkosto. Yhteensä moottorikelkkailureittejä osoitetaan 1200 km.

6.4 Liikenne ja teknisen huollon verkostot

Liikenne

Maakuntakaavassa käsitellään liikenteen ja logistiikan kehittämistä eri aikajäniteillä. Kaavasta löytyvät pitkän tähtäimen kehittämistarvetta osoittavat merkinnät, joiden kohteiden osalta suunnittelua ei ole käynnistetty tai se on vasta käynnistymässä. Toisaalta maakuntakaavassa on lyhyemmän aikavälin suunnittelumerkintöjä, joiden kohteiden suunnitelmavalmius on hyvä ja toteutuminen mahdollista lähitulevaisuudessa.

Liikenneväylien ja liittymien suunnittelua koskien on annettu koko maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä luvussa 6.2.

Maakuntakaavassa käsitellään liikennejärjestelmätason pitkän aikavälin strategisia kysymyksiä liittyen valtakunnallisen tie- ja raideliikenteen kehittämiseen sekä eri liikennemuotojen ja toimijoiden muodostamien matka- ja kuljetusketjujen toimivuuteen. Maakuntakaavan ratkaisuilla on vaikutuksia koko valtakunnan liikennejärjestelmään ja logistiikkaan sekä niiden toimivuuteen. Merkintöjen tarkoituksena on, että jatkosuunnittelussa tehtäisiin mm. riittäviä tilavaroja mahdollisesti vuosikymmenien päästä konkretisoituville hankkeille.

Maakuntakaavassa tavoitteena on parantaa liikenneoloja monin eri keinoin. Erityisesti kehittämisvyöhykkeillä pyritään maankäytön ja liikenteen hyvään vuorovaikutukseen ja kestäviin ratkaisuihin. Joukkoliikennettä edistetään joukkoliikenteen kehittämiskäytävillä sekä käytännön kehittämistoimin että äly- ja digitekniikkaa hyödyntämällä. Kevyen liikenteen kehittäminen korostuu kaupunkiseuduilla, mutta merkitystä on myös seudullisilla pyöräliikenteen yhteyksillä, joita kehitetään valikoitujen kuntakeskusten välillä. Tässä maakuntakaavaselostuksessa käytetään MRL:n mukaista termiä 'kevyt liikenne', koska esimerkiksi kuntakeskusten ja kuntien alakeskusten yhteysväleillä jalankulun ja pyöräilyn välillä sallitaan muunkinlaisilla ajoneuvoilla liikkuminen. Monilla väylillä sallitaan esim. mopoliikenne. Pyöräilyn ja jalankulun edellytysten kannalta on tärkeää erotella nämä kulkumuodot toisistaan ainakin niillä keskustatoimintojen alueilla, joilla kävelijöiden ja pyörällä liikkuvien määrä on suuri. Eri liikennemuotojen

yhteentoimivuuden kehittäminen ja logistiset ratkaisut, kuten yhdistetyt kuljetukset ja logistiikkakeskukset, edesauttavat elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ja maakunnan läpi kulkee Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen mukaisia maanteiden ja rautateiden pääväyliä, joilla tienpitäjän on turvattava pitkämatkaisen liikenteen toimivuus. Euroopan unionin TEN-T (Trans-European Transport Network) kattavaan verkkoon kuuluu Etelä-Pohjanmaalla valtatie 3. TEN-T-verkon laajuus on päätetty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä (N:o 1692/96/EY ja täydennetty päätöksellä N:o 661/2010/EU). Kehittämisen suuntaviivat on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (N:o 1315/2013).

Pääteille (valta- ja kantatiet) on osoitettu tarpeellisia kehittämis- ja parantamiskohteita perustuen liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen liittyviin mittareihin sekä maakunnan sijaintiin valtakunnallisten kuljetusten keskeisillä pohjois-etelä- ja itä-länsi-suuntaisilla kehityskäytävillä, jotka on todettu Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (2021a). Keskeisimmille valta- ja kantateille kohdistuu maakunnan suurin sisäinen pendelöintiliikenne sekä maakunnan elinkeinorakenteesta johtuva maatalouskoneliikenne ja muu hidas liikenne. Pääteiden sekoittuneen liikenteen vuoksi liikenneturvallisuus on niillä huomattavasti heikentynyt.

Alemman asteisella tieverkolla liikenteen sujuvuus ja liikenneturvallisuus ovat uhattuna teiden huonon tiegeometrian ja kapeuden vuoksi. Haaste tieverkolle ovat myös maakunnan bioenergiaresurssien lisääntyneet kuljetustarpeet ja tuulivoimaloiden kuljetukset.

Raideliikennettä pyritään parantamaan perustuen tehtyihin selvityksiin ja elinkeinoelämän esiin tuomiin tarpeisiin. Seinäjoen seutu on viiden ratasuunnan risteys, ja alueelta on suorat ratayhteydet useisiin Pohjanlahden ja Etelä-Suomen satamiin. Pääratayhteys Helsinki–Seinäjoki–Oulu on osa Euroopan laajuista TEN-T -Pohjanmeri-Itämeri -ydinverkkokäytävää. Hyvästä logistisesta asemasta johtuvaa potentiaalia hyödynnetään pitkän tähtäimen varauksien suunnittelussa. Ratojen parantamismerkinnät osoitetaan välille Seinäjoki–Tampere sekä Vaasan ja Kaskisten suuntaan. Jyväskylän suunnan liikennöitävyyttä voidaan parantaa merkittävästi radan sähköistämällä. Sähköistämällä ei ole suoria, kaavoitusta edellyttäviä maankäyttövaikutuksia. Seinäjoen eteläpuolelle osoitetaan Roveksen logistiikkakeskuksen alue sekä raideliikenteen kehittämisen kohdealue keskustan järjestelyratapihan toimintojen siirtymistä sekä pääradan ja Haapamäen radan yhteysraiteen rakentamista varten. Uusi yhteysraide mahdollistaa raidekuljetukset kaikilta ratasuunnilta kaikkiin ratasuuntiin. Varauksia osoitetaan logistisille toiminnoille raideliikenteen lisäksi myös maantie- ja lentoliikenteen tarpeisiin Seinäjoen lentoasemalla ja Kauhavalla. Alueellisen lähijunaliikenteen kehittämisen edellytykset varmistetaan osoittamalla ratayhteyksien varrelle seisakkeet duoraitiojunaliikenne -selvityksen (2020) perusteella.

Kauhajoki-Seinäjoki-Kauhava -kehittämisyöhykkeen tieyhteydet valtatie 19 ja kantatie 67 ovat suurten liikennemääriensä vuoksi maakunnan sisäisen liikenteen valtaväyliä ja samalla liikenteen pullonkauloja. Teillä kulkee henkilöautoliikenteen lisäksi merkittävästi pitkän matkan raskasta liikennettä. Tieyhteyksille on osoitettu kaavassa useita tie- ja liittymämerkintöjä. Valta- ja kantateitä koskevien merkintöjen sisältö on määritelty siten, että ne mahdollistavat ensivaiheessa tärkeitä ja kiireellisiä parantamistoimenpiteitä ja myöhemmin korkeatasoisemmat rakentamistoimenpiteet. Raskaan liikenteen määrä ja kuljetusten yhteenlasketut tonnimäärät sekä tulevaisuuden tarpeet ovat myös merkittävässä roolissa parannettavien maanteiden määrittämisessä.

Liikenteen kokonaisuutta on tarkasteltu niin valtakunnallisen Liikenne 12 -suunnitelman, Länsi-Suomen liikennestrategian sekä erityisesti Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman pohjalta (Valtioneuvosto, 2021; Etelä-Pohjanmaan liitto et al. 2020; Etelä-Pohjanmaan liitto et al. 2021a). Tieverkon tulevaisuuden liikennemäärien arvioinnissa on valtakunnallisten liikenne-ennusteiden rinnalla käytetty Etelä-Pohjanmaan liikennemallia. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022a.)

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan valta- ja kantatienä kymmenen tietä.

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) mukaisesti maantiet ovat liikenteellisen merkityksen perusteella valtateita, kantateita, seututeitä ja yhdysteitä. Maanteiden luokittelusta valta-, kanta-, seutu- ja yhdysteihin sekä toiminnallisen luokan muutoksista päättää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom Väyläviraston tai ELY-keskuksen esityksestä.

Lain mukaan valtatie palvelevat valtakunnallista ja maakuntien välistä pitkämatkaista liikennettä. Kantatiet täydentävät valtatieverkkoa ja palvelevat maakunnan sisäistä liikennettä (Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä 4 §). Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavat valtatie ovat vt 3, vt 16, vt 18 ja vt 19 sekä kantatiet ovat kt 44, kt 63, kt 66, kt 67 ja kt 68. Lisäksi maakunnan itärajalla noin kilometrin matkan kulkee kt 58.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen 933/2018 (asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta) mukaisia maanteiden pääväyliä ovat valtatie 3 (välillä maakunnan eteläraja - vt3/vt19 liittymä), valtatie 18 (välillä Seinäjoki (vt19/vt18 liittymä) -maakunnan länsiraja) sekä valtatie 19. Asetuksen mukaan pääväylillä tienpitäjän on turvattava pitkämatkaisen liikenteen hyvä ja tasainen matkanopeus. Nopeusrajoituksen on oltava vähintään 80 km/h. Liittymien määrän on oltava rajoitettua. Liittymien on oltava sellaisia, että ne eivät merkittävästi haittaa pääsuunnan liikennettä.

Valtatie 3 kuuluu koko pituudeltaan Euroopan unionin kattavaan TEN-T -verkkoon. Valtatie 3 on myös osa Eurooppatietä E12. Eurooppatiet ovat Euroopan valtioita yhdistävään kansainväliseen E-tieverkkoon kuuluvia teitä. Valtiosopimuksessa "Eurooppalainen sopimus kansainvälisistä pääliikenneväylistä (AGR-sopimus)" ei ole asetettu Eurooppateille suunnittelu- tai laatumääräyksiä.

Seututie tai pääkatu

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seututiet ja niihin kuuluvat katuosuudet. Seututiet yhdistävät kuntakeskukset tärkeimpiin liikennetarvesuuntiinsa sekä palvelevat seutukuntien liikennettä ja liittävät näitä valta- ja kantateihin.

Suunnittelumääräys: Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan seututienä 23 tietä.

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) mukaisesti maantiet ovat liikenteellisen merkityksen perusteella valtateita, kantateita, seututeitä ja yhdysteitä.

Maanteiden luokittelusta valta-, kanta-, seutu- ja yhdysteihin sekä toiminnallisen luokan muutoksista päättää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom Väyläviraston tai ELY-keskuksen esityksestä.

Lain mukaan seututiet palvelevat seutukuntien liikennettä ja liittävät näitä valta- ja kantateihin (Laki liikennejärjestelmästä ja maanteista 4§).

Maakuntakaavan seututeiden luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Seudullisesti merkittävä yhdystie

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan merkittävät yhdystiet, joiden keskivuorokausiliikenne on vähintään 350 ajoneuvoa vuorokaudessa, ja jotka yhdistävät kyläkeskuksia kuntakeskuksiin tai joilla on laajempaa verkollista merkitystä.

Suunnittelumääräys: Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yhdysteinä 46 tietä, joiden keskivuorokausiliikenne on vähintään 350 ajoneuvoa vuorokaudessa (Väyläviraston liikennemäärätiedot vuodelta 2023) tai tien osoittamiselle on verkollinen peruste.

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteista (503/2005) mukaisesti maantiet ovat liikenteellisen merkityksen perusteella valtateitä, kantateitä, seututeitä ja yhdysteitä. Maanteiden luokittelusta valta-, kanta-, seutu- ja yhdysteihin sekä toiminnallisen luokan muutoksista päättää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom Väyläviraston tai ELY-keskuksen esityksestä. Yhdysteitä ovat maantiet, jotka eivät ole valta-, kanta-, tai seututeitä.

Maakuntakaavan seudullisesti merkittävien yhdysteiden luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Kaksiajoratainen maantie

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan keskikaiteella erotetut, kaksiajorataiset, 1+1-, 2+1- tai 2+2-kaistaiset tieosuudet.

Suunnittelumääräys: Tielle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät pitkämatkaisen liikenteen, joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa. Liittymät tielle on toteutettava eritasoliittyminä tai niiden tulee olla sellaisia, että ne eivät merkittävästi haittaa pääsuunnan liikennettä.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa kaksiajorataisena maantienä osoitetaan valtatie 19 Seinäjoen ohikulkutien kohta Seinäjoella, sekä Atria-Hippi ja Muurimäki-Jouttikallio -osuudet Seinäjoen ja Lapuan välisellä tieosuudella. Lisäksi osoitetaan kantatie 67 Seinäjoen kohdalla (Vaasantien liittymä – Hyllykallion tien liittymä).

Kaksiajorataisella maantiellä molemmille ajosuunnille on omat ajoratansa eli ajosuunnat on fyysisesti erotettu toisistaan ja kummallakin ajoradalla on vähintään yksi kaista. Ajoratojen erottelu toteutetaan maakaistaleella, yhdellä tai kahdella erillisellä kaiteella tai maakaistaleella ja yhdellä kaiteella. Kaksiajorataisilla nelikaistaisilla päätteillä käytetään maanteiden suunnitteluohjeiden mukaan yleensä vain eritasoliittymiä.

Maantie, uusi tai merkittävästi parannettava

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan uudet tai merkittävästi parannettavat tielinjaukset. Sillä osoitetaan liikenneverkon palvelutason parantamisen kannalta olennaisten teiden uudet linjaukset sekä maakunnan yhdyskuntarakenteen kannalta merkittävät maantieosuudet, joiden tiegeometria ja kunto, liikenne tai ympäröivä maankäyttö edellyttää tien merkittävää parantamista.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön, asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin. Eryistä huomiota suunnittelussa on kiinnitettävä valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön erityisarvojen turvaamiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varautua kevyen liikenteen järjestelyihin erityisesti taajamien ja kyläasutuksen kohdalla.

Toteutuksessa tulee varautua säännöllisiin ohituskaistaosuuksiin valtatiellä 3 (Jalasjärvi – Pirkanmaan maakuntaraja), valtatiellä 18 (Seinäjoki – Tervajoki), valtatiellä 19 (Kauhava – Alahärmä) sekä kantatiellä 67 (Ilmajoki–Koskenkorva).

Kantatiellä 44, tiejaksolla Kauhajoelta etelään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Hyypänjokilaakson maisemanhoitoalueen perustamispäätös sekä sen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan uutena tai parannettavana valta- ja kantatienä yhteensä 15 tieosuutta.

Toteutuksessa tulee varautua säännöllisiin ohituskaistaosuuksiin seuraavilla tieosilla (Asetus maanteiden ja rautateiden pääväylyistä ja niiden palvelutasosta; Etelä-

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014 ja 42/2017; Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 33/2015):

- Valtatie 3 / Jalasjärvi (Kurikka) - eteläinen maakuntaraja (Kurikka) (vt 3)
- Valtatiellä 18 / Seinäjoki – Tervajoki (Isokyrö) (vt 18)
- Valtatie 19 / Kauhava (kt63) – Alahärmä (vt 19)
- Kantatie 67 / Ilmajoki–Koskenkorva (kt 67)

Muualla merkinnän osoittamilla maanteilla tulee varautua teiden merkittävään rakenteelliseen parantamiseen tielinjausten sekä risteysalueiden osalta. Merkintä ei edellytä koko tiejakson parantamista. Pääväyläasetuksen mukaisilla teillä suunnitteluratkaisujen tulee sellaisia, että ne toteuttavat asetuksessa määrätyt tavoitteet.

Merkittävästi parannettava tielinjaus voi kohtuullisessa määrin poiketa olemassa olevasta tielinjasta, mikäli uusi linjaus ei vaikeuta kaavan toteuttamista.

Uuden maantien toteutukseen liittyy uuden ja vanhan maantielinjauksen liittymien toteuttaminen tarkoituksenmukaisin, tiesuunnitelmassa päätetyin ratkaisuin. Tiesuunnitelmassa osoitetaan tieluokan muutos uuden tieosuuden valmistumisen vuoksi valtatiekäytöstä poistuvalla tieosuudella.

Valtatie 18:n vaihtoehtoisista tielinjauksista Seinäjoen Kouran kohdalla valitaan jatkosuunnittelussa toteutettavaksi toinen vaihtoehtoista. Tarkemmassa kaavoituksessa on varauduttava molempiin vaihtoehtoihin, mikäli uuden tielinjan yleis- tai tiesuunnitelma ei sitä ennen ole vahvistunut. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c).

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida, että vaikka merkintä koskee sekä uusia että parannettavia tieosuuksia, niiden muutosvaikutukset ympäristöön voivat olla hyvin erisuuruisia. Erilaisten toteuttamisratkaisujen muutosvaikutukset tulee tunnistaa ja muutokset tulee toteuttaa siten, että ympäristöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat mahdollisimman pieniä ja hyöty suuri.

Taulukko 6. Maakuntakaavassa osoitettavat uudet ja merkittävästi parannettavat tieosuudet.

Merkittävästi parannettavat tieosuudet:

Tiennumero	Tieosuus	Toimenpide ja vaikutus
Valtatie 3	Jalasjärvi - Pirkanmaan maakuntaraja Jalasjärvi – mt 672 (Tokerotie)	Säännölliset ohituskaistaosuudet.

liittymä

Tiesuunnitelmassa suunniteltavat parannustoimenpiteet, mm. liittymien parantaminen ja mahdolliset rinnakkaistieratkaisut

Parantamistoimenpiteet suurten liikennemäärien vuoksi, erityisesti raskaan liikenteen kannalta. Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie ja siihen liittyvien teiden liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamista. Valtatie 3 on Euroopan laajuisen TEN-T-verkon tie, joka kuuluu kattavaan verkkoon. Maakunnan alueelle on valtatie 3 kehityskäytäväselvityksessä osoitettu merkittäviä parannettavia kohteita.

Valtatie 18 Seinäjoki -
Tervajoki

Säännöllisten ohituskaistaosuuksien rakentaminen, liittymäjärjestelyt.

Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie ja siihen liittyvien teiden liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamista.

Valtatie 19 Jalasjärvi - st 672
(Tokerotie)
liittymä

Pääväyläasetuksen kriteerien mukainen parantaminen

Säännölliset ohituskaistaosuudet

Kauhava -
Alahärmä

Tien parantaminen välityskyvyltään pääväyläasetuksen mukaiseksi. Säännölliset ohituskaistaosuudet, merkittävät risteysalueiden parantamiset ja melunsuojaus ovat tarpeellisissa kohdissa. Parantaminen on perusteltua myös suurten liikennemäärien vuoksi erityisesti raskaan liikenteen kannalta. Kauhava-Alahärmä -osuus osana maakunnan merkittävintä kehittämisvyöhykettä Kauhava-Seinäjoki-Kauhajoki.

Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie ja siihen liittyvien teiden liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamista.

Kantatie 44 Kauhajoki
(Havuskylä) -
Satakunnan
maakuntaraja

Toimenpideselvityksen mukainen parantaminen

Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi tien nykyisellä linjauksella. Kyseessä merkittävät rakenteiden ja luiskien sekä kevyen liikenteen järjestelyt / liikenneturvallisuus sekä maisema-alueiden ja pohjavesialueiden huomioiminen. Parantamistoimenpiteiden erityispiirteistä määrätään suunnittelumääräyksessä.

Kantatie 63	Ina - Keski-Pohjanmaan maakuntaraja	<p>Kantatie 63 pääsuuntaselvityksen mukainen parantaminen</p> <p><i>Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi mm. tietä oikaisemalla ja leventämällä. Aiemmin on parannettu väli Kauhavalta Evijärvelle ja Inan kylään saakka. On tarpeen jatkaa tieyhteyden parantamistoimenpiteitä Inasta pohjoiseen päin, koska kantatie 63 on merkittävä raskaan liikenteen väylä. Keski-Pohjanmaan puolella tie kulkee nykyisellään kapeana ja mutkaisena useiden kylien läpi.</i></p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan mm. kantatien nopeustason nostoa ja liikenneturvallisuuden parantamista.</i></p>
Kantatie 67	Ilmajoki - kt 67 / vt 3 liittymä	<p>Säännölliset ohituskaistaosuudet</p> <p><i>Yhteysvälin liikennemäärä on merkittävä, suurimmillaan keskimäärin noin 7000 ajoneuvoa/vrk. Ohituskaistaosuudet ja rinnakkaistieyhteydet ovat tarpeellisia maatalousliikenteen ja vilkkaan työmatkaliikenteen vuoksi. Kantatie on osa maakunnan merkittävintä kehittämisvyöhykettä Kauhava-Seinäjoki-Kauhajoki.</i></p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan kantatien välityskyvyn ja liikenneturvallisuuden parantamista.</i></p>
Kantatie 68	Ähtäri-Lehtimäki	<p>Yleissuunnitelman mukainen parantaminen, geometriaparannukset</p> <p><i>Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi. Kyseessä merkittävät rakenteiden ja luiskien sekä kevyen liikenteen järjestelyt ja liikenneturvallisuuden parantaminen. Merkintä käsittää kantatie 68 oikaisun Ähtäriin keskustassa osayleiskaavan osoittaman linjauksen mukaisesti. Tieosuus liittyy tielinjauksen oikaisun jälkeen valtatiehen 18 uuden tai merkittävästi parannettavan liittymän kautta. Tieyhteydellä on aiemmin parannettu muita kantatien 68 tieosuuksia.</i></p>
Seututie 661	Kauhajoki, Pöntäne (parannetun osuuden pää) - Isojoki	<p>Tiesuunnitelman mukainen parantaminen, geometriaparannukset</p> <p><i>Tie on tärkeä maakunnallinen väylä työssäkäynnille ja elinkeinoelämälle eli teollisuudelle, maa- ja metsätaloudelle sekä matkailulle. Kyseessä on tien oikaisu, rakennemuutokset ja leventäminen.</i></p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan seututien liikenneturvallisuuden parantamista.</i></p>

Seututie 711	Ruona (Kuortane) - Alajärvi - Lappajärvi	<p>Geometriaparannukset, pohjavesien suojaus</p> <p><i>Raskaan liikenteen tonnimäärät ovat merkittävän suuret seututasoiselle maantielle. Kuljetukset suuntautuvat pohjoiseen ja etelään. Tieyhteys on lyhin reitti etelä-pohjoissuuntaisille kuljetuksille sekä eri vienti- ja tuontisatamiin. Tien eteläpään osuudella pohjaveden suojaamistoimenpiteet ovat välttämättömiä.</i></p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan seututien liikenneturvallisuuden parantamista sekä pohjavesien suojauksen parantumista.</i></p>
--------------	--	--

Uudet tieosuudet:

Tiennumero	Tieosuus	Toimenpide ja vaikutus
Valtatie 18	Veneskoski-Koura	<p>Uuden tien ja ratasillan rakentaminen.</p> <p>Uuden tielinjan myötä tien nopeustasoa voidaan nostaa ja voidaan poistaa valtatieltä Kouran kohdan tasoylikäytävä. Ajomatka ja sitä kautta matka-aika lyhentyy. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c)</p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie liikenteen sujuvuuden sekä tieliikenne- ja rataturvallisuuden parantamista. Kouran alueen viihtyisyys paranee poistuvan tien myötä.</i></p>
Valtatie 18	Koura	<p>Uuden tien ja ratasillan rakentaminen. Vaihtoehtoinen uusi linjaus Veneskoski-Koura -linjaukselle. Alueen maankäytön suunnittelussa varauduttava yleis- tai tiesuunnitelman valmistumiseen saakka molempiin toteutusvaihtoehtoihin.</p> <p>Uuden tielinjan myötä tien nopeustasoa voidaan nostaa ja voidaan poistaa valtatieltä Kouran kohdan tasoylikäytävä. Nopeustason noston myötä matka-aika lyhentyy. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c)</p> <p><i>Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie liikenteen sujuvuuden sekä tieliikenne- ja rataturvallisuuden parantamista.</i></p>
Valtatie 18	Sydänmaa	<p>Uuden tien rakentaminen.</p> <p>Uuden tielinjan myötä tien nopeustasoa voidaan nostaa ja voidaan poistaa valtatieltä kaksi tasoylikäytävää. Ajomatkan lyhentymisen ja nopeuden noston myötä matka-aika lyhentyy. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c)</p>

Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie liikenteen sujuvuuden sekä erityisesti tieliikenne- ja rataturvallisuuden parantamista.

Valtatie 18 Töysä-Hakojärvi Uuden tien ja Tuurin liittymäjärjestelyiden rakentaminen.

Uuden tielinjan myötä tien nopeustasoa voidaan nostaa ja voidaan poistaa valtatieltä Tuurin kohdasta radan tasoylikäytävä sekä kolme valtatie liikenneympyrää. Ajomatkan lyhentymisen ja kiertoliittymien poistumisen myötä matka-aika lyhentyy. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c)

Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie ja Tuurin alueen liikenteen sujuvuuden sekä tieliikenne- ja rataturvallisuuden parantamista.

Valtatie 18 Myllymäki-Multia Uuden tien rakentaminen.

Uuden tielinjan myötä tien nopeustasoa voidaan nostaa ja voidaan toteuttaa valtatie tasoinen tiegeometria ja tien leveys. Ajomatkan lyhentymisen myötä matka-aika lyhentyy. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022c)

Toimenpiteillä tavoitellaan mm. valtatie liikenteen sujuvuuden sekä tieliikenneturvallisuuden parantamista.)

Kaksiajoratainen maantie, uusi tai merkittävästi parannettava

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan monikaistaiset moottoriajoneuvoliikenteelle tarkoitettut, erillisillä ajoradoilla varustetut valta- tai kantatieosuudet, joiden liikennetarve edellyttää tien rakentamista tai merkittävää parantamista.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön, asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin. Erityistä huomiota suunnittelussa on kiinnitettävä valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön erityisarvojen turvaamiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varautua rinnakkaistieverkoston rakentamiseen sekä kevyen liikenteen järjestelyihin erityisesti taajamien ja kyläasutuksen kohdalla. Rinnakkaistieverkon suunnittelussa on huomioitava erityisesti maatalousliikenteen tarpeet riittävästä mitoituksesta sekä siitä, etteivät kiertohaitat muodostu kohtuuttomiksi.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Kaksiajorataisina, 2+2-kaistaisina valta- tai kantateinä maakuntakaavassa osoitetaan:

- Valtatie 19 / Seinäjoki – Lapua
- Kantatie 67 / Seinäjoki – Ilmajoki
- Valtatie 3, kantatie 67 /yhteinen osuus Kurikan Tuiskulassa

Jatkuvana ohituskaistatienä osoitetaan:

- Valtatie 19 osuus Lapua – Kauhava (kantatie 63 liittymä)

Merkinnällä osoitetaan maakunnan yhdyskuntarakenteen kannalta merkittäviä yhtenäisiä tieosia valta- ja kantateillä, joiden kunto, liikennetarve tai ympäröivä maankäyttö edellyttävät tien merkittävää parantamista. Merkittävä parantaminen sisältää myös uuden liittymän rakentamisen tapauksissa, joissa se osoittautuu tien suunnittelussa tarpeelliseksi. Rakennettavat liittymät tielle on toteutettava eritasoliittyminä tai niiden tulee olla sellaisia, että ne eivät merkittävästi haittaa pääsuunnan liikennettä.

Merkittävästi parannettava tielinjaus voi kohtuullisessa määrin poiketa olemassa olevasta tielinjasta, mikäli uusi linjaus ei vaikeuta kaavan toteuttamista.

Kaikki merkinnän kohteet sijoittuvat maakuntakaavassa osoitettavan Kauhajoki–Seinäjoki–Kauhava -kehittämisyöhykkeen alueelle (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014). Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kehittämisyöhykkeen erityispiirteet.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida, että parannettava tie voi sisältää sekä uusia että parannettavia tieosuuksia. Erilaisten toteuttamisratkaisujen muutosvaikutukset ympäristöön voivat olla hyvin erisuuruisia, mutta ovat lähtökohtaisesti suurempia kuin uuden tai parannettavan maantien kohdalla. Tielinjauksen toteuttamisratkaisun lisäksi vaikutusta on myös rinnakkaistieyhteyksien toteutustavalla. Eri toteuttamisratkaisujen muutosvaikutukset tulee tunnistaa ja muutokset tulee toteuttaa siten, että ympäristöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat mahdollisimman pieniä ja hyöty suuri.

Tien luokituksen muutos

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan tien toiminnallisen luokan muutostarpeet sekä pääväyläverkosta valtatiellä 3 puuttuva osuus Jalasjärvi-Pohjanmaan maakunnan raja.

Suunnittelumääräys: -

Kaavaratkaisu:

Tien luokituksen muutos -merkinnällä maakuntakaavassa osoitetaan seututiet 672 (Kauhajoki – Alavus) ja 697 (Seinäjoki – Kuortane) sekä yhdystiet 7041 (Nurmo – Lapua) ja 7041 (Töysä – Lehtimäki). Pääväyläasetuksen mukaisena pääväylänä maakuntakaavassa osoitetaan valtatie 3 osuus Jalasjärvi – Pohjanmaan maakunnan raja.

Maanteiden toiminnallinen luokittelu

Maanteiden toiminnallinen luokittelu valtateihin, kantateihin, seututeihin ja yhdysteihin perustuu teiden verkolliseen asemaan ja liikenteelliseen palvelutehtävään. Toiminnallinen luokittelu on luonteeltaan pysyvä verkollinen jäsentely.

Maanteiden toiminnallisella luokittelulla on vakiintunut asema tienpidossa, maankäytön suunnittelussa ja liikenteen opastuksessa. Se toimii maantieverkon jäsentelyn perustana valtakunnallisen ja alueellisen verkon erottelussa ja kertoo tien liikenteen luonteesta.

Palvelutasolle ja kunnossapidon tasolle on laissa säädetty yleisluonteiset vaatimukset runkoverkkoon kuuluville maanteille, muille kuin runkoverkkoon kuuluville valta- ja kantateille sekä muille kuin runkoverkkoon kuuluville seutu- ja yhdysteille. Maantien toiminnallisella luokittelulla ei ole välittömiä oikeudellisia vaikutuksia, mutta se on yksi maankäytön suunnittelussa sekä maanteiden kunnossapidon ja investointien suunnittelussa huomioon otettava tekijä. Toiminnallinen luokitus on tarpeellinen väline maantieverkon jäsentelyyn maanteiden, tienpidon ja maankäytön suunnittelussa. Toiminnallinen luokka ei yksinään määrää maantien kunnossapidon tasoa eikä investointitarpeita.

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteista (503/2015) vuonna 2023 voimaan tulleen muutoksen mukaan maanteiden toiminnallisen luokan muutoksista päättää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom Väyläviraston tai ELY-keskuksen esityksestä. (Maanteiden toiminnallisten luokkien päivitystarpeiden tarkastelu, Väylävirasto, 2023)

Väyläviraston (2023) julkaiseman maanteiden toiminnallisen luokituksen muutostarpeiden tarkastelussa on mukana Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Etelä-Pohjanmaan liiton esittämät tieluokan korotuskohteet. Tarkastelussa on todettu perustelluksi toiminnallisen luokan korottaminen vain maantiellä 7041 (yhdystiestä seututieksi). Maakuntakaavaan osoitetaan kuitenkin kaikki esitetyt kohteet.

Pääväylät

Maantie- ja rataverkon pääväylistä säädetään Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta. Maanteiden pääväylillä tarkoitetaan liikennejärjestelmästä ja maanteista annetun lain (503/2005)

mukaista maanteiden runkoverkkoa. Asetuksessa luetellaan valtion omistamat maanteiden pääväylät.

Pääväylät yhdistävät valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suurimmat keskuksat ja solmukohdat, ja ne palvelevat erityisesti pitkien etäisyyksien työmatkaliikennettä sekä elinkeinoelämän tavarakuljetuksia. Kaikkiin maakuntakeskuksiin ulottuu maanteiden ja rautateiden pääväylä.

Asetuksella on säädetty myös pääväylien palvelutaso. Palvelutasoluokan I teillä turvataan pitkämatkaisen liikenteen hyvä ja tasainen matkanopeus (pääosin vähintään 80 km/h), turvallisia ohitusmahdollisuuksia säännöllisin välein sekä rajoitettu liittymien määrä. Palvelutasoluokan II teillä edellä mainittuja kriteerejä on lievennetty.

Pääväyliä (palvelutasoluokka I) ovat Etelä-Pohjanmaan alueella vt3 Jalasjärvi - Pirkanmaan maakunnan raja, vt18, Seinäjoki-Tervajoki ja vt19 Jalasjärvi - Pohjanmaan maakunnan raja (Kauhava). Asetuksen mukaisesti valtatie 3 kuuluu pääväyliin koko matkaltaan lukuun ottamatta Jalasjärven ja Laihian välistä osuutta. Maakuntakaavaan kyseinen tieosa (noin 44 km) merkitään uutena pääväylän osana.

Taulukko 7. Tien luokituksen muutos -merkinnällä maakuntakaavassa osoitettavat kohteet.

Yhteysväli	Tiennumero	Pituus	Nykyinen tieluokka	Uusi tieluokka
Toiminnallisen luokan muutostarpeiden kohteina osoitetaan:				
Kauhajoki – Alavus	672	64 km	Seututie	Kantatie
Seinäjoki-Kuortane	697	23 km	Seututie	Kantatie
Nurmo (Seinäjoki) - Lapua	7041	19 km	Yhdystie	Seututie
Töysä (Alavus) – Lehtimäki (Alajärvi)	7060	21 km	Yhdystie	Seututie
Pääväyläasetuksen mukaisena pääväylänä osoitetaan:				
Valtatie 3	3	44 km	Valtatie	

Eritasoliittymä ○

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat eritasoliittymät.

Suunnittelumääräys: -

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 25 eritasoliittymää, joista valtateilla sijaitsee 19 liittymää.

Taulukko 8. Maakuntakaavassa osoitettavat maantieverkon eritasoliittymät.

Tiennumero	Eritasoliittymä
Valtatie 3	<ul style="list-style-type: none">Mt 6922 (Tiemestarintie, Jalasjärven sisääntulo, eteläinen) / KurikkaMt 6920 (Rantatie, Jalasjärven sisääntulo, pohjoinen) / Kurikka
Valtatie 18	<ul style="list-style-type: none">Kt 66 (Virtaintie) / AlavusMt 17263 (Kellokorventie) / Alavus
Valtatie 19	<ul style="list-style-type: none">Mt 17290 (Luopajarventie) / KurikkaMt 701 (Hamarintie, Seinäjoen sisääntulo) / SeinäjokiMt 694 (Törnäväntie - Seinäjoentie, Itäväylä) / SeinäjokiRautatienkatu (Itäväylä) / SeinäjokiRekkaväylä (Itäväylä) / SeinäjokiVt 18 (Kuortaneentie, Itäväylä) / SeinäjokiKt 67 - mt 7041 (Nurmo) / SeinäjokiAtriantie (Atrian liittymä) / SeinäjokiMuurimäentie - Hirvijärventie / LapuaMt 7044 - mt 6991 (Huhtalantie - Vasunmäentie, Kovero) / LapuaKt 66 (Kuortaneentie) / Lapua
Kantatie 67	<ul style="list-style-type: none">Mt 6900 (Topeeka-Kurikantie) / KauhajokiIdeapark / SeinäjokiMt 17494 (Vaasantie - Vapaudentie, Seinäjoki sisääntulo) / SeinäjokiValtionkatu (Seinäjoki sisääntulo) / SeinäjokiSammonkatu / SeinäjokiHyllykalliontie (Hyllykallio) / Seinäjoki

Taulukko 9. Neljä olemassa olevaa eritasoliittymää osoitetaan maakuntakaavassa merkittävästi parannettavina liittyminä (taulukko 10).

Tiennumero	Eritasoliittymä
Valtatie 18	<ul style="list-style-type: none">Kt 67 (Pohjan valtatie) / SeinäjokiHyllykalliontie (Päivölä) / Seinäjoki
Valtatie 19	<ul style="list-style-type: none">Ruohomäentie / LapuaVt 16 (Alajärventie) / Lapua

Liittymä, uusi tai merkittävästi parannettava ○

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valta- ja kantatieverkon uusi eritasoliittymä, kevennetty eritasoliittymä tai olemassa olevan taso- tai eritasoliittymän merkittävä parantaminen.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon päätieverkon liikennemäärät, liikenteen sujuvuus ja kasvu sekä liikenneturvallisuus. Uusia eritasoliittymiä ja merkittävästi parannettavia liittymäjärjestelyjä on mahdollista toteuttaa vaiheittain ja eri parannustoimenpitein, huomioiden nykyinen ja tuleva liikenteellinen tarve. Uuden liittymän tarkka sijainti määritetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 33 uutta tai merkittävästi parannettavaa eritasoliittymää, joista valtateillä sijaitsee 25 liittymää.

Merkintä osoittaa uuden tai merkittävästi parannettavan liittymän yleispiirteisen sijainnin.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee pääväyläverkolla maankäytöllisesti varautua ensisijaisesti eritasoliittymän ja sen tarvitsemien liityntäyhteyksien toteuttamiseen. Muualla valtatiellä toteutustapa määräytyy odotettavan liikennemäärän mukaan. Toteutusprosessi etenee maantielain mukaisesti. Toteuttajatahoina voivat valtion lisäksi olla kunnat ja myös yksityiset tahot.

Pääväyläasetuksen mukaisten teiden liittymien suunnitteluratkaisujen tulee sellaisia, että ne toteuttavat asetuksessa määrätyt tavoitteet.

Taulukko 10. Suunnitellut tai tarpeelliset eritasoliittymät (etl) perusteluineen (uusi eritasoliittymä tai merkittävästi parannettava liittymä).

Tiennumero	Parannettava liittymä
Valtatie 3	<ul style="list-style-type: none">• Vt 19 / uusi etl (suunnitelma hyväksytty) / Kurikan Jalasjärvi• Kt 67 (Kurikantie, pohjoinen liittymä) / uusi etl / Kurikka• Kt 67 (Kaskistentien, eteläinen liittymä) / uusi etl / Kurikka• Mt 6880 (Jurvantie) - Mt 7000 (Ilmajoentie) / liittymän merkittävä parantaminen / Ilmajoen Koskenkorva
Valtatie 18	<ul style="list-style-type: none">• Mt 7023 (Asematie) / uusi etl / Isonkyrön Tervajoki• Mt 7202 (Kyröntie, Isonkyrön sisääntulotie) / uusi etl / Isokyrö• Vt, 16 (Lapuantie) / uusi etl (pitkä aikavälin hanke) / Seinäjoen Ylistaro• Mt 7000 (Könnintie) /uusi etl /Seinäjoen Ylistaro• Mt 7013 (Kitinojantie, Halkosaari) / uusi etl / Seinäjoen Ylistaro• Kt 67 (Pohjan valtatie) / liittymän merkittävä parantaminen (aluevarausuunnitelma) / Seinäjoki• Pohjankaari / uusi etl (aluevarausuunnitelma) / Seinäjoki• Hyllykallontie (Päivölä) / liittymän merkittävä parantaminen (aluevarausuunnitelma) / Seinäjoki• Kivistöntie - Mäki-Hakolantie / uusi etl (aluevarausuunnitelma) / Seinäjoki

- Mt 672 (Peräseinäjoentie, Putula) / merkittävästi parannettava liittymä (pääsuunnan käänntö, pitkän aikavälin hanke) / Alavus
- Tuuri / uusi etl (liittyy valtatie 18 uuteen linjaukseen) / Alavus
- Kt 68 etelään (Virtaintie) / uusi etl / Ähtäri

- Valtatie 19
- Mt 672 (Tokerotie) / uusi etl (tieverkkosuunnitelma) / Kurikka
 - Mäki-Muilo / uusi etl (keskeneräisen tiesuunnitelmaluonnoksen mukainen) / Lapua
 - Patruunatehtaantie (Jouttikallio) / uusi etl / Lapua
 - Ruohomäentie / liittymän merkittävä parantaminen / Lapua
 - Vt 16 (Alajärventie) / liittymän merkittävä parantaminen / Lapua
 - Kt 63 (Kauhavantie) / uusi etl tai merkittävästi parannettava liittymä / Kauhava
 - Mt 17788 (Liinamaantie) - Leinosentie (Ylihärman keskustan liittymä) / uusi etl / Kauhavan Ylihärma
 - Jorma Lillbackantie (PowerPark) / uusi etl (Alahärman tieverkkosuunnitelma) / Kauhavan Alahärma
 - Mt 17826 (Härmentie, Alahärman keskustan sisääntulotie) / uusi etl (Alahärman tieverkkosuunnitelma) / Kauhavan Alahärma

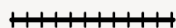
- Kantatie 67
- Mt 17495 (Suupohjantie) / uusi etl (yleissuunnitelma) / Seinäjoen Alakylä
 - Mt 17407 (Nikkolantie) / uusi etl (yleissuunnitelma) / Ilmajoen Ahonkylä
 - Mt 701 (Alaasentie, Ilmajoen sisääntulo) / uusi etl (yleissuunnitelma) / Ilmajoki
 - Kt 44 (Rahikkatie) / merkittävästi parannettava liittymä / Kauhajoki

- Kantatie 44
- Mt 663 (Eteläinen Yhdystie) / merkittävästi parannettava liittymä / Kauhajoki

- Kantatie 66
- Mt 697 (Seinäjoentie, Mäyryn liittymä) / merkittävästi parannettava liittymä / Kuortane
 - Koivutie / uusi etl (Alavuden keskustan kehittäminen, liikenneselvitys) / Alavus

- Kantatie 68
- Kt 63 (Kortesjärventie - Kaustisentie) / merkittävästi parannettava liittymä / Evijärvi

Päärata

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kaksiraiteinen, Euroopan Unionin TEN-T Pohjanmeri-Itämeri-ydinverkkokäytävään kuuluva Suomen päärata.

Suunnittelumääräys: Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan pääratana osuudet Pohjois-Louko - Seinäjoki ja Seinäjoki – Lapua. Muut osuudet pääradasta osoitetaan merkittävästi parannettavana pääratana.

Päärata on Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta, 933/2018) mukainen rautateiden pääväylä.

Rautateiden pääväylien rataosuudet luokitellaan henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen ratoihin niiden pääasiallisen liikenneprofiilin perusteella. Päärata on sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen pääväylä. Rautateiden pääväylien henkilöliikenteen radoilla nopeuden on oltava vähintään 120 km/h ja tavaraliikenteen radoilla vähintään 80 km/h. Tavaraliikenteen radoilla akselipainon on oltava vähintään 22,5 tonnia. Rautateiden pääväylillä on erityisesti huomioitava rataosuudet, jotka kuuluvat liikenneprofiililtaan sekä henkilö- että tavaraliikenteen ratoihin. Tällaisten rataosuuksien on lähtökohtaisesti täytettävä sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen ratojen palvelutasojen vähimmäisvaatimukset. (Asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta, 933/2018)

Liikennepaikkoja ja pysäkkejä kehitettäessä huomioidaan TEN-T ydinverkon laatuvaatimukset ja yhteyden toimivuus matkaketjujen osana.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava liikennemäärien kasvuun.

Rautatie ++++++

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan muut henkilö- ja/tai tavaraliikenteen radat.

Suunnittelumääräys: Rataosuudella on varauduttava liikenteen kapasiteetin lisäämiseen, tasoristeysten poistamiseen, tarpeellisiin perusparantamistoimenpiteisiin ja radan sähköistämiseen.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Rautatiekohteina maakuntakaavassa osoitetaan Seinäjoki-Haapamäki-Jyväskylä-rata ja osa Seinäjoki-Kaskinen -rataosuudesta.

Liikennepaikkoja ja seisakkeita kehitettäessä huomioidaan tavara- ja joukkoliikenne sekä toimivuus matkaketjujen osana.

Päärata, merkittävästi parannettava ++++++

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Euroopan Unionin TEN-T Pohjanmeri-Itämeri-ydinverkkokäytävään kuuluvan Suomen pääradan puuttuvat kaksoisraideosuudet ja/tai kohtaamispaikkaosuudet sekä muut parantamiskohteet.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava tavara- ja joukkoliikenteen välityskyvyn parantamiseen kaksoisraideosuuksien tai muilla parantamistoimenpiteillä. Lisäksi suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilöliikenteen nopeutta ja täsmällisyyttä sekä yleistä liikenneturvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin.

Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön, asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa merkittävästi parannettavaksi pääradaksi osoitetaan rataosuudet:

- Pohjois-Louko – Jalasjärvi (eteläinen maakuntaraja)
- Ruha – Lapua – Kauhava (pohjoinen maakuntaraja)

Päärata on Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta, 933/2018) mukainen rautateiden pääväylä. Päärataa tulee myös kehittää TEN-T-ydinverkkokäytävätasoisena raideyhteytenä.

Rautateiden pääväylien rataosuudet luokitellaan henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen ratoihin niiden pääasiallisen liikenneprofiilin perusteella. Päärata on sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen pääväylä. Rautateiden pääväylien henkilöliikenteen radoilla nopeuden on oltava vähintään 120 km/h ja tavaraliikenteen radoilla vähintään 80 km/h. Tavaraliikenteen radoilla akselipainon on oltava vähintään 22,5 tonnia. Rautateiden pääväylillä on erityisesti huomioitava rataosuudet, jotka kuuluvat liikenneprofiiltaan sekä henkilö- että tavaraliikenteen ratoihin. Tällaisten rataosuuksien on lähtökohtaisesti täytettävä sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen ratojen palvelutasojen vähimmäisvaatimukset.

Tampere–Seinäjoki-rataosuus on yksi koko maan keskeisimmistä ja vilkkaimmin liikennöidyistä rataosista. Rataosan henkilöliikenne palvelee pohjoisen suunnassa Oulun ja Vaasan suunnan matkustajia ja toisaalta etelässä Helsingin, Jyväskylän sekä Porin suuntaan kulkevia.

Sekä Tampere–Seinäjoki että Ylivieska–Oulu -välin toimenpiteitä on mahdollista toteuttaa vaiheittain alkaen lyhyemmistä kaksoisraideosuuksista edeten kohti koko välien kaksoisraiteita. Erityisesti pienempien, liikennepaikkoihin kohdistuvien kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa on kuitenkin huomioitava mahdollinen myöhemmin rakennettava kaksoisraide, jotta toimenpiteet ovat hyödynnettävissä myös kaksoisraideosuudella. (Väylävirasto 38/2019, Väylävirasto 12/2021.)

Merkittävästi parannettava ratalinjaus voi kohtuullisessa määrin poiketa olemassa olevasta ratalinjasta, mikäli uusi linjaus ei vaikeuta kaavan toteuttamista.

Rautatie, merkittävästi parannettava

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan merkittävästi parannettavat rataosuudet.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön, asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa Seinäjoki-Vaasa rataosuudella on varauduttava erityisesti henkilöliikenteen liikennemäärien kasvuun. Liikennepaikkoja ja pysäkkejä kehitettäessä on huomioitava tavara- ja joukkoliikenne sekä toimivuus matkaketjujen osana. Rataosuudella tulee varautua välityskyvyn ja kohtaamismahdollisuuksien lisäämiseen, tasoristeysten poistamiseen, radan perusparannukseen sekä nopeuden nostamiseen yksityiskohtaisempaan suunnitteluun perustuen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on Seinäjoki-Kaskinen-rataosuudella varauduttava erityisesti tavaraliikenteen välityskyvyn parantamiseen ja tasoristeysten poistamiseen, sekä perusparantamistoimenpiteisiin yksityiskohtaisempaan suunnitteluun perustuen.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Merkittävästi parannettavina rautateinä osoitetaan Seinäjoki-Vaasa ja Seinäjoki-Kaskinen -rataosuudet.

Parannettava Seinäjoki-Vaasa-rata kuuluu pääväyläverkkoon. Rautateiden pääväylien rataosuudet luokitellaan henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen ratoihin niiden pääasiallisen liikenneprofiilin perusteella. Vaasan rata on sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen pääväylä. Rautateiden pääväylien henkilöliikenteen radoilla nopeuden on oltava vähintään 120 km/h ja tavaraliikenteen radoilla vähintään 80 km/h. Tavaraliikenteen radoilla akselipainon on oltava vähintään 22,5 tonnia. Rautateiden pääväylillä on erityisesti huomioitava rataosuudet, jotka kuuluvat liikenneprofiiltaan sekä henkilö- että tavaraliikenteen ratoihin. Tällaisten rataosuuksien on lähtökohtaisesti täytettävä sekä henkilöliikenteen että tavaraliikenteen ratojen palvelutasojen vähimmäisvaatimukset. (Asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta, 933/2018.)

Seinäjoen ja Vaasan välisellä rataosuudella tarvitaan lähivuosina perusparannus, jolla palautetaan radan alkuperäinen taso. Perusparannuksen yhteydessä toteutettavilla pienillä parannustoimenpiteillä turvataan rataosuuden liikennöitävyys myös jatkossa. Samalla saavutetaan liikenteellisiä hyötyjä väliaikaisten nopeusrajoitusten tarpeen vähentyessä sekä pitkäaikaiseksi jääneiden tilapäisten nopeusrajoitusten poistuessa.

Radan hankearvioinnissa on selvitetty mahdollisuutta nostaa radan suurinta sallittua nopeutta osalla rataosuutta peruskorjauksen yhteydessä nykyisestä maksiminopeudesta 120 km/h uuteen maksiminopeuteen 140 km/h. Hankearvioinnissa valitussa vaihtoehdossa nopeutta nostetaan 140 kilometriin tunnissa niillä osuuksilla, joilla se onnistuu vähäisin toimenpitein. Vaihtoehdossa nopeudennostoalueen yhteispituus on 43 km. Toimenpiteisiin sisältyy myös nopeudennoston edellyttämiä geometrian parannustoimenpiteitä, muutoksia nykyisten tasoristeysten turvalaitteisiin sekä tasoristeysten infrastruktuuriparannuksia. Seinäjoen ja Vaasan välinen matka-aika nopeutuu keskimäärin 5 min 22 s. Matka-ajan nopeutumisen lisäksi hankkeella saavutetaan mm. liikenneturvallisuushyötyjä. Ratakapasiteettia rataosuudella on hyvin tarjolla sekä nykytilanteessa että hankkeen jälkeen. (Väylävirasto 61/2020)

Seinäjoen ja Kaskisten välistä rataa on ylläpidetty tehostetulla kunnossapidolla. Radalle on laadittu ratasuunnitelma 2010-luvulla, mutta sitä ei ole viety hyväksymiskäsittelyyn. Ratasilloista on tehty kuntokartoituksia. Lisäksi radalla on tehty joitain ylikäytävien poistotoimenpiteitä. (Väylävirasto 75/2021.)

Kantatie 67:n YVA-menettelyn perusteella yleissuunniteluun valittiin vaihtoehto, jossa kantatie siirretään nykyisen Seinäjoki-Kaskinen -radan paikalle ja ratayhteys toteutetaan uudelle linjaukselle (nykyisen linjan lounaispuolelle) noin kuuden kilometrin matkalla. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022b)

Merkittävästi parannettava ratalinjaus voi kohtuullisessa määrin poiketa olemassa olevasta ratalinjasta, mikäli uusi linjaus ei vaikeuta kaavan toteuttamista.

Rautatie, uusi

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan uusi pääradan ja Seinäjoki-Haapamäki -radan yhdistävä ratalinjaus Seinäjoen itäpuolella.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön, asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin.

Muulla maankäytöllä ei saa estää rautatien toteuttamista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, että uusi ratayhteys mahdollistaa kaikkien Seinäjoella risteävien ratayhteyksien käytön vaihdottomasti.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varautua katuverkon ja logistiikkapalveluiden kehittämiseen.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Uusi rautatieyhteys toimii ns. kolmioraiteena, joka mahdollistaa vaihdottomat tavarajunayhteydet kaikista ratasuunnista kaikkiin ratasuuntiin. Uusi rautatie vaatii tarkempaa jatkosuunnittelua. (Väylävirasto 61/2022.)

Rautatie, yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan uuden ratayhteyden tarve Seinäjoen lentokentälle.

Suunnittelumääräys: Ratayhteyden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota tavaraliikenteen erilaisten kuljetusketjujen kehittämismahdollisuuksiin.

Muulla maankäytöllä ei saa estää varauksen myöhempää toteuttamista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, että rautatien toteuttamiseksi varataan riittävä alue.

Merkintä ei osoita raideyhteyden tarkkaa sijaintia.

Kaavaratkaisu:

Rautatien yhteystarve osoitetaan Seinäjoen lentoasemalta pääradalle.

Maakuntakaavassa osoitetaan yhteystarvemerkinnoin maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta tarpeellisiksi pidettyjä yhteyksiä. Yhteystarpeen merkinnät osoitetaan maakuntakaavassa yleispiirteisinä pitkän aikavälin tavoitteellisina merkintöinä, joihin kohdistuu muussa suunnittelussa huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita.

Rautatien yhteystarvemerkinillä on tarkoitus varautua pitkän aikavälin kehitykseen, tukea vähäpäästöisten kuljetusratkaisujen kehittämistä sekä samalla viestiä eri liikenne- ja kuljetusmuotojen yhdistelyn merkityksestä. Tulevaisuudessa tarve multimodaalisille kuljetuksille kasvaa, ja sähköistyvä ja automatisoituva liikennejärjestelmä tarvitsee toimivia liikenteen ja logistiikan solmukohtia. Dronelogistiikka ja sähkölentäminen yhdistettynä autonomiseen lentoliikenteeseen ovat mahdollistamassa aivan uudenlaisia toimintamalleja ja logistisia järjestelmiä. Muutospotentiaali kaavan tavoitevuoteen 2050 on suuri.

Merkinnällä toteutetaan valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (2021–2032) asetettua tavoitetta kehittää matkaketjuja lentoasemille koko Suomessa. Etelä-

Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman yksi päätavoite on, että maakunnassa luodaan edellytyksiä elinkeinoelämän kilpailukyvyille. Tavoitetta toteutetaan mm. kestävän ja digitaalisen liikennejärjestelmän palvelut -paketilla, jossa yhtenä kehityskohteena ovat modernit kuljetusketjut.

Seinäjoen lentoaseman visio ja toimintasuunnitelma ohjaavat Seinäjoen Lentoasema Oy:n toiminnan kehittämistä, sekä toimivat pohjana lentoasemaympäristön laajemmalle uudistamiselle ja alueen vetovoiman kasvattamiselle. Esimerkkinä mainitaan rahtilogistiikan keskuksen toteuttaminen.

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Rautatieliikenteen kehittämisen kohdealue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan varaus Seinäjoen uudelle järjestelyratapihalle ja raideliikennettä palvelevien toimintojen sijoittaminen alueelle sekä varaus raideliikenteeseen tukeutuvien logistiikkaterminaalitoimintojen kehittämiseksi.

Suunnittelumääräys: Muulla maankäytöllä ei saa estää varauksen myöhempää toteuttamista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, että järjestelyratapihan toteuttamiseksi varataan riittävän laaja alue. Varaus tulee huomioida alueen tie- ja katuverkon suunnittelussa.

Kaavaratkaisu:

Rautatieliikenteen kehittämisen kohdealue -merkinnällä osoitetaan varaus Seinäjoen uudelle järjestelyratapihalle.

Seinäjoen liikennepaikan toiminnallisessa selvityksessä uudelle järjestelyratapihalle on hahmoteltu 10 pitkä raidetta mahdollistamaan pitkien junien liikennöinti. Uusi ratapiha mahdollistaa Seinäjoen ratapihojen alueiden rakentamisen muuhun käyttöön. Uusi raiteisto vaatii tarkempaa jatkosuunnittelua ja uuden raiteiston ja sen liikenteelliset lähtökohdat tulee tarkastella erikseen. Uudelle alueelle tulee järjestää polttoaineen tankkauspaikka. (Väylävirasto 61/2022).

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Liikenneterminaali

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Seinäjoen matkakeskus valtakunnallisesti merkittävänä liikenteen solmupisteinä.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon palvelutason parantaminen ja matkaketjujen vaihtoyhteyksien kehittäminen, myös eri

liikennemuotojen välillä. Alueella tulee edistää liityntäpysäköintiratkaisujen toteuttamista ja parantaa saavutettavuutta kevyellä liikenteellä.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan liikenneterminaalina Seinäjoen matkakeskus.

Valtakunnallisille solmupisteille on määritelty palvelutasokriteerit. Tavoitteena on, että tärkeimmiksi tunnistetut palvelutasokriteerit toteutuvat kaikissa valtakunnallisesti merkittävissä solmupisteissä.

Saavutettavuuden osalta tärkeimmiksi kriteereiksi tunnistettiin turvalliset kävely- ja pyöräily-yhteydet, järjestetty henkilöautojen ja polkupyörien liityntäpysäköinti ja riittävä paikkamäärä sekä paikallisliikenteen yhteys lähteville ja saapuville vuoroille. Informaation osalta tärkeimmiksi kriteereiksi tunnistettiin tiedon laatu ja luotettavuus (sama tietolähde), reaaliaikainen tieto lähtevistä ja saapuvista vuoroista ja liityntäliikenteestä sekä kiinteät opasteet terminaalin palveluista tai opastus informaatiopisteeseen sekä selkeä opastus lähtölaitureille/porteille ja palveluihin. Tilojen ja palveluiden osalta tärkeimpinä kriteereinä ovat selkeät, turvalliset ja miellyttävät asiakastilat, esteetön wc sekä odotustilojen käytettävyys aina kun on liikennöintiä. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2022.)

Joukkoliikenteen solmupiste ▲

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan joukkoliikenteen solmupisteet tieverkolla.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon matkaketjujen vaihtoyhteyksien kehittäminen, myös eri liikennemuotojen välillä. Alueella tulee edistää erityisesti kevyen liikenteen laadukkaiden liityntäpysäköintiratkaisujen toteutumista. Solmupisteen sijainti määritellään tarkemmassa suunnittelussa.

Kaavaratkaisu:

Joukkoliikenteen solmupisteenä osoitetaan Kurikka ja Kauhajoki. Muut joukkoliikenteen solmupisteet yhdistyvät liikennepaikkamerkintöihin. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022d)

Henkilöliikenteen solmupiste on terminaali tai useiden terminaalien yhdistelmä, jossa vaihdetaan liikennevälineestä tai -palvelusta toiseen. Solmupisteet ovat palveluiden näkyvä ja pysyvä maanmerkki, ja joukkoliikennematkan alku- tai päättepiste. Solmupiste voi olla merkittävä myös maakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti. Maakunnallisesti tai alueellisesti merkittäviksi solmuiksi on tunnistettu pääradan ja Seinäjoki–Vaasa-radon

rautatieasemat, Ähtärin ja Alavuden rautatieasemat sekä Kurikan ja Kauhajoen linja-autoasemat.

Maakunnallisille solmupisteille on määritetty kriteerejä liittyen saavutettavuuteen henkilöautolla, polkupyörällä ja joukkoliikenteellä, reaaliaikaiseen informaatioon, kiinteisiin opasteisiin, tiedon laatuun ja odotustilan varusteluun.

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Liikennepaikka ■

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat henkilöliikenteen rautatieliikennepaikat (henkilöliikenteen liikennepaikat ja seisakkeet). Liikennepaikka toimii joukkoliikenteen solmupisteenä.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäytön suunnittelussa on huomioitava henkilöliikennepaikan tai seisakkeen kehittäminen lähiliikenteen positiivisen kehityskuvan pohjalta. Rautatieliikennepaikan välitöntä maankäyttöä tulee kehittää siten, että alueella mahdollistetaan muuta ympäröivää aluetta tiiviimpi asuminen.

Rautatieliikennepaikan saavutettavuus tulee varmistaa tie- ja katu-yhteyksien sekä liityntäpysäköinnin tarkemmassa suunnittelussa.

Liikennepaikkoja kehitetään sekä lähi- että kaukoliikenteen tarpeista lähtien.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 11 liikennepaikkaa ja seisaketta.

Rautatieliikennepaikka on liikenteenohjausta tai asiakaspalvelua varten nimetty paikka. Rautatieliikennepaikka voi olla liikennepaikka tai seisake.

Liikennepaikka on liikenteenohjausta ja matkustaja- ja/tai tavaraliikennettä varten rajattu alue, jonka radanpitäjä on määritellyt liikennepaikaksi. Liikennepaikka voi koostua liikennepaikan osista.

Seisake on junaliikenteen ohjaamista tai asiakaspalvelua varten nimetty rautatieliikennepaikka, jolla on käytössä matkustajalaituri. Seisakkeella ei ole ratapihaa tai raiteenvaihtopaikkaa.

Liikennepaikkamerkinnällä tarkoitetaan sekä henkilöliikennekäytössä olevaa liikennepaikkaa että seisaketta.

Taulukko 11. Maakuntakaavassa osoitettavat olemassa olevat liikennepaikat.

Liikennepaikka	Rataosa	Kunta
Alavus	Seinäjoki - Haapamäki	Alavus
Tuuri	Seinäjoki - Haapamäki	Alavus
Myllymäki	Seinäjoki - Haapamäki	Ähtäri
Ähtäri	Seinäjoki - Haapamäki	Ähtäri
Ähtäri Zoo	Seinäjoki - Haapamäki	Ähtäri
Ylistaro	Seinäjoki - Vaasa	Seinäjoki
Orismala	Seinäjoki - Vaasa	Isokyrö
Tervajoki	Seinäjoki - Vaasa	Isokyrö
Härmä	Seinäjoki - Oulu	Kauhava
Kauhava	Seinäjoki - Oulu	Kauhava
Lapua	Seinäjoki - Oulu	Lapua

Liikennepaikka, uusi ■

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan henkilöliikenteen uudet rautatieliikennepaikat (henkilöliikenteen liikennepaikat ja seisakkeet). Liikennepaikka toimii joukkoliikenteen solmupisteenä.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäytön suunnittelussa on varauduttava henkilöliikennepaikan tai seisakkeen rakentamiseen tai kehittämiseen lähiliikenteen positiivisen kehityskuvan pohjalta. Muulla maankäytöllä ei tule estää rautatieliikennepaikan rakentamista tai kehittämistä. Rautatieliikennepaikan sijainti tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Rautatieliikennepaikan saavutettavuuden varmistamiseen tulee varautua tarkemmassa suunnittelussa.

Uusia rautatieliikennepaikkoja perustetaan erityisesti lähiliikenteen tarpeisiin. Toteutuksessa on huomioitava pitkämatkaisen junaliikenteen sujuminen.

Kaavaratkaisu:

Rautatieliikenteen uusia liikennepaikkoja osoitetaan 12.

Rautatieliikennepaikka on liikenteenohjausta tai asiakaspalvelua varten nimetty paikka. Rautatieliikennepaikka voi olla liikennepaikka tai seisake.

Liikennepaikka on liikenteenohjausta ja matkustaja- ja/tai tavaraliikennettä varten rajattu alue, jonka radanpitäjä on määritellyt liikennepaikaksi. Liikennepaikka voi koostua liikennepaikan osista.

Seisake on junaliikenteen ohjaamista tai asiakaspalvelua varten nimetty rautatieliikennepaikka, jolla on käytössä matkustajalaituri. Seisakkeella ei ole ratapihaa tai raiteenvaihtopaikkaa.

Liikennepaikkamerkinillä tarkoitetaan sekä henkilöliikennekäytössä olevaa liikennepaikkaa että seisaketta. Liikennepaikan varustelusta päätetään tapauskohtaisesti tarkemmassa suunnittelussa.

Uusien liikennepaikkojen perustamista on selvitetty "Duoraitiojunaliikenteen mahdollisuudet Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa (2020)" - selvityksessä. Liikennepaikan varusteluun kuuluu laiturirakenteen lisäksi liittymät paikalliseen tie- ja katuverkkoon, tieverkon opasteet sekä alueen sisäinen opastus, katos ja penkki, valaistus sekä matkustajainformaatio. Liityntäpysäköinti sijoitetaan laiturin välittömään läheisyyteen siten, että sen paikkatarjontaa on mahdollista kehittää. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2020)

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Taulukko 12. Maakuntakaavassa osoitettavat uudet liikennepaikat.

Liikennepaikka	Kunta	Nykytilanne
Ahonkylä	Ilmajoki	<ul style="list-style-type: none"> Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita Selvityksen toisen vaiheen liikennepaikka
Ilmajoki	Ilmajoki	<ul style="list-style-type: none"> Ei liikennepaikka, vanhoja seisakerakenteita Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Koskenkorva	Ilmajoki	<ul style="list-style-type: none"> Liikennepaikka, vanhoja seisakerakenteita Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Isonkyrön asema	Isokyrö	<ul style="list-style-type: none"> Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka Liikennepaikka huomioitu aiemmassa kaavoituksessa
Kauhajoki	Kauhajoki	<ul style="list-style-type: none"> Liikennepaikka, ei seisakerakenteita Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Kurikka	Kurikka	<ul style="list-style-type: none"> Ei liikennepaikka, vanhoja seisakerakenteita Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Ruha	Lapua	<ul style="list-style-type: none"> Liikennepaikka, ei seisakerakenteita Selvityksen toisen vaiheen liikennepaikka

Itikka	Seinäjoki	<ul style="list-style-type: none"> • Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita • Selvityksen toisen vaiheen liikennepaikka
Jouppi	Seinäjoki	<ul style="list-style-type: none"> • Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita • Selvityksen toisen vaiheen liikennepaikka
Niemistö	Seinäjoki	<ul style="list-style-type: none"> • Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita • Maankäytön kehittämispotentiaalia • Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Nurmo	Seinäjoki	<ul style="list-style-type: none"> • Ei liikennepaikka, ei seisakerakenteita • Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka
Teuva	Teuva	<ul style="list-style-type: none"> • Tavaralastaus • Ei henkilöliikennepaikka • Selvityksen ensimmäisen vaiheen liikennepaikka

Lentoasema ja lentopaikka

Merkinnän kuvaus: Merkinnöillä osoitetaan lentoliikenteen siviili-ilmailua, sotilaslentotoimintaa tai harrastustoimintaa palvelevia alueita.

Suunnittelumääräys: Lentomelualueet rakentamismääräyksineen ja ääneneristysarvoineen sekä lentoesteiden korkeusrajoitukset tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan viisi lentoasemaa ja lentopaikkaa.

Lentoasema on säännöllistä lentoliikennettä varten rakennettu alue. Virallisen määritelmän mukaan lentoasema on lentopaikka, jossa ilmaliikennepalvelu on pysyvästi järjestetty.

Lentopaikka on tilapäisessä lentotoiminnassa käytetty laskeutumis-, lentoonlähtö- ja tankkauspaikka, joka ei yleensä kuulu lentokenttälukitukseen. Maakuntakaavaan ei ole merkitty kevytlentopaikkoja tai yksityisiä lentokenttiä. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015e)

Kauhavan sotilaslentoasema on muuttunut sotilaslentotoiminnan loputtua lentopaikaksi. Maakuntakaavan tavoitetilassa kentän status olisi jälleen lentoasema.

Taulukko 13. Maakuntakaavassa osoitettavat lentoasemat ja -paikat.

Nimi	Kunta	Lentoasema / lentopaikka	Perustietoja
Seinäjoki (SJY/EFSE)	Ilmajoki	Lentoasema	<ul style="list-style-type: none"> Tilauslentotoimintaa Harrastuslentotoimintaa Kiitotie 2000 x 45 m, asfaltti
Kauhava (EFKA)	Kauhava	Lentoasema	<ul style="list-style-type: none"> Purje-, moottoripurje- ja lentoharrastustoimintaa Ajoittaisia lentosotaharjoituksia Kiitotie 2700 x 60 m, asfaltti
Menkijärvi (EFME)	Alajärvi	Lentopaikka	<ul style="list-style-type: none"> Harrastuslentotoimintaa Kiitotie 1200 x 22 m, asfaltti
Alavus (EFAL)	Alavus	Lentopaikka	<ul style="list-style-type: none"> Laskuvarjohyppytoimintaa Kiitotie 750 x 18 m, asfaltti
Kauhajoki (KHJ/EFKJ)	Kauhajoki	Lentopaikka	<ul style="list-style-type: none"> Hyppy-, RC- ja lentoharrastustoimintaa Kiitotie 1160 x 23 m, asfaltti

Lentomelualue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan lentoasema-alueet, joilla Lden-melutasot ovat yli 55 dB:liä.

Suunnittelumääräys: Alueelle ei tule suunnitella sijoitettavaksi uusia toimintoja, jotka ovat herkkiä meluhaitoille. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston antamien melutason ohjearvojen vaatimukset.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan melualueena Seinäjoen ja Kauhavan lentoasemien ympäristöt. Kauhavan lentoaseman melualue perustuu melumallinnukseen Lden 55 dB (26.7.2017, laajan toiminnan vaihtoehto). Seinäjoen lentoaseman melualue on määritelty Lden 55 dB tilanteen mukaisesti. (Kauhavan kaupunki, 2017; Seinäjoen kaupunki ja Ilmajoen kunta, 2010)

Lentoliikenne on yleensä huomattavasti harvempaa kuin maanpäällinen liikenne, ja sen vuoksi lentomelusta aiheutuva melu on luonteeltaan ajoittaista. Lyhytkestoiset melutapahtumat ovat päiväaikaan melko harmittomia, mikäli lentotapahtumat ovat harvassa. Yöaikaan sen sijaan yksittäinenkin lentokone saattaa häiritä yöunta, joten sen

meluvaikutus on suhteessa suurempi. Tämän vuoksi lentomelua varten on määritelty oma melusuure Lden. Lden on vuorokauden keskimääräinen melutaso, jossa ilta- ja yöaikaisten lentojen melua painotetaan. Lden-arvo on kaavoituksessa yleisimmin käytetty suure lentomelun aiheuttamien määräysten asettamiselle.

Ympäristöministeriön lentomeluvaikutusarvion lähtökohtana on, että uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei sijoiteta lentomelualueelle Lden yli 55 dB. Alueilla, joiden melutaso Lden on 55–60 dB, voidaan hyväksyä pienimuotoista täydennysrakentamista. Alueilla, joissa melutaso Lden on yli 60 dB, ei tulisi rakentaa uusia asuntoja eikä sijoittaa muita melulle herkkiä toimintoja.

Venesatama

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät veneilysatamat.

Suunnittelumääräys: -

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan kahdeksan venesatamaa.

Etelä-Pohjanmaa on Suomen vähäjärvisin maakunta, eikä sillä ole omaa rannikkoa. Tästä syystä alueen satamat tulee suhteuttaa tähän viitekehukseen. Tällöin suhteellisen pieneltäkin vaikuttavalla satamalla voi olla suuri merkitys maakunnan veneilyn ja virkistyskäytön suhteen. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015e)

Maakuntakaavassa osoitettavien venesatamien määrittämisessä on arvioitu niiden sijaintia, kuntoa, veneiden määrää sekä palveluita ja varustusta. Maakuntakaavassa osoitettavat venesatamat on valittu muun muassa sillä perusteella, että niiden satamatoiminta on suhteellisen vilkasta, ja niillä on seudullista merkitystä matkailulle ja virkistystoiminnalle. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015e)

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Taulukko 14. Maakuntakaavassa osoitettavat venesatamat.

Järvi (kunta)	Venesataman nimi	Kohteen kuvaus
Lappajärvi (Alajärvi)	Isoniemi	<ul style="list-style-type: none">• Iso venelaituri, veneenlaskupaikka• Matkailupalveluita
Evijärvi (Evijärvi)	Sillankorva	<ul style="list-style-type: none">• Useita venelaitureita• Matkailupalveluita
Lappajärvi (Lappajärvi)	Vanhalanranta	<ul style="list-style-type: none">• Alueella on kolme puurakenteista laituria• Pelastuslaitos käyttää satamaa.

Lappajärvi (Vimpeli)	Katajalahti	<ul style="list-style-type: none"> • Rannan suuntainen puulaituri • Maa-aineksesta tehty aallonmurtaja • Veneenlaskupaikka
Ähtärinjärvi (Alajärvi)	Suninsalmi	<ul style="list-style-type: none"> • Puulaituri • Veneenlaskupaikka • Matkailupalveluita
Hankavesi (Ähtäri)	Mekkoranta	<ul style="list-style-type: none"> • Yksi isohko laituri • Vierailulaituri • Matkailupalveluita
Ähtärinjärvi (Ähtäri)	Ähtärinsalmi	<ul style="list-style-type: none"> • Ei kiinteitä laiturirakenteita • Rannassa paalukiinnityksiä
Hankavesi (Ähtäri)	Leirintäalue	<ul style="list-style-type: none"> • Venelaituri • Matkailupalveluita

Veneväylä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan vesiväylärekisterin mukaiset yleiset kulkuväylät.

Suunnittelumääräys: -

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan Lappajärven venereitit ja Ähtärinjärven veneväylä. Kummankin järven väylät ovat sisävesiväyläluokittelun mukaisesti matalaväyliä (alle 2,4 m). Lappajärven väyläluokka on VL 6 (venereitit) ja Ähtärinjärven väyläluokka on VL 5 (paikallisveneväylät).

Väyläluokkien 4–6 väylät on rakennettu veneilyn tarpeita varten. Veneilyn runkoväylät muodostavat veneilyn pääväylästä, jota täydentää veneilyn paikallisväylät. Venereitit ovat oma luokkansa ja ne poikkeavat muista väylistä siinä, että niille ei välttämättä tarvitse vahvistaa harausvyöhytettä, jolloin reitin syvyystiedoista ei vastata. (Liikennevirasto, 2017; Liikenne- ja viestintävirasto, 2021)

Logistiikkatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät, eri liikennemuotoja yhdistävät tavaraliikenteen terminaalit.

Suunnittelumääräys: Logistiikka-alueelle on varattava riittävä terminaalialue kansallisia ja kansainvälisiä yhdistettyjä kuljetuksia ja varastotoimintoja harjoittavia kuljetusyhtiöitä varten sekä sujuva pääsy maantie- ja rataverkolta. Yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa tulee turvata logistiikkatoimintojen alueen ja siihen liittyvän muun toiminnan kehittämisedellytykset. Alueelle saa sijoittaa käyttötarkoitusta tukevia teollisia, kaupallisia, hallinnollisia tai koulutukseen liittyviä toimintoja.

Kaavaratkaisu:

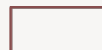
Merkintä käsittää tavaraliikenteen terminaalit Ilmajoen Rengonharjulla ja Seinäjoen Roveksessa.

Logistiikalla tarkoitetaan materiaalivirtojen ohjaamista raaka-aineiden alkupisteestä asiakkaille. Nykyaikainen logistiikka on ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä. Logistiikan ratkaisut vaikuttavat maakunnan valtakunnalliseen ja kansainväliseen saavutettavuuteen tavaraliikenteellä.

Logistiikka-alue tai logistiikkakeskus ovat yläkäsitteitä. Merkinnällä tarkoitetaan logistiikka-aluetta kaikkien toimintoineen mutta erityisesti terminaalialueita eli sellaista pistettä, jossa kaksi liikennemuotoa yhdistyy. Se ei tarkoita pelkästään erilaisten kuljetusmuotojen yhdistämistä, vaan se voi olla myös kuorma-autoterminaalialue, jossa jakelukuljetukset yhdistyvät runkokuljetuksiin tai toisin päin. Olennaista on, että terminaalialueeseen saapuvalla tavaralla on jatko-osoite. (Liikennevirasto, et al. 2011, Etelä-Pohjanmaan liitto 2015d)

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Logistiikkatoimintojen kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kehitettävät logistiikkatoimintojen vyöhykkeet Seinäjoen Itäväylän varressa ja Kauhavalla.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa tulee turvata alueen kehittämisedellytykset yhdistettyjen kuljetusten logistiikkatoimintojen kehittämisalueena. Tavoitteena on alueen kehittyminen tavaraliikenteen kansallisena ja kansainvälisenä raide-, lento- ja tieliikenteen solmukohtana. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee mahdollistaa raideyhteyksien sijoittuminen alueelle. Logistiikkatoimintojen vyöhykkeelle saa sijoittaa teollisia, kaupallisia, hallinnollisia tai koulutukseen liittyviä toimintoja.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan logistiikkatoimintojen vyöhykkeet Seinäjoen Itäväylän varressa ja Kauhavalla.

Maankäytön suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää liikennejärjestelyihin sekä luonto- ja ympäristöarvojen yhteensovittamiseen logistiikkatoimintojen kanssa. Logistiikkatoimintojen alueelle tulee varata riittävä tila raskaan liikenteen lyhyt- ja pitkäaikaiseen pysäköintiin sekä varmistaa alueen sujuva ja turvallinen kytkeytyminen ympäröivään liikennejärjestelmään. (Liikennevirasto, et al. 2011, Etelä-Pohjanmaan liitto 2015d)

Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta.

Joukkoliikenteen kehittämiskäytävä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan työ-, opiskelu- ja asiointimatkojen sekä matkailun kannalta tärkeimmät joukkoliikenteen kehittämiskäytävät päätie- ja rataverkolla.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen kehittämistarpeisiin toteuttamalla toimivia julkisen liikenteen matka- ja kuljetusketjuja ja niiden solmukohtia. Palvelutasoa tulee kehittää joukkoliikenteen saavutettavuutta, pysäkkitiheyttä, esteettömyyttä, infrastruktuuria ja vuorotarjontaa parantamalla.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan viisi joukkoliikenteen kehittämiskäytävää.

Toimivat joukkoliikenneyhteydet lisäävät oppilaitosten ja palveluiden houkuttelevuutta. Hyvät joukkoliikenneyhteydet lisäävät työllisyyttä ja työvoiman liikkumista. Liikenneyhteyksillä on merkitystä teollisuuden, kaupan ja palvelujen sijoittumiseen ja niiden saavutettavuuteen. Joukkoliikenteen käyttö vähentää liikenteen energiankulutusta, haitallisia päästöjä ja melua. Toimiva joukkoliikenne lisää alueiden turvallisuutta, viihtyisyyttä, houkuttelevuutta ja vetovoimaa.

Toimivan joukkoliikennejärjestelmän perusta lähtee yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Riittävä väestöpohja sekä solmupisteisiin ja runkoreittien varteen sijoittuvat työpaikat ja palvelut luovat edellytykset joukkoliikennepalveluiden järjestämiseen kustannustehokkaasti. Joukkoliikenne on houkutteleva kulkutapa silloin, kun vuorotarjontaa on riittävästi, matka-ajat ovat kilpailukykyisiä henkilöauton kanssa, lippujärjestelmät yhteensopivia ja hinta on edullinen. Kilpailukykyä pystytään parantamaan hyvällä matkustajainformaatiolla ja joukkoliikennettä markkinoimalla sekä erilaisilla matkustuskokemusta parantavilla laatutekijöillä.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen toimesta on joukkoliikennekäytävälle määritelty palvelutaso perustuen EU:n palvelusopimusasetukseen. Määrittelyn mukaisella joukkoliikennekäytävällä tarkoitetaan

joukkoliikenteen pääväylää, jolla on ympäristöönsä korkeampi palvelutaso vuorotarjonnan ja myös infrastruktuurin (esim. hyvin varustellut pysäkit) osalta. Sillä on hyvä vuorotarjonta ja paljon matkustajia. Joukkoliikennekäytävä ulottuu pääradalla Kokkolasta Seinäjoelle ja myös Seinäjoelta Vaasaan. Lisäksi Seinäjoki–Ilmajoki–Kurikka–Kauhajoki-käytävä on osa joukkoliikennekäytävää.

Jotta EU:n palvelusopimusasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus, N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista) mukainen päätös joukkoliikenteen järjestämistavasta voidaan tehdä, tulee toimivaltaisella viranomaisella olla käsitys tavoiteltavasta palvelutasosta.

Eryteisesti joukkoliikennekäytävillä tulee pyrkiä toteuttamaan tavoiteltu palvelutaso niin joukkoliikenteen infrastruktuurinkuin palvelujen tarjonnan osalta. Laadullisia tavoitteita on asetettu aikataulu- ja hintainformaatiolle, lippujärjestelmälle, matkaketjuille, joukkoliikenteen infrastruktuurille, hankinnoille, kalustolle, palveluiden markkinoinnille ja luotettavuudelle sekä matka-ajoille. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2022d)

Taulukko 15. Maakuntakaavassa osoitettavat joukkoliikenteen kehittämiskäytävät.

Joukkoliikenteen yhteysväli	Palvelutasotavoite	Kunta
Seinäjoki - Alavus	Palvelutasoluokka II	Alavus, Seinäjoki
Alavus - Ähtäri	Palvelutasoluokka II	Alavus, Ähtäri
Seinäjoki - Vaasa	Palvelutasoluokka I, palvelutasomäärittelyn mukainen joukkoliikennekäytävä	Ilmajoki, Seinäjoki, Isokyrö
Seinäjoki - Kauhajoki	Palvelutasoluokka I, palvelutasomäärittelyn mukainen joukkoliikennekäytävä	Kurikka, Kauhajoki, Ilmajoki, Seinäjoki
Seinäjoki - Kokkola	Palvelutasoluokka I, palvelutasomäärittelyn mukainen joukkoliikennekäytävä	Lapua, Kauhava, Seinäjoki

Kevyen liikenteen yhteistarve

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kevyen liikenteen yhteistarpeet maantieverkolla.

Suunnittelumääräys: Merkinnällä kehitetään seudullisia, kuntakeskusten, tai kuntakeskusten ja alakeskusten välisiä kevyen liikenteen väyliä. Yhteistarpeet tulee toteuttaa ensisijaisesti erillisinä kevyen liikenteen väylinä mutta tarvittaessa myös levennetyillä piennarratkaisuilla tai yhdystieverkon osana.

Kevyen liikenteen väylän sijainti määritetään yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja tiesuunnittelussa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yhdeksän kevyen liikenteen yhteystarvetta.

Kevyen liikenteen väyliä voidaan suunnittelussa sijoittaa niin pääväylien kuin alemman tieverkon yhteyteen. Suunnittelussa ja kevyen liikenteen väylän sijoittamisessa on mahdollisuuksien mukaan huomioitava asutuksen, työpaikkojen ja kouluverkon sijainti suunnittelualueella. Vilkasliikenteisten väylien risteämät tulisi ensisijaisesti toteuttaa eritasoina. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022a; Etelä-Pohjanmaan liitto 2022b)

Taulukko 16. Maakuntakaavassa osoitettavat kevyen liikenteen yhteystarvemerkinnot.

Yhteysväli	Kunta
Seinäjoki – Ilmajoki	Ilmajoki, Seinäjoki
Seinäjoki - Ylistaro - Isokyrö	Ilmajoki, Seinäjoki, Isokyrö
Kauhajoki-Kurikka	Kauhajoki, Kurikka
Kuortane – Alavus	Kuortane, Alavus
Kurikka - Jalasjärvi	Kurikka
Kurikka – Ilmajoki	Kurikka, Ilmajoki
Kauhava	Lapua, Kauhava
Nurmo – Lapua	Lapua, Seinäjoki
Seinäjoki – Veneskoski	Seinäjoki

Teknisen huollon verkostot

Teknisen huollon verkostoista maakuntakaavassa osoitetaan olemassa olevat päävesijohdot ja siirtoviemärit sekä niiden uudet yhteystarpeet, olemassa oleva sähkönsiirron suurjänniteverkko sekä uudet voimalinjat ja voimalinjojen yhteystarpeet. Lisäksi osoitetaan kansainväliset, kiinteän verkon tietoliikenneyhteystarpeet. Kohdemerkintöinä osoitetaan kiertotalouden ja jätehuollon alueet sekä teknisen huollon alueet.

Teknisen huollon verkostoja koskien on annettu koko maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä luvussa 6.2.

Vesi- ja jätevesihuolto sekä jätehuolto

Vesi- ja jätevesihuollon seudullisuutta arvioitaessa on kiinnitetty huomiota järjestelmien alueelliseen laajuuteen sekä veden ottamisesta ja jäteveden puhdistuksesta aiheutuvien ympäristövaikutusten merkittävyyteen. Seudulliset vesi- ja jätevesihuollon järjestelmät ovat yleensä alueellisesti laajoja, useamman kunnan tarpeita palvelevia ratkaisuja.

Etelä-Pohjanmaalla on 99 vesihuoltolaitosta (v. 2023), joista suurin osa on pelkkiä vesilaitoksia. Etelä-Pohjanmaan alueella vesihuoltolain tarkoittamista vesihuoltolaitoksista 13 kpl on kunnan liikelaitoksia, 19 osakeyhtiötä, 46 osuuskuntaa ja 18 avointa yhtiötä. Edellä mainittujen laitosten lisäksi Etelä-Pohjanmaalla toimii noin 165 muuta vesihuoltotoimijaa (laitokset, joilla ei ole määriteltyä toiminta-aluetta ja tukkulaitokset).

Etelä-Pohjanmaan vesijohtoverkko on melko kattava, eikä viemäriverkostoakaan tarvitse enää juurikaan laajentaa. Myös tarvittavista jätevedenpuhdistamoista ja vedenottamoistakin ainakin suurin osa on jo toteutettu. Jätevesien käsittelyä on saatu tehostettua keskittämällä puhdistustoimintaa tehokkaampiin yksiköihin. Purkuvesistöihin kohdistuvaa kokonaiskuormitusta on saatu merkittävästi vähennettyä ja jopa kokonaan poistettua. Alueen jätevedenpuhdistamot saavuttavat pääsääntöisesti nykyisissä lupaehtoissa asetetut puhdistustavoitteet. Jätevesihuollon kehittymiseen on vaikuttanut ylikunnallisen ja paikoin ylimaakunnallisen yhteistyön lisääntyminen. Jätevedenpuhdistusta on keskitetty siirtoviemärihankkeiden avulla suurempiin ja tehokkaampiin puhdistusyksiköihin. Etelä-Pohjanmaalla oli vuoden 2020 alussa käytössä 22 valvonnan piirissä olevaa yhdyskuntien jätevedenpuhdistamo.

Tulevaisuudessa investoinneissa voidaan keskittyä enemmän vesihuoltoinfrastruktuurin saneeraukseen ja kunnossapitoon. Uudisrakentamisessa tarve keskittyy lähinnä verkostojen ja laitosten digitalisointiin. Talousvesitarpeen poikkeuksellinen lisääntyminen, joko asuinkeskittymien tai elinkeinoelämän kasvaessa, voivat luoda teknisiä haasteita nykyjätevesiverkostojen mitoitukselle ja toimituskapasiteetin riittävyydelle. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022c)

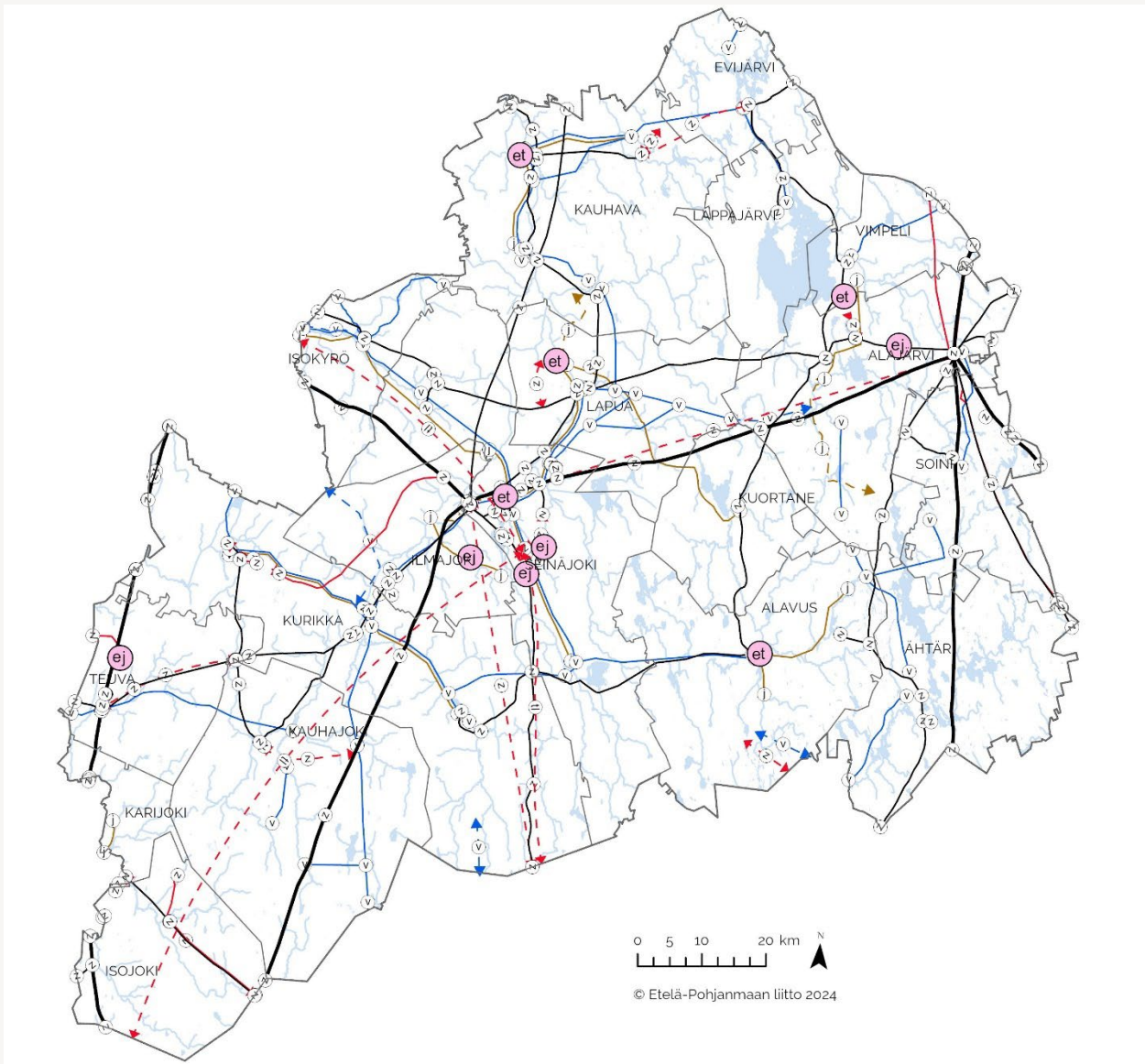
Vesihuollon toimintavarmuutta tulee kehittää, jotta vesilaitokset pystyisivät varmistamaan vedensaannin myös poikkeustilanteissa. Tavoitteena on järjestää vedenjakelu siten, että kunnat ja pienetkin vesiyhtiöt olisivat mahdollisuuksien mukaan yhteydessä toisiinsa häiriötilanteiden varalta. Tätä on pyritty parantamaan toteutetuilla kunnallisilla, ylikunnallisilla ja ylimaakunnallisilla yhdysvesijohtoyhteyksillä.

Seinäjoen seudun vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma on valmistunut 2023. Suunnittelualueena on Alajärven, Alavuden, Ilmajoen, Isonkyrön, Kauhajoen, Kauhavan, Kuortaneen, Kurikan, Lapuan ja Seinäjoen kuntien alueet. Alueellinen suunnittelu on vesihuoltolain mukaista toimintaa. Vesihuollon toimintavarmuuden kehittäminen edellyttää vahvaa alueellista yhteistyötä ja riittävää resursointia. Laitosten välinen kiinteä

vuorovaikutus mahdollistaa myös kustannustehokkaiden ratkaisujen toteuttamisen. Toimintavarmuuden parantaminen on tekninen, mutta myös organisatorinen kysymys. Alueen vesihuollosta vastaavat tahot ovatkin perustamassa yhdistystä, joka tukee Seinäjoen seudun alueellista suunnittelua ja yhteistyötä.

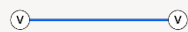
Etelä-Pohjanmaalla jätevesiverkon liittymisprosentti oli noin 69 % (129 800 asukasta). Alueen matalaa liittymisprosenttia selittää osaltaan pienten jätevedenpuhdistamoiden suuri lukumäärä (yhteensä puhdistamoita 22 kpl) ja runsas laajalle levittäytynyt maaseutumainen asutus. Maakunnan jätevedenpuhdistamoilla käsiteltiin vuonna 2019 noin 14,8 milj. m³ jätevettä. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2021a, 2021b)

Viemärlaitosten on tarpeen laatia toimintastrategioita, joissa tunnistetaan ja varaudutaan myös tulevaisuuden haasteisiin. Tulevaisuudessa jätevesihuollon poikkeustilanteet voivat lisääntyä esimerkiksi ilmastonmuutoksen seurauksena lisääntyvien rankkasateiden ja vesistötulvien myötä. Erilaiset pandemiat sekä epävakaat taloudelliset ja poliittiset tilanteet voivat lisääntyä ja muodostaa uhan jätevesihuollon toimivuudelle. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2021a, 2021b)

Kuva 13. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n teknisen huollon verkostojen merkinnät.

Päävesijohto

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät vesijohdot.

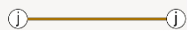
Suunnittelumääräys: Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 28 päävesijohdon yhteyttä.

Maakuntakaavassa osoitettavien päävesijohtojen luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Siirtoviemäri

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät viemärit.

Suunnittelumääräys: Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 13 siirtoviemäriyhteyttä.

Maakuntakaavassa osoitettavien siirtoviemärien luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Päävesijohto, yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kehitettävä, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävä vesijohtoyhteystarve.

Suunnittelumääräys: Johtolinjauksen tarkka sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa. Suunnittelussa on huomioitava vaikutukset muuhun maankäyttöön sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvoihin.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan viisi päävesijohdon yhteystarvetta. Merkinnät perustuvat vesihuoltolaitosten ja kuntien haastatteluihin.

Etelä-Pohjanmaalla on määrällisesti riittävästi pohjavesialueita, mutta haasteena on pohjavesialueiden etäisyys vedentarvealueista. Vedenottoa varten pohjalaismaakuntien alueella on yhteensä 365 pohjavedenottamoita, joista vesihuoltolain mukaisilla vesihuoltolaitoksilla on yhteensä 264. Huomattavimmat pohjavesivarat ovat Etelä-Pohjanmaan alueella Kauhajoen, Isojoen, Kuortaneen ja Alajärven alueilla. Heikoin tilanne on Isonkyrön ja Seinäjoen alueilla. Pohjalaismaakuntien alueella ostetun, myydyn ja vesijohtoverkostoon pumpatun talousveden määrät ovat pysyneet melko tasaisina vuosien 2015–2019 välillä. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2021)

Koska Etelä-Pohjanmaan vesijohtoverkko on melko kattava, ei verkostoa ole tarpeen enää juurikaan laajentaa. Etelä-Pohjanmaalla on jo toteutettu useita ylikunnallisia

vedenhankintajärjestelyjä tukkuvesilaitosten muodossa johtuen pohjavesivarojen sijoittumisesta eri alueille asutuskeskittymien ja vettä runsaasti tarvitsevan elintarviketeollisuuden kanssa. Syöttövesijohtojen vuotoihin varautumiseksi on tärkeimpiä syöttövesijohto-osuuksia kahdennettu.

Käynnissä olevassa Kurikan syväpohjavesihankkeessa selvitetään pohjavesien käyttöönottoa Vaasan ja Kurikan kaupunkien tarpeisiin. Hankkeen vaikutusalueella Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla on 150 000 asukasta sekä runsaasti talousvettä käyttävää elintarviketuotantoa. Tavoitteena on, että syväpohjavettä saa Vaasassa ja Kurikassa vuonna 2030. Kurikka–Vaasa-yhdysvesijohdon varrella monet vesilaitokset ovat kiinnostuneet vesihuollon varautumisen parantamisesta. (Geologian tutkimuskeskus 2022b; Vaasan vesi 2022)

Taulukko 17. Maakuntakaavassa osoitettavat päävesijohdon yhteystarpeet.

Päävesijohdon yhteystarve	Kunta
Isokyrö-Pohjanmaan maakuntaraja (Vedenoja)	Isokyrö
Koskue - Satakunnan maakuntaraja	Kurikka
Rannankylä - Pirkanmaan maakuntaraja	Alavus
Haimarinpää - Saukonkylä	Alajärvi, Lapua
Kurikka - Pohjanmaan maakuntaraja (Vaasa)	Kurikka, Ilmajoki

Siirtoviemäri, yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kehitettävä, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävä jäteveden siirtoviemäriyhteyden tarve.

Suunnittelumääräys: Viemäriin tarkka sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa. Suunnittelussa on huomioitava vaikutukset muuhun maankäyttöön sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvoihin.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan kolme siirtoviemäriin yhteystarvetta. Merkinnät perustuvat vesihuoltolaitosten ja kuntien haastatteluihin.

Jäteveden viemärointiin 2010-luvulla perustettuja jätevesiyhtymiä on pohjalaismaakuntien alueella muuta maata vähemmän, mutta muutamissa kunnissa haja-asutuksen viemäroinnin laajentaminen toteutui osuuskuntia perustamalla. Laitosten ja verkostojen ikääntyminen asettaa vesihuollolle haasteita ja kehittämistarpeita.

Vanhojen verkostojen saneerausvelkaa tulisi ottaa kiinni verkoston vanhenevissa osissa verkostoja uusimalla ja korjaamalla.

Tarvittavista jätevedenpuhdistamoista ainakin suurin osa on jo toteutettu. Tulevaisuudessa investoinneissa voidaan keskittyä enemmän saneeraukseen ja kunnossapitoon. Uudisrakentamisessa tarve keskittyy lähinnä verkostojen ja laitosten digitalisointiin. Paine osuuskuntien siirtämisestä kunnan vesihuoltolaitoksen vastuulle ja tarve kuntarajat ylittävälle vesihuollon yhteistyölle tulee kasvamaan, jotta vesihuoltopalveluiden laatu ja saatavuus varmistetaan myös tulevaisuudessa. (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2021)

Taulukko 18. Maakuntakaavassa osoitettavat siirtoviemärin yhteystarpeet.

Siirtoviemärin yhteystarve	Kunta
Lapua-Kauhava	Lapua, Kauhava
Seinäjoki-Ilmajoki	Ilmajoki, Seinäjoki
Alajärvi-Lehtimäki	Alajärvi

Yhdyskuntateknisen huollon alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnalliset ja seudulliset jätevedenpuhdistamot sekä säätutka-asema.

Suunnittelumääräys: Rakennus- ja huoltotoimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida vaikutukset ympäristöön.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yhdyskuntateknisen huollon alueina neljä jätevedenpuhdistamoa ja yksi säätutka-asema.

Maakuntakaavassa osoitetaan ne jätevedenpuhdistamot, joilla on seudullista tai maakunnallista merkitystä.

Taulukko 19. Maakuntakaavassa osoitettavat yhdyskuntateknisen huollon alueet (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022c).

Kohde	Kunta
Alavuden jätevedenpuhdistamo	Alavus

Alahärmän jätevedenpuhdistamo	Kauhava
Lapuan jätevedenpuhdistamo	Lapua
Seinäjoen jätevedenpuhdistamo	Seinäjoki
Vimpelin säätutka	Vimpeli

Kiertotalouden ja jätehuollon alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisten ja seudullisten jäte- ja kiertotaloustoimintojen alueet.

Suunnittelumääräys: Alue on varattu jätehuollon ja kiertotalouden maakunnalliseen tai seudulliseen tarpeeseen. Maankäytön ja toimintojen suunnittelussa tulee mahdollistaa alueiden kiertotaloustoimintojen kehittäminen. Alueelle voi sijoittaa materiaalien ja tuotteiden uudelleentalmistustoimintoja, kiertotalouteen liittyviä ylläpitopalveluja sekä käsiteltävien materiaalien välivarastointia ja loppusijoitusta. Alueen suunnittelussa ja alueen toimintoja järjestettäessä on erityistä huomiota kiinnitettävä ympäristönsuojeluun.

Uuden alueen tarkka sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan viisi kiertotalouden ja jätehuollon aluetta.

Jätehuollon viranomaistoiminnasta vastaavat jätehuoltojaostot, jotka päättävät toimialueellaan jätelain (646/2011) mukaisista viranomaisasioista ja linjaavat, miten jätehuolto alueella järjestetään. Jätelautakunnat toimivat Etelä-Pohjanmaalla usean kunnan yhteisinä toimijoina.

Etelä-Pohjanmaalla toimii viisi alueellista jätehuoltoyhtiötä: Millespakka Oy (Alajärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli), Lakeuden Etappi Oy (Alavus, Ilmajoki, Kuortane, Kurikka, Lapua, Seinäjoki, Ähtäri), Botniarosk Oy (Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva), Ab Ekorosk Oy (Kauhava, Evijärvi) ja Stormossen Oy (Isokyrö). Näistä Millespakalla, Lakeuden Etapilla ja Botniaroskilla on maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävän kokoinen kiertotalouden ja jätehuollon alue Etelä-Pohjanmaalla.

Seitsemän kunnallista jätehuoltoyhtiötä Länsi-Suomen alueelta (mukaan lukien kaikki yllä mainitut) omistavat Westenergy Oy:n. Sen jätteenpolttolaitokseen Vaasaan toimitetaan kaikki kierrätykseen sopimaton jäte.

Seinäjoen alueella on kasvava tarve maarakentamisessa syntyviä ylijäämämaan loppusijoitusalueelle sekä maanrakentamiskelpoisen jätteen käsittelyyn, välivarastointiin ja sen toimittamiseen uudelleen hyödynnettäväksi (materiaalipankkitoiminta). Toiminta sijoitetaan Pirttikorven alueelle ja siihen kuuluu jättemateriaalien vastaanottoa, käsittelyä ja niiden hyötykäyttöön uudelleenohjaaminen sekä loppusijoitus (mm. maa-ainekset, turve, betoni, tiilet, asfaltti, puun ja turpeen polton tuhkat sekä energiahyötykäyttöön toimitettavat materiaalit (kannot, risut)). Pirttikorpeen on mahdollista toteuttaa toimialan yrittäjille alueita, joilla voidaan esimerkiksi jatkokäsitellä jätteitä raaka-aineiksi ja tuotteiksi.

Jätehuollon toimintojen läheisyyteen ei tule osoittaa asutusta tai muita ympäristöhaitoille herkkiä toimintoja. Tarvittavat suojaetäisyydet tulee selvittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Taulukko 20. Maakuntakaavassa osoitettavat kiertotalouden ja jätehuollon alueet (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022c).

Kiertotalouden ja jätehuollon alue	Kunta
Millespakka Oy	Alajärvi
Lakeuden Etappi Oy	Ilmajoki
Botnjarosk Oy	Teuva
Asfaltin kierrätysasema, Peab Industri Oy	Seinäjoki
Pirttikorven ylijäämämaiden sijoitusalue ja materiaalipankki	Seinäjoki

Sähkösiirtoverkko

Maakuntakaavassa esitettävä sähkösiirtoverkko koostuu kantaverkosta, alueverkoista sekä energiantuotantoalueiden ja energian varastointialueiden käyttämästä voimajohtoverkosta. Kantaverkko on sähkön siirron valtakunnallinen suurjänniteverkko eli voimajohtoverkko. Sähköä tuottavat voimalaitokset on yhdistetty kantaverkkoon joko suoraan tai välillisesti. Suomen kantaverkkoa hallinnoi valtion omistama Fingrid. Valtakunnallisessa sähkösiirrossa käytetään yleensä 400 tai 110 kilovoltin (kV) voimajohtoja. Fingrid on laatinut kantaverkon vision, jossa ennakoitavat verkkovahvistustarpeet on esitetty.

Verkkohierarkiassa kantaverkoista seuraava taso ovat alueverkot. Niiden alue kattaa yhtä tai kahta maakuntaa laajuudeltaan vastaavan alan. Etelä-Pohjanmaalla toimii viisi Alueverkkoyhtiötä (EPV alueverkko Oy, Herrfors Nät-Verkko Oy Ab, Koillis-Satakunnan

sähkö Oy/Sähkö-Virkeät Oy, Caruna Networks Oy ja Elenia Verkko Oyj). Alueellisissa yhteyksissä käytetään yleensä 20 tai 110 kilovoltin (kV) voimajohtoja. Maakuntakaavassa raja-alue on 110 kV ja sitä suuremmat linjat.

Energiantuotantoalueiden tuottama sähkö siirretään joko 110 kV tai 400 kV:n yhteyksiä pitkin kantaverkon muuntoasemalle. Energian varastointialueiden sähkönsiirto tapahtuu voimajohtoja pitkin molempiin suuntiin.

Maakuntakaavassa on asetettu sähkönsiirtoon liittyvä koko maakuntaa koskeva yleinen suunnittelumääräys koskien uusia vähintään 110 kV voimajohtoja. Sähkönsiirtoverkon rakentamisessa tulee pyrkiä haitallisten vaikutusten minimointiin. Mahdollisia keinoja ovat mm. tekniset ratkaisut, linjausratkaisut sekä linjoja rakennuttavien tahojen yhteistyö.

Voimajohto, 400 kV

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 400 kV voimajohdot ja olemassa olevissa johtokäytävissä kehitettävät yhteydet.

Suunnittelumääräys: Muun maankäytön suunnittelussa on huomioitava voimajohtojen suojaetäisyyksistä annetut määräykset.

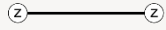
Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yksitoista 400 kV voimajohtoyhteyttä.

Taulukko 21. Maakuntakaavassa osoitettavat 400 kV:n voimajohdot.

Voimajohtoyhteys (400 kV)	Kunta
Seinäjäki - Tuovila / kaksi linjaa	Ilmajoki, Seinäjäki, Isokyrö
Kristinestad - Ulvila	Isojoki
Seinäjäki - Ulvila	Kauhajoki, Seinäjäki, Isojoki, Kurikka, Ilmajoki
Kärppiö - Tuovila	Kurikka, Teuva
Alajärvi - Seinäjäki	Lapua, Kuortane, Seinäjäki, Alajärvi
Vihtavuori - Alajärvi	Soini, Alajärvi
Alajärvi - Kangasala	Soini, Ähtäri, Alajärvi
Kristinestad - Kärppiö	Teuva, Karijoki
Pikkarala - Alajärvi	Vimpeli, Alajärvi

Voimajohto, 110 kV

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 110 kV voimajohdot ja olemassa olevissa johtokäytävissä kehitettävät yhteydet.

Suunnittelumääräys: Muun maankäytön suunnittelussa on huomioitava voimajohtojen suojaetäisyyksistä annetut määräykset.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 46 kappaletta maanpäällisiä 110 kV voimajohtoyhteyksiä.

Maakuntakaavassa osoitettavista voimajohdoista neljää yhteysväliä (Seinäjoki-Hirvisuo, Seinäjoki-Alajärvi, Kristinestad-Kärppiö, Kärppiö-Tuovila) koskien Fingrid on ilmoittanut uusivansa 110 kV voimajohdot ja päivittävänsä niiden jännitetason 400 kV:in.

Maakuntakaavassa osoitettavien voimajohtojen luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Voimajohto, uusi

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä on osoitettu suunnittelun perusteella valitut tai muutoin rakentamisen edellytykset täyttävät voimajohtojen linjaukset.

Suunnittelumääräys: Toteuttamisessa tulee huomioida maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset. Muuta maankäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon voimajohtojen suojaetäisyyksistä annetut määräykset.

Maakuntakaavassa annetaan lisäksi sähkönsiirtoon liittyvä koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan kymmenen uutta voimajohtoyhteyttä.

Uusina voimajohtoyhteyksinä osoitetaan ne voimajohdot, joiden linjaus on valittu YVA-menettelyssä tai muun suunnittelun perusteella.

Merkintä koskee kanta- ja alueverkon johtovarauksia sekä niitä tuulivoima-alueiden linjoja, joille on myönnetty lunastuslupa.

Taulukko 22. Maakuntakaavassa osoitettavat uudet voimajohdot (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022c).

Voimajohtoyhteys (uusi)	Jännitetaso	Kunta
Heinineva	110 kV	Seinäjoki
Rajamäenkylä - Honkajoki	400 kV	Isojoki
Paskoonharju - maakuntaraja	110 kV	Teuva
Perälä - Kärppiö	110 kV	Teuva
Rourunkangas - Rasakangas	110 kV	Kurikka
Seinäjoki - Niinistöneva	2 x 110 kV	Seinäjoki, Ilmajoki, Kurikka
Alajärvi - maakuntaraja (Lestijärvi)	400 kV	Alajärvi
Alajärvi - maakuntaraja (Jylkkä)	2 x 400 + 110 kV	Alajärvi, Vimpeli
Alajärvi - maakuntaraja (Hikiä)	400 + 110 kV	Alajärvi, Soini
Korkeamaa-Alajärvi	110 kV	Soini, Alajärvi

Voimajohto, yhteistarve

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan 400 kV ja 110 kV voimajohtojen yhteistarve. Merkintä koskee kanta- ja alueverkon johtovarauksia. Merkinnällä osoitetaan selvityksiin perustuvat johtovaraukset sekä yleisemmät, ilmoitetut yhteistarpeet.

Yhteistarvemerkinä ei määritä voimajohdon reittilinjaa. Voimajohdon sijainti määritetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja lupamenettelyssä. Mikäli kyseessä on ainoastaan tiedostettu tarve ilman, että minkään tasoista linjausharkintaa on tehty, tarvemerkinä on merkitty kohdekaupunkien välisenä suorana linjana.

Suunnittelumääräys: Vahvistettaessa ja rakennettaessa voimajohtoja tulee ensisijaisesti käyttää nykyisiä johtoaukeita. Suunnittelussa tulee huomioida maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset.

Maakuntakaavassa annetaan lisäksi sähkönsiirtoon liittyvä koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa on esitetty 14 voimajohdon yhteystarvetta, joista yksi on vaihtoehtoinen yhteystarve.

Tuulivoimaloiden alueiden maakuntakaavamerkinnän yhteydessä tuodaan esiin, mihin sähköasemaan minkäkin tuulivoimaloiden alueen sähkönsiirtoyhteys todennäköisimmin toteutetaan (taulukko 31).

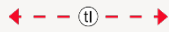
Taulukko 23. Maakuntakaavassa osoitettavat voimajohdon yhteystarpeet (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022c).

Voimajohtoyhteystarve	Merkintä, tarkennus	Jännitetaso (jos tiedossa)	Kunta
Alajärven sähköasema - Luoma-aho	Suunnittelu	110 kV	Alajärvi
Ritarinperä - Virrat	Yhteystarve		Alavus
Kortesjärvi - Evijärvi	Yhteystarve	110 kV	Evijärvi, Kauhava
Kristiinankaupunki - Nokia (Melo)	Suunnittelu	400 kV	Karjajoki, Isojoki
Niinistönnöva - Jurva	Yhteystarve	110 kV	Kurikka
Seinäjoki-Nokia	Yhteystarve	400 kV	Kurikka, Ilmajoki, Seinäjoki
Pihlajamaa - Kiviniemi	Yhteystarve		Lapua
Huhtala - Jouttikallio	Yhteystarve		Lapua
Seinäjoki - Alajärvi	Yhteystarve	400 kV	Lapua, Kuortane, Seinäjoki, Alajärvi
Nori - Kärppiö	Yhteystarve 1)	110 kV	Teuva
Kauhajoki - Sahankylä	Vaihtoehtoinen yhteystarve 1)	110 kV	Kauhajoki
Suolineva - Asuinmaa	Yhteystarve	110 kV	Kauhava
Kattiharju - Seinäjoki-Tuovila	Yhteystarve	110 kV	Isokyrö
Pihlajaniemi - Kuortaneentie	Yhteystarve	110 kV	Seinäjoki

- 1) Vain toinen vaihtoehtoisista yhteystarpeista on tarkoitus toteuttaa. Päätös tehdään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Muut verkot

Tietoliikenneyhteys, yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan valtakunnallisten ja kansainvälisten solmupisteiden välinen tietoliikenteen yhteystarve.

Suunnittelumääräys: Yhteystarvemerkinä ei määritä reittilinjaa. Reitti määritetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Suunnittelussa on huomioitava vaikutukset muuhun maankäyttöön sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvoihin.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan tietoliikenteen yhteystarvemerkinä väleille Seinäjoki-Vaasa, Seinäjoki-Pori ja Seinäjoki-Tampere.

Valtakunnallinen ja kansainvälinen tietoliikenneverkko laajenee tulevaisuudessa, kun Far North Fiber -merikaapeli yhdistää Euroopan ja Aasian. Kaapelijärjestelmä tukee digitaalisen talouden kehitystä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla ja edelleen maanosien välillä. Kaapeliyhtiö on vuonna 2022 alustavasti selvittänyt vaihtoisia reittejä kaapelille Suomessa. Seinäjoen kautta Poriin tai Tampereelle kulkeva vaihtoehto on yksi jatkoselvitettävistä vaihtoehdoista.

Tulevaisuuden digitaalisen tiedon varastot, datacenterit, tarvitsevat toimiakseen kapasiteetiltaan ja nopeudeltaan riittävän tehokkaat yhteydet. Kansainväliseen valokuituyhteyteen liittyminen takaisi laadukkaan yhteyden koko maakunnalle.

6.5 Viherrakenne

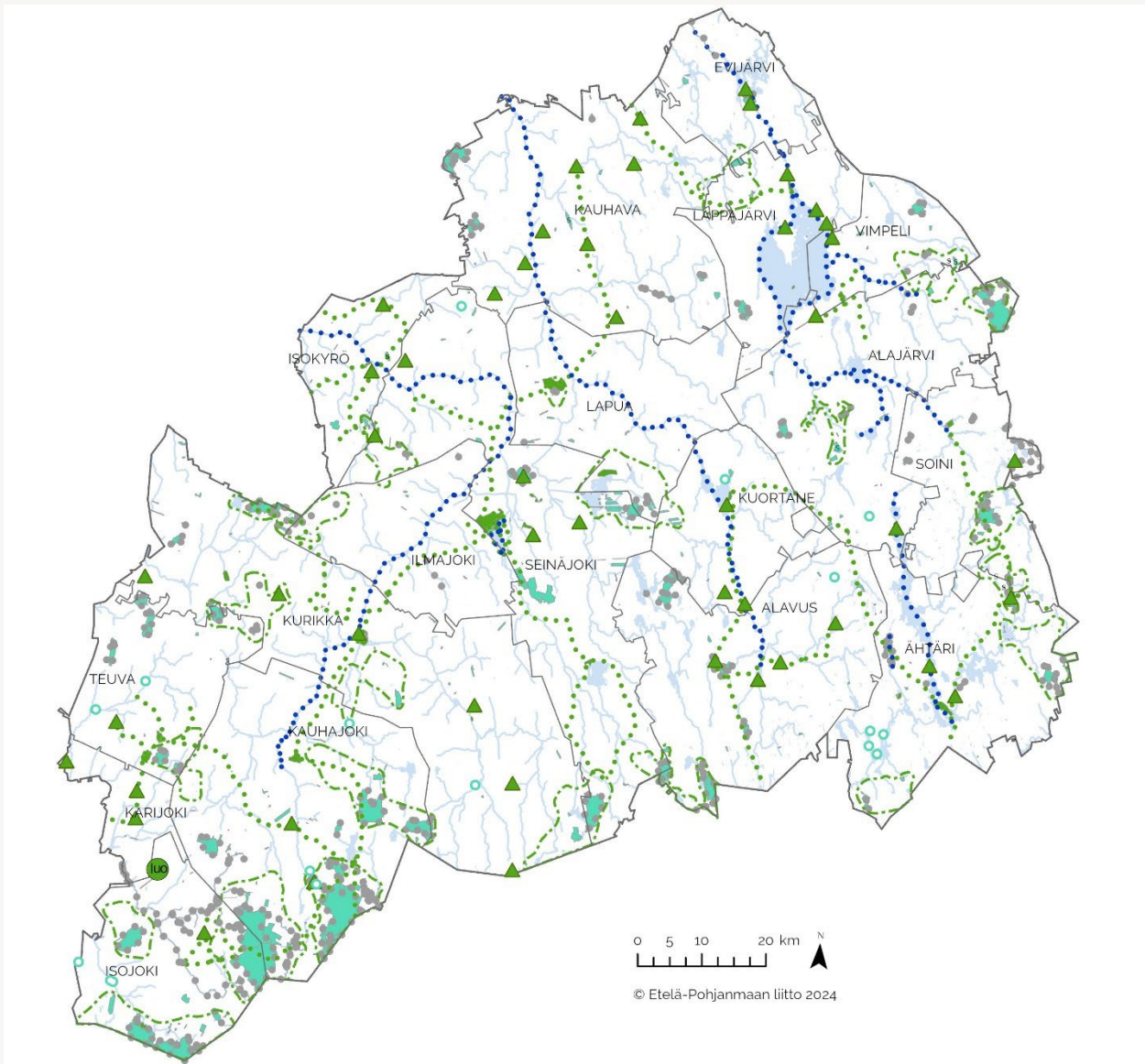
Viherrakenne on tärkeä osa yhdyskuntarakennetta. Viherrakenteella tarkoitetaan verkostoa, joka muodostuu viher- ja vesialueista sekä niiden välisistä yhteyksistä. Viheralueet ovat kasvullisia alueita, kuten metsiä, soita ja peltoja. Niihin kuuluu sekä talouskäytössä olevia alueita että suojeltuja alueita, joilla on kaikilla oma keskeinen roolinsa viheralueverkoston ylläpitämisessä.

Viherrakenteella on olennaista vaikutusta viihtyisän, turvallisen ja terveellisen elinympäristön ylläpitämisessä sekä luonnon monimuotoisuuden edistämässä. Hyvin suunniteltuna viherrakenne tukee ihmisten elämänlaatua ja terveyttä tarjoten virkistysmahdollisuuksia ja monimuotoisen elinympäristön. Lisäksi eläin- ja kasvilajeilla on tarve lajin elinmahdollisuuksien säilymisen kannalta riittävän laajoille viheralueille ja eri alueiden väliselle kytkeytyneisyydelle. Toimiva viheralueverkosto ylläpitää luontoympäristön mahdollisuutta mukautua esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kuten metsätuhoihin tai lajien levittäytymiseen uusille kasvupaikoille.

Maakuntakaavassa viherrakenteen teemaan kuuluvat virkistykseen ja luontoympäristöön liittyvät kaavamerkinnot. Näitä ovat mm. luonnonsuojelualueet, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet sekä virkistysalueet, -kohteet ja -reitit. Maakuntakaava on viheralueverkoston huomioimisen kannalta keskeinen, sillä sen avulla on mahdollista huomioida laaja, kunta- ja maakuntarajat ylittävä verkosto. Maakuntakaava on myös viherrakenneteeman osalta ohjeena laadittaessa yleis- ja asemakaavoja.

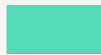
Maakuntakaavassa ei osoiteta kaavamerkintöjä soidensuojelun täydennys ehdotuksen kohteille (Ympäristöministeriö 2015c), elleivät ne sisälly luonnonsuojelu- tai suojelualueille. Kohteille ei kuitenkaan osoiteta sellaista maankäyttöä, joka uhkasi niiden arvoja. Täydennys ehdotuksen kohteista kolmesta 17:sta (noin 24 % kohteiden pinta-alasta) sijoittuu osittain maakuntakaavassa osoitetulle luonnonsuojelu- tai suojelualueelle, ja kymmenen 17:sta (n. 70 % kohteiden pinta-alasta) sijoittuu kaavassa osoitettaville luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeille alueille.

Viherrakenteen huomioimiseen liittyviä koko maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääryksiä on annettu luvussa 6.2.

Kuva 14. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n viherrakenteen merkinnät.

Luonnonsuojelualue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue.

Suojelumääräys: Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Alueella voidaan kuitenkin valtion luonnonsuojeluviranomaisen niin salliessa toteuttaa alueen suojeluarvojen säilyttämiseksi ja palauttamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Luonnonsuojelualueet ovat keskeinen osa maakunnan ekologista verkostoa ja niillä turvataan lajiston ja luontotyyppeiden monimuotoisuuden säilymistä.

Maakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelualan merkinnällä luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet, valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvat alueet ja Metsähallituksen suojeluun varaamat kiinteistöt. Kaavassa osoitettavia luonnonsuojelualueita on 298 kappaletta, yhteensä 387 km². Luonnonsuojelualueet kattavat 2,7 % Etelä-Pohjanmaan pinta-alasta. Aluerajaukset on ladattu Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistosta (Suomen ympäristökeskus 2024a) ja saatu Metsähallitukselta (2022, 2023).

Valtioneuvoston hyväksymistä suojeluohjelmista ja -päätöksistä valtaosa kuuluu Etelä-Pohjanmaalla soidensuojelun perusohjelmaan (19.4.1979, 26.3.1981), ja lisäksi alueella on kansallis- ja luonnonpuistoverkoston kehittämisohjelmaan (24.2.1978, täydennetty 2.4.1980, 19.12.1985 ja 16.6.1988), lehtojensuojeluohjelmaan (3.4.1989), vanhojen metsien suojeluohjelmaan (27.6.1996), lintuvesien suojeluohjelmaan (3.6.1982) ja rantojensuojeluohjelmaan (20.12.1990) kuuluvia alueita.

Puolustusvoimien alue Ähtärin Palolammella rajautuu Maaherransuon luonnonsuojelualueeseen. Luonnonsuojelualan käytöstä Puolustusvoimien toimintaan neuvotellaan yhdessä luonnonsuojeluviranomaisen kanssa.

Kunnittainen lista luonnonsuojelualueista on esitetty Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Suojelualue

S

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön nojalla. Lisäksi merkinnällä osoitetaan Metsähallituksen omalla päätöksellä muodostetut tai muodostettavat suojelualueet. Alueiden suojelun toteuttamisesta päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Suojelumääräys: Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Suojelualan merkintä osoitetaan maakuntakaavassa viidelle kohteelle. Alueiden suojeluperusteet on kuvattu taulukossa 28.

Kaavan valmistelussa on käyty läpi Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeen (2013) arvokkaimpia kohteita ja niiden maanomistuksia. Liitto on ollut yhteydessä viiden suokohteen maanomistajiin ja käynyt keskustelua maanomistajien halukkuudesta osoittaa suoalueille suojelualueen merkintä. Keskustelujen perusteella maakuntakaavassa osoitetaan yksi uusi suojelualue Hallanevalle Vimpeliin.

Pääjärvi (Iso Vuosjärvi) on osoitettu suojelualueen merkinnällä seutukaavassa (1995) ja kokonismaakuntakaavassa (2005). Alueen luontoarvojen nykytilannetta ja merkinnän ajankohtaisuutta on selvitetty tässä kaavassa erillisellä selvityksellä (Etelä-Pohjanmaan liitto 2023a), jonka perusteella alueella on sellaisia luontoarvoja, joiden perusteella suojelualueen merkintä voidaan edelleen osoittaa. Kansainväliset, kansalliset ja maakunnalliset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi tukevat kaavamerkinnän osoittamista.

Maakuntakaavassa suojelualueena osoitetuilla alueilla ei sovelleta metsälain 2 §:n mukaisesti metsälakia.

Taulukko 24. Suojelualueet, niiden sijaintikunta/-kunnat ja alueiden kuvaus.

Nimi	Kunta	Alueen kuvaus
Isojärven ja Iso-Manalaisen ympäristön suot	Ähtäri, Soini	<ul style="list-style-type: none"> osoitettu S-merkinnällä Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa III merkintä kohdentuu suon sille osalle, joka on suojeltu Metsähallituksen omalla päätöksellä (12 ha) soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde koko soidensuojelun täydennysehdotuksen mukaiselle alueelle on määritelty suoyhdistymätyypiksi mm. keskiboreaalin välipintainen aapasuo ja rahkakeidas. Merkinnän kohteena olevan rajauksen mukaisella alueella esiintyy suotyypeistä isovarpurämettä ja oligotrofista rimpinevaa, ja se sijaitsee lähellä Ison Koirajärven harjun Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta pinta-ala 12 hehtaaria
Lohilampi-Lohineva	Alajärvi	<ul style="list-style-type: none"> osoitettu S-merkinnällä Etelä-Pohjanmaan kokonismaakuntakaavassa 2005 Metsähallituksen omistuksessa suolla on runsaasti eri luontotyyppisiä ja huomionarvoisia lintulajeja (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus & Geologian tutkimuskeskus, 2013) pinta-ala 127 hehtaaria
Pääjärvi (Iso Vuosjärvi)	Kauhava	<ul style="list-style-type: none"> osoitettu S-merkinnällä, linnuston suojelualueena, seutukaavassa 1995 ja Etelä-Pohjanmaan kokonismaakuntakaavassa 2005

		<ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen linnusto, etenkin kahlaajia ja sorsalintuja • järven kunnostustoimet ovat parantaneet sen luontoarvoja, monipuolistaneet elinympäristöjä ja alueella on edellytyksiä erityisesti linnustollisten arvojen lisääntymiselle myös jatkossa (Etelä-Pohjanmaan liitto 2023a) • pinta-ala 96 hehtaaria
Vuoressalon kalliot	Isokyrö	<ul style="list-style-type: none"> • osoitettu Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 S-merkinnällä maakunnallisena suojelualueena • kalliomaiseman suojelualue • pinta-ala 67 hehtaaria
Hallaneva	Vimpeli	<ul style="list-style-type: none"> • merkittävä äärimmäisen uhanalaisten luontotyyppien ja kasvilajien esiintymä. Hallanevan lettoesiintymä on Etelä-Suomen oloissa erittäin merkittävä. Suolla on ainutlaatuinen pienvesien esiintymä, harjun rinteestä eutrofiselta alueelta alkunsa saava ja rahkakeitaan halki virtaava pohjavesivaikutteinen noro (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus & Geologian tutkimuskeskus, 2013) • pohjoisosa kuuluu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteeseen Kaukaloisenneva-Hallaneva • yksityisessä omistuksessa • pinta-ala 74 hehtaaria

Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue

Merkinnän kuvaus: Alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat tai siihen ehdotetut alueet. Alueiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulaisissa.

Suunnittelumääräys: -

Kaavaratkaisu:

Natura 2000 -verkoston muodostaminen on yksi Euroopan unionin tärkeimmistä keinoista pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat SAC-alueet ovat luontodirektiivin mukaisia erityisen suojelutoiminnan alueita, SPA-alueet lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita ja SCI-alueet ehdotuksia erityisen suojelutoiminnan alueiksi, jotka Euroopan komission päätöksellä muutetaan aikanaan SAC-alueiksi.

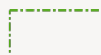
Maakuntakaavassa osoitettavan Natura 2000 -verkoston alueet (66 kpl) perustuvat valtioneuvoston päätökseen 20.8.1998, sekä siihen tehtyihin täydennyksiin (8.5.2002, 2.6.2005, 5.12.2018). Alueista 51 on SAC-alueita, 12 SCA/SPA-alueita ja kolme SPA-alueita.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelma on valmistunut 2016, ja sen on laatinut yhteistyössä ELY-keskus ja Metsähallituksen luontopalvelut. Yleissuunnitelmassa arvioidaan Natura-alueiden suojelutavoitteita turvaavien ja edistävien suunnitelmien tarve ja Natura-alueiden tila-arviointien tilanne ja laatimistarve.

Puolustusvoimien alue Ähtärin Palolammella rajautuu Maaherransuon Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen. Natura-alueen käytöstä Puolustusvoimien toimintaan neuvotellaan yhdessä luonnonsuojeluviranomaisen kanssa ja toiminnan tarkemmat reunaehdot määritellään osana lupaprosesseja, esimerkiksi ympäristöluvassa.

Kunnittainen lista Natura 2000 -verkostoon kuuluvista alueista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat keskeinen osa maakunnan ekologista verkostoa. Aluerajaukset ovat yleispiirteisiä ja niiden sisällä voi olla useita eri maankäyttömuotoja. Merkintä sallii mm. maa- ja metsätalouden harjoittamisen, metsästyksen, jokaisenoikeudella tapahtuvan virkistyskäytön ja toiminnan, jolle on myönnetty tai myönnetään ympäristölupa. Alueella on sallittu Puolustusvoimien toiminta ja alueen kehittäminen Puolustusvoimien tarpeisiin.

Suunnittelumääräys: Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon luonnon monimuotoisuusarvot ja edistää niiden säilymistä, sekä välttää luontoympäristön pirstoutumista. Alueen suunnittelussa ja kehittämisessä tulee erityisesti huomioida niiden elinkeinojen turvaaminen, kuten maa- ja metsätalous, jotka toiminnallaan ylläpitävät alueelle ominaisia luontotyyppisiä ja edistävät niiden säilymistä.

Kaavaratkaisu:

Kaavassa osoitetaan alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä 22 luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää aluetta. Merkintä osoitetaan merkittävimmille laajoille, yhtenäisille metsä- ja suoalueille, jotka ovat luontoarvoiltaan edustavia. Alueiden runkona toimivat luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat, olemassa olevat luonnonsuojelualueet. Alueilla on monipuolisesti erilaisia elinympäristöjä eläin- ja kasvilajeille, sekä lajeille tärkeitä ravinnonlähteitä ja pesä- ja levähdyspaikkoja. Alueiden kuvaukset on esitetty liitteessä 1.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden rajausten keskeistä tausta-aineistoa ovat Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut –selvityksessä (2022) laaditut analyysit laajoista yhtenäisistä metsä- ja suoalueista sekä metsä- ja suoluonnon arvoista. Selvityksessä on hyödynnetty mm. maankäyttöä ja maanpeitettä kuvaavaa Suomen ympäristökeskuksen CORINE Land Cover -aineistoa, Metsäkeskuksen aineistoja erittäin tärkeistä elinympäristökuvioista, Metsähallituksen Zonation-arvoanalyysia ja Maanmittauslaitoksen maanpeite- ja ojitusaineistoja. Lisäksi kaavamerkintöjen muodostamisessa on huomioitu mm. lajitietoja, soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet, sekä inventointitietoja arvokkaista luontotyypeistä, joita on ollut käytettävissä etenkin suoalueilta (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus & Geologian tutkimuskeskus 2013; Faunatica Oy 2015; Etelä-Pohjanmaan liitto 2016c, 2017, Suomen ympäristökeskus 2016). Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut –selvityksen analyysit ulottuvat 5 km maakuntarajan yli, minkä lisäksi ylimaakunnallinen näkökulma on huomioitu mm. käytyjen neuvottelujen, naapurimaakuntien maakuntakaava-aineistojen ja erilaisten paikkatietoaineistojen perusteella.

Merkinnät osoittavat alueiden erityisominaisuuksia pohjautuen edellä mainittuihin maakuntakaavan laadinnan aikana saatavilla olleisiin tietoihin, esimerkiksi puuston ikään. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee tarkistaa ja arvioida ajantasaiset alueen luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat tiedot.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden aluerajaukset ovat yleispiirteisiä, ja niiden sisällä on monenlaista maankäyttöä, mm. asutusta sekä maa- ja metsätaloutta, joiden harjoittamiseen merkinnällä ei ole suoraa vaikutusta. Suunnittelumääräyksen mukaisesti alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä tulee huomioida ne elinkeinot, jotka ylläpitävät alueelle ominaisia luontotyyppisiä ja edistävät niiden säilymistä. Merkinnällä pyritään osaltaan turvaamaan, että alueet pysyvät maa- ja metsätaloustaloudessa ja mahdollisissa maankäytön muutoksissa huomioidaan maa- ja metsätalous. Keskeistä on, että metsiä ei siirry alueilla merkittävässä määrin muuhun maankäyttöön.

Maakuntakaavatasolla merkinnät osoittavat tarvetta luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi laajoilla alueilla, eivätkä johda sellaisenaan vastaavan merkinnän käyttöön tarkemman tarkastelutason yleiskaavassa. Suunnittelumääräyksen mukaan alueiden suunnittelussa on huomioitava luontoympäristöön liittyvät arvot. Tämä tarkoittaa esimerkiksi alueelle sijoittuvassa tuulivoimahankkeessa sitä, että suunnittelussa on huomioitava alueen merkitys osana laajempaa yhtenäisten metsä- ja suoalueiden monimuotoista kokonaisuutta. Suunnittelussa on pyrittävä mm. voimalasijoittelulla sekä sähkönsiirron ja tiestön ratkaisulla välttämään luontoarvoihin ja niitä ylläpitäviin elinkeinoihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia, kuten elinympäristöjen tuhoutumista ja pirstoutumista.

Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojelu- ja suojelualueista 32 % (98 aluetta 303:sta) ja soidensuojelun täydennys ehdotuksen kohteista kymmenen 17:sta (n. 70 % kohteiden pinta-alasta) sijoittuu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeille alueille.

Merkintä toteuttaa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tavoitetta luonnon monimuotoisuuden lisäämisestä ja suojelualueiden säilyttämisestä sekä ekologisten yhteyksien turvaamisesta. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavassa tulee edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. MRL:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilymistä.

Taulukko 25. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet ja niiden sijaintikunta/-kunnat. Alueiden kuvaukset on esitetty liitteessä 1.

Nimi	Kunta
Muuraismaankankaan alue	Lappajärvi, Evijärvi, Kauhava
Jokinevan alue	Vimpeli, Alajärvi
Ylimmäisen alue	Alajärvi
Orasenoen alue	Alajärvi
Iirojärven-Matosuon alue	Soini
Arpaisen alue	Soini, Ähtäri
Palolammin alue	Ähtäri
Rintalankylän-Niiniperän alue	Ähtäri
Liikajärven alue	Kurikka, Seinäjoki
Hirvijärven-Varpulan alue	Lapua, Seinäjoki, Kuortane
Simpsonin alue	Lapua
Orisbergin-Kylkisalonnevan alue	Seinäjoki, Isokyrö, Ilmajoki
Pirjatannevan-Haukkanevan alue	Seinäjoki, Alavus
Levanevan-Pässilänvuoren-Sikavuoren alue	Ilmajoki, Kurikka
Roopakannevan alue	Kurikka, Teuva
Pitkämön-Ponsinevan alue	Kurikka, Kauhajoki
Iso Koihnannevan alue	Kauhajoki, Kurikka

Ranta-Tarkan alue	Teuva, Kauhajoki
Hanhikeitaan alue	Isojoki
Mustasaarenkeitaan-Haapakeitaan-Huidankeitaan alue	Isojoki
Lauhanvuoren alue	Isojoki, Kauhajoki
Kauhanevan-Pohjankankaan alue	Kauhajoki

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue

Merkinnän kuvaus: Alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä osoitetaan kasvillisuus- ja linnustoarvoiltaan merkittävä suoluontoalue, joka tulee ottaa huomioon tuulivoimatuotannon suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Alueen ja sen lähiympäristön käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon merkinnän kohteena olevan suoluonnon kasvillisuus- ja linnustoarvot, suoalueen vesitalous ja luontoarvojen säilymisen kannalta tarpeelliset ekologiset yhteydet.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yksi luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen kohdemerkintä.

Maakuntakaavassa osoitettavan Rajamäenkylän tuulivoimaloiden alueen keskellä on ojitamattomien suoalueiden kokonaisuus, joista Virsunkeidas ja Prunnikeidas on todettu pesimälinnustoltaan arvokkaiksi (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus & Geologian tutkimuskeskus 2013). Rajamäenkylä on osoitettu tuulivoimaloiden alueena Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa I, jossa toteutettujen arviointien perusteella tuulivoimaloiden alueen keskelle on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen merkintä. Tuulivoiman suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava linnuston pesintä- ja ruokailumahdollisuudet.

Maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit. Perinnebiotoopeilla tarkoitetaan perinteisen karjatalouden muovaamia laitumia ja niittyjä.

Suunnittelumääräys: Maakunnallisesti arvokkaiden perinnebiotooppien säilyminen ja hoito on turvattava yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja maankäytössä.

Kaavaratkaisu:

Kaavaratkaisu perustuu alueellisten ELY-keskusten vuosina 2019–2021 tekemään koko maata koskevaan perinnebiotooppien nykytilan kartoitukseen. Etelä-Pohjanmaan kartoituksessa on tunnistettu 17 maakunnallisesti arvokasta perinnebiotooppia. Perinnebiotooppien inventointi jatkuu käytettävissä olevien resurssien puitteissa ja seuraavissa kaavan päivityksissä voi olla tarve osoittaa uusia maakunnallisesti arvokkaita kohteita. Nykyinen inventointiaineisto sisältää kuitenkin ennalta arvokkaimmiksi arvioidut kohteet.

Perinnebiotoopit eli perinnemaisemat sisältävät Suomen luonnon lajirikkaimpia luontotyyppisiä ja ne ovat siten merkittävä osa luonnon monimuotoisuutta. Perinnemaisemat eli kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat muodostuneet perinteisen maatalouden, laiduntamisen ja niiton myötä. Maatalouden muutosten myötä suurin osa perinnemaisemista on kasvanut umpeen ja menettänyt lajirikkautensa. Suomen perinnebiotooppien pinta-ala on vähentynyt yli 90 % viimeisen 50 vuoden aikana ja kaikki perinnebiotoopit ovat nykyisin uhanalaisia. Jäljellä olevien perinnebiotooppien säilyminen, hyvä hoito ja umpeenkasvaneiden sekä lajistoltaan köyhtyneiden alueiden kunnostus ja hoito säilyttävät/palauttavat merkittävää osaa luonnon monimuotoisuutta, suomalaista kulttuurihistoriaa ja identiteettiä sekä edustavaa maalaismaisemaa.

Taulukko 26. Maakuntakaavassa osoitettavat maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit ja niiden sijaintikunta.

Nimi	Kunta
Mäki-Ruona	Kuortane
Niemenhaka	Ähtäri
Syväjärvi	Isojoki
Kantoniemi	Ähtäri
Pappilanmäen niityt	Alajärvi
Runsala	Teuva
Katikka	Kauhajoki
Käpylänmaa	Kauhajoki
Isosaaren niitty	Seinäjoki
Soldattorpet	Isojoki
Tarmaankylän haat	Isojoki
Ranta-Muotion haka	Teuva

Kiviluoman laidun	Kauhajoki
Ilvesjoen rinneriitty ja haka	Kurikka
Mursulan niityt	Alavus
Murtoniemen rantahaka	Ähtäri
Raja-ahon laitumet	Ähtäri

Virkistysalueet ja -kohteet

Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-ajalla virkistymistarkoituksessa tapahtuvaa oleskelua ja liikkumista luonnossa. Esimerkiksi kävely, retkeily, pyöräily, melominen, marjastaminen ja sienestäminen ovat erilaisia virkistyskäytön muotoja.

Suomessa jokaisenoikeudet tarjoavat mahdollisuuksia luonnossa virkistäytymiseen ilman siihen erikseen varattuja rakenteita. Virkistysalueet ja ulkoilureitit ovat kuitenkin tärkeitä yhteiskunnan tarjoamia palveluita. Ne varmistavat osaltaan, että hyvinvoinnin, terveyden ja viihtyvyyden kannalta merkittävät luonnon virkistäytymismahdollisuudet ovat saavutettavia ja palvelutasoltaan riittäviä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maankäytön suunnittelussa on huolehdittava virkistyskäyttöön soveltuvien, laadukkaiden ja hyvin tavoitettavien alueiden riittävydestä sekä virkistysyhteyksien jatkuvuudesta. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on huolehdittava virkistykseen soveltuvien alueiden riittävydestä. Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet huomioidaan maakunnan alueidenkäytön suunnittelussa eri maankäytön muotoja yhteensovittaen. Maakuntakaavoissa tyypillisiä luonnon virkistyskäyttöön liittyviä merkintöjä ovat muun muassa virkistysalueet sekä ulkoilu- ja melontareitit.

Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti merkittävien virkistysalueiden, -kohteiden ja ulkoilureittien tilanne on päivitetty Etelä-Pohjanmaan virkistysalueselvityksen (2022d) yhteydessä. Virkistysalueselvityksessä virkistyspalvelutarjonta sekä virkistyskäyttöä palvelevat rakenteet, ylläpito, tiedossa olevat kehittämissuunnitelmat, saavutettavuus ja hyvä käyttöaste ovat olleet painotettavia tekijöitä virkistysalueiden ja -kohteiden merkittävyyden arvioinnissa. Suurin osa maakuntakaavan merkinnöistä periytyy aikaisemman kokonaismaakuntakaavan alueista, kohteista ja reiteistä, mutta osittain pienin muutoksin. Osa virkistysalueista oli taantunut, ollut hoitamattomana tai suunnitelmat virkistyskäytöstä eivät olleet toteutuneet. Selvityksen yhteydessä nousi esiin myös uusia maakunnallisesti merkittäviä kohteita ja reittejä. Kuntien esittämät mielipiteet sekä muutosehdotukset selvityksen yhteydessä ja sen jälkeen on huomioitu osoitettaessa virkistysaluemerkintöjä maakuntakaavaan.

Virkistysalue ja -kohde

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettuja alueita ja kohteita. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituisia ja vapaa-ajan asuntoja.

Suunnittelumääräys: Virkistysalueiden ja -kohteiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa alueen saavutettavuus sekä turvata alueen käytön säilyminen ja kehittäminen yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueella sallitaan luontomatkailua, virkistyskäyttöä ja retkeilyä palveleva rakentaminen sekä jo olemassa olevien rakennusten ja rakenteiden korjaus-, laajennus- ja muutostyöt. Alueen kehittämisessä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 29 virkistysaluetta ja 48 virkistyskohdetta.

Maakuntakaavassa osoitettavissa virkistysalueissa ja -kohteissa tavoitteena on ollut valita sellaisia alueita ja kohteita, jotka ovat pääasiassa vapaassa ja maksuttomassa käytössä. Tällaisia kohteita ovat erityisesti ulkoiluun ja retkeilyyn tarkoitettut alueet ja kohteet. Lisäksi alueiden ja kohteiden valinnassa on huomioitu maakunnan laajuinen kattavuus sekä saavutettavuus. Maakuntakaavassa ei osoiteta merkintöjä esimerkiksi golf-kentille, leirikeskuksiin ja hevosurheilukeskuksiin niiden tyyppillisesti ollessa maksullisia palveluita.

Virkistysalueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 34 km². Jouppilanvuori-Kyrkösjärvi (8,4 km²), Simpsiö (4,8 km²) ja Moksunniemi (2,6 km²) ovat pinta-alaltaan suurimmat virkistysalueet. Maakuntakaavan mittakaavasta johtuen virkistysalueiden aluevaraukset esitetään yleispiirteisinä. Esimerkiksi suurin osa kuntien ehdottamista uusista virkistysalueista on osoitettu maakuntakaavassa kohdemerkinnällä alueiden pienialaisuuden vuoksi.

Kunnittainen lista maakuntakaavassa osoitettavista virkistysalueista ja -kohteista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Ohjeellinen ulkoilureitti

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinnällä osoitetaan olemassa olevia ja kehitettäviä maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä ulkoilureittejä. Ohjeellisen

ulkoilureitin merkintä ei ota kantaa kulkutapaan, vaan suuri osa reiteistä soveltuu kävelyyn ja maastopyöräilyyn ja osa myös hiihtoon.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa on turvattava ulkoilureitin hyödyntäminen ja kehittäminen yleiseen virkistyskäyttöön. Reitin tarkempi sijainti tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa.

Kaavaratkaisu:

Ohjeellisilla ulkoilureiteilla osoitetaan olemassa olevia reittejä, suunniteltuja reittejä sekä reitistötarpeita. Tavoitteena on ollut luoda kuntia sekä virkistysalueita ja -kohteita yhdistävä runkoreitistö. Maakuntakaavassa ei osoiteta erikseen maastopyöräilyreittejä, jotka ovat usein yhteneväisiä muiden ulkoilureittien kanssa.

Ulkoilureittejä osoitetaan 28 kappaletta. Maakuntakaavassa osoitetaan vain olemassa olevia tai sellaisia ohjeellisia ulkoilureittejä, joiden perustamiseksi on vähintään alustavia suunnitelmia. Maakuntakaavaan osoitettavien ulkoilureittien valinnassa huomioitiin kuntien näkemykset toteutuneista ja mahdollisesti suunnitteilla olevista ulkoilureiteista. Osa osoitetuista reiteistä mukailee jo olemassa olevia laajoja ja kuntia yhdistäviä patikointi- ja vaellusreittejä, ja osa ohjeellisista ulkoilureiteista on muodostettu useampaa lyhyempää reittiä ja rengasreittejä yhdistelemällä. Yhteensä ohjeellisia ulkoilureittejä on 743 km.

Kunnittainen lista maakuntakaavassa osoitettavista ohjeellisista ulkoilureiteista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Ohjeellinen melontareitti ●●●●●●●●

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät melontareitit.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa on turvattava melontareitin hyödyntäminen ja kehittäminen yleiseen virkistyskäyttöön. Melontareitin sekä rantautumis- ja levähdyspaikkojen tarkempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa.

Kaavaratkaisu:

Etelä-Pohjanmaan melontareittejä tarkasteltiin osana Etelä-Pohjanmaan virkistysalueselvitystä (2022d) sekä yhteistyössä alueella toimivan melontaseuran (Kyrönjoen Koskihäijt ry) asiantuntijan kanssa. Myös kuntien näkemykset esimerkiksi reittien alku- ja päätepisteistä on otettu huomioon. Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät melontareitit, jotka ovat pääsääntöisesti jo

toteutuneita reittejä. Tällaisia reittejä tunnistettiin seitsemän. Yhteensä ohjeellisia melontareittejä on 485 km. Maakuntakaavaan osoitetuissa melontareiteissä tärkeää on reittien saavutettavuus, alueen kulttuuri- tai luonnonominaisuuksien vetovoimaisuus sekä maakunnallinen kattavuus.

Taulukko 27. Maakuntakaavassa osoitetut ohjeelliset melontareitit.

Melontareitti	Pituus (km)	Kunta
Kyrkösjärven vesielämysreitti	14	Ilmajoki, Seinäjoki
Kyrönjoen melontareitti	127	Kauhajoki, Seinäjoki, Isokyrö, Kurikka, Ilmajoki
Lapuanjoen melontareitti	123	Lapua, Alavus, Kauhava, Kuortane
Tervareitti	154	Soini, Alajärvi, Vimpeli, Evijärvi, Lappajärvi
Ähtärinjärven melontareitti	41	Soini, Ähtäri, Alajärvi
Savonjoen melontareitti	22	Vimpeli, Alajärvi
Sappionjärvien melontareitti	6	Ähtäri

6.6 Luonnonvarat ja energiantuotanto

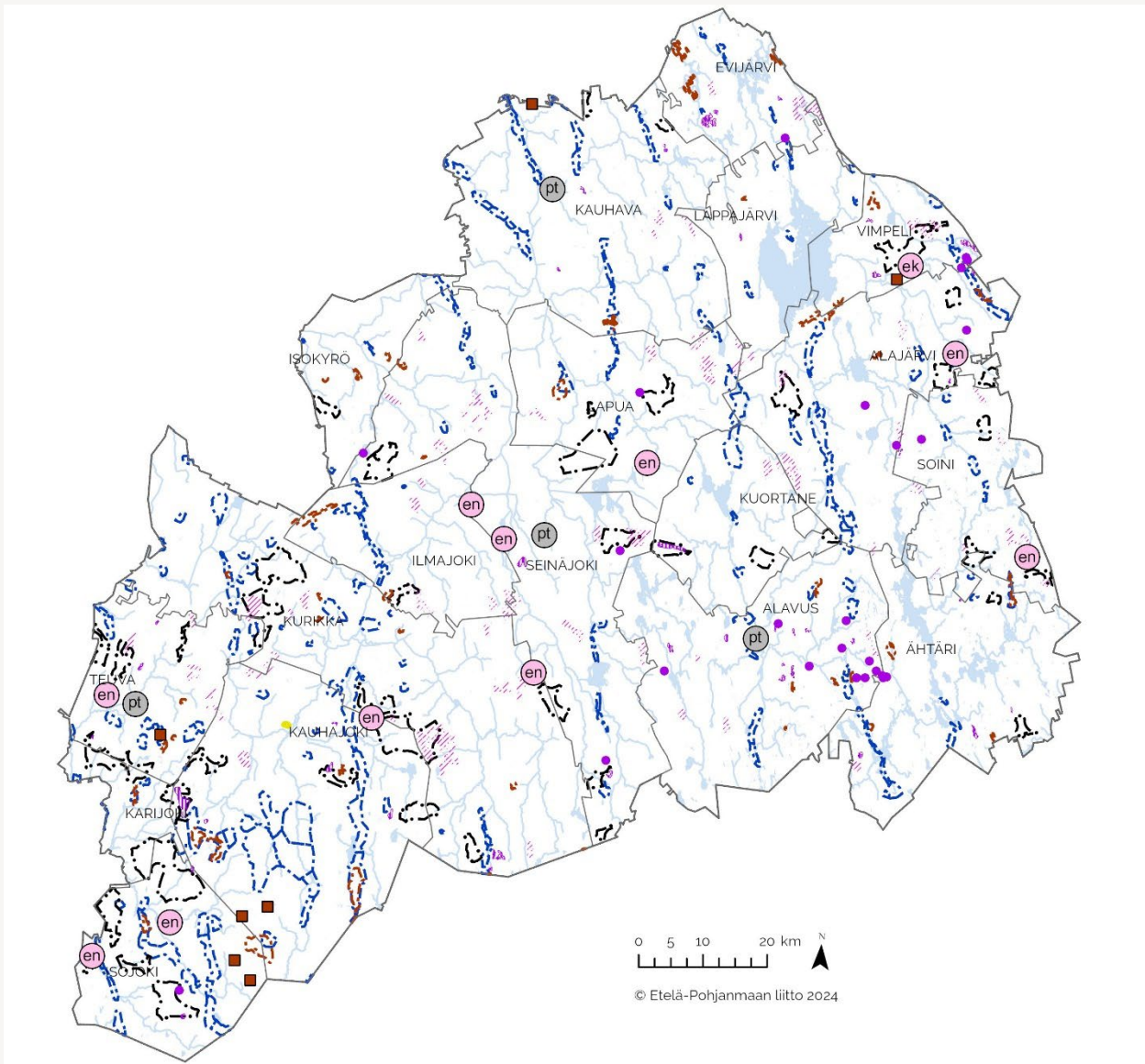
Maakuntakaavassa osoitetaan kaavan tavoitteiden mukaisesti merkintöjä, joilla pyritään luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä bio- ja kiertotalouden edistämiseen. Maakuntakaavassa osoitettavia merkintöjä ovat mm. tuulivoimaloiden alueet, pohjavesialueet, maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvat alueet, puutermiinit sekä arvokkaat harjualueet tai muut geologiset muodostumat.

Maakuntakaavan merkinnät toteuttavat valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, joiden mukaan kaavassa tulee mm. varautua uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin sekä edistää luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.

Energiantuotannon murros ilmenee erityisen näkyvästi Etelä-Pohjanmaalla, jossa samanaikaisesti otetaan käyttöön laajoja uusiutuvan energian tuotantoalueita ja muun muassa merkittävä määrä turvetuotantoalueita on siirtynyt tai siirtymässä turvetuotannon jälkeiseen käyttöön.

Luonnonvaroja ja energiantuotantoa koskeviin merkintöihin on laadittu merkittävä määrä taustaselvityksiä, joiden avulla kaavaratkaisu ja sen vaikutukset on saatu arvioitua, ja merkittävät haitalliset vaikutukset vältetään.

Energiantuotantoon ja luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyviä koko maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä on annettu luvussa 6.2.

Kuva 15. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n luonnonvarojen ja energiantuotannon merkinnät.

Tärkeä tai muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet ja muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että ne eivät vaaranna pohjavesialueen vedenkäyttöä, pohjaveden laatua tai määrää.

Kaavaratkaisu:

Pohjavesialueet luokitellaan pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella kolmeen luokkaan:

- **Luokka 1:** vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin
- **Luokka 2:** muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue, joka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuu luokassa 1 tarkoitettuun käyttöön
- **Luokka E:** pohjavesialueet, joiden pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Luokkaa voidaan käyttää yhdessä luokkien 1 ja 2 merkinnän kanssa.

Etelä-Pohjanmaalla on 225 pohjavesialuetta, joista 141 kuuluu luokkaan 1 tai 1E ja 84 luokkaan 2 tai 2E (Suomen ympäristökeskus 2024b). Maakuntakaavassa osoitetaan alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä 196 aluemaista pohjavesialuetta, joista 129 kuuluu luokkaan 1 tai 1E ja 67 luokkaan 2 tai 2E. Pistemäisiä pohjavesialueita ei osoiteta maakuntakaavassa.

Pohjavesialueen raja osoittaa sitä aluetta, jolla on vaikutusta pohjavesiesiintymän veden laatuun tai muodostumiseen. ELY-keskus voi muuttaa pohjavesialueiden rajauksia ja luokituksia uuteen tietoon perustuen, mikäli esimerkiksi saadaan uutta tietoa alueen hydrogeologiasta. Viimeksi tarkistuksia on tehty vuosina 2018-2021.

Vesilaitosten jakamasta talousvedestä 100 % on Etelä-Pohjanmaalla pohjavettä. Maakunnan vesihuoltolaitokset ottivat vuonna 2021 pohjavettä yhteensä noin 18 miljoonaa kuutiometriä. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan pohjavesialueilla on arvioitu muodostuvan pohjavettä yhteensä noin 100 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Vedenhankinta-alueet sijaitsevat Etelä-Pohjanmaalla usein kaukana veden käyttökohteista, pohjavesimuodostumat ovat pääosin varsin pieniä ja pohjavedenottoa pitää monesti rajoittaa muodostuman enimmäisantisuuksi pienemmäksi, jotta vedenlaatu säilyy hyvänä. Alueen vedenjakelun järjestäminen onkin vaatinut pitkiä putkilinjoja ja laajoja vedenhankinta-alueita.

Pohjavesialueet tulee huomioida kaikessa maankäytön suunnittelussa. Pohjavesialueille suunniteltavan maankäytön tulee tukea pohjaveden laadun ja määrän säilymistä hyvänä, ja toisaalta teollisuus ja muu riskitoiminta on pyrittävä sijoittamaan pohjavesialueiden ulkopuolelle. Maakuntakaavan päivitystyön yhteydessä on yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Etelä-Pohjanmaan liiton ja Pohjanmaan liiton kanssa toteutettu Pohjavesien suojelun ja kiviaineishuollon yhteensovittaminen (POSKI) -hanke. Maakuntakaavassa ei osoiteta maa- ja kalliokiviainesten ottoon soveltuvia alueita, tuulivoimaloiden alueita ja turvetuotantoon soveltuvia alueita pohjavesialueille.

Pohjavesialueille voidaan laatia suojelusuunnitelma, joka tulee ottaa huomioon esimerkiksi maankäytön suunnittelussa ja viranomaistoiminnassa. Suojelusuunnitelman laatiminen on ensisijaisesti kunnan tehtävä, ja se laaditaan lähinnä vedenhankintakäytössä oleville pohjavesialueille sekä pohjavesialueille, joilla on runsaasti pohjaveden laatua tai määrää vaarantavia toimintoja.

Maakuntakaavan pohjavesialueiden luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuva alue •

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla sijaitsee maakunnan kiviaineshuollon kannalta määrällisesti, laadullisesti ja/tai sijainnin perusteella merkittäviä maaperän tai kallioperän kiviainesvaroja. Alueiden rajaukset tarkentuvat arvioitaessa ottamisedellytyksiä maa-ainelain edellyttämällä tavalla.

Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida maa- ja kalliokiviainesten ottamisedellytysten säilyminen. Suunnittelussa on huomioitava toiminnan vaikutukset asutukseen, luonto- ja kulttuuriympäristöön, maisemaan, kulttuuriperintöön, vesistöihin sekä liikenteeseen. Maa- ja kalliokiviainesten ottamista suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon alueen jälkikäyttö, joka tulee sovittaa yhteen ympäröivien alueiden maankäytön kanssa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 79 aluetta maa- tai kalliokiviaineksen ottamiseen soveltuvan alueen merkinnällä. Alueista 27 osoitetaan pienialaisuuden vuoksi kohdemerkinnällä. Osa kallioperäalueista sijaitsee usean, erillisiksi kokonaisuuksiksi rajatun alueen rykelmissä. Kallioperäalueita sijaitsee määrällisesti eniten Alavudella (22 kpl). Kaavassa osoitettujen maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvien alueiden kiviaines määrä kattaa noin 7-kertaisesti Etelä-Pohjanmaan laskennallisen kiviainestarpeen (25 tonnia/asukas) vuoteen 2050 saakka.

Maa- ja kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvien alueiden rajaukset ovat yleispiirteisiä, ja niitä tulee tarkentaa arvioitaessa ottamisedellytyksiä maa-ainelain edellyttämällä tavalla. Osalle alueista sijoittuu myös nykyistä ottotoimintaa.

Maakuntakaavaratkaisu perustuu Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen sekä Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen POSKI-hankkeeseen (2021–2023), jossa tarkistettiin aiemman POSKI-hankkeen (Britschgi ym. 1999) maa- ja kalliokiviainesten ottoon määriteltyjen, mutta vielä laajasti maa-ainesten otolle avaamattomien alueiden nykytila ja luokittelu. Lisäksi POSKI-hankkeessa pyrittiin löytämään uusia kalliokiviainesten ottoalueita huomioiden tulevaisuuden kiviainestarve ja alueen suhteellisen vähäiset ottamiseen soveltuvat sora- ja hiekkavarannot. (Afry 2022, Geologian tutkimuskeskus 2022a, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2024a ja 2024b)

POSKI-hankkeessa maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvat alueet on luokiteltu kolmeen luokkaan:

- maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuva alue (M)
- maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen osittain soveltuva alue (O)
- maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltumaton alue (E)

Maakuntakaavassa osoitetaan alueet, jotka on POSKI-hankkeessa luokiteltu maa- ja kalliokiviainesten ottamiseen soveltuviksi alueiksi (M):

- alue ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella
- alueella ei ole tiedossa olevia maa-aines- tai luonnonsuojelulain mukaisia ottamistoiminnan esteitä
- alueella ei ole havaittu tarkempien luonto- ja maisemainventointien perusteella merkittäviä luonto- tai maisema-arvoja
- alueen maa- tai kiviainesvarat ovat seudullisesti tai paikallisesti merkittäviä laadun, määrän ja/tai sijainnin perusteella

Kaavassa osoitettavilla alueilla on POSKI-hankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella pystytty kohtalaisella varmuudella osoittamaan, että alueilla ei ole estettä maa-ainesten otolle. Alueiden maa- ja kalliokiviainesten ottamismahdollisuudet tulee kuitenkin harkita tapauskohtaisesti lupakäsittelyn yhteydessä. POSKI-hankkeen selvityksiä voidaan hyödyntää hankkeiden tarkemmassa suunnittelussa ja lupaprosessissa. Lisäksi tarkemmassa suunnittelussa tulee selvittää ja huomioida ajantasainen tieto alueiden luonto- ja kulttuuriympäristöarvoista, kuten uusimmat tiedot alueen muinaisjäännöksistä. Maa-ainesten ottotoimintaan tarvittavia lupia on mahdollista hakea myös muille kuin maakuntakaavassa osoitetuille alueille.

Kunnittainen lista maakuntakaavassa osoitettavista maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvista alueista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kaivoslain mukainen kaivoskivennäisten hyödyntämiseen varattu alue.

Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa erityisesti huomioon lähialueen luonto- ja virkistysarvot sekä toiminnan aiheuttamat vesistö- ja muut luontovaikutukset sekä tuotannon aikana että sen päätyttyä.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan yksi kaivosalueen kohdemerkintä, joka kohdentuu Vimpelissä sijaitseville Ryytimaan ja Vesterbackan voimassa oleville kaivospiireille. Kaivospiirit on perustettu 1968 (Ryytimaa) ja 1991 (Vesterbacka) (Tukes 2023). Kaivosten päätuotteet ovat kalkkikivi ja kalkkikivijauheet (Nordkalk 2023).

Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne geologiset muodostumat, jotka on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi tuuli- ja rantakerrostumiksi, kallioalueiksi, moreenimuodostumiksi tai kivikoiksi, tai kuuluvat valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että alueen geologiset erityispiirteet turvataan.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 45 muodostumaa arvokkaan harjualueen tai muun geologisen muodostuman merkinnällä. Kohteista seitsemän osoitetaan niiden pienialaisuuden vuoksi kohdemerkinnällä. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä.

Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen (3.5.1984) mukaiset harjijensuojeluohjelmaan kuuluvat alueet, joita on Etelä-Pohjanmaalla yhteensä kuusi. Harjijensuojeluohjelma on valtakunnallinen inventointi, jonka tavoitteena on arvokkaiden harjualueiden tunnistaminen sekä niiden luonnontilan ja maisemakuvan säilyttäminen.

Merkinnällä osoitettavia valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja tuuli- ja rantakerrostumia on maakunnassa viisi kohdetta, kallioalueita 32, moreenimuodostumia seitsemän ja kivikkoja neljä. Geologisia muodostumia on kartoitettu vuosina 1996–2018 Suomen ympäristökeskuksen, Geologian tutkimuskeskuksen ja Ympäristöministeriön yhteistyöohjelmassa. Hankkeiden tavoitteena on ollut saada kattava kuva Suomen arvokkaista geologisista muodostumista ja tuottaa niistä yhtenäinen

ympäristöperusteinen luokitusaineisto alueidenkäytön ja suojelusuunnittelun sekä maa-aineslain mukaisen lupaharkinnan tausta-aineistoksi. Muodostumat on arvotettu niiden geologisten, biologisten ja maisemallisten ominaisuuksien perusteella.

Etelä-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellut tuuli- ja rantakerrostumat sijaitsevat Teuvalla (kaksi rantakerrostumaa), Ilmajoella (rantakerrostuma) ja Kauhajoella (tuulikerrostuma). Lisäksi Lauhanvuoren alueella Kauhajoella ja Isojoella sijaitsee laaja tuuli- ja rantakerrostuma, joka on luokiteltu valtakunnallisesti hyvin arvokkaaksi. (Mäkinen ym. 2011)

Valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita sijaitsee useiden kuntien alueella. Simpsiövuori Lapualla ja Pässilänvuoren-Sikavuoren kallioalue Ilmajoella ja Kurikassa on luokiteltu erittäin arvokkaiksi, kahdeksan kohdetta hyvin arvokkaiksi ja muut arvokkaiksi kallioalueiksi. (Husa ym. 1996)

Valtakunnallisesti arvokkaita moreenimuodostumia on eniten Evijärvellä, jossa sijaitsee kolme laajaa drumliiniparvea. Kauhavalla on kaksi kumpumoreenimuodostumaa, joista toinen pieneltä osin Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolella. Lisäksi valtakunnallisesti arvokkaaksi on arvioitu yksi kohde Isossakyrössä (kumpumoreenimuodostuma) ja Ähtärissä (drumliini). (Mäkinen ym. 2007)

Etelä-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaat kivikot sijaitsevat Lauhanvuoren ympäristössä Isojoella ja Kauhajoella. Rantakivikkoja edustavista kohteista kolme on luokiteltu valtakunnallisesti melko arvokkaaksi ja yksi valtakunnallisesti arvokkaaksi. (Räisänen ym. 2018)

Samalla alueella eri luokitteluissa sijaitsevat arvokkaat geologiset muodostumat on kaavassa yhdistetty samaksi kohteeksi.

Valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten kohteiden inventoinneilla ja niihin liittyvillä luokitteluilla ei ole suoraan lakiin perustuvia oikeudellisia vaikutuksia.

Kunnittainen lista maakuntakaavassa osoitettavista arvokkaista harjualueista tai muista geologisista muodostumista on esitetty Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Puutermiinaali

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan raakapuun ja bioenergiaraaka-aineiden kuljetuksiin liittyvän raide- ja tieliikenteen yhdistävän maakunnallisesti merkittävän termiinaalin yleispiirteinen sijainti.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava terminaalin liikennejärjestelyjen toimivuudesta sekä niiden sovittamisesta asumiseen, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja muuhun maankäyttöön.

Kaavaratkaisu:

Puuterminaalin kohdemerkintä osoitetaan Seinäjoelle, Alavudelle, Teuvalle ja Kauhavalle.

Merkinnät perustuvat Suomen Metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikön ja Etelä-Pohjanmaan liiton yhteistyössä laatimaan selvitykseen (Suomen metsäkeskus 2014). Selvityksen tavoitteena oli puuaineksen puskuri- ja terminaalivarastoalueiksi soveltuvien sijaintien määrittäminen ja varastopaikkaverkoston luominen Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Selvitys on laadittu siten, että se soveltuu sellaisenaan maakuntakaavan valmisteluaineistoksi.

Puuterminaalit osoitetaan pääosin Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan III (2021) perusteella. Vaihemaakuntakaavassa Peräseinäjoelle osoitettu puuterminaalin kohdemerkintä poistuu, koska se ei ole enää toiminnassa oleva ja uusi puuterminaali on sijoitettu Seinäjoen eteläpuolelle Haapamäen radan läheisyyteen.

Taulukko 28. Maakuntakaavassa osoitettavat puuterminaalit.

Nimi	Kunta
Alavuden puuterminaali	Alavus
Alahärmän puuterminaali	Kauhava
Seinäjoen puuterminaali	Seinäjoki
Teuvan puuterminaali	Teuva

Energiahuollon alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät energiahuoltoa palvelevat laitokset ja kantaverkon muuntamoiden alueet.

Suunnittelumääräys: Muuntamoalueelle voidaan sijoittaa muuntamorakenteiden lisäksi muita sähköteknisiä, esimerkiksi varastointiin liittyviä rakenteita.

Seinäjoen Voiman voimalaitoksen ja laitosalueen rakentamista ohjataan lupamenettelyllä ja alempiasteisella kaavoituksella.

Muuntamoiden alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan kymmenen energiahuollon alueen kohdemerkintää. Maakuntakaavamerkintä osoitetaan viidelle olemassa olevalle sähköasemalle. Lisäksi merkintä osoitetaan neljälle alueelle, joille Fingrid on tunnistanut tarpeen uudelle sähköasemalle lisääntyvän tuuli- ja aurinkoenergian tuotannon johdosta. Soinin Ulvon, Lapuan Kotanevan ja Kauhajoen Sahankylän merkinnät ovat viitteellisiä ja tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Sähköasemat ovat sähköverkon solmukohtia, joissa sähkö siirto voidaan jakaa eri johdoille. Ne voidaan jakaa kahteen tyyppiin: kytkinlaitoksiin ja muuntoasemiin.

Kytkeinlaitoksilla kytketään verkon osia sähköverkkokokonaisuuteen. Kytkeinlaitos voi poistaa jälleenkytkemään tietyn verkon osan automaattisesti. Avokytkeinlaitos on perinteinen, verkkoaidalla ympäristöstä eristetty, taivasalla oleva kytkinlaitos. Nykyisin rakennetaan yhä useammin kaasueristeisiä sisäkytkinlaitoksia, jotka ulospäin näyttävät tavallisilta rakennuksilta.

Muuntoasemilla muutetaan verkon jännitettä. Mitä lähemmäs kulutusta verkossa edetään, sitä pienemmäksi jännitettä lavennetaan portaittain. Fingridin isoilla, talon kokoluokkaa olevilla muuntajilla jännite pudotetaan 400 kV:n tasolta 110 kV:n jännitetasoon, johon asiakkaat, kuten jakeluverkot, tuotantolaitokset ja teollisuus liittyvät. Suurimmat tuottajat ja sähkökäyttäjät liittyvät suoraan 400 kV:n verkkoon sähköasemilla.

Seinäjoen Voiman voimalaitos sijaitsee Kyrkösjärven rannalla. Yhteistuotantovoimalaitos käyttää polttoaineenaan uusiutuvia biopolttoaineita ja energiaturvetta. Laitos tuottaa sähköä ja kaukolämpöä, joka kattaa jopa 80 % Seinäjoen kaupungin tarpeista.

Laitoksen sähköteho (netto) on 120 MW ja kaukolämpöteho 100 MW, sähkötuotanto on 0,4–0,8 TWh/a ja kaukolämpötuotanto 350–450 GWh/a.

Taulukko 29. Maakuntakaavassa osoitettavat energiahuollon alueet.

Nimi	Kunta	Kohde	Status
Alajärvi	Alajärvi	Muuntamoalue	Olemassa oleva
Arkkukallio	Isojoki	Muuntamoalue	Olemassa oleva
Lähteenkylä	Isojoki	Muuntamoalue	Esitetään hyväksyttäväksi
Seinäjoki	Seinäjoki	Muuntamoalue	Olemassa oleva
Julmala	Seinäjoki	Muuntamoalue	Olemassa oleva
Sevo	Seinäjoki	Energiantuotantolaitos	Olemassa oleva
Kärppiö	Teuva	Muuntamoalue	Olemassa oleva

Ulvo	Soini	Muuntamoalue	Esitetään hyväksyttäväksi
Kotaneva	Lapua	Muuntamoalue	Tarve
Sahankylä	Kauhajoki	Muuntamoalue	Tarve

Uusiutuvan energian ja bioteollisuuden kehittämisalue

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan uusiutuvan ja biopohjaisen energian tuotantoon ja jalostukseen sekä energiateknologiaan erikoistuvan teollisuuden toimintaan soveltuva alue.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee luoda mahdollisuudet uusiutuvan energiatuotannon ja biotuotteiden jalostuksen sekä niitä tukevan teollisuuden sijoittumiseen alueelle. Alueella tulee olla toimiva terminaali, joka mahdollistaa biomassojen suurimittakaavaisen varastoinnin ja kuljetukset eri liikennemuotoja hyödyntäen.

Kaavaratkaisu:

Kauhajoen Aronkylän teollisuusalueen yhteyteen osoitetaan uusiutuvan energian ja bioteollisuuden kehittämisalue kehittämisperiaatemerkinällä. Alueella on mahdollisuus kehittää bioenergian jalostukseen ja uusiutuvan energian tuotantoon, biotuotteisiin sekä niihin liittyvää erikoistunutta teollisuutta. Kehittämisperiaatemerkinä pitää sisällään myös puuterminaalin.

Aronkylä sijaitsee logistisesti hyvällä paikalla. Tuotanto voi tukeutua sekä maantie- että rautatiekuljetuksiin. Kohteen ympärillä on runsaasti hyödyntämätöntä bioenergiapotentiaalia sekä metsä- että peltobiomassojen osalta. Alueella on myös lämpövoimalan yhteydessä toiminnassa oleva puutavaraterminaali. Alueella on jo olemassa olevaa bioenergian tuotantoa, energiateknologista teollisuutta ja alueelle suunnitellaan myös tuulivoiman tuotantoa.

Osayleiskaavassa Aronkylään on osoitettu laaja teollisuusaluekokonaisuus ja alueet on osoitettu teollisuuskäyttöön myös asemakaavassa. Osayleiskaavassa ja sen rakennemallissa alueen yhteyteen on osoitettu merkittävät laajennusalueet teollisuudelle sekä energian tuotannolle. Osayleiskaavassa on osoitettu varaukset myös uudelle tavaraliikenteen lastaus- ja terminaali-alueelle Suupohjan junaradan varteen. Teollisuusalueen länsipuolella on voimassa oikeusvaikutteinen tuulivoimaosayleiskaava, jossa teollisuusalueen laajentuminen on osoitettu kehittämismerkinnällä.

Tuulivoimaloiden alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä tuulivoiman tuotantoon soveltuva alue, jolla tarkoitetaan vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan tuulivoimalan muodostamaa kokonaisuutta. Alueen tuulivoimaloiden kokonaismäärä ja sijainti, sekä alueelle sijoitettavien tuulivoimaloiden korkeus ja voimalateho määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys:

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten suunnittelumääräysten lisäksi.

Tuulivoimaloiden alueiden 2 (Vöyrinkangas, Kauhajoki), 3 (Aitakangas, Alajärvi), 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua), 6 (Ilvesneva, Kurikka), 7 (Korkeamaa, Soini), 9 (Peurainneva, Seinäjoki), 11 (Savonneva, Alajärvi), 13 (Talpakandräme, Vimpeli), 14 (Pauhusaari, Seinäjoki), 16 (Leviäkangas, Kuortane ja Seinäjoki), 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki), 22 (Perkiönmäki, Karijoki ja Teuva), 25 (Rajamäenkylä, Isojoki ja Karijoki), 26 (Mikonkeidas, Isojoki), 27 (Haapikangas, Teuva), 32 (Louhukangas, Alajärvi), 33 (Hanhimaa, Isojoki), 34 (Kimpilamminkangas, Ähtäri ja Soini), 36 (Harjanneva, Kauhajoki ja Kurikka), 42 (Niittuneva, Seinäjoki ja Kurikka), 43 (Siltaneva, Teuva) ja 44 (Kankalonselkä, Kauhajoki, Karijoki ja Teuva) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.

Tuulivoimaloiden alueiden 3 (Aitakangas, Alajärvi), 7 (Korkeamaa, Soini), 11 (Savonneva, Alajärvi), 12 (Konttisuo, Soini), 13 (Talpakandräme, Vimpeli), 21 (Piikkilänviita, Isojoki), 34 (Kimpilamminkangas, Ähtäri ja Soini), 32 (Louhukangas, Alajärvi), 33 (Hanhimaa, Isojoki) ja 41 (Juoleikonkangas, Ähtäri) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueiden 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ja 33 (Hanhimaa, Isojoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.

Tuulivoimaloiden alueen 25 (Rajamäenkylä, Isojoki ja Karijoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata läheisen luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen luontoarvojen säilyminen sekä ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.

Tuulivoimaloiden alueiden 2 (Vöyrinkangas, Kauhajoki), 4 (Jouttikallio, Lapua), 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua), 8 (Haukineva, Kurikka ja Seinäjoki), 12 (Konttisuo, Soini), 13 (Talpakandräme, Vimpeli), 16 (Leviäkangas, Kuortane ja Seinäjoki), 17 (Santavuori, Ilmajoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki), 29 (Sarvineva, Kuortane) ja 35 (Palloneva, Kauhajoki ja Kurikka) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei

tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.

Tuulivoimaloiden alueen 10 (Ooperi, Seinäjoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon, ettei tuulivoimaloista muodostu Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemien, Orisbergin kulttuurimaiseman tai Ilmajoen Alajoen lakeusmaiseman valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden maisemakuvaa hallitsevaa elementtiä.

Tuulivoimaloiden alueen 1 (Mustaisneva, Kauhajoki ja Teuva) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata alueen läpi kulkevan ohjeellisen ulkoilureitin Parra-Nummijärvi käyttö ja kehittäminen.

Tuulivoimaloiden alueen 2 (Vöyrinkangas, Kauhajoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata alueen läpi kulkevan ohjeellisen ulkoilureitin Kauhajoki-Nummijärvi käyttö ja kehittäminen.

Tuulivoimaloiden alueen 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Hirvijärven virkistysalueen virkistysarvojen säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueen 9 (Peurainneva, Seinäjoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Käskyvuoren ulkoilu- ja retkeilyalueen virkistysarvojen säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueen 17 (Santavuori, Ilmajoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Santavuoren virkistysalueen virkistysarvojen säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueen 22 (Perkiönmäki, Karijoki ja Teuva) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Suksenjärvi-Peninjärven virkistysalueen virkistysarvojen säilyminen sekä turvata alueen läpi kulkevan ohjeellisten ulkoilureitin Parra-Peurajärvi-Pohjanmaa käyttö ja kehittäminen.

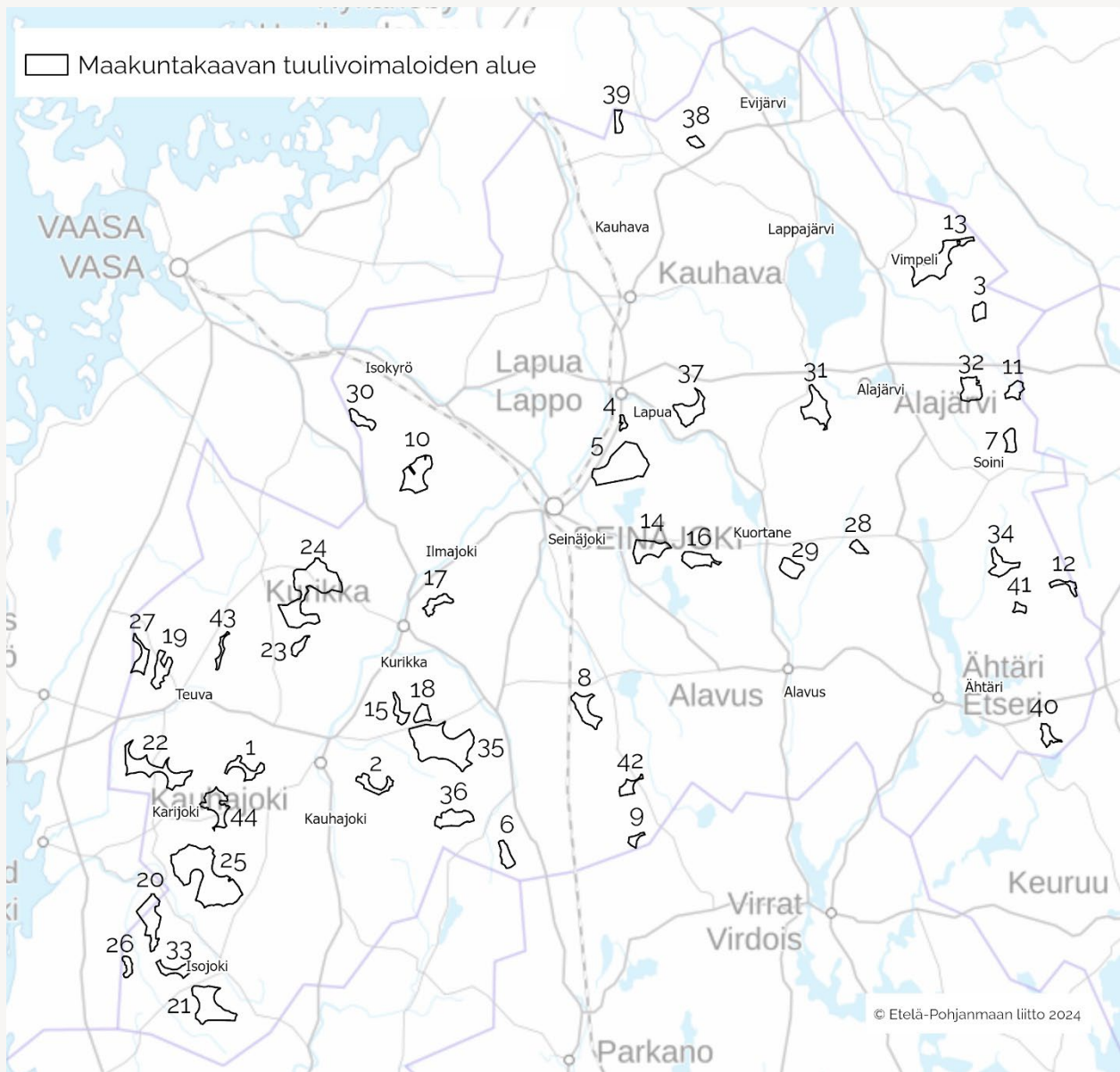
Tuulivoimaloiden alueen 24 (Rourunkangas, Kurikka) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Niinistönjärven virkistyskohteen virkistysarvojen säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueen 28 (Jäkäläneva, Kuortane) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Valkealammen alueen virkistysarvojen säilyminen.

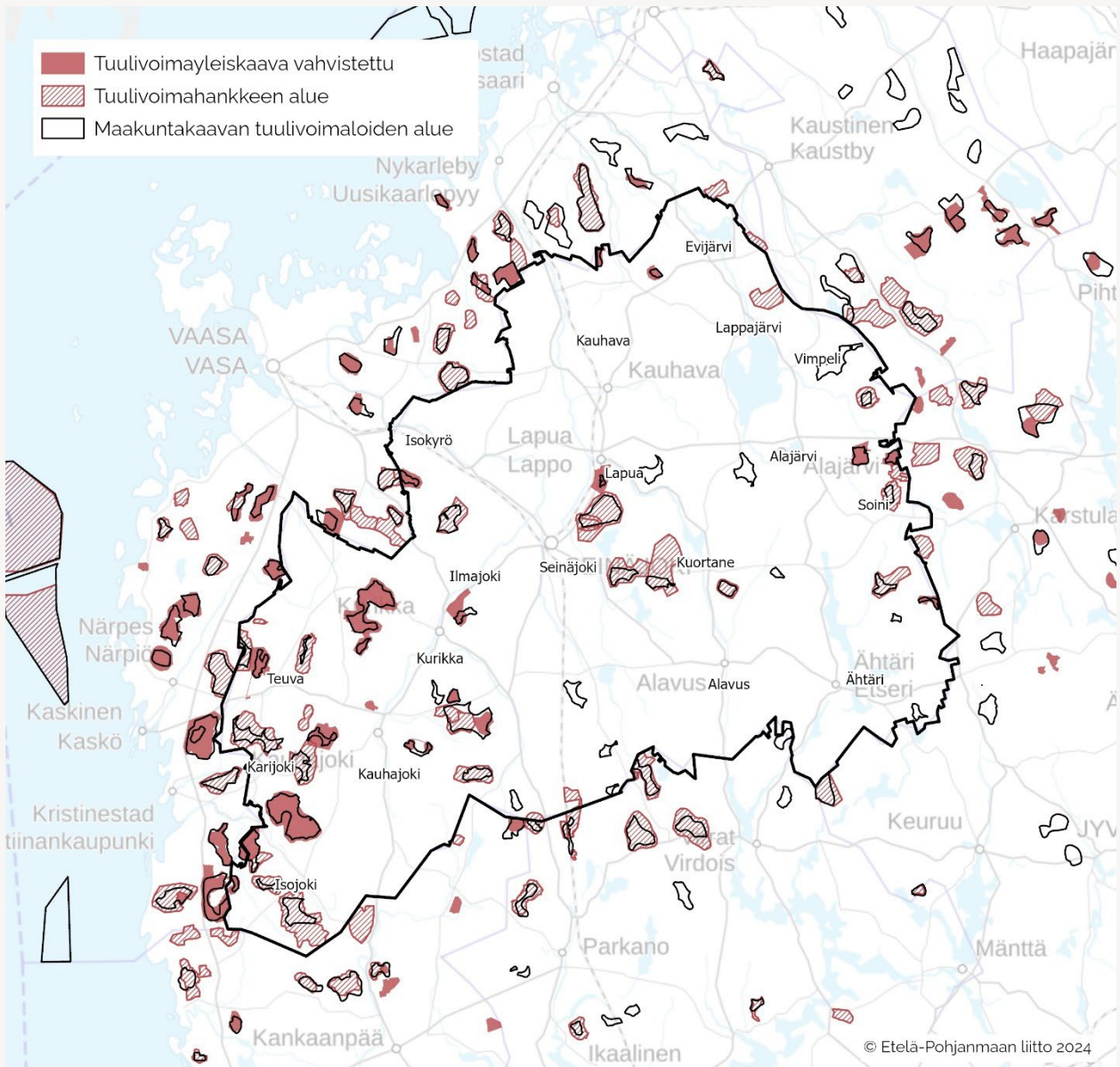
Tuulivoimaloiden alueen 41 (Juoleikonkangas, Ähtäri) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Arpaisten alueen virkistysarvojen säilyminen.

Tuulivoimaloiden alueen 42 (Niittuneva, Seinäjoki ja Kurikka) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata alueen läpi kulkevan ohjeellisen ulkoilureitin Ylistaro-Seinäjoki-Peräseinäjoki käyttö ja kehittäminen.

Kaavaratkaisu:

Kuva 16. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet ja niiden numerointi. Tuulivoimaloiden alueiden nimet ja sijaintikunnat esitetään taulukossa 30.

Kuva 17. Etelä-Pohjanmaan ja naapurimaakuntien eri vaiheissa käynnissä olevissa tai hyväksytyissä maakuntakaavoissa osoitetut tuulivoimaloiden alueet, tuulivoimayleiskaavojen alueet ja vireillä olevat hankealueet. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimayleiskaavojen paikkatietoaineisto perustuu pääosin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen aineistoon (alueet, joilla tuulivoimayleiskaavasta on tehty hyväksymispäätös). Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle osoitetuilla vireillä olevilla hankealueilla on kunnassa tehty päätös tuulivoimayleiskaavan käynnistämisestä. Naapurimaakuntien maakuntakaavojen osalta on huomioitava, että tuulivoimahankkeiden tilanne esitetään kesäkuun 2024 tietojen mukaisena. Lisäksi:

- Pirkanmaalta esitetään elonkirjo ja energia -vaihemaa-kuntakaavan ehdotusvaiheen viranomaiskuulemisen mukaiset tuulienergiatuotannon alueet, mikä ei ole lopullinen kaavaratkaisu
- Pohjanmaalta esitetään Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n viranomais ehdotuksessa osoitetut tuulivoimaloiden alueet, mikä ei ole lopullinen kaavaratkaisu

- Keski-Pohjanmaalta esitetään 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueet (vahvistettu 2016). Keski-Pohjanmaalla on käynnistynyt 6. vaihemaakuntakaavan laadinta ja kaikkia maakunnan seudullisia tuulivoima-alueita ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa.
- Keski-Suomesta esitetään Keski-Suomen maakuntakaava 2040:n tuulivoima-alueet (hyväksytty 2023, kuulutettu voimaan 2024, valitukset käsiteltävänä)
- Satakunnasta esitetään Satakunnan vaihemaakuntakaavassa I osoitetut tuulivoimatuotannon alueet (vahvistettu 2014, saanut lainvoiman 2016)

Taulukko 30. Kaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet.

Numero	Nimi	Kunta	Pinta-ala (km ²)
3	Aitakangas	Alajärvi	4,8
37	Aittookangas	Lapua	12,2
27	Haapikangas	Teuva	7,2
33	Hanhimaa	Isojoki	6,1
36	Harjanneva	Kurikka, Kauhajoki	12,1
8	Haukineva	Kurikka, Seinäjoki	11,6
5	Hietikonneva	Lapua, Seinäjoki	35,1
6	Ilvesneva	Kurikka	6,1
4	Jouttikallio	Lapua	1,7
41	Juoleikonkangas	Ähtäri	2,2
28	Jäkäläneva	Kuortane	3,5
44	Kankalonselkä	Kauhajoki, Karijoki, Teuva	13,3
30	Kattiharju	Isokyrö	6,1
34	Kimpilamminkangas	Ähtäri, Soini	8,8
12	Konttisuo	Soini	3,7
7	Korkeamaa	Soini	5,3
15	Kukkookallio	Kurikka, Kauhajoki	5,1
20	Lakiakangas	Isojoki	16,7
31	Lautakangas	Alajärvi	14,7
16	Leviäkangas	Kuortane, Seinäjoki	9,4
32	Louhukangas	Alajärvi	10,3
40	Majasuonkangas	Ähtäri	5,0

26	Mikonkeidas	Isojoki	3,3
1	Mustaisneva	Kauhajoki, Teuva	7,6
42	Niittuneva	Seinäjoki, Kurikka	4,7
10	Ooperi	Seinäjoki	17,7
35	Palloneva	Kauhajoki, Kurikka	44,3
19	Paskoonharju	Teuva	9,4
14	Pauhusaari	Seinäjoki	12,3
22	Perkiönmäki	Karjajoki, Teuva	21,2
9	Peurainneva	Seinäjoki	2,5
21	Piikkilänviita	Isojoki	22,2
18	Ponsivuori	Kurikka	5,1
25	Rajamäenkylä	Isojoki, Karjajoki	55,2
24	Rourunkangas	Kurikka	42,9
39	Salo-Ylikoski	Kauhava	3,4
17	Santavuori	Ilmajoki	6,2
29	Sarvineva	Kuortane	7,8
23	Saunamaa	Teuva, Kurikka	3,9
11	Savonneva	Alajärvi	5,3
43	Siltaneva	Teuva	2,9
38	Suolineva	Kauhava	3,0
13	Talpakandräme	Vimpeli	23,9
2	Vöyrinkangas	Kauhajoki	6,8

Merkintätyyppi ja seudullisuuden raja

Maakuntakaavassa osoitetaan 44 tuulivoimaloiden aluetta (yht. 510 km², 4 % maakunnan pinta-alasta) ja lisäksi annetaan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka osoittaa alueen soveltuvuutta tuulivoiman tuotantoon. Alueiden päämaankäyttöluokka on kuitenkin muu kuin tuulivoimatuotanto, yleisimmin metsätalous. Maakuntakaavassa osoitettavista

tuulivoimaloiden alueista osassa on jo rakentuneita tuulivoimaloita ja useilla alueilla on eri vaiheissa käynnissä olevia tuulivoimahankkeita.

Maakuntakaavamerkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät, vähintään seitsemän (7) tuulivoimalan sijoittamiseen soveltuvat alueet. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan kuntien yleiskaavoilla toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista (alle 7 voimalaa). Tuulivoimahankkeille on laadittava ympäristövaikutusten arviointi, mikäli yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia, tai hanke aiheuttaa näitä vastaavia muutoksia (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.5.2017/252). Käynnissä olevissa tuulivoimahankkeissa tuulivoimaloiden suunniteltu yksikköteho on 6–10 megawattia. Tällöin YVA-lain mukaisen menettelyn raja täyttyy vähintään 7,5 voimalalla, mikä vastaa maakuntakaavan seudullisuuden rajaa.

Maakuntakaava osoittaa sille tarkoitetulla yleispiirteisellä tasolla tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvien alueiden rajat, mutta ei ratkaise alueen lopullista toteutumista tai voimaloiden lukumäärää, kokoa tai sijoittelua. Seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää, että alueelle laaditaan yleiskaava. Yleiskaavan laatimisesta päättää kunta ja sen hyväksyy kunnanvaltuusto.

Maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden rajaukset voivat tarkentua eli laajentua tai supistua yksityiskohtaisemman suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin myötä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on arvioitava, toteutuvatko maakuntakaavan tavoitteet tarkentumisesta huolimatta ja ovatko tarkentuneet aluerajaukset maakuntakaavan mukaisia suhteessa muihin maakuntakaavamerkintöihin. Mikäli ristiriitaisia muita maakuntakaavan merkintöjä tai periaatteita ei ole ja yksityiskohtaisempien selvitysten perusteella maakuntakaavan tavoitteet yhä toteutuvat, tuulivoimaloiden alueet voivat toteutua maakuntakaavaa laajempina. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alue osoittaa tuulivoimamylyille soveltuvaa sijaintia, jolloin esimerkiksi melualueet voivat sijoittua rajausten ulkopuolelle.

Maakuntakaavassa on huomioitu kaavan laadinnan aikainen tuulivoimahankkeiden tilanne. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajoihin on tehty tarkistuksia hankkeiden selvitysten, vaikutusten arviointien ja voimalasijoittelujen perusteella, mikäli ne on katsottu mahdollisiksi maakuntakaavassa tehtyjen vaikutusten arviointien kannalta.

Kaavaselostuksessa on esitetty tiedot, mihin sähköasemaan tuulivoima-alueiden sähkönsiirtoyhteys todennäköisimmin liitetään (taulukko 31).

Merkinnän taustalla olevat selvitykset, neuvottelut ja vaikutusten arvioinnit

Tuulivoimaloiden alueet perustuvat tuulivoimaselvitykseen (FCG 2022a) ja muihin tuulivoimateeman selvityksiin (kappale 4.4), Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava I:n ja Pohjanmaan maakuntakaava 2040:n (Isokyrö) tuulivoimaloiden alueisiin, tuulivoima-

alueiden vahvistettuihin yleiskaavoihin sekä tuulivoimahankkeiden yleiskaava- ja YVA-tietoihin. Tuulivoimaloiden alueiden rajauksista ja suunnittelumääräyksistä on käyty neuvotteluja useiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa (mm. kunnat, ELY-keskus, ympäristöministeriö, naapurimaakuntien liitot, Puolustusvoimat, Ilmatieteen laitos, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Fingrid, Suomen luonnonsuojeluliitto, lintutieteelliset yhdistykset ja tuulivoimatoimijat).

Kaavaselostuksessa kuvataan yleispiirteisesti tuulivoimaloiden alueiden taustaselvityksiä ja vaikutusten arviointia. Tuulivoimaloiden alueiden vaikutusten arviointia kuvataan yksityiskohtaisemmin maakuntakaavan vaikutusten arviointiraportissa (Sweco Finland Oy 2024) ja maakuntakaavan erilliselvityksissä (kappale 4.4).

Pohjalaismaakuntien tuulivoimaselvityksessä (FCG 2022a) on tunnistettu Etelä-Pohjanmaalta 28 potentiaalista tuulivoimaloiden aluetta. Alueita on selvityksessä kartoitettu mm. poissulkevan puskurianalyysin avulla, jossa on suljettu pois tuulivoimatuotannolle kokonaan soveltumattomia tai heikommin soveltuvia alueita esimerkiksi suhteessa asutukseen, pohjavesialueisiin, arvokkaihin maisema-alueisiin tai suojelualueisiin, sekä alueiden teknis-taloudellisen toteutettavuuden kannalta. Selvityksen tuloksena laaditut kohdekohtaiset vaikutusten arvioinnit ja yhteisvaikutusten arviointi toimivat tuulivoiman osalta kaavan lähtöaineistona.

Kaavassa on mukana 14 Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa I osoitettua tuulivoimaloiden aluetta. Alueiden rajauksiin on tehty tarkistuksia mm. tuulivoimahankkeissa tarkentuneiden vaikutusten arviointien ja niiden perusteella tehtyjen voimalasijoittelujen myötä. Vaihemaakuntakaavassa annetut tuulivoima-aluekohtaiset suunnittelumääräykset ja vaikutusten arvioinnit huomioidaan kaavaratkaisussa. Vaihemaakuntakaavassa osoitetut Lehtivuoren ja Kröninkankaan (Kurikka), Kallioniemen (Soini), Oksivuoren ja Kuulanmäen (Ilmajoki) sekä Leppäkankaan, Sappion ja Linnannevan (Ähtäri) tuulivoimaloiden alueet on jätetty kaavan ulkopuolelle niiden pienialaisuuden, kuntien näkemyksen ja/tai sen vuoksi, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on ilmennyt niiden olevan soveltumattomia tuulivoiman tuotantoon. Isossakyrössä sijaitseva Kattiharjun tuulivoimaloiden alue (30) on osoitettu vastaavalla merkinnällä Pohjanmaan maakuntakaava 2040:ssä. Kaavaratkaisussa on Pohjanmaan maakuntakaavan lisäksi huomioitu alueen tuulivoimaosayleiskaavan rajaus ja voimalasijainnit.

Puolustusvoimien kanssa käydyissä neuvotteluissa on tullut esiin tarve huomioida Puolustusvoimien toimintaedellytysten turvaaminen. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat yli neljän kilometrin suojaetäisyydellä Puolustusvoimien alueista ja lisäksi kaavan valmisteluaineistossa mukana olleita tuulivoimaloiden alueita on jätetty kaavaratkaisun ulkopuolelle Puolustusvoimien toimintaedellytysten turvaamisen vuoksi. Kaavassa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys Puolustusvoimien toiminnan huomioimisesta tuulivoimasuunnittelussa.

Ilmatieteen laitoksen kanssa on neuvoteltu tuulivoimaloiden alueiden osoittamisesta Vimpelin Lakeaharjulla sijaitsevan Ilmatieteen laitoksen säätutkan toiminnan kannalta. Kaavassa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys säätutkaverkoston tuomien rajoitteiden huomioimisesta. Maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä viiden kilometrin etäisyydelle säätutkasta. Tuulivoimaloiden alueet 3 (Aitakangas, Alajärvi), 13 (Talpakänräme, Vimpeli) ja 31 (Lautakangas, Alajärvi) ovat alle 20 kilometrin etäisyydellä säätutkasta ja tuulivoimaloiden alueiden jatkosuunnittelussa tulee teettää mallinnus hankkeen säätutkavaikutuksista, minkä perusteella alueelle voi tulla rajoitteita suunnitellun alueen koolle ja voimaloiden määrälle. Säätutkavaikutuksiin ja sen myötä tuulivoimaloiden alueiden toteuttamismahdollisuuksiin vaikuttaa myös hankkeiden etäisyys toisistaan. Säätutkan huomioimisesta on neuvoteltava Ilmatieteen laitoksen kanssa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohjeen mukaan tuulivoimalat on sijoitettava lähtökohtaisesti vähintään 500 metrin etäisyydelle vaarallisia kemikaaleja käsittelevästä tai varastoivasta tuotantolaitoksesta. Jos etäisyys on tätä lyhyempi, tulee tuulivoimalan turvallisesta sijoittamisesta tehdä selvitys, jossa on huomioitava mm. tornin kaatuminen, lapojen irtoaminen, jään kertyminen ja irtoaminen sekä tulipalo.

Tuulivoimaloiden alueille on laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointi (Sitowise 2024) ja siihen liittyvä linnuston törmäys- ja populaatiomallinnus (Sitowise 2023) (ks. kappale 5.2). Tuulivoimaloiden alueita on rajattu Natura-arvioinnin tulosten perusteella huomioiden luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen (tuulivoimaloiden alueet 3, 9, 20, 27, 33, 36, 41.) sekä linnustoon ja liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten lieventäminen (tuulivoimaloiden alueet 20, 21, 33). Natura-arvioinnin perusteella annetaan linnustoon (tuulivoimaloiden alueet 2, 14, 16, 36) ja metsäpeuroihin (tuulivoimaloiden alueet 3, 13, 34, 40) liittyvät tuulivoima-aluekohtaiset suunnittelumääräykset. Lisäksi Natura-arvioinnista saatujen lausuntojen ja niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen perusteella maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajauksia ja suunnittelumääräyksiä sekä vaikutusten arviointia on tarkistettu kaavan ehdotusvaiheessa etenkin maakotkaan, metsäpeuraan ja muuttolinnustoon liittyen.

Linnuston törmäys- ja populaatiomallinnuksella on arvioitu tuulivoiman vaikutuksia lintujen päämuuttoreiteillä ja tuotettu tietoa muuttolinnustoon kohdistuvista yhteisvaikutuksista (Sitowise, 2023). Selvityksessä ovat mukana keskeisimmät tuulivoimahankkeista mahdollisesti kärsivät lajit (metsähanhi, laulujoutsen, kuikkalinnut (kuikka, kaakkuri), arktiset vesilinnut (mustalintu, pilkkasiipi, allin), kurki ja merikotka). Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaloiden alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin. Arvioinnin tuloksena todetaan, että vaikka populaatiokehitys on ollut luontaisesti laskeva metsähanhen, kuikan, pilkkasiiven ja allin osalta, jää tuulivoiman mahdollisesti aiheuttaman lisäkuolleisuuden merkitys populaatiotasolla vähäiseksi, eikä vaaranna populaatioiden olemassaoloa Suomessa, saati laajemminkaan. Selvityksen mukaan linnut voivat kiertää tuulivoimaloiden alueet,

eikä pullonkaulatyyppisiä tilanteita pääse syntymään. Varovaisuusperiaatteita noudattaen maakuntakaavan tuulivoimaratkaisun törmäyskuolleisuuden vaikutukset tarkasteltuihin lajeihin suhteessa populaatioon on perusteltua arvioida enimmilläänkin vähäisiksi.

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen tarkasteleva selvitys (Tikkanen, Ekbländ & Tuohimaa 2022). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maa- ja merikotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja. Lisäksi selvityksessä on tuotettu sääksen saalistuslentomalli, jolla voidaan osoittaa tuulivoimaloiden alueet, joiden suunnittelussa sääkseen kohdistuviin vaikutuksiin on kiinnitettävä huomiota. Selvityksen tuloksia on hyödynnetty Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla pesivien maa- ja merikotkien sekä sääksien osalta tuulivoimaloiden alueiden Natura-arvioinnissa. Selvityksen tulosten perusteella maakuntakaavassa annetaan suunnittelumääräykset 18 tuulivoimaloiden alueelle suurten petolintujen reviireihin kohdistuvien vaikutusten huomioimiseksi. Selvitykseen perustuen maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylity reviirikohmainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan jo rakentuneet tai rakenteilla olevat tuulivoima-alueet ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet. Maakotkaan kohdistuvien vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia kuvataan maakuntakaavan vaikutusten arviointiraportissa (Sweco Finland Oy 2024). Tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee maakotkaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa hyödyntää parasta saatavilla olevaa asiantuntijatietoa. Maakuntakaavan laadinnan aikaan on vireillä mm. valtakunnallinen selvitys, jossa esitetään merkittävän lisäkuolleisuuden rajana käytettäväksi 0,05 törmäystä/vuosi/reviiri, mikä tulee huomioitavaksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa määriteltäessä tuulivoima-alueiden myllymääriä, -sijainteja ja -korkeuksia, jotka olennaisesti vaikuttavat törmäysriskiin ja joita ei yleispiirteisessä maakuntakaavassa suunnitella.

Metsähallitus (2023) on laatinut maakotkan potentiaalisten elinympäristöjen mallin. Mallin mukaan laajimpia potentiaalisia uusia elinympäristöjä sijaitsee Isojoella Hanhikeitaan ja Rajamäenkylän ympäristössä, Teuvalla ja Kauhajoella Mustaisnevan ja Lutakkonevan ympäristössä sekä Kauhajoella Lauhanvuoren ja Kauhanevan pohjoispuolella (Sweco Finland Oy 2024). Alueille sijoittuu maakuntakaavassa ja jo lainvoimaisissa tuulivoimayleiskaavoissa useita tuulivoimaloiden alueita, pl. Lauhanvuoren pohjoispuolinen alue. Maakotka saattaa tulevaisuudessa kannan kasvaessa levittäytyä uusille alueille, ja mallinnuksen tuloksena osoitetut alueet ovat todennäköisimpiä levittäytymisalueita. Asiaan liittyy kuitenkin vielä paljon epävarmuuksia ja mahdollisesti päivittyvä reviirien tilanne tulee ottaa huomioon tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Kaavan taustalle laaditun metsäpeuraselvityksen (Luonnonvarakeskus 2022a) tuloksia on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (FCG 2022a), Natura-

arvioinnissa (Sitowise 2024) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (Sweco Finland Oy 2024). Suomenselän ja Lauhanvuoren metsäpeurakantojen levinneisyysalueelle sijoittuvien tuulivoimaloiden alueiden rajauksissa on huomioitu keskeisiä vaellus- ja vasomisalueita ja lisäksi tuulivoimaloiden alueille on annettu suunnittelumääräys metsäpeuran huomioimisesta (tuulivoimaloiden alueet 3, 7, 11, 12, 13, 21, 32, 33, 34, 41). Metsäpeurakannan hoidon ja suojelun toimenpiteet ja tavoitteet on linjattu valtakunnalliseen metsäpeurakannan hoitosuunnitelmaan (Maa- ja metsätalousministeriö 2023), jonka päätavoitteena on metsäpeurakannan säilyttäminen suotuisalla tasolla ja kannan vahvistuminen. Metsäpeurakannan elinvoimaisuuden tärkeimmiksi haasteiksi on suunnitelmassa tunnistettu tuulivoimarakentamisen aiheuttamat maankäytön muutokset ja suurpetokantojen kasvu ja levinneisyysalueen laajentuminen. Tuulivoimatuotannon vaikutuksista metsäpeuroihin ei ole toistaiseksi olemassa tutkimustietoa, mutta sitä ollaan tuottamassa parhaillaan käynnissä olevassa Luonnonvarakeskuksen ja tuulivoimalan toimijoiden hankkeessa Metsäeläinten esiintyminen ja elinympäristöjen käyttö tuulivoiman lähialueilla (WINDLIFE). Hanke päättyy vuonna 2027 ja sen tutkimustuloksia voidaan jatkossa hyödyntää tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Kaavan taustalle on hankittu Luonnonvarakeskukselta paikkatietoaineisto (GPS-panta-aineisto ja Tassu-järjestelmän havainnot) susien eniten käyttämistä alueista ja ydinalueista Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Aineistossa on GPS-pantasusihavainnot (vuosina 2003–2020) Etelä-Pohjanmaalta kahdeksasta sudesta, joista vain yhden liikkeit ovat sijoittuneet pääosin Etelä-Pohjanmaan alueelle. Muut havainnot ovat pääosin tai lähes kokonaan naapurimaakuntien alueilta. Luonnonvarakeskuksen aineistoja on hyödynnetty tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (FCG 2022a), Natura-arvioinnissa (Sitowise 2024) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (Sweco Finland Oy 2024). Tuulivoimalle annettava koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys velvoittaa huomioimaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eläimistön, mikä koskee myös mm. sutta ja muita suurpetoja. Suden, ilveksen ja karhun lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee hävittämis- ja heikentämiskielto (luonnonsuojelulaki 68 §, 78 §).

Tuulivoima-alueiden maisemaselvityksessä (FCG 2022b) on tunnistettu tuulivoima-alueiden ympäristöön sijoittuvat maisemalliset arvokohteet, joita ovat erityisesti valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet. Maisemaselvityksen tulosten perusteella kahdeksalle tuulivoimaloiden alueelle (2, 5, 8, 10, 13, 16, 21, 35) annetaan aluekohtainen suunnittelumääräys maisemavaikutusten huomioimisesta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Vaihemaakuntakaavassa I annettu maisemavaikutusten huomioimista koskeva tuulivoima-aluekohtainen suunnittelumääräys on huomioitu kaavaratkaisussa (tuulivoimaloiden alueet 4, 12, 17). Tuulivoimaloiden alueilla, joille on annettu maisemavaikutuksia koskeva aluekohtainen suunnittelumääräys, tulee

maisemavaikutukset arvioida erityisen huolellisesti yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja pyrkiä lieventämään vaikutuksia. Maisemavaikutuksia on mahdollista lieventää esimerkiksi voimalasijoittelun, sallitun maksimikorkeuden ja tuulivoimaloiden määrän avulla. Maisemavaikutusten muodostumista ei kuitenkaan voida täysin estää, sillä vaikutuksia muodostuu aina tuulivoimaloiden alueiden toteutuessa. Ympäristöään selkeästi korkeammat elementit erottuvat maisemassa etäälle ja muuttavat maisemaa.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita sijoittuu osin samoille alueille UNESCO Global Geopark -verkoston alueiden kanssa. Lauhanvuori-Hämeen kangas UNESCO Global Geopark -alue ulottuu Etelä-Pohjanmaalla Isojoen, Karjoen ja Kauhajoen kuntien alueelle. Kraatterijärvi UNESCO Global Geopark sijaitsee Evijärven, Lappajärven, Vimpelin ja Alajärven alueilla. Geopark-alueet ovat laajoja ja geologisesti ainutlaatuisia matkailualueita. Ainutlaatuisuus tarkoittaa, että alueella on kansainvälisesti arvokkaita kallio- tai maaperän rakenteita ja muodostumia. Geopark-alueita ei ole osoitettu maakuntakaavaan omalla kaavamerkinnällään, vaan niihin liittyviä kohteita kuuluu matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueisiin. Geopark-alueille sijoittuvia virkistyskohteita ja -reittejä on osoitettu maakuntakaavassa ohjeellinen ulkoilureitti ja virkistysalue -merkinnöillä. Kymmenelle tuulivoimaloiden alueelle (1, 2, 5, 8, 9, 22, 24, 28, 41, 42) annetaan aluekohtainen suunnittelumääräys alueiden läheisyyteen sijoittuvien virkistysarvojen huomioimisesta. Tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa suhteessa virkistys- ja leirintäalueisiin (ml. Geopark-alueen virkistyskohteet) sekä kansallispuistoihin on huomioitava valtioneuvoston tuulivoimamelua koskevan asetuksen (1107/2015) ohjeavot ulkomelutasosta.

Taulukko 31. Tuulivoimaloiden alueita lähimpänä oleva(t) sähköasema(t) ja rakentuneiden tuulivoima-alueiden toteutunut sähköasema.

Nro	Nimi	Lähimmät sähköasemat		Toteutunut sähköasema	Muut huomiot
		Olemassa oleva	Suunnitteilla oleva		
3	Aitakangas	Alajärvi			
37	Aittookangas	Seinäjoki	Kotaneva		
27	Haapikangas	Kärppiö			
33	Hanhimaa	Arkkukallio	Lähteenkylä		
36	Harjanneva		Sahankylä		
8	Haukineva	Julmala			
5	Hietikonneva	Seinäjoki	Kotaneva		
6	Ilvesneva	Julmala	Sahankylä, Parkano		
41	Juoleikonkangas		Hallaperä, Ulvo		
4	Jouttikallio			Lapua (EPV Alueverkko Oy)	
28	Jäkäläneva		Kotaneva, Hallaperä		
44	Kankalonselkä	Dagsmark	Åback		
30	Kattiharju		Kivisaari		Kattiharjun hankkeessa suunnitteilla liittäminen suoraan Fingridin Seinäjoki-Tuovila 110 kV linjaan kytkinasemaliityntänä tai voimajohtoliityntänä
34	Kimpilamminkan gas	Alajärvi, Konttisuo	Hallaperä, Ulvo		
12	Konttisuo			Konttisuo (Energiequelle GmbH)	
7	Korkeamaa	Alajärvi			
15	Kukkookallio		Sahankylä		
20	Lakiakangas	Arkkukallio	Lähteenkylä	Mansikkamäki (Tuulipuisto Lakiakangas 3 Oy), Korpi-Heikki (CPC Finland Oy)	
31	Lautakangas	Alajärvi	Kotaneva		
16	Leviäkangas	Seinäjoki	Kotaneva		
32	Louhukangas			Louhukangas (Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy)	
40	Majasuonkangas		Hallaperä, Ulvo, Löytökangas		
26	Mikonkeidas			Pranthaka (Ilmatar Isokeidas Oy)	

1	Mustaisneva			Kauhajoki (Caruna Oy)	Maakaapeli
42	Niittuneva	Julmala	Parkano		
10	Ooperi	Seinäjoki	Kivisaari		
35	Palloneva	Julmala	Sahankylä		
19	Paskoonharju			Paskoonharju (EPV Alueverkko Oy)	
14	Pauhusaari	Seinäjoki	Kotaneva		
22	Perkiönmäki	Kärppiö	Äback		
9	Peurainneva	Julmala	Parkano		
21	Piikkilänviita	Arkkukallio	Lähteenkylä, Honkajoki		
18	Ponsivuori			Väisälänmäki (Caruna Oy)	
25	Rajamäenkylä		Honkajoki		Valtioneuvoston myönteinen päätös Rajamäenkylä Wind Oy:n hakemukseen lunastusluvasta 400 kV voimajohtolinjalle
24	Rourunkangas			Rasakangas (Ilmatar Kurikka Oy)	
39	Salo-Ylikoski				Hankkeessa rakennetaan oma sähköasema, liittyminen maakaapelilla Seinäjoki-Hirvisuo 110 kV voimalinjaan (Fingrid Oyj)
17	Santavuori			Santavuori (EPV Alueverkko Oy)	
29	Sarvineva				Hankkeessa rakennetaan oma sähköasema, liittyminen maakaapelilla Alavus-Kuortane 110 kV voimalinjaan (EPV Energia Oy)
23	Saunamaa			Saunamaa (EPV Alueverkko Oy)	
11	Savonneva			Alajärvi (Fingrid Oyj)	Möksyn sähköasema liitetty maakaapelilla Louhukankaan sähköasemalle, josta 110 kV ilmajohto Alajärven sähköasemalle
43	Siltaneva	Kärppiö			
38	Suolineva				Hankkeessa rakennetaan oma sähköasema, liittyminen Jussila-Voltti 110 kV voimalinjaan (Oy Herrfors Aby)
13	Talpakaräme	Alajärvi	Laurinneva (Veteli, Halsua)		
2	Vöyrinkangas		Sahankylä	Teollisuusaro (Caruna Oy)	Maakaapeli

Turvetuotantoon soveltuva alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan turvetuotantoon soveltuvia suoalueita. Turpeenoton laajuus ja sijainti alueella määräytyy tuotantoaluekohtaisen suunnittelun ja ympäristöluvan perusteella.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida turvetuotannon vaikutukset asutukseen. Alueen käyttöönoton suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen ja valuma-alueella yhtäaikaisesti tuotannossa olevien alueiden määrään siten, että turvetuotanto osaltaan ottaa huomioon vesienhoidon toimenpideohjelmissa asetetut tavoitteet ja edistää niiden toteutumista. Suunnittelussa on huomioitava tuotantoalueiden yhteisvaikutukset vesistöihin ja valuma-alueen kokonaiskuormitus, sekä tarvittaessa vaiheistettava tuotantoa huomioiden alapuolisten vesistöjen tila. Suunnittelussa tulee selvittää happamien sulfaattimaiden esiintyminen ja suunnitella tuotanto siten, ettei se aiheuta merkittävää hapanta huuhtoumaa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvan alueen merkinnällä 94 suota. Soiden yhteenlaskettu tuotantokelpoinen pinta-ala (suon yli 1,5 metrin syvyisen alueen pinta-ala) on noin 7600 hehtaaria. Merkintä on alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä.

Kaavassa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintöjä vain sellaisille soille, joille on osoitettu vastaava merkintä Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavassa (2021). Vaihemaakuntakaavassa turvetuotannon sijoittamisen edellytyksiä on selvitetty laajasti mm. valuma-aluekohtaisten vesistövaikutusten ja luontoarvojen osalta. Vaihemaakuntakaava III:n kaavaratkaisu on kuvattu liitteessä 3.

Kaavan mitoitusta on laskettu suhteessa vaihemaakuntakaavan III ratkaisuun johtuen energiaturpeen tuotannon ja käytön merkittävästä vähenemisestä, sekä Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tavoitteista ja kaavalle asetetuista suunnitteluperiaatteista, etenkin strategisuus ja ilmastokestävyys. Turvetuotantoon soveltuvien alueiden mitoituksessa on huomioitu kasvu- ja ympäristöturpeen saatavuus sekä turpeen korkeamman jalostusasteen tuotteet. Energiaturpeen osalta kaavaratkaisuun on vaikuttanut keskeisesti energiaturpeen huoltovarmuusnäkökulma.

Seuraavassa on esitetty, millä perusteilla soita on valittu mukaan vaihemaakuntakaavan III:n kaavaratkaisusta. Kaavassa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvan alueen merkinnällä soita erityisesti jo turvetuotannossa olevien alueiden läheisyyteen tai niiden laajennusalueiksi. Tämä on mm. vesiensuojelujärjestelmien, valvonnan, vesitalouden hallinnan ja vaikutusten seurannan kannalta tehokkaampaa ja vaikutusten keskittymisen

kannalta alueellisesti tarkastellen vähemmän vaikutuksia aiheuttavaa kuin yksittäisten pienten alueiden hajasijoittaminen (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015, 2022). Huomioitavaa on, että turvetuotantoalueiden laajentaminen vaatii kuitenkin yleensä omat vesienkäsittelyrakenteensa. Kaavassa osoitetaan soita, jotka ovat maakuntakaavatasolle riittävän suurialaisia (tuotantokelpoinen pinta-ala yli 50 hehtaaria). Laajennusalueet voivat olla pienempiä.

Merkintöjen osoittamisessa on huomioitu osatekijöinä vaihemaakuntakaavaan III laaditut turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arvioinnit ja soiden luontoinventoinnit sekä tiedot valuma-alueen vesistöjen ekologisesta tilasta ja happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyydestä. Kaavaratkaisussa on huomioitu lisäksi kaavan laadinnan aikana käyty vuorovaikutus, saatu palaute ja alueellinen kattavuus.

Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelman mukaisesti turvetuotantoa tulee maakuntakaavassa ohjata vesien tilan kannalta mahdollisimman vähän haittaa aiheuttaville alueille. Vesienhoitosuunnitelmassa esitetään lisäksi alueellisena ohjauskeinona happamien sulfaattimaiden ja niistä aiheutuvien riskien huomioiminen turvetuotannon eri vaiheissa. Myös Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 keskeisenä tavoitteena on vesistöjen suojeluun ja kunnostamiseen panostaminen, mm. vähentämällä vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta ja ehkäisemällä happamista sulfaattimaista aiheutuvia haittoja. Kaavassa osoitetaan kolme turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintää alueille, joilla on GTK:n kartoituksen mukaan suuri todennäköisyys ja kymmenen merkintää alueille, joilla on kohtalainen todennäköisyys happamien sulfaattimaiden esiintymiselle. Turvetuotannon mitoituksen lasku osaltaan vähentää vesistövaikutuksia aiempaan maakuntakaavaan verrattuna.

Maakuntakaavassa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvan alueen merkinnällä neljä luonnontilaisuusluokan 2 suota. Valtioneuvoston periaatepäätöksen (2012) mukaan nykyisiin turvetuotantoalueisiin välittömästi liittyviä luonnontilaisuusluokan 2 soiden muuttuneita osia voidaan ottaa turvetuotantoon, jos niiden erityiset luonnonarvot eivät ole merkittäviä. Kaikki maakuntakaavassa osoitetut luonnontilaisuusluokan 2 suot ovat nykyisten turvetuotantoalueiden laajennusalueita (liite 3).

Turvetuotantoon soveltuvista alueista viisi sijaitsee osittain hiljaisella alueella. Hiljaiset alueet on määritelty osana tuulivoimaselvitystä (FCG 2022a).

Turvetuotannon ympäristölupia on haettu Etelä-Pohjanmaalla viime vuosina aiempaa vähemmän ja uusien tuotantoalueiden ympäristölupahakemukset ovat kohdistuneet pääosin alle 10 hehtaarin tuotantoalueille.

Maakuntakaavassa osoitettavia alueita ei kaavalla varata turvetuotantoon, vaan osoitetaan niiden soveltuvuus tähän maankäyttömuotoon. Turpeenottoalueen sijainti ja laajuus määrittävät tarkemmassa tuotantoaluekohtaisessa suunnittelussa turvevarojen syvyyden vaihtelun, tuotannon vaatimien teknisten rakenteiden sijoittumisen ja

ympäristöluvan ehtojen mukaan. Turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintä ei takaa alueen tuotantoon saamista, vaan turvetuotannon harjoittaminen edellyttää aina ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan hakemista. Turvetuotannon harjoittaminen ja ympäristöluvan hakeminen on mahdollista myös muille kuin kaavassa osoitetuille alueille. Ympäristöluvan haussa voi hyödyntää maakuntakaavaa varten laadittuja taustaselvityksiä valuma-aluekohtaisista vesistövaikutusriskeistä ja soiden luontoarvoista.

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden lisäksi maakuntakaavassa annetaan valuma-aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä (ks. koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset).

Maakuntakaavassa ei osoiteta kaavamerkinnällä nykyisiä turvetuotantoalueita, koska tilanne niiden osalta on muuttunut ja muuttumassa nopeasti, jolloin kaavamerkinnät vanhenisivat nopeasti. Turpeen käyttö energiatuotannon polttoaineena on vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla 31 % vuosina 2019–2022. Vuonna 2019 turpeen osuus kaukolämmön erillistuotannosta oli yli 50 %, kun se vuonna 2022 oli enää 26 %. Useat alueen suurimmat lämpölaitokset ovat ilmoittaneet energiaturpeen käytöstä luopumisesta 2020-luvun aikana. Turvealan henkilöstön ja liikevaihdon määrä on puolestaan vähentynyt vuosina 2018–2020 noin 25 % (Tilastokeskus 2022) ja vastaava kehitys on toimialalta saatujen tietojen mukaan edelleen kiihtynyt.

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden luettelo on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

6.7 Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön käsitteeseen kuuluvat luonnon ja ihmisen yhteis- sekä vuorovaikutuksesta syntyneet ajallisesti monikerroksiset kulttuurimaisemat, rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kohteet, joita esitetään maakuntakaavassa aluevaraus- ja ominaisuusmerkinnöin. Kulttuuriympäristön huomiointiin liittyviä koko maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä on annettu luvussa 6.2.

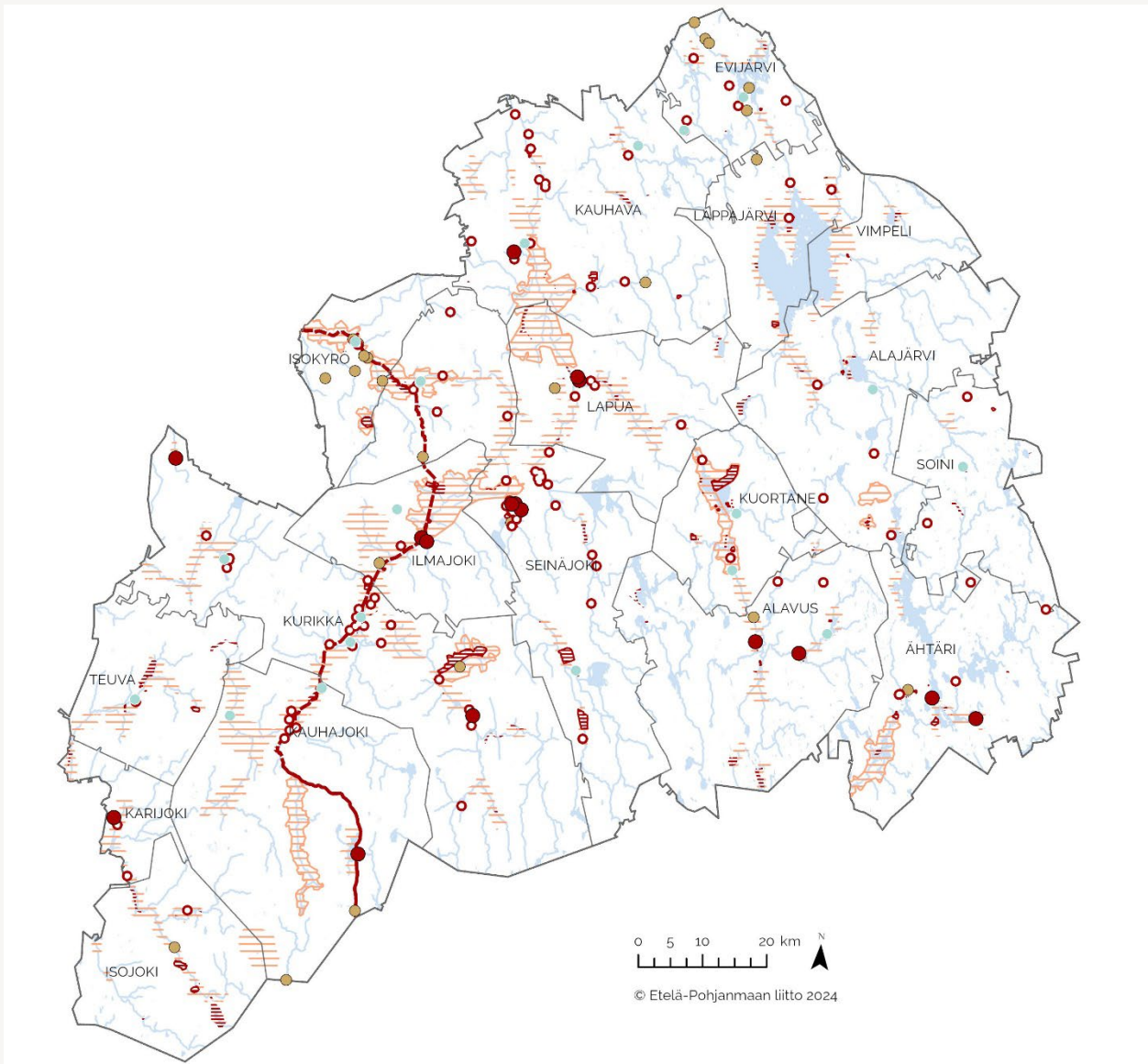
Erityyppiset kulttuuriympäristöt ilmentävät niin luonnon- ja muinaishistorian kuin lähihistorian vaiheita ja ilmiöitä. Kulttuuriympäristöt ovat jatkuvan, etenkin talouden, elinkeinoelämän ja väestönkehityksen muutosten keskellä. Etelä-Pohjanmaan kulttuurimaisemalle ominaista jokilaaksojen ja viljelylakeuksien maisemaa muuttavat suurimittakaavaiset uusiutuvan energian hankkeet, erityisesti tuulivoima-alueet sekä maatalouden keskittyminen suuryksiköihin. Väestön keskittyessä suurimpiin asutuskeskuksiin maaseututaajamien ja kylien rakennuskanta uhkaa rapistua käytön puutteessa. Erityisesti arvokkaan talonpoikaisen sekä modernin rakennusperinnön määrä vähenee huolestuttavalla vauhdilla.

Yhteinen ympäristömme ja sen arvot vaikuttavat ihmiseen voimakkaasti. Arvokkaaksi koetulla historian kerrostumia sisältävällä ympäristöllä on suuri merkitys ihmisen ja yhteisöjen identiteetille. Kulttuuriympäristöjen merkitys laatu-, veto- ja pitovoimatekijöinä sekä matkailua ja muuta monipuolista elinkeinoelämän kehittymistä tukevin tekijöinä on voimistumassa ympäristöjen samanlaistumisen ja kansainvälistymisen myötä.

Kulttuuriympäristö on "aarrearkku", yhteisen alueellisen identiteettimme "juurien ja siipien" tiivistymä. Kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamiseksi, monimuotoisuuden ja ajallisen kerroksellisuuden edistämiseksi tarvitaan laadukasta maisema-alueiden ja rakennetun ympäristön kehittämistä.

Kulttuuriympäristöjen kehittämistä ja hoitoa suunnitellaan ja ohjataan lähinnä kuntien yleis- ja asemakaavoilla, rakennusluvilla, lailla rakennusperinnön suojelemisesta sekä valtion avustuksilla ja erityisillä hankkeilla. Yksityiset kiinteistönomistajat ovat merkittävässä asemassa toimenpiteiden toteuttajina. Museovirasto ja alueelliset vastuumuseot antavat asiantuntija-apua ja ohjausta sekä tietoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventointeihin sisältyvät alueiden kuvaukset ovat tärkeitä hoidon ja muutosten suunnittelun lähtökohtia. Tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa inventointeja on usein tarpeen täydentää. Erityisesti rakennettu kulttuuriympäristö on säännöllisesti päivitettävä kokonaisuus ja on huomioitava, että laajojen inventointien yhteydessä ei ole välttämättä huomioitu kaikkia maakunnallisesti merkittäviä kohteita. Kohdeluettelo arvotuksineen on myös aikasidonnainen ja muuttuva.

Kuva 18. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kulttuuriympäristön merkinnät.

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA, Valtioneuvosto 2021).

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa on varmistettava, että merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Tarkemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon maisema-alue kokonaisuutena, sen erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus siten, että siihen liittyvät arvot turvataan ja aluetta voidaan kehittää. Avoimen, yhtenäisen peltoalueen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijoittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Aluetta koskevasta merkittävästä hankkeesta tai suunnitelmasta on pyydettävä lausunto alueelliselta

vastuumuseolta ja tarpeen mukaan valtion muilta keskeisiltä viranomaisilta, joiden toimialaa käsitellään.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen (VAMA2021) merkintä yhdeksälle alueelle Valtioneuvoston vuonna 2021 vahvistaman päivitysinventoinnin mukaisesti. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä.

“VAMA-alueet ovat maaseutumme edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Arvokkaiden maisema-alueiden avulla pyritään sekä turvaamaan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen, että herättämään kiinnostusta maisemanhoitoa kohtaan. Maisemien arviointi perustuu alueiden ominais- ja erityispiirteiden tarkastelun ohella maisemamaakuntajakoon, joka sai nykyisen muotonsa vuonna 1992. Arvokkaita maisema-alueita valittaessa on huolehdittu siitä, että jokaisen maisemamaakunnan tärkeimmät piirteet tulevat edustetuiksi.” (Ympäristöministeriö 2021)

Etelä-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajaukset ovat pääosin samanlaiset kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa, mutta niihin on päivitysinventoinnissa tehty maisemallisin perustein tai maankäytön muutosten vuoksi rajaustarkennuksia. Uutena alueena Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitetaan Isonkyrön Orisbergin maisema-alue.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kartat ja kohdekuvaukset ovat Ympäristöhallinnon verkkosivustolla (Ympäristöministeriö 2021).

Taulukko 32. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue	Kunta
Lehtimäen mäkiasutus	Alajärvi
“Lehtimäen mäkiasutus on Etelä-Pohjanmaalle harvinainen esimerkki mäkiasutuksesta. Suokonmäen ja Kirkonmäen lakialueille ja rinteille syntyneen maatalousmaiseman erityisiä arvotekijöitä ovat kyläkumpujen viljelyaukeat, paikoin säilynyt vanha rakennuskanta sekä hyvin hahmottuva perinteinen asutusrakenne. Alueella on lajistoltaan ja maisemallisesti monipuolisia lehto- ja lähteikköalueita.”	
Ilmajoen Alajoen lakeusmaisema	Ilmajoki, Seinäjoki
“Ilmajoen Alajoen kulttuurimaisema on selväpiirteinen Kyrönjoen ja sen sivujokien laaksoihin levittäytyvä viljelylakeus, jonka tunnusmerkkejä ovat maisemakuvan yhtenäisyys, pitkät peltonäkymät, jokivarren tulvavallit sekä viljelylakeuden reuna-alueilla sijaitseva nauhamainen asutus. Alueella on merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuksia sekä maatalouden historiallisista muodoista	

kertovia latoja. Kyrönjoen tulvat ovat synnyttäneet alueelle arvokkaita luonnonympäristöjä.”

Hyypänjokilaakson kulttuurimaisema

Kauhajoki

“Hyypänjokilaakson kulttuurimaisema on maisemaseudustaan poikkeava kokonaisuus, josta jokilaakson kapeus ja jyrkähköt rinteet tekevät erityisen. Maisema-alueen tärkeimpiä arvoja ovat maastonmuotojen ja geologisen historian ohella monimuotoinen luonto sekä aktiivisesti hoidettu maatalousmaisema. Hyypänjokilaaksoon on perustettu luonnonsuojelulain mukainen valtakunnallinen maisemanhoitoalue.”

Lapuan Alajoen peltolakeus

Kauhava,
Seinäjoki,
Lapua

“Lapuan Alajoen peltolakeus on laaja, erittäin edustava viljelymaisemakokonaisuus, jonka tunnusmerkkejä ovat yhtenäiset ja avarat näkymät sekä jäljellä olevat ladot. Lakeusalueen reunoilla ja kumpareilla sijaitsevissa kylissä on säilynyt arvokkaita rakennus- ja pihakokonaisuuksia, jotka edustavat perinteistä pohjalaista talonpoikaista rakentamista. Maiseman arvot perustuvat ennen kaikkea pitkiin ja yhtenäisiin lakeusnäkyymiin sekä kohtalaisen hyvin säilyneeseen asutusrakenteeseen. Alajoki tulva-alueineen on linnustollisesti arvokas kohde.”

Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat

Kuortane,
Lapua

“Kuortaneenjärven kulttuurimaisemien arvo perustuu Kuortaneenjärveä ja Lapuanjokilaaksoa ympäröivään tasapainoiseen viljelymaisemaan, jota luonnehtivat monet hyvin hoidetut pohjalaistalot pihapiireineen. Alueella on poikkeuksellisen paljon vanhaa rakennusperintöä sekä perinteisessä asussaan säilyneitä kyläkokonaisuuksia. Kuortaneenjärvi muodostaa alueelle oman hallitsevan maisemaelementtinsä hiekkarantoineen, rantatörmineen ja ruovikkoisine lahtineen.”

Luopajärven viljelylakeus

Kurikka

“Luopajärven maisema on edustava esimerkki eteläpohjalaisen, viljelykäyttöön raivatusen järviuivion vanhasta ja huolella hoidetusta maatalousmaisemasta. Alueen rakennusperintö on arvokasta ja uudet rakennukset sopeutuvat maisemaan pääsääntöisesti hyvin. Lakeusmaiseman perinteinen rakenne on säilynyt alueella erinomaisesti.”

Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemat

Seinäjoki,
Isokyrö

“Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemissa ovat edustavasti läsnä Pohjanmaan viljelylakeuksien seudun tunnusomaiset piirteet. Alueen maisemallisia kohokohtia ovat perinteiset kylä- ja lakeusnäkymät, jokirannan ja -saarien perinnebiotoopit, hyvin säilyneet pohjalaistalot, sekä Ylistaron, Vähänkyrön ja Isonkyrön kirkot. Kyrönjokivarsi on valittu Suomen 27 kansallismaiseman joukkoon yhdessä eteläpohjalaisten viljelylakeuksien kanssa.”

Orisbergin kulttuurimaisema

Seinäjoki,
Isokyrö

"Pohjanmaan teollisuus- ja maataloushistoriasta kertova Orisbergin kulttuurimaisema on maisemallisesti erittäin edustava kokonaisuus, jonka kohokohtia ovat yhtenäisten peltoalojen ohella ruukkiyhdyksunnan rakennukset, suojeltu harjualue ja padottu Kotilampi. Orisbergin ruukkiyhdyksunta 1800-luvulta periytyvine ruukinkartanoineen, kirkkoineen ja muine rakennuksineen on säilynyt poikkeuksellisen hyvin."

Ähtärin reitin maisemat

Ähtäri

"Ähtärin reitin maisemat ovat edustava esimerkki Hämeen, Suomenselän ja Etelä-Pohjanmaan vaihtumisvyöhykkeen vesireittien rannoille keskittyneistä viljelyksistä ja asutuksesta. Alueen maisemassa yhdistyvät monipuolisesti perinteiset viljelymaisemat, vesistönäkymät sekä vanhojen teollisuusyhdyksuntien kulttuurimaisemat. Ähtärin reitin maisemallisia arvoja nostavat hyvin säilynyt asutusrakenne sekä monipuolinen luonto."

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa on varmistettava, että merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Tarkemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon maisema-alue kokonaisuutena, sen erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus siten, että siihen liittyvät arvot turvataan ja aluetta voidaan kehittää. Avoimen, yhtenäisen peltoalueen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijoittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Aluetta koskevasta merkittävästä hankkeesta tai suunnitelmasta on pyydettävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta ja tarpeen mukaan valtion muilta keskeisiltä viranomaisilta, joiden toimialaa käsitellään.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkintä 53 alueelle. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MAMA-alueet) perustuvat suoraan kahden selvityksen ehdotuksiin: valtakunnallisten maisema-alueiden inventoinnin yhteydessä tehtyyn "Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi" (2013) sekä sitä Etelä-Pohjanmaan osalta täydentävään selvitykseen "Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, osa 2" (2014). Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajaukset ovat pääosin samanlaiset kuin aiemmassa maakuntakaavassa.

Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden perusteet ja tavoite ovat samoja kuin valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat harvinaisen tai suhteellisen hyvin säilyneitä kulttuurimaisemia, jotka edustavat maakunnan sisäisiä ominais- ja erityispiirteitä. Maisema-alueiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Niiden avulla pyritään sekä turvaamaan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen, että herättämään kiinnostusta maisemanhoitoa kohtaan.

Arvokkailla maisema-alueilla yksityiskohtaisemman suunnittelun päätavoitteet liittyvät luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristön tekijöiden turvaamiseen, joten suunnittelutyön pohjatiedoksi tulee laatia kaavatason tarkkuutta vastaavat luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöselvitykset. Yleis- ja asemakaavaprosesseissa tutkitaan mahdollisen rakentamisen suhde maisemaan, luonto- ja kulttuuriympäristöön sekä niiden arvo- ja erityispiirteisiin. Merkittävää on rakentamisen sijainnin, määrän, tehokkuuden ja rakeisuuden suhde maisemarakenteeseen ja maiseman pääelementteihin, kuten avoimiin peltoalueisiin, metsäselänteisiin, vesistöihin, perinteiseen asutusrakenteeseen ja tärkeisiin näkyymiin.

Maisema-alueet ovat syntyneet luonnon ja perinteisen maankäytön yhteisvaikutuksen tuloksena. Kulttuuri- ja luonnonmaiseman arvoja turvaavat viljelyn jatkuminen ja alueiden maisemanhoidon kehittäminen. Perinteistä asutusrakennetta tukeva kaavoittaminen ja rakennussuunnittelu alueen arvot ja erityispiirteet huomioivalla tavalla on jopa toivottavaa, jotta alue säilyy elinvoimaisena ja siihen syntyy uusia kerrostumia. Maisema-alueiden erityispiirteitä ja arvoja on tuotu esiin niitä koskevissa maakunnallisissa ja valtakunnallisissa selvityksissä. Lisäksi tietoa kunkin alueen erityispiirteistä tulee syventää erillisselvitysten ja osallistavan suunnitteluprosessin aikana. Museovirasto ja alueelliset vastuumuseot antavat asiantuntija-apua ja ohjausta sekä tietoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on luetteloitu kunnittain Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kartat ja kohdekuvaukset ovat edellä mainituissa selvityksissä.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, alue-, kohde- ja viivamerkintä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet, kohteet ja tie (RKY, Valtioneuvosto 2009). Pienialaiset alueet osoitetaan kohdemerkinnällä.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön turvaaminen. Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa

on varmistettava, että kulttuuriympäristön ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Uusi rakentaminen ja ympäristön kehittäminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön erityispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen. Aluetta koskevasta merkittävästä hankkeesta tai suunnitelmasta on pyydettävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta ja tarpeen mukaan valtion muilta keskeisiltä viranomaisilta, joiden toimialaa käsitellään.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 58 valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä.

Valtioneuvosto vahvisti Museoviraston laatiman rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin (RKY) vuonna 2009. Inventointi on osa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja se huomioidaan maakuntakaavoituksessa alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Valtakunnallisen RKY-inventoinnin kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Maakuntakaavan tavoitteena on valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenteen, kylä- ja kaupunkikuvan sekä alueilla jo olevien rakennusten ja ympäristön säilymisen turvaaminen. Lisäksi tavoitteena on mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisuuteen ja erityispiirteisiin. (Museovirasto 2009)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on luetteloitu Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa. Kohteiden kartat ja kohdekuvaukset ovat Museoviraston verkkosivustolla (Museovirasto 2009).

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, alue-, kohde- ja viivamerkintä

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön (MKY) alueet, kohteet ja tie. Pienialaiset alueet osoitetaan kohdemerkinnällä.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa ja ylläpidossa on huomioitava arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön sekä luonnonperinnön turvaaminen. Tarkemmassa suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa tulee turvata sekä edistää kylä- ja kaupunkikuvan rakennusperinnön arvojen säilymistä ja kehittämistä. Uusi rakentaminen ja ympäristön kehittäminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen. Aluetta koskevasta merkittävästä hankkeesta tai suunnitelmasta on pyydettävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta ja tarpeen mukaan valtion muilta keskeisiltä viranomaisilta, joiden toimialaa käsitellään.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 216 maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä.

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (MKY) pohjautuvat Saatsi Arkkitehtien vuonna 2021 valmistuneeseen Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvotuksen merkittävimpiin kohteisiin ja Isonkyrön osalta Pohjamaan maakuntakaavan 2040 merkintöihin.

Maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen valinta on ollut monivaiheinen prosessi. Valintaa ovat edeltäneet Etelä-Pohjanmaan liiton ja maakuntamuseon ohjaama vuosina 2016-2017 tehty "vanhemman kulttuuriympäristön" eli ennen vuotta 1930 rakennettujen kohteiden inventointi ja 2019-2020 Saatsi Arkkitehtien ns. "uudemman" eli vuosina 1930-1999 rakennetun kulttuuriympäristön inventointi sekä samassa yhteydessä tehty "vanhemman kulttuuriympäristön" täydennysinventointi.

Saatsi Arkkitehtien maakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettujen kohteiden määrää (314 kpl) on karsittu maakuntakaavan tarkastelutaso ja mittakaava huomioiden kaikkein arvokkaimpiin kohteisiin 2022-23 yhteistyössä alueellisen vastuumuseon ja ELY-keskuksen kanssa. Kohteita on tarkistettu päällekkäisten rajausten, nimeämisen ja vähäiseltä osin arvoluokan osalta kaavapalautte huomioiden. Työ on tehty pääosin toimistotyönä asiantuntija-arviointiin ja paikallistuntemukseen perustuen. Poikkeuksellisen laajaan 2016-2017 inventoinnissa esitettyyn kohteeseen Nurmonjokivarren asutus ja kaavapalautteessa esiin nousseisiin kohteisiin on tehty maastokäynnit. Huomattavimmat muutokset koskevat Nurmonjokivarren asutusta, Aronkylää, Ähtärin keskustaa, Karvalan raittia, Kärnän kylää ja kulttuurimaisemaa sekä Lapuan keskustaa. Maakunnallisesti merkittävänä pistekohteina on poistettu muutamia erittäin heikkokuntoisiksi todettuja rakennuksia, joitakin koulurakennuksia ja jo erillislaeilla suojeltuja kohteita. Uusia kohteita ovat Koskelankylä, Kyrönkankaantie ja muutamat pääasiassa supistuneiden tai poistuneiden MKY-alueiden pistemäiset arvokohteet. Rakennetun kulttuuriympäristön kohteet muuttuvat ympäristönsä mukana jatkuvasti ja kaikkien inventoitujen ennen vuotta 1930 rakennettujen kohteiden nykyhetken kunnosta ei ole ajantasaista tietoa.

Rakennetut kulttuuriympäristöt ja yksittäiset rakennukset säilyvät vain, jos niitä käytetään. Rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevat merkinnät mahdollistavat alueiden, ympäristöjen ja kohteiden kehittämisen ja myös rakentamisen niiden erityispiirteet ja arvot säilyttävällä tavalla. Ne eivät estä rakentamista, mikäli rakentaminen pystytään suunnittelemaan siten, että alueen erityispiirteet ja arvot turvataan. Avainasemassa on ammattitaitoinen kulttuuriympäristöihin ja korjausrakentamiseen erikoistunut suunnittelu.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida mahdollisen uuden rakentamisen asettuminen harmoniseksi osaksi alueen rakeisuutta, mittakaavaa, rakennushahmoja/massoittelua, rakennusmateriaaleja, tyyliä ja väritystä. Myös ympäristö- ja viherrakentamisessa tulee huomioida sopeutuminen luonnonolosuhteisiin, alueen/kohteen aikakauden tyyliin, materiaaleihin ja kasvivalintoihin. Asemakaava- ja asemapiirrosta tulee huomioida mm. tärkeät näkymät ja perinteiset rakennuspaikat. Alueiden ja kohteiden kehittäminen ja täydentäminen alueen arvot ja erityispiirteet huomioivalla tavalla on jopa toivottavaa, koska rakennetun ympäristön käyttö turvaa sen säilymisen.

Rakennettujen ympäristöjen erityispiirteitä ja arvoja on tuotu esiin niitä koskevissa maakunnallisissa ja valtakunnallisissa selvityksissä. Lisäksi tietoa kunkin alueen erityispiirteistä tulee syventää selvityksillä etenkin suunnitteluprosesseissa. Museovirasto ja alueelliset vastuumuseot antavat asiantuntija-apua ja ohjausta sekä tietoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista. Rakennetut kulttuuriympäristöt ovat säännöllisesti päivitettävä kokonaisuus ja on huomioitava, että laajan inventointityön yhteydessä ei ole välttämättä huomioitu kaikkia maakunnallisesti merkittäviä kohteita. Kohdeluettelo arvoituksineen on myös aikasidonnainen ja muuttuva.

Maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohdelistaus on Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa. Kohdelistaus ja vuosina 2022-23 tarkistettujen kohteiden kuvaukset löytyvät kaavaselostuksen liitteestä 3.

Erillislaililla suojeltu rakennuskohde

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kohteet, jotka on suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta, asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta tai kirkkolailla. Lähekkäin sijaitsevat ja samaan rakennuskokonaisuuteen esim. pihapiiriin kuuluvat lailla suojellut rakennukset on yhdistetty yhden kohdemerkinnän alle. Erillislakikohteita ei ole merkitty valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY2009) alueilla kaavakartan mittakaavan ja luettavuuden takia.

Suunnittelumääräys: Kohteet tulee huomioida kaikessa suunnittelussa ja niitä ei saa purkaa. Kohdetta koskevissa korjaus- ja muutoshankkeissa tulee kuulla Museovirastoa.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 21 merkintää erillislaililla suojelluille rakennuskohteille.

Kohteet ovat suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta, asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta tai kirkkolailla maakuntakaavan laadinnan hetkellä. Kohteiden yksittäiset suojelumääräykset löytyvät mm. Museoviraston rakennusperintörekisteristä.

Maakuntakaavassa osoitettavat erillislakikohteet on luetteloitu Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa. Kaikki Etelä-Pohjanmaan kohteet, jotka ovat kaavaehdotuksen laadinnan hetkellä maaliskuussa 2024 suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta, asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta tai kirkkolailla on lueteltu liitteessä 4.

Valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde (EHDOTUS)

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittäviksi ehdotetut arkeologiset kohteet, jotka odottavat valtioneuvoston hyväksyntää. Kyse on maalla tai vedessä säilyneistä, esihistoriallisella ja historiallisella ajalla syntyneistä ihmistoiminnan jäänteistä, rakenteista, kerrostumista tai löydöistä.

Suunnittelumääräys: Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden erityispiirteiden säilyminen on turvattava yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja maankäytössä. Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet tulee huomioida kaikessa maankäytön suunnittelussa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisena inventointina. Kohteista ja niiden lähiympäristöä koskevista suunnitelmista tulee pyytää alueellisen vastuumuseon lausunto. Kohteisiin liittyvistä lupa-asioista vastaa aina Museovirasto.

Kaavaratkaisu:

Maakuntakaavassa osoitetaan 25 valtakunnallisesti merkittävää arkeologista kohdetta (VARK), jotka odottavat syksyllä 2024 valtioneuvoston hyväksymistä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi.

Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet ovat muinaismuistolain (295/1963) 2 § määrittämiä ja lain rauhoittamia. Niiden aluerajaus on sama kuin arkeologisten kohteiden aluerajaus muinaisjäännösrekisterissä. VARK-kohteet muodostavat ajallisesti, alueellisesti ja muinaisjäännöstyyppittäin kattavan kuvan maamme arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.

7 Kaavan vaikutukset ja asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Vaikutusten arvioinnin tehtävänä on tuottaa suunnittelijoille, osallisille ja päättäjille tietoa kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja haitallisten vaikutusten

lieventämismahdollisuuksista. Arvioinnin tärkeimpänä tehtävänä on tukea kaavaratkaisujen valmistelua ja valintaa.

Vaikutusten arvioinnista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) ja -asetuksessa (MRA). Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Sitä laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitettäviä ovat muun muassa vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, ilmastoon, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, sekä liikenteeseen. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Maakuntakaavan vaikutusten arviointi on tehtävä siinä laajuudessa kuin maakuntakaava yleispiirteisenä suunnitelmana edellyttää.

Maakuntakaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat lähtökohtana arvioitaessa maakuntakaavan vaikutuksia. Kaavaratkaisuja laadittaessa on katsottu, ettei suunnitellulla maankäytöllä ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia MRL:ssa mainittujen kaavan sisältövaatimusten toteutumiseen.

7.1 Vaikutusten arvioinnin menetelmät

Maakuntakaavan vaikutusten arviointiprosessi on käynnistynyt kaavan laadinnan alussa ja jatkunut läpi suunnitteluvaiheiden. Vaikutusten arvioinnin keskeiset asiat, muun muassa arvioinnin lähtökohdat ja vaikutuskohteet on kirjattu kaavatyön alussa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, johon kaikilla osallisilla on ollut mahdollisuus ottaa kantaa. Vaihtoehtojen ja vaikutusten selvittäminen on ohjannut suunnittelutyötä ja myös vaikuttanut kaavaratkaisuihin. Vaikutusten arviointia on tehty kaavan taustaselvitysten yhteydessä, joiden pohjalta myös kaavaratkaisu on muodostettu. Taustaselvityksissä on tuotettu osin myös aluekohtaisia vaikutusten arviointeja (mm. tuulivoimaloiden alueet, turvetuotantoon soveltuvat alueet, maa- tai kalliokiviainesten ottamiseen soveltuvat alueet, vähittäiskauppa ja uudet tai merkittävästi parannettavat tielinjaukset). Vaikutusten arvioinnin lähtötietoina ovat olleet myös aiemmat maakuntakaavat, mikäli niiden sisältö on todettu edelleen ajantasaiseksi, sekä tapauskohtaisesti myös hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnit.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan laatimista on ohjannut maakuntakaavan ohjausryhmä, ja taustaselvityksiä ovat ohjanneet erilliset ohjausryhmät.

Koko kaavaratkaisu on arvioitu maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaisesti vaikutusten arviointiraportissa (Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050. Vaikutusten arviointi. Sweco Finland Oy 2024). Vaikutusten arviointiin sisältyy merkintäkohtainen ja teemakohtainen vaikutusten arviointi, sekä kokonaisvaikutusten arviointi. Arviointiin kuuluu myös ylimaakunnallisten vaikutusten arviointi ja Natura-arvioinnin tarveharkinta.

Kaavaselostuksessa esitetään Sweco Finland Oy:n toteuttaman vaikutusten arvioinnin yhteenveto ja teemakohtaisen vaikutusten arvioinnin yhteenveto. Vaikutusten arviointiraportti kokonaisuudessaan on luettavissa kaavamateriaaleissa (Sweco 2024).

7.2 Vaikutusten arvioinnin yhteenveto

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu maakuntakaavan vaikutuksia merkintäkohtaisesti, teemakohtaisesti ja kokonaisvaikutusten osalta. Lisäksi työssä on huomioitu ylimaakunnalliset vaikutukset ja yhteisvaikutukset. Osana vaikutusten arviointia on tarkasteltu sitä, miten Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategian tavoitteet toteutuvat maakuntakaavassa. Vaikutukset on arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioiden. Vaikutusten arviointi on laadittu vuorovaikutuksessa vaikutusten arviointia ohjaavan ohjausryhmän kanssa, johon kuuluu sekä Etelä-Pohjanmaan liiton että konsultin (Sweco Finland Oy) edustajat. Lisäksi vaikutusten arviointia on ohjannut noin sata henkilöä käsittävä asiantuntijatyöryhmä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu strategisena ja mahdollistavana, joten tuo se joustavuutta ja reagointivalmiutta yleispiirteiseen maankäytön suunnitteluun ja samalla vaikutusten arviointiin. Joustavuus ja nopea kyky reagoida muutoksiin ovat edellytyksiä nykyiselle nopeasti muuttuvalle toimintaympäristölle. Vaikutusten arvioinnin tasona on käytetty maakuntakaavan yleispiirteistä tasoa, jota jatkossa edelleen täsmennetään yksityiskohtaisemmassa kuntien omassa suunnittelussa yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen keinoin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n vaikutusten arvioinnin myönteiset vaikutukset ovat moninaisia. Energiasektorin painopisteen siirto uusiutuviin ja päästöttömiin energiantuotantomuotoihin on yksi tärkeimmistä tekijöistä ja sen vaikutukset näkyvät laajasti maakunnassa, mutta myös ylimaakunnallisesti. Maakuntakaavassa onkin nostettu esille energiamurrokseen liittyvät teemat monipuolisesti esille erityisesti tuulivoimatuotannon osalta.

Maakuntakaavan mukainen liikennejärjestelmä on kokonaisuudessaan toimiva ja eri liikennemuodot täydentävät toisiaan. Näillä toimenpiteillä edistetään myös huoltovarmuuden toimivuutta. Maakunnan hyvä saavutettavuus, monikeskuksinen aluerakenne ja tehokas liikennejärjestelmä tukevat maakunnan elinkeinoelämän kehittämistä. Tehokkaat ja innovatiiviset liikenneratkaisut edistävät myös ilmastomyönteisten tavoitteiden toteutumista. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n mukainen liikennejärjestelmäratkaisu edistää Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman visiota ja tukee maakunnan elinvoimaisuuden ja kilpailukykyyn liittyvien tavoitteiden toteutumista.

Maakuntakaavalla edistetään luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kehittämistä. Luontoalueiden kytkeytyneisyyttä ei ole huomioitu maakuntakaavassa omalla merkinnällä. Natura-arvioinnin tarveharkinta osoitti viisi kohdetta, joilla saattaa olla tarvetta Natura-arvioinnille yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan ole tarvetta Natura-arvioinnille.

Yhdyskuntarakenteen pitkäntähtäimen suunnitelmien toteutumisen epävarmuus ja väestöennusteen muutokset voivat vaikeuttaa maakuntakaavan toteutumista. Maakuntakaavan tavoitevuosi 2050 huomioiden maakuntakaava kuitenkin antaa suunnittelutilaa erilaisille visioille ja toteutumismalleille. Epävarmuuksien vuoksi maakuntakaavan toteutumisen seuranta nähdään tärkeäksi tulevien vuosien aikana. Maakuntakaavalla edistetään laajasti Etelä-Pohjanmaan huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta, mutta ne voivat olla uhattuna erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, joita ei toistaiseksi osata ennustaa. Nämä vaativat reagointivalmiutta erilaisten tilanteiden eteen tullessa.

Vaikutusten arviointi osoittaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n mukainen maankäyttöratkaisu toteuttaa ne tavoitteet, jotka työlle on asetettu. Lisäksi vaikutusten arviointi tukee maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyjen maakuntakaavan sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 ohjaa kuntakaavoitusta maakunnassa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on, vaikutusten arvioinnin avulla, mahdollista kiinnittää yhä enemmän huomiota toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan maakuntakaavan myönteisiä vaikutuksia ja lievennetään mahdollisia kielteisiä vaikutuksia.

7.3 Teemakohtaisen vaikutusten arvioinnin yhteenveto

Yhteenvetona Sweco Finland Oy:n (2024) toteuttamassa vaikutusten arvioinnissa todetaan maakuntakaavaratkaisua tukevat keskeiset teemakohtaiset vaikutukset seuraavasti:

Vaikutukset ilmastoon, ilmastonmuutokseen ja siihen sopeutumiseen

- Energiahuollon painopisteen siirtyminen uusiutuviin, päästöttömiin energiantuotantomuotoihin vaikuttaa myönteisesti ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen. Energiajärjestelmän koostuminen monimuotoisesta tuotannosta vaikuttaa myönteisesti.
- Turvemaiden kestävä jatkokäyttö ja suometsien käsittely- ja toimintatapojen edistäminen vaikuttavat myönteisesti ilmastonmuutoksen hillintään.

- Tulvavaaraa koskevassa suunnittelumääräyksessä huomioidaan sään ääriolosuhteista ja tulvista aiheutuvien riskien minimoiminen.
- Tuulivoiman laaja huomioiminen edistää uusiutuvan energian tuotantoa.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

- Maakuntakaavan 2050 ratkaisut ja kaavamerkinnot tukevat elinvoimaltaan vahvan, monikeskuksisen ja ympäröiville alueille kasvua säteilevän aluerakenteen syntymistä. Alue- ja yhdyskuntarakenne on uusien kaavaratkaisujen myötä aikaisempaa toimivampi, ekologisempi, kestävämpi ja taloudellisempi.
- Kokonaisuudessaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 toteuttaa hyvin maakuntastrategiassa esitetyt tavoitteet aluerakenteen osalta. Tavoite monikeskuksisesta aluerakenteesta toteutuu hyvin maakunnan sisäisten ja maakuntarajojen ulkopuolelle ulottuvien kehittämisvyöhykkeiden ja säteittäisten yhteyksien ansiosta.
- Tiivistyvä aluerakenne lisää Etelä-Pohjanmaan kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta ja on kestävän ja vastuullisen kehityksen mukainen ja hillitsee osaltaan ilmastonmuutosta.
- Seinäjoen kaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeeseen on sisällytetty Ilmajoen, Kurikan ja Lapuan keskustaajamat läheisine maaseutualueineen ja kytineen mikä mahdollistaa monipuolisemman ja vahvemman kasvun ja vaikuttaa merkittävästi Seinäjoen ja lähialueiden kehittämiseen vahvana ja elinvoimaisena kaupunkiseutuna.

Vaikutukset virkistykseen, ihmisten elinoloihin ja elinkeinojen kehittämiseen

- Maakuntakaavassa osoitettujen ulkoilureittien sekä virkistysalueiden toteuttaminen parantaa ja monipuolistaa asuin ympäristön viihtyisyyttä sekä lisää elämänlaatua ja hyvinvointia.
- Arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt on huomioitu maakuntakaavassa hyvin kattavasti. Tällä on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia elinympäristön laatuun ja elinkeinojen kehittämiseen.
- Luonnon monimuotoisuus on huomioitu kaavassa hyvin osoittamalla mm. luonnonsuojelulain mukaiset alueet ja muita suojeltavia kohteita. Luontoon liittyvien arvojen säilymisellä on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia maakunnan elinympäristön laatuun ja luonnon virkistyskäyttöön.
- Toimiva joukkoliikenne sekä kävely- ja pyöräily-yhteyksien kehittäminen parantavat maakunnan asukkaiden elinoloja lisäämällä arjen toimivuutta sekä alueiden viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta.
- Rataverkon parantaminen tukee elinkeinojen kehittämisen edellytyksiä maakunnassa. Tärkeimpien rataosuuksien parantaminen lisää tavaraliikenteen

välityskykyä ja tukee myös kansainvälistä saavutettavuutta. Myös maakuntakeskusten välinen saavutettavuus paranee.

- Maakunnan tieverkkoon osoitetut parannettavat osuudet sekä kokonaan uudet linjaukset parantavat toteutuessaan merkittävästi elinkeinojen kehittämisen edellytyksiä.
- Elinkeinoelämän tarvitsemien työpaikka- ja teollisuusalueiden varaukset ja niiden sijoittuminen hyvien liikenneyhteyksien varrelle parantavat maakunnan elinkeinojen kehittämisen edellytyksiä.
- Vähittäiskaupan suuryksiköiden merkinnät ja maakuntakaavan muut kaupan ratkaisut tukevat houkuttelevien sijaintipaikkojen muodostumista vähittäiskaupalle maakunnan eri osiin. Tämä edistää toimivan kilpailun kehittymistä sekä parantaa maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.
- Kaupallisten palveluiden varauksia on maakuntakaavassa sijoitettu myös olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään. Tämä edistää palvelujen saavutettavuutta myös kävelen, pyörällä ja joukkoliikenteellä.
- Joukkoliikenteen kehittämiskäytävät tukevat elinkeinojen kehittämisen edellytyksiä maakunnassa. Toimivat joukkoliikenneyhteydet vaikuttavat myönteisesti myös palveluiden kehittämiseen ja saavutettavuuteen.

Vaikutukset liikennejärjestelmään

- Maakuntakaavan liikennejärjestelmäratkaisut ovat toimivia ja eri liikennemuodot täydentävät toisiaan.
- Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmä edistää ilmastomyönteisten tavoitteiden toteutumista.
- Maantieyhteyksien parantaminen vaikuttaa positiivisesti kaupunkiseutujen liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen sekä elinkeinoelämän edellytyksiin. Valtakunnalliset yhteydet sekä yhteydet muihin maakuntiin paranevat.
- Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kehittäminen edistävät ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä edistävät kestävän yhdyskuntarakenteen muodostumista.
- Rautatieyhteyksien kehittäminen parantaa matkaketjujen nopeutta, täsmällisyyttä ja luotettavuutta sekä tukee tavarakuljetuksissa niin kansallisen kuin kansainvälisen saavutettavuuden parantumista. Uudet henkilöliikennepaikat kehittävät alueiden välistä saavutettavuutta, tiivistävät yhdyskuntarakennetta sekä mahdollistavat kestävän liikkumismuodon valinnan arjen liikkumisessa.

Vaikutukset ekologisiin yhteyksiin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonsuojeluun

- Maakuntakaavan toteutus edistää luontoarvojen, luonnon monimuotoisuuden sekä ekologisten yhteyksien säilyttämistä ja kehittämistä.

- Tuulivoima-alueiden, teiden ja voimalinjojen toteutuksella voi olla kielteisiä vaikutuksia ekologiisiin yhteyksiin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonsuojeluun.

Vaikutukset luonnonvaroihin, maa- ja kallioperään sekä veteen

- Pohjavesialueita koskeva maakuntakaavamerkintä edistää pohjavesien suojelua.
- Arvokkaita harjualueita ja muita geologisia muodostumia koskevat maakuntamerkinnot turvaavat näiden alueiden suojelua.
- Maakuntakaavassa osoitetaan alueita luonnonvarojen hyödyntämiselle. Tämä vähentää raskaan liikenteen tarvetta ja liikennesuoritteiden määrää, koska aineksia ei tarvitse kuljettaa kaukaa.

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

- Kaavan tavoitteena on tunnistaa ja huomioida arvokkaat kulttuuriympäristöt ja edistää niiden turvaamista sekä maankäytön muutosten yhteensovittamista siten, että ne huomioidaan osana monimuotoista elinympäristöä ja yhteistä kulttuuriperintöä
- Kaavaratkaisu toteuttaa ja edistää valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden vaalimista
- Keskustatoimintojen, taajamien ja kylien osoittaminen maakuntakaavassa vahvistaa niiden asemaa ja mahdollistaa hyvän kaupunki- ja taajamakuvan kehittymisen
- Kulttuuriympäristömerkinnöillä on positiivinen vaikutus kaupunki-, kylä-, taajama- ja maisemakuvan säilymiseen. Myönteisiä vaikutuksia kohdistuu myös keskustojen viihtyisyyteen ja vetovoimaan. Kaupunkikuvallisten seikkojen huomioimista korostetaan johdonmukaisesti teemaan vaikuttavien kaavamerkintöjen määräyksissä
- Uhanalaisten perinnebiotooppien, joita ovat kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet, kunnostus ja hoito edistää luonnon monimuotoisuuden, suomalaisen kulttuurihistorian ja identiteetin sekä edustavan maalaismaiseman säilymistä
- Modernin rakennetun kulttuuriympäristön huomioimisella osana arvokkaiden kulttuuriympäristöjen alueita on myönteisiä vaikutuksia kulttuuriperinnön säilymiseen.
- Tuulivoimarakentamisen sijoittumista ja vaikutuksia on selvitetty kattavasti. Vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja kulttuuriympäristöihin pyritään lieventämään yksityiskohtaisin kaavamääräyksin.

- Uudet energiantuotantomuodot muuttavat maisemakuvaa tavanomaisilla maisema-alueilla ja osittain etenkin maakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla.
- Arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen huomioiminen koskee modernin rakennuskannan lisäksi myös vanhempaa rakennuskantaa. Vaikka maakuntakaava ei määrää tai velvoita korjaamaan rakennuksia, niin niiden huomioiminen lisää kohteiden arvoa. Arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön huomioiminen voi kuntakaavoituksessa joissakin tapauksissa hidastaa uudishankkeiden etenemistä tai aiheuttaa taloudellisia kustannuksia. Vaikutuksia voidaan lieventää esimerkiksi ennakoivalla suunnittelulla, tiiviillä vuorovaikutuksella sekä Museovirastolta ja ELY-keskuksilta haettavilla rakennusperinnön hoitoavustuksilla.
- Maakunnallisesti merkittävän rakennusperinnön huomioon ottaminen voi hidastaa kuntakaavoituksessa merkittävien hankkeiden etenemistä. Vaikutuksia voidaan lieventää ennakoivalla suunnittelulla ja tiiviillä vuorovaikutuksella.

Vaikutukset energiahuoltoon, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä yhdyskuntatekniikkaan

- Maakuntakaavalla edistetään energiantuotannon omavaraisuutta.
- Uusiutuvan energian ja bioteollisuuden kehittämialue sekä kiertotalouden ja jätehuollon alue -merkinnän käyttö edistää jätteenkäsittelyalueiden luonteen muuttamista läjitysalueista pitkälle kehittyneiksi teollisen mittakaavan uusiutuvan energian ja kiertotalouden alueiksi, joiden toimintaedellytykset tulevat muuntumaan, moninaistumaan ja kasvamaan.

Vaikutukset huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen

- Maakuntakaavalla edistetään Etelä-Pohjanmaan ja osaltaan kansallisten huoltovarmuustoimenpiteiden toteutumista.
- Maakuntakaavassa huomioidaan laajasti energia- ja yhdyskuntateknisen huollon toimintavarmuus.
- Maakuntakaavassa varaudutaan uusiutuvien energiaratkaisujen, mm. tuulivoimatuotannon edistämiseen.
- Maakuntakaavassa varaudutaan kiertotalouden toimenpiteiden edistämiseen.
- Ruuantuotannon ydinvyöhykkeet edistävät omavaraista, paikallista ruuan tuotantoa, millä edistetään huoltovarmuuden näkökulmasta myös ylimaakunnallisia tarpeita.

7.4 Merkintäkohtaiset kaavan vaikutusten arvioinnit

Kaavan vaikutukset raportoidaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n mukaisesti. Merkintäkohtainen vaikutusten arviointi esitetään osana vaikutusten arviointiraporttia (Sweco 2024, raportin liite 1).

8 Kaavan oikeusvaikutukset

8.1 Ohjausvaikutus kuntakaavoitukseen

Maakuntakaavassa esitetyt suunnitteluratkaisut perustuvat yleispiirteisen suunnittelun lähtökohtiin. Maakuntakaavassa esitettävät rajaukset ja merkintöjen sijainnit eivät siis ole tarkkapiirteisiä, vaan niiden on tarkoitus tarkentua yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä yleiskaavan selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sekä sitä täydentävä asetus (895/1999) määrittävät raamit alueiden käytön suunnittelulle. MRL:n mukainen alueiden käytön suunnittelujärjestelmä muodostuu valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista sekä yleispiirteisistä ja yksityiskohtaisista kaavoista. Yleispiirteisistä kaavoista maakuntakaavan laatii maakuntaliitto ja yleiskaavan kunta. Myös yksityiskohtaisen asemakaavan laadinnasta vastaa kunta. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevien vaikutusten osalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 § mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavan keskeiset periaatteet sekä suunnitteluratkaisut toimivat siten yksityiskohtaisemman kaavoituksen lähtökohtana. Suunnittelujärjestelmän mukaisesti maakuntakaavassa määritellyt alueiden käytön periaatteet ja esitetyt aluevaraukset täsmentyvät kuntakaavoituksen yhteydessä.

Koska maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käytön suunnitelma, jättää se paikalliset alueiden käyttöä koskevat kysymykset ratkaistavaksi kuntakaavoituksessa. Kaava- ja rakennushankkeiden seudullinen tai paikallinen merkittävyys määrittyy hankkeen vaikutusten arvioinnin kautta. Maakuntakaavan kaava-asiakirjoissa ja taustaselvityksissä kuvataan, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet arviointiin eri merkintöjen seudullisuudesta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 kumoaa voimaan tullessaan aiemmat kokonais- ja vaihemaakuntakaavat, eli kokonaiskaava toimii jatkossa ohjeena kuntakaavoitukselle.

8.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Velvoite koskee kaikkia valtion ja kuntien viranomaisia, jotka tekevät alueiden käyttöön liittyviä suunnittelu- ja toteuttamistehtäviä.

Maakuntakaavan huomioon ottaminen tarkoittaa alueiden käytön suunnittelua ja toteuttamista tavalla, joka ei vähennä mahdollisuuksia maakuntakaavan toteuttamiseen. Maakuntakaavan toteuttamisen edistäminen edellyttää sen sijaan aktiivisempaa maakuntakaavan toteuttamista palvelevaa toimintaa. Viranomaisvaikutuksen merkitys riippuu mm. siitä, millä tavalla viranomaisen päätöksenteon oikeudellisista edellytyksistä ja niihin liittyvästä harkintavallasta on asianomaisissa erityislaeissa säädetty. Vaikutus korostuu erityisesti silloin, kun viranomaisen toimivaltaan kuuluu tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Maakuntakaava ei syrjäytä päätöksenteon perusteena olevaa erityislainsäädäntöä.

Maakuntakaava on suurella osalla maa- ja metsätalousvaltaisista alueista ainoa voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava, ja se on lain mukaisesti huomioitava viranomaistoiminnassa yllä kuvatun mukaisesti. Metsien hoitaminen ja käyttäminen perustuu metsälakiin. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 rajoittaa maa- ja metsätalouden harjoittamista luonnonsuojelu- ja suojelualueiksi osoitetuilla alueilla, joille on kaavassa annettu suojelumääräys (MRL 30 §, Metsälaki 2 §). Muilta osin kaavaratkaisulla ei ole suoraan vaikutusta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

8.3 Maakuntakaavaan liittyvä rakentamisrajoitus

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaan maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi osoitetulla alueella, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tarkoituksiin osoitetulla alueella ja liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa. (29.3.2019/467)

Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin

myönnettävä, jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus). Haittaa arvosteltaessa ei oteta huomioon omistussuhteissa maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia, ellei niitä ole tehty maakuntakaavan toteuttamista varten. Jos maakuntakaavan aluevaraus pääasiallisesti vastaa rakennuslain (370/1958) mukaisen seutukaavan aluevarausta, ei vastaavasti myöskään seutukaavan hyväksymisen jälkeen omistussuhteissa tapahtuneita muutoksia oteta huomioon.

Maakunnan liitto voi, jos se maankäytön järjestämisen turvaamiseksi on tarpeen, kieltää käyttämästä aluetta, jolla kaavaehdotuksen tai hyväksytyn kaavan mukaan on rakentamisrajoitus, kaavaehdotuksen tai kaavan vastaiseen rakentamiseen. Rajoitus ei koske jo olevaan asuntoon kuuluvan talousrakennuksen rakentamista eikä maa- ja metsätalouden harjoittamista varten tarpeellista rakentamista. Rajoitus on voimassa enintään kaksi vuotta. (8.1.2016/28)

9 Kaavan toteuttaminen ja seuranta

Maakuntakaavassa esitettyjen ratkaisujen toteuttaminen on sekä julkisen että yksityisen sektorin vastuulla. Maakuntakaavan päätoteuttajana ovat alueen kunnat. Yksityinen sektori, ensisijaisesti esimerkiksi energiayhtiöt ja kaupan toimijat päättävät osaltaan maakunnan energiantuotannon tai kaupallisten palvelujen kehittämisestä. Keskusta-alueet, taajamatoimintojen alueet ja kyläalueet puolestaan kehittyvät sekä julkisen että yksityisen sektorin ja asukkaiden päätösten myötä yhteistoimin. Teollisuus- ja varastoalueet sekä matkailupalvelujen alueet toteutuvat pääosin yksityisten yritysten toimesta. Valtiolla on merkittävä rooli mm. luonnonsuojelun edistämisessä ja sähkönsiirron infrastruktuurin toteuttamisessa.

Maakuntakaava toteutuu yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta. Maakuntakaavan hyväksyminen ei johda suoraan muutoksiin alueiden käytössä tai velvoita aloittamaan suunnittelua, esimerkiksi kuntakaavoitusta. Monia merkittäviä alueidenkäyttöön liittyviä hankkeita ei kuitenkaan voida toteuttaa ilman maakuntakaavassa esitettävää ratkaisua eikä maakuntakaavan suunnitteluperiaatteiden vastaisesti.

Etelä-Pohjanmaan liitto edistää maakuntakaavan toteutumista edunvalvontatyön, aluekehityksen ohjelmatyön ja rahoituksen, lausuntonmenettelyjen sekä kuntien, valtion ja sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

Maakuntakaavan toteutumista seurataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja toteutumista sekä alueiden kehittymistä seuraamalla. Seurannan tueksi laaditaan kaikille avoimesti käytettävissä oleva karttapohjainen sivusto.

Maakuntakaavan ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti. Arvioinnin lähtökohtana on maakuntakaavan vastaavuus maankäyttö- ja rakennuslakiin, valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, sekä maakunnallisiin kehittämistavoitteisiin.

Lähteet

- Aalto, A. (2013). Suomenselän maakunnallisesti arvokkaat lintualueet – Maali-hankkeen loppuraportti. Suomenselän lintutieteellinen yhdistys.
- Afry (2022). Luonnonkiviainesten ja sitä korvaavien uusiomateriaalien käyttö ja tarveennuste. https://epliitto.fi/tiedostot/Raportti_final_24052022.pdf.
- Ahlman Group Oy (2021). Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Satakuntaliitto. Raportteja 160/2021.
- Britschgi, R., Axell, M-B., Hintsa, J., Iso-Tuisku, M., Kurkinen, I., Lyytikäinen, A., Pahtamaa, T., Peltola, H., Rönkkö, K. & J. Vuokko. (1999). Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen. Samordning av grundvattenskyddet och stenmaterialförsörjningen – loppuraportti Vaasan-Seinäjoen alueelta, slutrapport från Vasa-Seinäjoki-regionen. Alueelliset ympäristöjulkaisut 103. Suomen ympäristökeskus.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Geologian tutkimuskeskus & Etelä-Pohjanmaan liitto (2013). Etelä-Pohjanmaan suoselvityshanke. https://epliitto.fi/tiedostot/Etela-Pohjanmaan_suoselvityshanke_2013.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2014). Kauhajoki–Kauhava palvelutasoselvitys. https://epliitto.fi/tiedostot/Kauhajoki_Kauhava_palvelutasoselvitys_ELY_2014.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2015a). Vesien tila hyväksi yhdessä. Kokemaenjoen-Selkämeren-Saaristomeren vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016–2021. Raportteja 101/2015. Toim. Westberg, V. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-339-5>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2015b). Kohti eurooppalaista kestävän kehityksen edelläkävijäaluetta. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristöstrategia 2014–2020: Osa 1. Toim. Ilvessalo-Lax, H. Raportteja 50/2015. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-274-9>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2016a). Lapuanjoen vesistöalueen vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Toim. Westberg, V. Raportteja 41/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-444-6>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2016b). Kyrönjoen vesistöalueen vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Toim. Koivisto, A-M. Raportteja 37/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-440-8>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2016c). Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Toim. Seppälä, T. Raportteja 45/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-448-4>.

- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2016d). Isojoen-Teuvanjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Toim. Haldin, L. Raportteja 54/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-457-6>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2016e). Ähtärin ja Pihlajaveden reittien vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Toim. Koivisto, A-M. Raportteja 53/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-456-9>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2017). Laihia-Seinäjoki - kehittämisselvitys: Valtatien 18 palvelutasoanalyysi ja parantamistoimenpiteet, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen raportteja 42/2017. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-603-7>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus et al. (2021a). Läntisen Suomen vesihuollon kehitys ja nykytilanne, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Pirkanmaan ELY-keskus ja Varsinais-Suomen ELY-keskus, 2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-940-3>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus et al. (2021b). Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan vesihuollon nykytilanne 2019; Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-947-2>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus et al. (2022a). Etelä-Pohjanmaan liikennemalli. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan liitto 2022. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2023/01/Etela_Pohjanmaan_liikennemalli_-2022.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2022b). Kantatie 67 parantaminen välillä Ilmajoki-Seinäjoki YVA ja yleissuunnitelma, ympäristövaikutusten arviointiselostus. https://www.ymparisto.fi/download/kt67_seinajokiiilmajoki_webpdf/%7Bo6A6DD88-BB7F-4291-BC0D-1E503047952C%7D/173911.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2022c). Valtatie 18 Seinäjoki - Alavus pääsuuntaselvitys, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-074-7>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2022d). Joukkoliikenteen palvelutason määrittely Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimivalta-alueella: Houkuttelevaa, oikea-aikaista ja resurssiviisasta joukkoliikennettä. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-105-8>.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2022e). Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027: Osa 1: Vesienhoitoaluekohtaiset tiedot. Westberg, V., Bonde, A, Koivisto, A-M, Mäkinen, M., Puro, H., Siiro, P. & A. Teppo. Raportteja 15/2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-010-5>.

- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2024a). Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan POSKI-selvitys 2021–2023. Väliraportti maaliskuu 2024. https://epliiitto.fi/tiedostot/Pohjanmaan_ ja_ Etela_ Pohjanmaan_ POSKI_ hank e_ valiraportti_ maaliskuu_ 2024.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2024b). Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan POSKI-selvitykseen 2021–2023 liittyvä luonto- ja maisemaselvitys. Väliraportti maaliskuu 2024. https://epliiitto.fi/tiedostot/Pohjanmaan_ ja_ Etela_ Pohjanmaan_ POSKI_ luon to_ maisemaraaportti_ 2021_ 2023_ valiraportti_ maaliskuu_ 2024.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2013). Etelä-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2023/01/A_46_Etela_ Pohjanmaan_ I_ vaihemaakuntakaav an_ Natura_ arvioinnin_ tarveharkinta_ 2015.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2014a). Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I – maakuntakaavan linnustovaikutukset. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/A_47_Etela- Pohjanmaan_ maakuntakaava_ vaihekaava_ I_ Tuulivoima_ Maakuntakaavan_ li nnustovaikutukset_ 2014.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2014b). Tuulivoimapuistojen näkymävaikutukset Etelä-Pohjanmaalla. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_65_Tuulivoimapuistojen_ nakymavaikutukset_ Etela- Pohjanmaalla_ Paivitys_ 2014.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015a). Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkon nykytila ja mitoitustarpeet 2030. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_70_Etela- Pohjanmaan_ kaupan_ palveluverkon_ nykytila_ ja_ mitoitustarpeet_ 2030.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015b). Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusriskin monitavoitearviointi: Jatkotarkastelu 3. jakovaiheen valuma-alueille (2015). Etelä-Pohjanmaan liitto & konsultti Anna-Mari Kangas. https://epliiitto.fi/tiedostot/B_77_Etela- Pohjanmaan_ turvetuotannon_ vesistovaikutusriskin_ monitavoitearviointi_ Jat kotarkastelu_ 3jv_ valuma_ alueille_ 2015.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015c). Etelä-Pohjanmaan keskusverkkoselvitys. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_72_Etela- Pohjanmaan_ keskusverkkoselvitys_ 2015.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015d). Logistiikka ja tienpito Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen kaupunkiseutujen ulkopuolella. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan liitot (2015). https://epliiitto.fi/tiedostot/Logistiikka_ ja_ tienpito_ Etela_ Pohjanmaan_ ELY_ keskuksen_ alueen_ kaupunkiseutujen_ ulkopuolella_ 2015b.pdf.

- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015e). Etelä-Pohjanmaan venesatamat, lentoasemat ja -paikat. Etelä-Pohjanmaan liitto (2015). https://epliitto.fi/tiedostot/B_74_Etela-Pohjanmaan_venesatamat_lentoasemat_ja_paikat_2015.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2016a). Etelä-Pohjanmaan suoluonto -kysely. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_87_Etela_Pohjanmaan_suoloonto_kysely_2016.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2016b). Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_86_Etela_Pohjanmaan_III_vaihemaakuntakaavan_suoloontoselvitykset_2016.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2017). Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_88_Etela_Pohjanmaan_III_vaihemaakuntakaavan_suoloontoselvitykset_2017.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2018). 3. vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta, luonnosvaihe. Turvetuotantoa osoittavat kaavamerkinnot. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_85_Vaihemaakuntakaava_III_Natura_arvioinnin_tarveharkinta.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2019). Etelä-Pohjanmaan ampumaratojen kehittämissuunnitelma. https://epliitto.fi/tiedostot/B_89_Etela-Pohjanmaan_ampumaratojen_kehittamissuunnitelma_final_S.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto et al. (2020). Länsi-Suomen yhteinen liikennestrategia, Länsi-Suomen maakuntaliitot (2020). https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/12/Lansi-Suomen_liikennestrategia_2020.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2020). Duoraitiojunaliikenteen mahdollisuudet Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liitot (2020). https://epliitto.fi/tiedostot/B_114_Duoraitiojunaliikenteen_mahdollisuudet_Etela-Pohjanmaan_ja_Pohjanmaan_maakunnissa.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto et al. (2021a). Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, 2022. <https://epliitto.fi/ljs/>.
- Etelä-Pohjanmaan liitto et al. (2021b). Liikenteen kehityskäytäväselvitys välillä Vaasa-Seinäjoki-Jyväskylä, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Suomen liitot (2022). https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/10/Liikenteen_kehityskaytavaselvitys-valilla-Vaasa-Seinajoki-Jyvaskyla-2022.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2021c). Etelä-Pohjanmaan aluerakenneselvitys. https://epliitto.fi/tiedostot/A_74_Etela_Pohjanmaan_aluerakenneselvitys.pdf.

- Etelä-Pohjanmaan liitto (2022a). Etelä-Pohjanmaan pyöräliikenneverkkoselvitys. Etelä-Pohjanmaan liitto, 2022. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/10/221024_Etela-Pohjanmaan-pyoraliikenneverkkoselvitys.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2022b). Etelä-Pohjanmaan alemman tieverkon sekä jalankulku- ja pyörätieyhteyksien käyttäjälähtöinen merkitsevyysanalyysi, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022). https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/10/etela_pohjanmaan_alemman_tieverkon_seka_ja_lankulku_ja_pyoratieyhteyksien_kayttajalahtoinen_merkitse_150561.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2022c). Teknisen huollon verkostot, Etelä-Pohjanmaan liitto (2022). https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/12/Teknisen-huollon-verkostojen-selvitys_web.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2022d). Etelä-Pohjanmaan virkistysalue selvitys. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/08/220815_Virkistysalue_selvitys_PDF_web.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2023a). Kauhavan Pääjärven luontoarvoselvitys. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2023/09/B_119_Kauhavan_Paajarven_luontoarvoselvitys_2023.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2023b). Tuulivoima-alueiden täydennys. Niittunevan, Siltanevan ja Kankalonselän alueet. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2023/11/B_122_Tuulivoima_alueiden_taydennys_Niittunevan_Siltanevan_ja_Kankalonselan_alueet_2023.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto & FCG (2011/2015). Etelä-Pohjanmaan kaupan palveluverkko 2030. https://epliitto.fi/tiedostot/B_6g_Etela-Pohjanmaan_kaupan_palveluverkko_2030_selvitys.pdf.
- Etelä-Pohjanmaan liitto & Seinäjoen yliopistokeskus (2016). Etelä-Pohjanmaan aluerakenteen tulevaisuuskuvat 2040. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/B_81_Etela-Pohjanmaan_aluerakenteen_tulevaisuuskuvat_2040.pdf.
- Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus et al. (2022). Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050 ja toimenpideohjelma. <https://storymaps.arcgis.com/stories/3c030a5390064c728c8f1358b34c4311>.
- Faunatica Oy (2015). Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan suoluontoselvitykset. https://epliitto.fi/tiedostot/B_73_Etela_Pohjanmaan_vaihemaakuntakaavan_suluontoselvitykset_2014.pdf.
- FCG (2012a). Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvitys. https://epliitto.fi/tiedostot/A_38_Etela-Pohjanmaan_tuulivoimaselvitys_2012.pdf.

- FCG (2012b). Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Kauhajoen Säärenkankaan- Eteläkankaan ja Kurikan Kukkookallion-Möhkälleenmaan alueet. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/Etela-Pohjanmaan_tuulivoimaselvityksen_taydennys_Kauhajoen_Saarenkankaan-Etelakankaan_ja_Kurikan_Kukkookallion-Mohkaleenkankaan_alueet_2012.pdf.
- FCG (2013). Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Jalasjärven Ilvesnevan ja Kauhavan Voltti-Kakkurin alueet. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/Etela-Pohjanmaan_tuulivoimaselvityksen_taydennys_Jalasjarven_Ilvesnevan_ja_Kauhavan_Voltti-Kakkurin_alueet_2013.pdf.
- FCG (2022a). Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2022/02/Etela_Pohjanmaan_Pohjanmaan_Keski_Pohjanmaan_tuulivoimaselvitys.pdf. Selvitykseen kuuluu liitteet 1–4: liite 1: Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, https://epliiitto.fi/tiedostot/Tuulivoimaselvitys_Liite_1_Etela_Pohjanmaan_potentialisten_tuulivoima_alueiden_vaikutusten_arviointi.pdf, liite 2: Keski-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, liite 3: Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, liite 4: Yhteisvaikutusten arviointi, https://epliiitto.fi/tiedostot/Tuulivoimaselvitys_Liite_4_Yhteisvaikutusten_arviointi_07122021.pdf.
- FCG (2022b). Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2023/02/B_110_Etela_Pohjanmaan_tuulivoima_alueiden_maisemavaikutukset_FCG_2023_korjattu03022023.pdf. Selvitykseen kuuluu liitteet 1–2: liite 1: kohdekortit, https://epliiitto.fi/tiedostot/Liite_1_B_110_Kohdekortit_web.pdf, liite 2: näkymäalueanalyysi ja valokuvasoitteet, https://epliiitto.fi/tiedostot/Liite_2_B_110_Nakymaalueanalyysi_ja_valokuva_sovitteet_web.pdf.
- FCG (2023a). Etelä-Pohjanmaan aurinkoenergiaselvitys. Aurinkoenergian tuotantoon soveltuvat alueet. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2023/03/B_111_Etela-Pohjanmaan_aurinkoenergiaselvitys_2023_web.pdf. Selvitykseen kuuluu liite 1: kohdekortit. https://epliiitto.fi/tiedostot/Liite_1_B_111_Etela_Pohjanmaan_aurinkoenergiaselvitys_Kohdekortit_2023_web.pdf.
- FCG (2023b). PowerParkin kaupallinen arvio. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2023/11/Powerpark_kaupallinen-arvio_20231121.pdf.
- FCG (2023c). Seinäjoen Roveksen alueen kaupallinen selvitys. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2023/01/B_112_Seinajoen_Roveksen_alueen_kaupallinen_selvitys_FCG_2023_web.pdf.

- Geologian tutkimuskeskus (2022). POSKI-päivityshankkeeseen liittyvä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kalliokiviaines selvitys. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/06/KalliokiviainesraporttiPOSKI_web.pdf.
- Geologian tutkimuskeskus (2022). Kurikan syväpohjavesi. Geologian tutkimuskeskuksen www-sivut (lainattu 16.1.2023). www.gtk.fi/tutkimusprojekti/kurikan-8-syvapohjavesi/.
- Husa, J., Heikkinen, R. & Kontula, T. (1996). Vaasan läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kalliialueet. Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö. Julkaisematon moniste. 115 s.
- Kauhavan kaupunki (2017). Kauhavan lentokenttä, Lentotoiminnan ympäristömeluselvitys yleiskaavatyötä varten. Kauhavan kaupunki, raportti, 2017. www.kauhava.fi/files/15673/Liite_5_Kauhavan_lentokentan_meluselvitys_270617.pdf.
- Kelkkareitit.fi. Suomen moottorikelkkareitit ja -urat. Ladattu 20.11.2023.
- Keski-Suomen liitto (2015). Valtatien 18 parantaminen välillä Ähtäri-Multia ja maantien 621 parantaminen välillä Liesjärvi-Keuruu, aluevaraus suunnitelma, Keski-Suomen liitto, B190 / 2015 <https://vayla.fi/documents/25230764/71468479/Aluevarausuunnitelma-%C3%84ht%C3%A4ri-Multia.pdf/43b2aedd-e808-0599-406c-22c2e03b34a0/Aluevarausuunnitelma-%C3%84ht%C3%A4ri-Multia.pdf?t=1618822746638>.
- Laasasenaho, K. (2021). Potentiaalisimmat paikat lantapohjaisen biometaanin tuotannolle liikennekäyttöön Etelä-Pohjanmaalla.
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.5.2017/252. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170252>. Viitattu 9.1.2023.
- Liikenne- ja viestintäministeriö (2022). Valtakunnallinen julkisen liikenteen palvelutason määrittely. Valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävät henkilöliikenteen solmupisteet, 2022. <https://www.lvm.fi/o/vahva/document/3617928>.
- Liikenne- ja viestintävirasto (2021). Vesiväyläluokitus, ohje. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, 2021. https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Vesiv%C3%A4yl%C3%A4luokitus_lopullinen.pdf.
- Liikennevirasto, et al. (2011). Etelä-Pohjanmaan pääteiden logistiikka- ja maankäyttöselvitys. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Liikennevirasto, Julkaisu B:42, 2011. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/120958/lr_2011_978-952-255-637-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

- Liikennevirasto (2017). Veneväylien suunnitteluohjeet. Liikenneviraston julkaisut 38/2017. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-317-455-9>.
- Luonnonvarakeskus (2022a). Selvitys Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan keskeisistä metsäpeura-alueista. Vain viranomaiskäyttöön.
- Luonnonvarakeskus (2022b). Susien reviirit 2003–2020 Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Vain viranomaiskäyttöön.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2011). Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävä ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi. Työryhmämuistio MMM 1:2011. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-625-7>.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2018). MMM nimesi merkittävät tulvariskialueet 2018–2024. Maa- ja metsätalousministeriön tiedote 20.12.2018. <https://mmm.fi/-/mmm-nimesi-merkittavat-tulvariskialueet-vuosiksi-2018-2024>. Viitattu 5.1.2023.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2023). Metsäpeurakannan hoitosuunnitelma. Suomen metsäpeurakannan hoidon ja suojelun toimenpiteet ja tavoitteet. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2023:21. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-735-8>.
- Museovirasto (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt (RKY). http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx. Viitattu 11.1.2023.
- Mäkinen, K., Palmu, J-P., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. & J. Jarva (2007). Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14/2007. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki 2007. <http://hdl.handle.net/10138/38399>.
- Mäkinen, K., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. & L. Sahala (2011). Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Suomen ympäristö 32/2011. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki 2012. <http://hdl.handle.net/10138/37025>.
- Niukko, K. & Etelä-Pohjanmaan liitto (2017). Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen rakennusinventointi. https://epliitto.fi/tiedostot/B_84_Maakunnallinen_rakennusinventointi_2016-17_korjattu_versio.pdf.
- Nordkalk (2023). Vimpeli. <https://nordkalk.fi/yritys/toimipaikkamme/suomi/vimpeli/>. Viitattu 9.1.2023.
- Pirkanmaan ELY-keskus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2015). Valtatie 3 Tampere-Vaasa: Palvelutasolähtöinen kehityskäytäväselvitys. Toim. Haarajärvi, T., ym. Raportteja 33/2015. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-242-8>.
- Pohjanmaan liitto. Pohjanmaan maakuntakaava 2040. <https://www.obotnia.fi/fi/aluesuunnittelu/pohjanmaan-maakuntakaava->

2040. Maakuntakaava maakuntavaltuuston hyväksymä 6/2020, tullut voimaan 9/2020 ja saanut lainvoiman 1/2022. Viitattu 13.1.2023.

Proagria Etelä-Pohjanmaa & Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan liitot & (2013). Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-257-855-6>.

Proagria Etelä-Pohjanmaa & Etelä-Pohjanmaan liitto (2014) Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet - Ehdotukset Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, osa 2, päivitys- ja täydennysinventointi. https://epliiitto.fi/tiedostot/ehdotukset_maisema-alueiksi_2_2014.pdf

Pöyry Finland Oy (2018). Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan turvetuotantoon soveltuvien alueiden linnustovaikutusten arviointi. [https://epliiitto.fi/tiedostot/Etela_Pohjanmaan_III_vaihemaakuntakaavan_turvetuotantoon_soveltuvien_alueiden_linnustovaikutusten_arviointi_2018%20\(1\).pdf](https://epliiitto.fi/tiedostot/Etela_Pohjanmaan_III_vaihemaakuntakaavan_turvetuotantoon_soveltuvien_alueiden_linnustovaikutusten_arviointi_2018%20(1).pdf).

Ramboll Finland Oy (2013). Etelä- ja Keski-Pohjanmaan tuulivoima ja erikoiskuljetukset. https://epliiitto.fi/tiedostot/B_54_Etela-_ja_Keski-Pohjanmaan_tuulivoima_ja_erikoiskuljetukset_20131.pdf.

Ramboll Finland Oy (2014). Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanevan ja Iso Koihnannevan Natura-alueisiin ja Etelä-Pohjanmaan maakotkakantaan. Vain viranomaiskäyttöön.

Ramboll Finland Oy (2015). Tuulivoimamaakuntakaavojen Natura-arvioiden päivitys. Vain viranomaiskäyttöön.

Ramboll Finland Oy (2017). Turvetuotantoon soveltuvien alueiden Natura-vaikutusten arviointi. [https://epliiitto.fi/tiedostot/Natura-arviointi_EP%20Liitto%20vmlIII%20turvetuotantoon%20soveltuvat%20alueet_final%20\(1\).pdf](https://epliiitto.fi/tiedostot/Natura-arviointi_EP%20Liitto%20vmlIII%20turvetuotantoon%20soveltuvat%20alueet_final%20(1).pdf).

Ramboll Finland Oy (2021). Energiantuotanto Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla 2050. <https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2021/06/Energiantuotanto-Pohjanmaalla-ja-Etela-Pohjanmaalla-2050-selvitys-saavutettava.pdf>.

Rejlers Finland Oy (2022). Sähkönsiirtoselvitys Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan tuulivoimalle soveltuville alueille. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2022/12/Sahkonsiirtoselvitys_Pohjanmaan_ja_Etela-Pohjanmaan_tuulivoimalle_soveltuville_alueille.pdf.

Räisänen, M., Laxström, H. & H. Nurmi (2022). POSKI-päivityshankkeeseen liittyvä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kalliokiviaineselvitys. Geologian tutkimuskeskus. https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2022/06/KalliokiviainesraporttiPOSKI_web.pdf.

- Räisänen, J. Teeriaho J., Kananoja T. & H. Rönty (2018). Valtakunnallisesti arvokkaat kivikot – Osa 1. Suomen ympäristö 2/2018. Ympäristöministeriö. Helsinki 2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4795-1>.
- Saatsi Arkkitehdit (2021). Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvotus ja Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventointi sekä arvotus. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2021/03/B_97_Etela_Pohjanmaa-RKY-selvitys-yhteenveto-20210305-suojattu.pdf.
- Saatsi Arkkitehdit (2021). Etelä-Pohjanmaan maakunnallista rakennusinventointia 2017 täydentävät kohdekortit 2019–2020. <https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2021/03/Etela-Pohjanmaa-RKY-selvitys-Kohdekortit-vanhat-kohteet-suojattu-2021.pdf>.
- Seinäjoen kaupunki ja Ilmajoen kunta (2010). Seinäjoen lentoasema, Lentotoiminnan ympäristömeluselvitys. <https://docplayer.fi/1574958-Seinajoen-lentoasema-lentotoiminnan-ymparistomeluselvitys.html>.
- Sitowise (2024). Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntakaavojen tuulivoima-alueiden Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Vain viranomaiskäyttöön.
- Sitowise (2023). Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavoituksen Natura-arviointia varten tehtävä lintujen törmäys- ja populaatiomallinnus päämuuttoreittien osalta. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2023/05/B_117_Pohjanmaan_ja_Etela_Pohjanmaan_Natura_arvioinnin_muuttolinnuston_tormays_ja_populaatiomallinnus_2023.pdf.
- Suomen metsäkeskus (2014). Ainespuun puskurivarastoilla ja metsäenergian terminaaleilla tehoa puunhankintaan. https://epliitto.fi/tiedostot/Ainespuun_puskurivarastoilla_ja_metsaenergia_n_terminaaleilla_tehoa_puunhankintaan_Metsakeskus_2015.pdf.
- Suomen ympäristökeskus (2014). Suunnittele maakunnalle toimiva viherrakenne. <http://hdl.handle.net/10138/136454>.
- Suomen ympäristökeskus (2016). Soidensuojelun täydennysehdotus. Paikkatietoaineistojen latauspalvelu LAPIO. <https://paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu.html>. Ladattu 9.6.2022.
- Suomen ympäristökeskus (2018). Kaupunki-maaseutuluokitus. [https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom\(57423\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom(57423)). Viitattu 15.12.2022.
- Suomen ympäristökeskus (2019, 2020, 2021, 2022). Liiteri-tietopalvelu, yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot.
- Suomen ympäristökeskus (2021). Valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi 2019–2022. https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyypit/Luontotyypien_uhanalaisuus/Perinnebiotoopit/V

altakunnallinen_perinnebiotooppien_inventointi_20192021. Julkaistu 26.6.2019, päivitetty 3.11.2021, viitattu 13.1.2023.

Suomen ympäristökeskus (2022a). Liiteri-tietopalvelu, yleiskaavapalvelun aineistot. Viitattu 15.12.2022.

Suomen ympäristökeskus (2022b). Yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot (YKR).

Suomen ympäristökeskus (2024a). Luonnonsuojelualueet. Paikkatietoaineistojen latauspalvelu LAPIO.
<https://paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu.html>. Ladattu 20.6.2024.

Suomen ympäristökeskus (2024b). Pohjavesialueet. Paikkatietoaineistojen latauspalvelu LAPIO. <https://paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu.html>. Ladattu 20.6.2024.

Suomen ympäristökeskus (2024c). Tulvakarttapalvelu. www.vesi.fi/tulvakarttapalvelu.

Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys ry (2013). Lintujen muutto ja muuton valtaväylät Suupohjassa. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2023/01/Lintujen_muutto_ja_muuton_valtavaylat_Suupohjassa_2013.pdf.

Sweco Finland Oy (2024). Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050. Kokonaisvaikutusten arviointi, kaavaehdotus. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2024/03/B_124_Etela_Pohjanmaan_maakuntakaava_2050_n_vaikutusten_arviointi.pdf.

Sweco Ympäristö Oy (2016). Etelä-Pohjanmaan rakennemalli 2040. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/Etela-Pohjanmaan-rakennemalli-2040_nettiversio.pdf.

Tikkanen, H., Ekblad, C. & H. Tuohimaa (2022). Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen Pohjanmaalla, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla. Selvityksestä on kaksi versiota: julkinen ja vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/12/Tuulivoiman_vaikutukset_maa_ja_merikotkaan_eka_saakseen_Pohjanmaalla_Etela-_ja_Keski-Pohjanmaalla.pdf.

Tukes (2023). Kaivosrekisterin karttapalvelu. <https://gtkdata.gtk.fi/kaivosrekisteri/>. Viitattu 9.1.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2013). Energia- ja ilmastostrategia. https://tem.fi/documents/1410877/2626968/Energia-_ja_ilmastostrategia_2013.pdf/ce0e9b73-f907-454b-b52b-87fagfa481d2/Energia-_ja_ilmastostrategia_2013.pdf?t=1462791257000.

Ubigu Oy & Lundén Architecture Company (2022). Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut. https://epliitto.fi/tiedostot/Etela_Pohjanmaan_viherrakenne_ja_ekosysteemipalvelut.pdf.

- Vaasan vesi, 2022. Kurikan Syväpohjavesihanke. Vaasan veden www-sivut (lainattu 16.1.2023) <https://www.vaasanvesi.fi/kurikasta-pohjavetta-vaasaan>.
- Vaasan yliopiston Levon-instituutti & Etelä-Pohjanmaan liitto (2015). Selvitys suurimittakaavaisen bioenergian tuotannon tarpeista ja mahdollisuuksista Etelä-Pohjanmaalla. <https://eplitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/Selvitys-suurimittakaavaisen-bioenergian-tuotannon-tarpeista-ja-mahdollisuuksista-Etela-Pohjanmaalla.-VALMIS.pdf>.
- Valtioneuvosto, 2021. Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:75 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-749-2>.
- Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta 30.8.2012 (2012). https://mmm.fi/documents/1410837/1516663/MMM-119690-v5-suostrategia_valtioneuvoston_periaatepaatos_v4/005425e8-e3c4-497d-8cff-26f343896c37. Viitattu 29.11.2023.
- Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (14.12.2017) <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80577688> Viitattu 11.1.2023.
- Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (2000) / Valtioneuvoston päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta (2008). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202102033648>.
- Väylävirasto 38/2019. Tampere–Seinäjoki-tarveselvitys. Väyläviraston julkaisuja 38/2019. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-317-715-4>.
- Väylävirasto 61/2020. Seinäjoki-Vaasa-hankearviointi: Nopeudennosto (Sn140). Väyläviraston julkaisuja 61/2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-317-826-7>.
- Väylävirasto 12/2021. Rataosuuden Tampere-Oulu-tarveselvitys. Väyläviraston julkaisuja 12/2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-317-848-9>.
- Väylävirasto 75/2021. Seinäjoki–Kaskinen-radon peruskorjaus: Hankearviointi. Väyläviraston julkaisuja 75/2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-317-926-4>.
- Väylävirasto 61/2022. Seinäjoen liikennepaikan toiminnallinen selvitys. Väyläviraston julkaisuja 61/2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-405-000-5>.
- Väylävirasto (2023). Maanteiden toiminnallisten luokkien päivitystarpeiden tarkastelu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-405-087-6>.
- WSP Finland Oy (2014a). Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi. Osa 1: Kuormitustarkastelu. https://eplitto.fi/tiedostot/B_55_Etela-

Pohjanmaan_turvetuotannon_vesistovaikutusten_arviointi_osa_1_kuormitustarkastelu_2014.pdf.

WSP Finland Oy (2014b). Etelä-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi. Osa 2: Vesistövaikutusriskin monitavoitearviointi. https://epliitto.fi/tiedostot/B_59_Etela-Pohjanmaan_turvetuotannon_vesistovaikutusten_arviointi_osa_2_vesistovaiikutusriskin_monitavoitearviointi_2014.pdf.

WSP Finland Oy ja Santasalo, T. (2023). Vaasan kaupallinen selvitys 2040.

Ympäristöhallinto (2023). Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet. Viitattu 11.1.2023.

Ympäristöministeriö (2014). Soiden erityiset luonnonarvot. Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto. Muistio, joulukuu 2014.

Ympäristöministeriö (2015a). Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa. Suomen ympäristö 7/2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4460-8>.

Ympäristöministeriö (2015b). Turvetuotannon ympäristönsuojeluohje. Ympäristöhallinnon ohjeita, 2/2015.

Ympäristöministeriö (2015c). Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Toim. Alanen, A. & Aapala, K. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4466-0>.

Ympäristöministeriö (2021). Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet, julkaistu 18.11.2021, päivitetty 2.12.2022. Viitattu 11.1.2023.

Ympäristöministeriö (2023). Perinnebiotooppien uhanalaisuus, <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontotyyppien-uhanalaisuus/perinnebiotoopit> Julkaistu 27.6.2022, päivitetty 26.4.2023. Viitattu 15.11.2023.

Liitteet

Liite 1. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, niiden sijaintikunta/-kunnat ja alueiden kuvaus.

Alueiden kuvauksessa viitataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvitykseen (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022), jossa on tarkasteltu mm. laajoja yhtenäisiä metsä- ja suoalueita sekä metsä- ja suoluonnon arvoja. Metsäympäristöjen osalta selvityksessä on hyödynnetty lähtötietoina erittäin tärkeitä elinympäristökuvioita (Suomen Metsäkeskus), luonnon/ ympäristönhoitoon Kemera-tukea saaneiden metsäkuvioiden aineistoa (Suomen Metsäkeskus), metsäelinympäristöjen valtakunnallista Zonation-arvoanalyysia (Metsähallitus), maakotkien lentosumma- ja pesimämallinnusanalyysia (Metsähallitus) sekä alueen sijoittumista selvityksessä muodostetulle rakenteelliselle ydinalueelle ja ao. ydinalueen kokoa (ha). Suoluonnon osalta selvityksessä on hyödynnetty lähtötietoina metsäelinympäristöjen valtakunnallista Zonation-arvoanalyysia (analyysi kattaa myös puustoiset suotyypit) (Metsähallitus), ojitustiheyttä (Maanmittauslaitos), maastotietokannan maanpeitetietoa soiden osalta (Maanmittauslaitos) sekä alueen sijoittumista selvityksessä muodostetulle rakenteelliselle ydinalueelle ja ao. ydinalueen kokoa (ha). Taulukossa käytetyt lyhenteet: YSA = yksityismailla sijaitseva luonnonsuojelualue, METSO = Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa perustettu suojelualue, FINIBA = Finnish Important Bird Areas/Suomen tärkeät lintualueet, MAALI = maakunnallisesti tärkeä lintualue (Aalto 2013).

Nro	Nimi	Kunta/ kunnat	Alueen kuvaus
1	Muuraismaankankaan alue	Lappajärvi, Evijärvi, Kauhava	<ul style="list-style-type: none">laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Eteläosa alueesta Lappajärven ydinalueella, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)merkittäviä suo- ja metsäluonnon arvojen keskittymiä aluekokonaisuuden eri osissa (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)luonnonsuojelualueita, mm. YSA-alueita, METSO-aluearvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013, Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan suoluontonselvityksessä 2014Lampakannevan MAALI-alueLappisenjärvialueen itäosasta kulkee etelä-pohjoissuuntainen ekologinen yhteyskytkytyneisyys Lappajärven länsipuolen laajojen yhtenäisten metsä- ja suoalueiden kesken hyvä
2	Jokinevan alue	Vimpeli, Alajärvi	<ul style="list-style-type: none">laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu lähes kokonaan Ylimmäisen ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä. Ylimmäinen on maakunnan toiseksi laajin yhtenäinen metsä- ja suoalue (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)alueen pohjoisosassa korostuu etenkin suoluonnon arvot, eteläosassa metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)

			<ul style="list-style-type: none"> • suojelualueita, mm. lehtojensuojeluohjelma, soidensuojeluohjelma, METSO-alueita, Metsähallituksen suojelumetsä, Huosianmaankallion Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Kaukalaisenvea-Hallaneva • Poikkijoki • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
3	Ylimmäisen alue	Alajärvi	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu kokonaan Ylimmäisen ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella runsaasti sekä suoluonnon että metsäluonnon arvoja (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelma, Pohjoisnevan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, osin Hötölamminnevan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue • erityisen monipuolinen lajisto • Pohjoisneva-Juurikkalamminneva-Haarukkalamminnevan MAALI-alue • Ylimmäinen (järvi), Ahvenlampi, Padonlammit • alueelta merkittävä ekologinen yhteys lounaaseen • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
4	Orasenjoen alue	Alajärvi	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella • alueella korostuu etenkin metsäluonnon arvot Orasenjoen-Lohijoen varressa, ja suoluonnon arvot alueen eteläosassa Lohilamminnevan ja Valkeisnevan alueella (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • laaja yhtenäinen metsä- ja suoalue, jolla Orasenjoen alue sijaitsee, on maakunnan ekologisen verkoston keskeisimpiä ekologisten yhteyksien solmukohtia (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. lehtojensuojeluohjelma, Ukonmäen Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, kaavalla suojeltu Lohilamminneva, YSA-alue, METSO-alue • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 • Lohilamminneva-Valkeisnevan MAALI-alue • Orasenjoki, Lohijoki, Valkeisjärvi, Lohilampi
5	liroonjärven-Matosuon alue	Soini	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu lähes kokonaan Matosuon ydinalueelle ja osin Parviaisperän ydinalueelle, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu etenkin suoluonnon arvot, ja eteläosassa myös metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelma, Matosuon ja Matosuonniemen Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, METSO-alue, Metsähallituksen suojelumetsä • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan suoluontoselvityksissä 2014 ja 2016 • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet Iso Heinäjärvi ja Isonvea-Pirttineva

			<ul style="list-style-type: none"> • Matosuon MAALI-alue • Iiroonjärvi, Onkilampi, Iso Kaihijärvi, Pirttilampi, Iso Heinäjärvi, Peuralampi, Löytöjoki, • alueen poikki kulkee merkittävä itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
6	Arpaisen alue	Soini, Ähtäri	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Rasinperän ydinalueen pohjoisosaan, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu etenkin metsäluonnon arvot, ja alueen pohjoisosassa myös suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Ison Koirajärven harjun Natura 2000 -verkostoon ja harjijensuojeluohjelmaan kuuluva alue • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja vaihemaakuntakaavan suoluontoselvityksissä 2014 • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Isojärven ja Iso-Manalaisen ympäristön suot • Iso Koirajärvi, Iso-Manalainen, Arpainen, Isojärvi, Kalliolampi, Kiukaanlampi, Saarilampi, Lylylampi, Hirvijoki • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
7	Palolammin alue	Ähtäri	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Maaherransuon ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Maaherransuon soidensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, vanhojen metsien suojelualue, Metsähallituksen suojelumetsiä, YSA-alueita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan suoluontoselvityksissä 2014 • Maaherransuon MAALI-alue • Kivijärvi, Alainen-Tuhkio, Keskinen-Tuhkio, Haukilampi, Sysilampi, Valkealampi, Palolampi, Lylylampi, Kalliolampi, Pöntislampi, Niittylampi, Paloharjunlampi, Sepänlampi, Heinälampi, Palojoki • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
8	Rintalankylän-Niiniperän alue	Ähtäri	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Rintalankylän ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu etenkin metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Niininevan soidensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, YSA-alueita • Soukanjärvi, Niinilampi, Torakkalammit • kytketyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä, alue keskeinen ekologisten yhteyksien kannalta

9	Liikajärven alue	Kurikka, Seinäjoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Liikajärven ja osin Matehenperän ydinalueille, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Haukilamminnevan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, soidensuojeluohjelman alue, YSA-alueita, METSO-alue • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja vaihemaakuntakaavan suoluontonselvityksissä 2014 • Murtomaanneva-Vähäjärvennevan MAALI-alue • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Vähäjärvenneva • Liikajärvi, Vähä Madesjärvi, Iso Madesjärvi, Kolhonjärvi, Haukilampi, Kihniänjoki, Madesluoma, Liikapuron tekojärvi • kytkytyneisyys maakunnan rajalla sijaitseviin laajoihin yhtenäisiin metsä- ja suoalueisiin hyvä
10	Hirvijärven-Varpulan alue	Lapua, Seinäjoki, Kuortane	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Hirvijärven-Varpulan ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä. Alue on maakunnan laajin yhtenäinen metsä- ja suoalue (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu sekä metsäluonnon arvot sekä etenkin Suppelonnevan-Peränevan-Rimminnevan-Tausnevan-Kaukolamminnevan alueella suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Peränevanholman Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, soidensuojeluohjelman alue, vanhojen metsien suojeluohjelman alue, YSA-alueita, METSO-alueita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 • erityisen monipuolinen lajisto • Hirvijärven ja Kaukolamminneva-Tausnevan MAALI-alueet • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet Peräneva-Mikonneva-Rimminneva ja Kaulalamminneva-Tausneva • Hirvijärven tekojärvi, Varpulan tekojärvi, Tiisijärvi, Vähäjärvi • keskeinen ekologisten yhteyksien solmukohta
11	Simpсионin alue	Lapua	<ul style="list-style-type: none"> • Laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Simpsionin ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu etenkin metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, Simpsionin Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alue ja lehtojensuojeluohjelman alue, YSA-alue • Ryttilampi
12	Orisbergin-Kylkisalonnevan alue	Seinäjoki, Isokyrö, Ilmajoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Kylkisalonnevan ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne

			<p>ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)</p> <ul style="list-style-type: none"> • alueella korostuu etenkin metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Nätypiin ja Pelman metsän Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, vanhojen metsien suojeluohjelman alue, YSA-alueita, METSO-alue • Kotilampi, Ulvilanluoma, Kärmesojanmaa • alueen läpi kulkee itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys • keskeinen ekologisten yhteyksien solmukohta
13	Pirjatannevan-Haukkanevan alue	Seinäjoki, Alavus	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Matolammin ja Haukkanevan ydinalueille, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu etenkin suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Pirjatannevan ja Haukkanevan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet Metsähallituksen suojelukohde (Lettoneva), soidensuojeluohjelman alue, YSA-alueita • Seinäjärvi, Iso Vehkajärvi, Vähä Vehkajärvi, Valkeinen, Liiverinjärvi, Juupajärvi, Iso Ruuhijärvi, Vähä Ruuhijärvi, Pyssyletot • alueelta koilliseen ekologinen yhteys
14	Levanevan-Pässilänvuoren-Sikavuoren alue	Ilmajoki, Kurikka	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu Levanevan ja Pässilänvuoren ydinalueille, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. lehtojensuojeluohjelman alueita, soidensuojeluohjelman alue, Levanevan ja Pässilänvuoren Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, YSA-alueita, METSO-alue • Levanevan alueen FINIBA-alue • Kalajaisjärvi, Kivi- ja Levalammen tekojärvi, Rajalammi • keskeinen ekologisten yhteyksien solmukohta
15	Roopakannevan alue	Kurikka, Teuva	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu pääosin Takanevan ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuu sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Kurpannevan, Pässinrämäkän ja Isokorven Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, soidensuojeluohjelman alue, vanhojen metsien suojeluohjelman alue, lehtojensuojeluohjelman alue, YSA-alueita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja suoluontonselvityksissä 2014 • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Lintuneva • Niinistöjärvi
16	Pitkämön-Ponsinevan alue	Kurikka, Kauhajoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijoittuu pääosin Ponsinevan ydinalueelle, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)

			<ul style="list-style-type: none"> • alueella korostuvat etenkin metsäluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelman alue, lehtojensuojeluohjelman alue, Metso-alueita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoluontonselvityksissä 2014 • Ponsijärvi, Housujärvi, Rautapäänjärvi, Pitkämönluoma • alueen länsiosasta kulkee etelä-pohjoissuuntainen ekologinen yhteys
17	Iso Koihnannevan alue	Kauhajoki, Kurikka	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue on lähes vastaava Iso Koihnannevan ydinalueen kanssa, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueen länsiosassa korostuvat etenkin metsäluonnon arvot ja itäosassa Iso Koihnannevan-Mustansaarennevan-Hakonevan alueella suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelman alueita, lehtojensuojeluohjelman alue, Iso Koihnannevan ja Mustasaarennevan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, YSA-alue, Metso-alueita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja suoluontonselvityksissä 2014 • erityisen monipuolinen lajisto • Koihnanjärvi, Lutakkokeitaat, Isoluoma • alueen länsiosassa kulkee etelä-pohjoissuuntainen ekologinen yhteys
18	Ranta-Tarkan alue	Teuva, Kauhajoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueen pohjoisosassa korostuvat etenkin metsäluonnon arvot ja eteläosassa suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelman alueita, Lutakkonevan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, YSA-alue • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 • erityisen monipuolinen lajisto • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Mustaisneva • Suksenjärvi, Isolammi, Mustaisjärvi
19	Hanhikeitaan alue	Isojoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijaitsee lähes kokonaisuudessaan Hanhikeitaan ydinalueella, jonka arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuvat etenkin suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelman alue, harjujensuojeluohjelman alue, Hanhikeitaan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, YSA-alue • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja suoluontonselvityksissä 2014 • Hanhijärvi, Rytistenlammi, Eteläjärvi
20	Mustasaarenkeitaan-Haapakeitaan-Huidankeitaan alue	Isojoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijaitsee Mustasaarenkeitaan-Haapakeitaan-Huidankeitaan, sekä osin Stormossenin-Peurannevan ydinalueilla, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan

			<p>viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022)</p> <ul style="list-style-type: none"> • alueella korostuvat sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. soidensuojeluohjelman alue, lintuvesiensuojeluohjelman alue, Haapakeitaan ja Kodesjärven Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, YSA-alueita, METSO-kohteita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja suoluontonselvityksissä 2014 • soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde Peurainneva • Mustasaarenkeitaan-Rynkänkeitaan FINIBA-alue • Kodesjärvi, Sarvijärvi, Kivijärvi, Veitsilampi, Mustajärvi, Haapajärvi, Siiroonjoki eli Nevoonjoki, Haukanjoki • alueen läpi kulkee ekologinen yhteys
21	Lauhanvuoren alue	Isojoki, Kauhajoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alueen pohjoisosa sijaitsee Lauhavuori-Hukankeidas ydinalueella ja eteläosa Lauhanvuori-Sioninkeidas ydinalueella, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä. Lauhavuori-Hukankeidas on maakunnan kolmanneksi laajin yhtenäinen metsä- ja suoalue (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuvat sekä metsä- että suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Lauhanvuoren kansallispuisto, soidensuojeluohjelman alueita, Lauhanvuoren, Karvianjoen koskien ja Lapväärtinjokilaakson Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, YSA-alueita, METSO-kohteita • arvokasta suoluontoa inventoitu mm. Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa 2013 ja suoluontonselvityksissä 2014 • Lauhanvuoren FINIBA-alue • Kuivajärvi, Spitaalijärvi, Säärenjärvi, Likolammit, Vääräjärvi, Isojoki, Paholuoma, Kärkiluoma, Hukanluoma, Lohiluoma • alueen eteläosassa kulkee itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys
22	Kauhanevan-Pohjankankaan alue	Kauhajoki	<ul style="list-style-type: none"> • laajalla yhtenäisellä metsä- ja suoalueella. Alue sijaitsee Kauhaneva-Pohjankangas ja Kauhaneva-Pohjankangas 2 ydinalueilla, joiden arvoja ja erityispiirteitä kuvataan Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvityksessä (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • alueella korostuvat etenkin suoluonnon arvot (Ubigu Oy & Lundén Architecture Company, 2022) • suojelualueita, mm. Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuisto, soidensuojeluohjelman alueita, harjijensuojeluohjelman alue, Kauhaneva-Pohjankangas ja Karvian luomat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, YSA-alueita • Kauhalammi, Kakkorinlammit, Juurakkojärvi, Katikanluoma

Liite 2. Turvetuotantoon soveltuvien alueiden kaavaratkaisun kuvaus vaihemaakuntakaavasta III

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kaavaratkaisu perustuu vaihemaakuntakaava III:ssa mukana olleeseen suojoukkoon. Kaavan selvitykset ovat osa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n selvityskokonaisuutta. Tekstissä on kuvattu vaihemaakuntakaava III:n kaavaratkaisu.

Vaihemaakuntakaavan III tausta

Etelä-Pohjanmaan III vaihemaakuntakaavan laatiminen käynnistettiin v. 2013. Kaavan teemoina ovat turvetuotanto, suoluonnon suojelu, Puolustusvoimien alueet, bioenergia- ja biolaitokset ja energiapuun terminaalit. Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan 3.12.2018. Valtuuston päätöksestä jätettiin viisi valitusta, jotka hallinto-oikeus hylkäsi 17.7.2021 antamallaan päätöksellä. Vaihemaakuntakaava on kuulutettu voimaan 23.8.2021.

Kaavan tavoitteena on mm. edistää maakunnan energiaomavaraisuutta osoittamalla energiateollisuuden tarpeisiin riittävä määrä turvetuotantoalueita.

Turvetuotantoon soveltuvat alueet osoitetaan kaavassa alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä "turvetuotantoon soveltuva alue".

Turvetuotantoon soveltuvien soiden lähtöaineistona ovat Geologian tutkimuskeskuksen suokohtaiset turvevaratiedot ja suoympäristön perustiedot, joita on päivitetty Etelä-Pohjanmaan suoselvityshankkeessa (Etelä-Pohjanmaan ELY, GTK & Etelä-Pohjanmaan liitto, 2013).

GTK:n turvevarainventointien pohjalta on kaavan vesistövaikutusten arviointeihin (WSP Finland Oy 2014 a, 2014 b; Etelä-Pohjanmaan liitto, 2015) valittu suot, jotka

- ovat tuotantokelpoiselta pinta-alaltaan vähintään 20 hehtaaria
- kuuluvat luonnontilaisuusluokkaan 0 tai 1. Lisäksi mukana 20 tuottajien omistuksessa tai vuokraamalla mailla olevaa luonnontilaisuusluokan 2 suota
- eivät rajoitu pitkällä matkalla vesistöön ja/tai joilla ei ole lukuisia lampia ja/tai järviä
- ovat vähintään 1 km etäisyydellä Natura 2000 -alueista, soidensuojeluohjelman alueista ja valtion suojelualueista, jotka ovat suota (ks. kappale 7.3.4 vaihemaakuntakaava III kaavaselostus)
- eivät sijaitse kokonaan tai osittain pohjavesialueella
- eivät sijaitse asutuskeskittymien lähellä
- ja joiden tuotantoala koostuu korkeintaan kolmesta osasta

Vesistövaikutusten arvioinneissa mukana ollutta suojoukkoa (454 kpl, 26 205 ha) on kaavan valmistelun edetessä täydennetty turvetuottajilta saatujen tietojen perusteella. Kaavassa osoitettavat turvetuotantoon soveltuvat alueet on valittu tästä suojoukosta seuraavissa kappaleissa esitettyjen kriteerien mukaisesti.

Tuotantokelpoinen pinta-ala ja muut teknis-taloudelliset tekijät

Soiden tuotantokelpoinen pinta-ala on GTK:n turvevara-aineistossa määritelty vähintään 5 ha laajuisten yhtenäisten yli 1,5 metriä syvien alueiden perusteella (Etelä-Pohjanmaan ELY ym. 2013). Koko suorajauksen pinta-alaan voi sisältyä mm. kivennäismaaosia sekä ohuempien

turvekerrosten alueita ja se on näin ollen pinta-alaltaan huomattavasti suurempi kuin tuotantokelpoinen ala. Tuotantokelpoiseen pinta-alaan ei ole laskettu mukaan olemassa olevia turvetuotantoalueita, jotka voivat sijaita samassa suoaltaassa.

Kaavakartalla esitettävä suoaltaiden rajaukset eivät ole yhteneväiset mahdollisen tulevan turvetuotantoalueen kanssa, vaan tarkemmat rajat määräytyvät alueen tarkemmassa suunnittelussa mm. turvekerroksen paksuuden ja ympäristöluvan ehtojen mukaisesti.

Kaavaratkaisussa on tuotantoon soveltuvien soiden osalta ollut lähtökohtana vähintään 50 ha tuotantokelpoisen alueen pinta-ala. 50 ha pinta-ala voidaan pitää yleistetyksi turvetuotannon aloittamisen kynnyksinä etenkin uusien alueiden osalta, mutta tilanne vaihtelee esimerkiksi alueen sijainnin ja turvemäärän mukaan. Vähimmäispinta-alan käyttö on perusteltua myös maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden.

Kaavassa osoitetaan myös tuotantokelpoiselta pinta-alaltaan alle 50 ha alueita, jotka sijaitsevat pääosin nykyisten turvetuotantoalueiden välittömässä läheisyydessä, jolloin esimerkiksi tuotantoon tarvittavia rakenteita on alueella valmiina, tai ovat turvetuottajien hallussa ja täyttävät muilta osin kaavaan valinnan kriteerit. Lisäksi kaavassa on osoitettu alle 50 ha turvetuotantoon soveltuvia alueita sellaisille alueille, jossa on useiden kaavassa osoitettujen alueiden keskittymiä. Turvetuotannon ohjaaminen keskitetysti tietyille alueille on Kokemäenjoen-Saaristonmeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelman mukaisesti mm. vesiensuojelujärjestelmien ja vesitalouden hallinnan kannalta tehokkaampaa kuin yksittäisten pienten alueiden hajasijoittaminen (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015a).

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden valinnassa on huomioitu alueiden tuotantovalmius painottaen sellaisia suokohteita, jotka ovat jo turvetuottajien hallussa. Lisäksi valinnassa on pyritty huomioimaan soiden sijainti suhteessa turpeen tärkeimpiin käyttökohteisiin.

Erityiset luontoarvot ja muut luontoarvot

Kaavan selvityksiin on otettu mukaan pääosin ojitettuja ja luonnontilaltaan muuttuneita luonnontilaisuusluokan 0 ja 1 soita. Valinta perustuu valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, jotka olleet voimassa vaihemaakuntakaava III:n laadinnan aikana (Valtioneuvosto 2000/2008) ja Valtioneuvoston periaatepäätökseen (2012) soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan maankäytön suunnittelussa on huomioitava suon yleinen ja erityinen luonnonarvo. Yleiseen luonnonarvoon kuuluu luonnontilaisuusluokituksen lisäksi seudullinen ojitusaste, joka on Etelä-Pohjanmaan seutukunnissa yli 80 % (Suupohja 81, Järviseuutu 85, Kuusiokunnat 88 ja Seinäjoen seutukunta 85 %). Seudullisesti korkea ojitusaste lisää yksittäisen suon luonnonarvoa (MMM 2011, YM 2015).

Periaatepäätöksen mukaan turvetuotanto kohdennetaan luokkien 1 ja 0 soille. Tuotantoa voidaan suunnata myös luokan 2 soille, jos suon yleinen luonnonarvo on seutukunnan ojitusasteen perusteella keskimääräistä alhaisempi, eikä erityisiä luonnonarvoja esiinny. Etelä-Pohjanmaan kaikkien seutukuntien ojitusaste ylittää määritellyn nollatason, jolloin luonnontilaisuusluokan 2 soita ei lähtökohtaisesti voida maakuntakaavassa osoittaa turvetuotantoon soveltuvina alueina. Ratkaisua tukevat myös mm. kansallisen energiastrategian linjaukset (TEM 2013) ja maakunnallisen ympäristöstrategian tavoitteet (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2015b).

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (2012) esitettyä luonnontilaisuusasteikkoa hyödynnetään ensisijaisesti sellaisten soiden ja turvemaiden maankäytön suunnittelussa, jotka on periaatepäätöksen antamisen (30.8.2012) jälkeen hankittu turvetuotantoon. Näin ollen kaavaratkaisussa on otettu tarkasteluun sellaiset luonnontilaisuusluokan 2 suot, jotka tuottajien antaman selvityksen perusteella on hankittu ennen periaatepäätöksen antamista ja joilla ei esiinny merkittäviä erityisiä luonnonarvoja. Ympäristöministeriön oppaan (2015a) mukaan maakuntakaavoituksessa soiden käytön suunnittelu edellyttää soiden erityisten luontoarvojen selvittämistä yleisen luontoarvon lisäksi. Luonnontilaisuusluokan 2 soiden erityiset luonnonarvot on pisteytetty Ympäristöministeriön (2014) laatiman ohjeistuksen mukaisesti. Pisteytykseen on otettu mukaan kaikki kaavan valmistelussa mukana olleet luonnontilaisuusluokan 2 suot, joiden luontoarvot on selvitetty (33 kpl).

Kaavaratkaisuun otetaan mukaan suot, jotka sijoittuvat pisteytetyn aineiston perusteella luonnontilaisuusluokan 2 soiden mediaanin alapuolelle. Kaavaehdotuksessa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvina alueina 5 luonnontilaisuusluokan 2 suota, joista neljä on nykyisten turvetuotantoalueiden välittömiä jatkeita. Lisäksi viidellä alueella luonnontilaisuusluokka on muuttunut GTK:n määrittelemästä luokasta 2.

Kaikkien soiden osalta on lisäksi huomioitu niillä esiintyvät luonnonarvot kaavaselvityksiin (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, GTK & Etelä-Pohjanmaan liitto 2013; Faunatica 2015; Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b) ja muihin käytettävissä oleviin aineistoihin (mm. uhanalaisten lajien tietokanta, tärkeät lintualueet) perustuen. Kaavassa ei osoiteta merkintöjä soille, joilla sijaitsee sääksen pesäpuu. Lisäksi sääksen pesäpuihin jätetään yhden kilometrin suojaetäisyys ja kaksi kaavan valmisteluaineistossa ollutta suota jätetään osoittamatta maakotkan pesän läheisyyden perusteella. Kaavan ehdotusvaiheessa toteutetun linnustovaikutusten arvioinnin tulosten perusteella turvetuotannon vaikutukset soilla pesivään linnustoon arvioidaan vähäisiksi, sillä kohteilla on vain vähän suolinnuston kannalta erityisen tärkeitä ojittamattomia alueita (Pöyry Finland Oy 2018). Arvioinnin tulosten mukaisesti Voitonnevan (10114) ja Viitasuon (13014) rajauksia on muutettu siten, että ojittamattomien, huomionarvoisen suolinnuston kannalta merkittävät alueita on jätetty ulkopuolelle tai niihin on jätetty puustoinen suojavyöhyke. Lisäksi Savonnevan (32862) alue on poistettu kaavaratkaisusta merkittävien negatiivisten linnustovaikutusten vuoksi.

Taulukko 1. Vaihemaakuntakaava III:n valmisteluaineistossa olleiden luonnontilaisuusluokan 2 soiden erityisten luontoarvojen pisteytys. Pisteytys perustuu Ympäristöministeriön ohjeistukseen (Ympäristöministeriö 2014; pisteytys noudattaa pääosin YM:n muistion kaavaa). Pisteet on suhteutettu soiden kesken teemoittain pääosin asteikolle 0 – 3. Pisteytyksessä käytetyt inventointitiedot perustuvat kaavan suoluontoselvityksiin sekä kolmella suolla ympäristölupien haun yhteydessä toteutettuihin selvityksiin.

Kaavan laadinnassa on ollut lähtökohtana, että kaavassa voidaan osoittaa turvetuotantoon soveltuvina alueina sellaisia luonnontilaisuusluokan 2 soita, joiden kokonaispisteet sijoittuvat erityisten luontoarvojen pisteytyksessä mediaaniarvon (1,48) alapuolelle ja jotka ovat näin ollen erityisten luontoarvojen näkökulmasta sellaisia, että ne voidaan osoittaa maakuntakaavassa. Suot, joiden kokonaispisteet sijoittuvat mediaaniarvon alapuolelle, on korostettu taulukossa (16 kpl). Näistä soista hyväksytyssä vaihemaakuntakaava III:ssa on osoitettu viisi suota: Palloneva, Kokkosaari, Koirainneva, Mustassuo ja Vitipakannanneva. Muut erityisten luontoarvojen puolesta kaavaan soveltuvat luonnontilaisuusluokan 2 suot ovat jääneet kaavaratkaisun ulkopuolelle muista syistä, esimerkiksi Natura-arvioinnin tulosten perusteella.

ID-nro	Nimi	LUONTOTYYPIT (painoarvo 35 %)	LAJISTO (painoarvo 25 %)	KYTKETYNEISYYS (painoarvo 15 %)	OJITTAMATON SUOALA (painoarvo 10 %)	HYDROLOGINEN TILA (painoarvo 0-15 %)	KOKONAISPISTEET
--------	------	----------------------------------	-----------------------------	------------------------------------	--	---	-----------------

		Suot	Pienv	Muut	Yht.	Lajist	Yht.	Kytk	Kytk	Yht.	Ojitta	Ojitta	Yht.	Säily	Yht.	
		l	ed	luont	(pa	o	(pa	eyty	eyty	(pa	mato	matt	(pa	ly	(pa	
				oty	35		25	n	n	15		oma	10	ve	15	
					%)		%)			%)		n	%)		%)	
3760	Aitaneva	1	0,5		0,53	1	0,25	1	1	0,3	1	0	0,1	2	0,3	1,48
15085	Haapokonto	1			0,35	1	0,25	0	2	0,3	2	0	0,2	1	0,15	1,25
15150	Halkoneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	2	0	0,2	1	0,15	0,95
33297	Hallaneva	3			1,05	3	0,75	0	0	0	2	2	0,4	2	0,3	2,50
5799	Housukeidas	1			0,35	2	0,5	0	1	0,15	1	0	0,1	1	0,15	1,25
32102	Huhmarneva	2			0,7	2	0,5	0	2	0,3	2	1	0,3	0	0	1,80
21029	Iso Hautaneva	1			0,35	1	0,25	0	2	0,3	2	2	0,4	2	0,3	1,60
9104	Iso Sarvineva	2			0,7	2	0,5	2	2	0,6	2	0	0,2	2	0,3	2,30
33330	Isoneva	1			0,35	0	0	1	1	0,3	1	1	0,2	2	0,3	1,15
6223	Isoneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	1	1	0,2	2	0,3	1,10
40157	Isoneva	2		0,5	0,88	1	0,25	0	0	0	2	3	0,5	1	0,15	1,78
32903	Jokikurvinneva	2			0,7	3	0,75	0	1	0,15	2	3	0,5	1	0,15	2,25
3976	Järvisalonneva	2			0,7	1	0,25	0	1	0,15	2	2	0,4	2	0,3	1,80
15145	Koirainneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	1	0	0,1	1	0,15	0,85
39999	Koivusaarenneva	1			0,35	1	0,25	2	2	0,6	1	1	0,2	1	0,15	1,55
32913	Kokkosaari	1			0,35	0	0	0	1	0,15	2	3	0,5	0	0	1,00
8883	Kumpelinneva	1			0,35	1	0,25	2	2	0,6	1	0	0,1	1	0,15	1,45
15168	Kylkisalonneva	1		0,5	0,53	3	0,75	0	2	0,3	3	2	0,5	2	0,3	2,38
15031	Lakiakonto	1			0,35	1	0,25	2	2	0,6	1	1	0,2	2	0,3	1,70
3627	Lampakanneva	3			1,05	3	0,75	0	0	0	3	3	0,6	2	0,3	2,70
5987	Luhtaneva	2			0,7	2	0,5	2	2	0,6	2	0	0,2	2	0,3	2,30
13051	Mustassuo	1			0,35	1	0,25	2	0	0	1	2	0,3	1	0,15	1,35
3504	Nyöreinneva	2			0,7	2	0,5	0	0	0	2	2	0,4	1	0,15	1,75
6169	Palloneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	1	0	0,1	1	0,15	0,85
3977	Peltomaanneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	1	1	0,2	1	0,15	0,95
15984	Peräneva	2	0,5		0,88	2	0,5	0	0	0	2	1	0,3	2	0,3	1,98
6033	Peuraneva	2			0,7	1	0,25	0	0	0	1	0	0,1	1	0,15	1,20
9075	Rauhaneva	1			0,35	1	0,25	0	1	0,15	1	1	0,2	2	0,3	1,25
8959	Salmenneva	2			0,7	0	0	2	2	0,6	2	1	0,3	1	0,15	1,75
5831	Surmankeidas (Iso Rapaneva)	2			0,7	1	0,25	0	0	0	1	0	0,1	2	0,3	1,35
8960	Teerineva (Etel)	1			0,35	0	0	0	1	0,15	1	0	0,1	2	0,3	0,90
15273	Varisneva	1			0,35	3	0,75	0	0	0	1	0	0,1	2	0,3	1,50
3547	Vitipakanneva	1			0,35	1	0,25	0	0	0	1	1	0,2	1	0,15	0,95

Vesistövaikutukset

Vaihemaakuntakaava III:n vesistövaikutusten arvioinneissa turvetuotannon kuormitusta ja vesistövaikutusriskiä on arvioitu 2. ja 3. jakovaiheen valuma-alueittain (WSP Finland Oy 2014a, 2014b ja Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b).

Kaavaan liittyvien vesistövaikutusselvitysten, kuormitustarkastelun ja monitavoitearviointien, tuloksia on hyödynnetty useassa vaiheessa kaavan valmistelun aikana. Kuormitustarkastelun (WSP Finland Oy 2014a) perusteella on mm. jätetty kaavan valmisteluaineiston soita kaavaratkaisun ulkopuolelle tietyillä jo kuormittuneilla valuma-alueilla. Valuma-alueilla, joilla turvetuotannon kuormitusta on vähennettävä, on turvetuotantoa osoittava merkintä pyritty kohdentamaan pinta-alaltaan suuremmille soille tai soille, joiden läheisyydessä harjoitetaan turvetuotantoa. Myös vesistövaikutusriskin monitavoitearviointien (WSP Finland Oy 2014b, Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b) tuloksia on käytetty osaperusteena tehtäessä kohdekohtaista harkintaa alueiden osoittamisesta kaavassa mm. soiden luontoarvojen ja tuotantokelpoisen pinta-alan kanssa. Kaavaratkaisussa ei esimerkiksi osoiteta turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintää 16:lle Kuortaneenjärven, Kauhavanjoen ja Nurmonjoen valuma-alueilla kaavan valmisteluaineistossa mukana olleelle suolle perustuen osaksi vesistövaikutusten monitavoitearviointien ja kuormitustarkastelun tuloksiin.

Selvitysten tuloksia on hyödynnetty suunnittelumääräysten muotoilussa. Suunnittelumääräys vesiensuojelumenetelmien ja tuotannon vaiheistuksen erityisestä huomioimisesta perustuu etenkin kaavan vesistövaikutusselvityksiin (11 valuma-alueita). Perusteena alueiden valinnalle ovat myös kaavasta eri vaiheissa saadut lausunnot sekä eri tahojen kanssa käytyjen neuvottelujen tulokset. Neljälle valuma-alueelle annettu suunnittelumääräys alapuolisten

vesistöjen erityisten luontoarvojen huomioimisesta perustuu kaavan vesistövaikutusselvityksiin ja vesistöjen kalastollisiin arvoihin (taimen).

Kaavassa ei osoiteta turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintöjä seuraaville valuma-alueille perustuen Natura 2000 -alueisiin kohdistuviin vaikutuksiin (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018, Ramboll 2017): Honkajoen alue (36.03), Lapväärtinjoen keskiosan alue (37.02), Isojoen valuma-alue (37.03), Karijoen valuma-alue (37.04), Heikkilänjoen valuma-alue (37.05), Kärjenjoen valuma-alue (37.06), Ähtävänjoen keskiosan valuma-alue (47.01) ja Ähtävänjoen alaosan valuma-alue (47.02).

Lisäksi seuraaville valuma-alueille ei osoiteta merkintöjä perustuen kalastollisiin ja muihin luonnonarvoihin: Ikkelänjoen alue (42.093, 42.094, 42.095), Orasenjoen valuma-alue (47.047) ja Kuninkaanjoen valuma-alue (47.05).

Suurin osa Etelä-Pohjanmaan nykyisestä turvetuotannosta sijoittuu Kyrönjoen vesistöalueelle, jonka vesistöt ovat ekologiselta tilaltaan pääosin tyydyttävässä tai välttävissä kunnossa. Turvetuotannon kuormituksen ohella Kyrönjoen alueen vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä ovat hajakuormituksen, rakenteellisten muutosten ja happamien sulfaattimaiden kuivatuksen aiheuttamat ongelmat (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2016b). Kyrönjoen vesistöalueella turvetuotannon riski aiheuttaa haitallisia vesistövaikutuksia on suuri etenkin vesistöjen nykyisten käyttöarvojen näkökulmasta (WSP Finland Oy 2014b, Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b). Tieksinluoman ja Kiviojan-Jaurinkanavan valuma-alueilla korostuvat myös suojele- ja herkkyysarvot.

Kaavassa Kyrönjoen vesistöalueelle osoitetaan 4080 ha turvetuotantoon soveltuvaa alaa. Vesistövaikutukset ja turvetuotannon nykyinen ja tuleva määrä huomioiden on valuma-alueille Kyrönjoen keskiosan a (42.02), Kyrönjoen yläosan a (42.03), Jalasjoen a (42.04), Mustajoen va (42.05), Seinäjoen va (42.07) ja Kainastonjoen va (42.09) annettu erillinen suunnittelumääräys.

Lapuanjoen vesistöalue on voimakkaasti rakennettu alue, jonka ongelmia ovat etenkin rehevöityminen ja happamuus. Alueen jokien ekologinen tila on pääosin tyydyttävä tai välttävä ja järvien tila vaihtelee erinomaisesta välttävään. Vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tulisi ravinne- ja kiintoaineskuormituksen sekä happamista sulfaattimaista aiheutuvan kuormituksen vähentyä (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2016a). Lapuanjoen vesistöalueella turvetuotannon riski aiheuttaa haitallisia vaikutuksia vesistöjen käyttö- ja suojeluarvoille on suuri etenkin Nurmonjoen ja Kuortaneenjärven valuma-alueilla (WSP Finland Oy 2014b). Lisäksi Kauhavanjoen valuma-alueelle osoitetaan runsaasti turvetuotantoon soveltuvaa alaa ja arvioinnin perusteella etenkin Kauhajärven alue (44.063) on sekä käyttö- että suojeluarvoiltaan herkkä tuotannon lisäykselle (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b).

Yhteensä Lapuanjoen vesistöalueelle osoitetaan kaavassa 5600 ha turvetuotantoon soveltuvaa alaa. Vesistövaikutukset ja turvetuotannon nykyinen ja tuleva määrä huomioiden on valuma-alueille Kuortaneenjärven a (44.04), Kauhavanjoen va (44.06) ja Nurmonjoen a (44.09) annettu erillinen suunnittelumääräys. Lisäksi Kätkänjoen valuma-alueella (44.07) sijaitsee kuormitukselle erityisen herkkiä vesistöjä muun muassa luontaisesti esiintyvän purotaimenkannan johdosta (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015b), ja alueelle osoitetaan erillinen suunnittelumääräys.

Ähtävänjoen vesistöalueen erityispiirteitä ovat muun muassa Ähtävänjoessa elävä uhanalainen jokihelmsimpukka ja Etelä-Pohjanmaan suurin järvi Lappajärvi. Keskeisiä vesienhoidon ongelmia

ovat happamuus, rehevöityminen, vesistön rakenteelliset muutokset ja säännöstely (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2016c).

Ähtävänjoen vesistöalueelle osoitetaan kaavassa 1030 ha turvetuotantoon soveltuvaa alaa. Ähtävänjoen ala- (47.01) ja keskiosan (47.02) alueille ei osoiteta turvetuotantoon soveltuvia alueita Natura-arvioinnin tulosten johdosta. Näiden alueiden herkkyys kuormituksen lisäämiselle korostuu Lappajärven a (47.03) ohella myös kaavaselvityksen monitavoitearvioinnissa. Edellä mainittujen lisäksi suunnittelumääräykset on annettu Vimpelinjoen va (47.08) alapuolisten vesistöjen arvojen vuoksi, sekä siksi, että turvetuotannon suhteellinen osuus kokonaiskuormituksesta on alueella korkea (WSP Finland Oy 2014a). Suunnittelumääräys on annettu myös Kuninkaanjoen va (47.05), jonka alueelle on osoitettu Etelä-Pohjanmaan kokonaismaakuntakaavassa erityissuojelua vaativan vesistön aluerajaus.

Isojoen-Lapväärtinjoen meritaimenkanta on ainoa Selkämeren alueen luontaisesti lisääntyvä alkuperäinen meritaimenkanta. Jokeen purkautuu pohjavesiä, siinä esiintyy uhanalaista jokihelmisimpukkaa ja jokiuoma kuuluu Natura 2000 -ohjelmaan, minkä lisäksi valuma-alueella on runsaasti myös muita Natura-alueita. Alueen keskeisiä kysymyksiä ovat maaperän happamuus, hajakuormitus, rakenteelliset muutokset ja tulvat (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2016d). Kaavan Natura-arvioinnin tulosten johdosta turvetuotantoon soveltuvia alueita ei osoiteta Isojoen-Lapväärtinjoen valuma-alueelle ja selvityksen perusteella herkille valuma-alueille Lapväärtinjoen keskiosan a (37.02), Isojoen va (37.03), Karijoen va (37.04), Heikkilänjoen va (37.05) ja Kärjenjoen va (37.06) annetaan erillinen suunnittelumääräys.

Ähtärin aluetta luonnehtivat reittivedet ja vesistöjen pääosin hyvä tila. Ähtärinreitin järvien keskeisimpiä haasteita ovat hajakuormituksen aiheuttama rehevöityminen, metsäojitusten ja turvetuotannon aiheuttama kiintoainekuormitus ja vedenpinnan säännöstely (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 2016e). Ähtärinjärven a (35.43) herkkyys lisäkuormitukselle on suuri ja valuma-alueelle annetaan erillinen suunnittelumääräys.

Turvetuotantoon soveltuvia alueita ei osoiteta pohjavesialueille.

Natura-arviointi

Kaikkia turvetuotantoalueita koskee luonnonsuojelulain 64a §:n ja 66 §:n mukainen Natura-alueiden suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen heikentämiskielto. Natura-arvioinnin velvoite koskee luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan myös Natura-alueen ulkopuolista hanketta tai suunnitelmaa, jolla yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti on Natura-alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Kaavan valmistelussa päätettiin, että turvetuottajilla lupakäsittelyssä, hallussa ja hankinnassa olevien soiden osalta ei noudateta suojaetäisyyttä Natura-alueisiin nähden. Natura-arvioinnin tarveharkinta toteutettiin ennen kaavan ehdotusvaihetta kahdeksalle Natura-alueelle, joiden osalta arvioitiin, heikentäisikö kaavan toteuttaminen todennäköisesti merkittävästi Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevia luonnonarvoja (Etelä-Pohjanmaan liitto 2016b). Mikäli objektiivisesti ei voitu poissulkea merkittävien haitallisten vaikutusten mahdollisuutta, laadittiin näiden kohteiden osalta luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi (Ramboll 2017). Arviointi toteutettiin kuudella Natura-alueella, joiden välittömässä läheisyydessä sijaitti 17 kaavaluonnoksessa turvetuotantoon soveltuvaksi osoitettua aluetta.

Natura-arvioinnin johtopäätösten ja arvioinnista saatujen lausuntojen perusteella turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintöjä ei kaavassa osoiteta Lapväärtinjokilaakson (valuma-alueet 37.01, 37.02, 37.03, 37.04, 37.05, 37.06), Ähtävänjoen (valuma-alueet 47.01, 47.02), Matosuon, Larvanevan ja Iso Koirajärven harjun läheisyydessä sijaitseville alueille.

Kaavaluonnoksesta ja Natura-arvioinnista saaduissa lausunnoissa (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja Metsähallitus) on tullut esiin kahdeksan turvetuotantoon soveltuvaa aluetta, joiden osalta Natura-arviointi olisi täytynyt todennäköisten vaikutusten arvioimiseksi suorittaa. Huomioiden Natura-arviointeihin liittyvä lausuntoaika ei uutta arviointia kaavan aikataulun puitteissa ollut mahdollista tehdä ja alueet on jätetty kaavaratkaisun ulkopuolelle (5767 Korteseva, 5978 Maitolanneva-Peräneva, 6095 Villamonneva, 8883 Kumpelinneva, 9101 Kotkaneva, 13037 Lylyneva, 33298 Rahkaneva, 40410 Säkkineva).

Tuulivoiman rakentamisen (Korkeamaan tuulivoimaloiden alue, vaihemaakuntakaava I) ja uusien turvetuotantoalueiden (3977 Peltomaanneva ja 13014 Viitasuo) yhteisvaikutuksia Haukisuon-Härkäsuon-Kukkonevan Natura-alueelle on arvioitu ennen kaavan ehdotusvaihetta valmistuneessa turvetuotantoon soveltuvien alueiden linnustovaikutusten arvioinnissa (Pöyry Finland Oy 2018). Arvioinnin tulosten perusteella Natura-arviointi ei ole tarpeen Viitasuon ja Peltomaannevan turvetuotantoon soveltuvien alueiden osalta.

Asutus

Turpeenottoon soveltuvien soiden aineistoa ei ole rajattu kategorisesti suhteessa alueiden etäisyyteen asutuksesta, koska tuotantoalueiden tarkempi sijainti kaavassa osoitettavien aluerajausten sisällä tarkentuu tuotantoalueiden yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen mukaan turvetuotantoalueen ja asutuksen etäisyys tulee uusilla alueilla olla vähintään 500 metriä (Ympäristöministeriö 2015b).

Muut kaavaratkaisussa huomioidut tekijät

Kaavaratkaisussa on huomioitu kaavan valmisteluvaiheessa toteutetun karttapohjaisen kyselyn tulokset, jotka ovat samansuuntaisia kaavassa tehtyjen ratkaisujen kanssa. Kyselyssä arvokkaiksi mainitut tai kartalla osoitetut suot ovat pääosin nykyisillä suojelualueilla sijaitsevia soita tai sellaisia, jotka ovat jääneet kaavassa turvetuotantoon osoitettavien alueiden ulkopuolelle.

Vaihemaakuntakaava III kaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana Etelä-Pohjanmaan liiton ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyössä järjestämä kansalaisraati otti kantaa kaavaehdotuksen sisältöön. Kansalaisraadin työskentely ja kannanotto on käsitelty osana ehdotusvaiheen palautetta ja sen pohjalta on tehty tarkennuksia ja täydennyksiä kaavaselostukseen.

Kaavan valmisteluvaiheessa on muutamien soiden osalta huomioitu muiden valintaan vaikuttavien tekijöiden lisäksi myös aiemmat ympäristölupaprosessit. Turvetuotantoon soveltuvia alueita ei ole kuitenkaan rajattu kategorisesti kaavan ulkopuolelle aiempien ympäristölupaprosessien perusteella.

Vaihemaakuntakaava III:ssa osoitettavien turvetuotantoon soveltuvien alueiden määrä

Kaavaehdotuksessa osoitetaan turvetuotantoon soveltuvina alueina 214 suota, joiden tuotantokelpoinen pinta-ala on yhteensä noin 14 000 ha.

Taulukko 2. Vaihemaakuntakaavassa III turvetuotantoon soveltuvin alueina osoitettujen soiden nimi, id-numero (http://gtkdata.gtk.fi/Turvevarojen_tilinpito/), sijaintikunta, kokonaispinta-ala, tuotantokelpoinen pinta-ala, luonnontilaisuusluokka sekä 2. tai 3. jakovaiheen valuma-alue, jolla suo sijaitsee (Geologian tutkimuskeskus). Luonnontilaisuusluokka 1/2 tarkoittaa soita, joille GTK:n aineistossa on määritelty luonnontilaisuusluokka 2, mutta joiden luokitus on suon oijittamattomalla osalla toteutuneen turvetuotannon johdosta laskenut. Luonnontilaisuusluokan perässä oleva *-merkinä tarkoittaa soita, joiden luonnontilaisuusluokkaa on kaavan suoluontonselvityksissä ehdotettu nostettavaksi luokasta 1 luokkaan 2.

Monitavoitearvioinnin riskiluokka (1 - 4) tarkoittaa kaavan vesistövaikutus selvityksissä määriteltyä valuma-alueen vesistöjen käyttöarvoa ja herkkyyttä kuormitukselle (WSP Finland 2014a, 2014b). Riskiluokka 4 tarkoittaa, että valuma-alueen vesistöt ovat käyttö- ja/tai suojeluarvojensa vuoksi herkkiä kuormituksen lisääntymiselle ja riskiluokka 1, että valuma-alueen vesistöillä ei ole merkittäviä käyttö- ja/tai suojeluarvoja.

Kunta/ kunnat	Id- numero	Nimi	Kokonaispi- nta-ala (ha)	Tuotantokel- pojen pinta-ala (ha)	Luonnontilai- suusluokka	Valuma-alueen tunnus	Monitavoitearvioinnin riskiluokka (suuri riski/luokka 4 ... pieni riski/luokka 1)
Alajärvi							
	32882	Aitankaanneva	128	50	0	47.08	2
	15448	Iso Nassinneva	112	25	0	47.08	2
	8834	Jäkäläneva-Varisneva	177	31	0	47.09	1
	8880	Järvisenneva	141	45	1	35.43	4
	8825	Kirvesneva	193	139	0	44.043	3
	32784	Kotalampi	117	32	0	44.036	2
	8853	Kotaneva	410	83	1	44.07	3
	8849	Kotisaarenneva- Sikoniemenneva	265	100	1	44.07	3
	8870	Kurikkaneva	252	26	1	47.09	1
	15447	Kähkijärvenneva	232	38	1	47.08	2
	32803	Paamosanneva	68	21	0	47.04	2
	15456	Pahaneva	208	97	1	44.036	2
	15457	Pahaneva Se	109	62	1	44.043	3
	15190	Riihineva	77	29	0	47.08	2
	15187	Räneeveve	211	97	0	47.04	2
	32863	Soidinneva	67	55	1	47.08	2
	32818	Valkeaneva	45	26	0	47.04	2
Alajärvi, Kuortane	8821	Isoneva (Länt.)	101	37	0	44.043	3
	8947	Kontovuoreneve	124	52	0	44.043	3
Alajärvi, Kuortane, Alavus	8864	Jäkäläneva	274	112	0	44.076	4
Alajärvi, Soini	32431	Latoneva	198	56	1/2	47.09	1
Alajärvi, Vimpeli	32849	Teerineva	145	87	1	47.08	2
Alajärvi, Ähtäri	8840	Hirvineva	106	141	0	35.435	1
Alavus							
	6264	Koivuneva	124	54	0	44.096	2
	15052	Kuljunneva	79	52	1	44.076	4
	40156	Lylyneva	66	47	0	44.096	2
	15060	Matoneva	29	22	0	44.08	3
	6229	Penkkihonganneva	88	27	0	44.096	2
	6256	Penkkihonganneva	60	23	0	44.096	2
	15051	Saarineva	76	42	1	44.08	3
	15071	Selkäneva	84	72	0	44.08	3
	15062	Soidinneva	73	36	1	44.08	3
	40152	Tarakkaneva	159	75	0	35.42	3
Alavus, Ähtäri	15058	Linjaneva	80	19	0	35.42	3
Evijärvi							
	3636	Kortejärvi	110	50	1	48.007	1
	3730	Ruissaarenneva	140	62	0	46.06	1
	3721	Saiharjunneva	140	71	1	46.06	1
	3640	Vallinneva	316	126	1	48.007	1
Ilmajoki							
	15266	Haavistonneva	198	55	0	42.035	3
	15232	Halkoneva E	94	70	1	42.024	2
	15265	Jäpinneva	208	170	0	42.032	3
	15310	Lamminneva	73	49	0	42.035	3
	15316	Lautapihdinneva	63	22	0	42.035	3
	15321	Mannilanneva	55	36	0	42.032	3
	15296	Pahaneva	54	21	0	42.03	3

	15216	Pikku-Kerus	131	40	1/2	42.03	3
	6166	Rahnastonneva	141	62	0	42.038	3
	15323	Rantala	51	24	0	42.039	3
	15117	Ravinneva	120	105	0	42.039	3
	15081	Salvianneva	55	18	0	42.03	3
	6165	Santanneva	70	64	1	42.03	3
Ilmajoki, Kurikka	21028	Lainesneva	112	40	1	42.03	3
	15257	Multionneva	115	37	0	42.035	3
	15080	Tuulianneva	167	40	0	42.03	3
Ilmajoki, Seinäjäki	15217	Mustantakinneva	322	50	0	42.03	3
Karjajoki							
	6047	Haukkaneva	107	40	1*	38.00	2
	6055	Katinhännänneva	164	30	0	38.00	2
Kauhajoki							
	5983	Harrinneva	69	35	0	42.09	4
	5955	Keevelineva	182	38	1	42.09	4
	5948	Loukasrämmä	53	22	0	42.09	4
	5745	Prunninneva	220	94	1	42.09	4
	5964	Rahkaneva W	119	70	0	42.09	4
	5993	Rojunneva	315	100	1	42.09	4
	5765	Tiiliharjunkeidas	97	37	1	42.09	4
Kauhajoki, Kurikka	6204	Isoneva	339	40	0	42.09	4
	40403	Kivineva N	117	70	0	42.092	4
Kauhajoki, Teuva	6083	Aystönneva	135	191	1	38.007	1
Kauhava							
	32032	Ekoneva	122	69	0	44.01	1
	10025	Haapaneva	263	200	1	44.02	3
	10024	Haapaneva-Vesineva	299	130	0	44.02	3
	32006	Haisuneva	78	51	0	44.066	1
	15979	Hangasneva	46	32	0	44.02	3
	3777	Holmanneva	123	76	0	46.07	1
	10032	Kakkurinneva	69	22	1	44.06	2
	32055	Kangasneva	153	50	1	46.07	1
	10031	Koivikonneva	71	21	0	44.06	2
	15983	Kontoneva	198	20	0	44.06	2
	15997	Kylkineva	200	102	1	44.06	2
	3780	Kylmäkorvenneva	146	81	1	46.07	1
	32056	Köhhöröneva	132	51	0	44.01	1
	32033	Nassarinneva	42	34	0	44.01	1
	32031	Penkkineva	233	75	1	44.01	1
	32051	Plakkarinneva	176	32	1	44.01	1
	10097	Plökinneva	201	182	1	44.026	1
	32023	Polvijärvenneva	114	32	0	44.01	1
	3775	Poroneva	94	76	0	46.07	1
	10027	Pykärinneva	117	94	1	44.026	1
	32029	Pässinmäenneva	75	31	0	44.01	1
	3766	Ruutneva	106	37	1	46.04	2
	3761	Telikonneva	77	51	0	46.04	2
	15999	Tiilneva	151	75	1*	44.066	1
	32057	Tuohineva	47	22	0	44.01	1
	32045	Tuomaalanneva	151	80	0	44.01	1
	10026	Umpineva	102	68	1	44.02	3
	32035	Vuosneva	102	76	0	44.02	3
	15968	Välneva	64	26	0	44.06	2
	32044	Ammänneva	82	45	1	44.02	3
Kauhava, Evijärvi	3675	Ruuhijärvenneva	103	60	1*	46.063	1
Kauhava, Lappajärvi	32008	Hangasneva	110	76	0	44.066	1
	32930	Tuohimaanneva	100	71	1	46.04	2
Kauhava, Lapua	15207	Kaidesneva	109	60	1	44.06	2
Kuortane							
	15024	Eteläneva	103	63	0	44.036	2
	15012	Heinineva	123	80	1*	44.036	2
	15003	Hietaharjunneva	186	35	1	44.092	3
	15019	Kiimanneva	56	30	0	44.03	2
	15005	Kinkoneva	357	80	0	44.041	4
	15028	Luomalanneva	65	21	0	44.036	2
	15023	Salonneva	131	76	1	44.043	3
Kuortane, Alavus	15002	Haapasaarenneva	180	87	1	44.07	3
Kurikka							
	8953	Ilvesneva	419	181	0	42.052	4

	21026	Iso Korvaneva	1282	366	1	42.04	4
	6148	Karineva	107	95	0	42.09	4
	21101	Karjanneva	100	26	0	42.08	3
	21121	Kettuneva (Länt.)	158	75	0	42.04	4
	21035	Kiimaneva (Etel.)	69	33	0	42.05	4
	21069	Kiimaneva (It.)	89	39	0	42.08	3
	9108	Kiimaneva S	112	53	1	40.003	1
	21040	Kontionneva	218	85	1	42.04	4
	6137	Lehtineva	251	93	1	42.09	4
	8974	Leppineva	235	170	1	42.072	3
	8970	Nevjärvenneva	106	52	1	42.04	4
	6159	Palloneva	85	70	2	42.04	4
	9098	Pentinneva	95	25	0	39.00	2
	8977	Peräneva	137	98	1	42.08	3
	21032	Pesäneva	122	28	1	42.08	3
	8982	Porrasneva (Pohj.)	72	29	0	42.08	3
	9090	Sahanneva-Vuorusneva	138	30	0	39.00	2
	9096	Takaneva	65	31	0	39.00	2
	9085	Tieranneva	124	29	1	39.00	2
	8969	Tupamäenneva	61	44	1	42.08	3
Kurikka, Teuva	9074	Roopakanneva	765	145	1*	39.00	2
Lappajärvi							
	3967	Itäkankaanneva	72	36	0	47.07	1
	32986	Jousharjunneva	113	66	0	47.072	2
	32913	Kokkosaari	119	72	2	47.04	2
	32987	Kotikangas	76	27	0	47.07	1
	3769	Latvaneva	69	32	0	47.03	4
	32983	Limmassanneva	51	30	0	47.07	1
	3771	Maha-Paavonneva	218	50	1*	47.03	4
	3668	Pyymaanneva	17	16	1	48.007	1
	3741	Tausneva	75	29	1	46.063	1
	3735	Varisneva	198	93	1	47.03	4
	3966	Oranmosa	68	44	0	47.07	1
Lappajärvi, Evijärvi	3662	Matinneva	440	170	0	48.007	1
Lappajärvi, Kauhava	3755	Lappisenneva	109	35	1	46.063	1
	3768	Piippunanneva	118	60	0	44.06	2
Lapua							
	15134	Aittooräme	112	68	1	44.068	1
	15202	Hietikonneva	86	27	0	44.03	2
	10036	Huhdanneva S	70	40	0	44.09	4
	15135	Ilveshonganneva	74	38	1	44.068	1
	15092	Isoneva	276	172	1	44.063	4
	15165	Isoneva W	96	33	0	44.068	1
	15157	Kaitasuunneva	112	50	1*	44.036	2
	15095	Kakkaranneva	226	242	0	44.068	1
	15152	Kissanneva	100	62	1	42.024	2
	15160	Kivimäenkorpi	63	34	0	44.03	2
	15145	Koirainneva	127	80	2	44.09	4
	15245	Korvenperänneva	54	20	0	44.03	2
	15183	Kultasilmänneva	80	45	0	44.068	1
	15210	Kärmeskallionneva	47	20	0	44.03	2
	10041	Lamminneva	84	24	0	44.068	1
	15155	Lamminneva	154	54	0	44.068	1
	5997	Niskasuo	160	63	0	44.03	2
	10034	Peräneva	216	128	0	44.03	2
	15246	Rahkaneva	46	27	0	44.068	1
	15093	Riita-ahonneva	104	49	0	44.063	4
	15206	Säilyneva	61	40	0	42.024	2
	10019	Särkymäneva	365	305	0	44.023	2
	15186	Tuppisaarenneva	108	40	0	44.063	4
Lapua, Kauhava	15203	Honkamaanneva	120	60	0	44.06	2
Lapua, Lappajärvi	32910	Kokkoneva	130	71	1	44.063	4
Seinäjoki							
	15150	Halkoneva	54	30	1/2	42.02	4
	10117	Hasusaarenneva	142	110	0	42.025	3
	15290	Haudanneva	48	20	0	42.02	4
	8916	Kautilanneva	149	92	0	44.094	1
	15108	Kurjenneva W	210	46	1	44.092	3
	10010	Laulateenneva	132	60	1	44.092	3
	15285	Laurikkalanneva	46	23	0	42.022	4
	8894	Loukasneva	110	61	1	42.072	3
	10106	Lähdesneva	146	102	0	42.022	4

	15143	Läntinneva	176	170	1/2	42.02	4
	15269	Mattilanneva	34	20	0	42.072	3
	8904	Perkiönneva	61	27	0	42.072	3
	15109	Peräneva	285	23	0	44.092	3
	8979	Rahka-Tervaneva	195	60	0	44.09	4
	15271	Riihineva	108	74	1	42.02	4
	10121	Sutelanneva	233	223	1	42.02	4
	10119	Untamalanneva	145	96	1	42.06	2
	15113	Varvunneva	344	104	0	44.092	3
	10114	Voitonneva	607	100	1/2	42.02	4
Seinäjoki, Kauhava	15196	Puskalanneva	181	154	1'	44.026	1
Soini							
	13123	Ahonkoskenneva	86	36	0	35.46	1
	3536	Kurkisuo	372	150	1	14.674	4
	13051	Mustassuo	107	50	2	35.47	2
	13140	Rasinneva	63	20	0	47.08	2
	3631	Ryötteenneva	244	200	0	35.46	1
	13013	Teerilamminneva	101	45	0	35.46	1
	13029	Tuohisaarenneva- Alusneva	82	20	0	47.08	2
	3988	Vakkurinahonsuo	112	47	1	35.46	1
	13014	Viitasuo	79	18	1	14.674	4
Teuva							
	6085	Järvineva W	123	36	0	38.00	2
	6087	Krentaalinkeidas	67	35	1	38.007	1
	6096	Metolaisneva	169	61	1	39.00	2
	6074	Rahkaneva S	63	25	0	38.007	1
	32506	Säärineva	237	72	1	38.007	1
	6104	Tervaneva-Kitulanneva	117	75	0	38.007	1
	6089	Valkianeva	263	134	0	39.00	2
Vimpeli							
	3492	Ruissaarenneva	398	108	1	48.00	2
	3547	Vitipakkanneva	94	50	2	48.00	2
Ähtäri							
	4436	Kärppäsuo	108	70	0	35.43	4
	4402	Suurisuo	313	60	0	35.42	3
Ähtäri, Alavus	15053	Kiimanneva	92	39	0	35.43	4

Liite 3. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Maakuntakaavassa osoitettavat kohteet perustuvat Saatsi Arkkitehtien Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvotukseen 2021. Saatsi Arkkitehtien ehdottamien kohteiden määrää on karsittu maakuntakaavan tarkastelutaso ja mittakaava huomioiden kaikkein arvokkaimpiin kohteisiin. Kohteita on tarkistettu vuosina 2022–23 kohteiden rajausten, päällekkäisyyksien, nimeämisen ja arvon osalta sekä kaavapalautteen pohjalta yhteistyössä ELY-keskuksen ja alueellisen vastuumuseon kanssa. Tarkistetut kohteet on merkitty koodilla **T** ja niihin liittyy päivitetty kartta ja kohdekuvaus tämän liitteen lopussa. Kaikkien kohteiden alkuperäiset inventointitiedot löytyvät kulttuuriympäristöä koskevista selvityksistä:

- Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen rakennusinventointi. Niukko & Etelä-Pohjanmaan liitto 2017, **N**
- Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön kohdeluettelo. Saatsi Arkkitehdit Oy 2021, **S**
- Täydennysinventoinnin kohdekortit 2019–2020. Saatsi Arkkitehdit Oy 2021, **s2**

Maakuntakaavassa osoitetaan 216 maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Kuntakohtainen taulukko Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavista maakunnallisesti arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista.

Keski-Suni	Alajärvi	N		
Kurejokilaakso	Alajärvi		N	
Kurejokilaakso, Koskenvarren kansakoulu ja Mäkelän kauppa	Alajärvi		N	
Lehtimäen vanha keskusta	Alajärvi		N	S
Menkijärven vanha sotilastie, lentokenttä ja Oravan kylätontti	Alajärvi	T	N	S
Pinnäisten pirtti ympäristöineen (Lehtimäki)	Alajärvi		N	
Pynttärinniemen kulttuuriympäristö	Alajärvi		N	
Rannankylän koulu - Ohraniemi	Alajärvi		N	
Rantakankaan koulu	Alajärvi		N	
Tallbackan niemen kulttuuriympäristö	Alajärvi		N	
Asemakylän seutu ja Kauppaneuvoksentie ympäristöineen	Alavus	T	N	S
Härkölän kylätontti	Alavus		N	
Kätkänjoen koulu - Kangas	Alavus		N	
Nuottiniementien asutus	Alavus		N	
Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus ja Sydänmaan asema-alue	Alavus	T	N	
Sapsalampi	Alavus		N	
Sulkavan kylä	Alavus		N	
Tohnin koulu	Alavus		N	
Tuurin kylä	Alavus		N	
Töysän keskusta	Alavus		N	S
Evijärven kirkon ympäristö ja asutus	Evijärvi	T	N	

Haapajärvenkyläntie, Lassilan talo ja muistomerkki	Evijärvi		N	
Inankylän kulttuuriympäristö sekä Koivukankaan ja Koivumäen talot	Evijärvi	T	N	
Keskitalo (Särkikylän koulu)	Evijärvi		N	S
Kivijärven koulu (rek. nimi Sivula)	Evijärvi		N	
Kivijärventien asutus	Evijärvi		N	
Kultalahden talot Myllypelto ja Mäki	Evijärvi	T	N	
Väinön museo, Järvisseudun museoalue	Evijärvi	T	N	
Välimäki (entinen Lukkarin puustelli)	Evijärvi		N	
Etelä-Pohjanmaan opisto	Ilmajoki		N	
Ilmajoen keskusta	Ilmajoki	T	N	S
Kyrönjoen kulttuurimaisema, keskustan pohjoispuoli	Ilmajoki		N	
Könnin kulttuuriympäristö	Ilmajoki		N	
Nopankyläntien asutus	Ilmajoki, Kurikka			S
Heikkilän Alakylä	Isojoki		N	
Kodesjärven kulttuuriympäristö	Isojoki		N	
Kortteenkylän kulttuuriympäristö	Isojoki		N	
Möykyn kulttuuriympäristö	Isojoki		N	
Piikkilän talo	Isojoki		N	
Polvenkylän kulttuuriympäristö	Isojoki		N	
Rintala (Heikkilän entinen koulu)	Isojoki		N	
Vanhakyläntien nauhakylä	Isojoki		N	
Isonkyrön keskusta	Isokyrö			
Pukkilansaari	Isokyrö			
Karijoen kotiseutumuseo ja Marttunen	Karjajoki		N	
Myrkyn kylä	Karjajoki		N	
Ohriluoman kansakoulu	Karjajoki		N	
Ala-Mattila	Kauhajoki	T	N	
Havunen (Korpi-Aro)	Kauhajoki	T		
Juuseentie 11, Vartiokulla II, Vartio-Kuutti	Kauhajoki		N	
Kauhajoen keskusta	Kauhajoki	T	N	S
Opistola, Kauhajoen evankelinen opisto	Kauhajoki		N	
Topeeka 99, Koskiaro, Kaura	Kauhajoki		N	
Harjankylä	Kauhajoki, Kurikka		N	
Alaviitalan kärjäatalon tontti ja piiskoomänty	Kauhava		N	s2
Annalan taloryhmä	Kauhava		N	
Ekolan taloryhmä	Kauhava		N	
Entinen Salomaan koulu	Kauhava		N	
Fräntilän kylä	Kauhava		N	
Harjun taloryhmä	Kauhava		N	
Härmän asema	Kauhava	T	N	
Härmän sairaalan alue	Kauhava		N	S
Jylhäkosken mylly ja sähkölaitos	Kauhava		N	S

Kallio	Kauhava		N	
Kauhavan keskusta kirkkoympäristöineen	Kauhava	T	N	S
Kauhavan rautatieasema ja viljasiilot	Kauhava	T	N	S
Kiistola, suojeluskuntatalo	Kauhava			S
Kleemolan vanha kylätontti	Kauhava		N	
Kortesjärven kirkonkylä	Kauhava	T	N	
Kukkolan mylly	Kauhava		N	
Laakson talo ympäristöineen	Kauhava		N	
Liinamaan silta	Kauhava		N	
Ojanperän talot	Kauhava		N	
Perttulanmäen ryhmäkylä	Kauhava		N	
Pitkäjärven kylänraitti ja Ylikylä	Kauhava		N	
Riihitien, Liinamaantien, Sairaalantien ja Pöyhösenpolun varsi	Kauhava		N	
Tyni	Kauhava		N	
Varpulan taloryhmä	Kauhava		N	
Voltin asema ja asemapuisto	Kauhava	T	N	
Honkolan asutus	Kuortane		N	
Hynniläntienvarren asutus	Kuortane		N	
Konttelin asutus	Kuortane		N	
Koulunranta	Kuortane		N	
Kuortaneen keskusta	Kuortane		N	S
Löyän kylä	Kuortane		N	
Märijärvi	Kuortane		N	
Salmen kylä	Kuortane		N	
Seppälän asutus	Kuortane		N	
Aittomäen talo ja tuulimylly	Kurikka		N	
Hirvikylä	Kurikka		N	
Honkala	Kurikka		N	
Ihamäki ja Marttila	Kurikka	T	N	
Jalasjärven hautausmaa ja museo	Kurikka		N	
Jalasjärven kirkonkylä	Kurikka		N	S
Jokipiin pellavatehdas	Kurikka	T	N	S
Jurvan kirkonkylä	Kurikka		N	
Jurvan vanha keskusta	Kurikka	T	N	
Jurvan vanha veistokoulu	Kurikka	T	N	S
Jyliseväkosken mylly	Kurikka		N	
Jyllinkosken voimalaitos ympäristöineen	Kurikka		N	
Kankaantienvarren asutus	Kurikka		N	
Kaunislehto (entinen Kaunismäen pappila)	Kurikka		N	
Koskimäki	Kurikka		N	
Koskuen kirkkoympäristö	Kurikka		N	
Kurikan entinen ajokalutehdas	Kurikka		N	
Kurikan keskusta	Kurikka	T	N	S

Kurikankylä	Kurikka		N	
Latva-Reinikka (Kotoreinikka)	Kurikka		N	
Lisämaa, Ahjola,Säntin koulu	Kurikka		N	
Miedon tilitehdas	Kurikka		N	S
Museonmäki	Kurikka	T	N	
Mylykylän koulu	Kurikka		N	S
Mäntykosken kylä ja Hirvijärven tienvarsiasutus	Kurikka		N	
Oja-Kurikka	Kurikka		N	
Petäyskylä	Kurikka		N	
Postitie	Kurikka		N	
Pyhäkoulutupa (ent. Kiertokoulutupa, Puhelinkeskus)	Kurikka		N	
Salon koulu	Kurikka			S
Sarvijoen kylä	Kurikka		N	
Teollisuusalue Velsa, Kurikan puunjalostustehdas ja Sauma	Kurikka		N	S
Tuiskulan koulu	Kurikka		N	
Työväentalo (järjestötal)	Kurikka		N	
Vuorensaaren taloryhmä	Kurikka		N	
Halkosaaren tanssilava ympäristöineen	Lappajärvi	T	N	S
Karvalanraitti	Lappajärvi	T	N	
Kuoppalan koulu	Lappajärvi		N	
Kärnän kylä ja kulttuurimaisema	Lappajärvi	T	N	
Laamanni	Lappajärvi	T	N	
Tarvolan kylä	Lappajärvi		N	
Övermarkin talot	Lappajärvi		N	
Alanurmontie 296, Alanurmon koulu	Lapua		N	
Honkimäen pihapiiri	Lapua	T		
Hourunkoskentien asutus	Lapua		N	
Karhumäen opisto; Karhumäentie 923, Lapua	Lapua			s2
Kauhajärven asutus	Lapua		N	
Kauhajärven kylä	Lapua		N	
Kuortaneentien pohjalaistalot	Lapua		N	
Lakaluoman mylly ja koskimaisema	Lapua		N	
Lankilankosken myllyt ympäristöineen	Lapua		N	
Lapuan keskusta	Lapua	T	N	S
Osuuskaupan viljasiilot	Lapua			S
Poutuntien ja Härsiläntien asutus	Lapua		N	
Siirilä	Lapua	T	N	S
Simpsonin hautausmaa	Lapua		N	S
Tiistenjoen kylä	Lapua		N	S
Hellanmaantien ja Raamatuntien asutus	Lapua, Kauhava		N	S
Koskelankylä	Lapua, Seinäjoki	T		
Alapään koulu	Seinäjoki		N	

Havukujan ruotsalaistalot	Seinäjoki		N	S
Härmän-, Aapelin- ja Jussinraittien pientaloalue	Seinäjoki		N	S
Itikanmäki	Seinäjoki			N
Itämäki	Seinäjoki	T	N	
Joupin kylän vanha asutus ja Joupin koulu	Seinäjoki	T	N	S
Jouppila	Seinäjoki	T	N	
Jussinraitin aravatalot	Seinäjoki			S
Kainaston nuorisoseuratalo ja Kainaston koulu	Seinäjoki		N	
Kalakosken mylly ympäristöineen	Seinäjoki		N	
Kapernaumi	Seinäjoki	T	N	S
Kitinojan kyläkirkko ja hautausmaa	Seinäjoki		N	S
Kivistön koulu	Seinäjoki			S
Kouran koulu	Seinäjoki	T	N	
Kuitulan torppa	Seinäjoki	T	N	
Kylänpäänkosken voimalaitos	Seinäjoki			S
Käpymäentie 2 Toivola (ent. apteekki)	Seinäjoki		N	
Latva-Kalistaja	Seinäjoki	T	N	s2
Länsitie 5 Hietämäki	Seinäjoki		N	
Marttilan alue	Seinäjoki	T	N	S
Marttilan koulu ja Seinäjoen lyseo	Seinäjoki			S
Niemistöntien ja Heikkiläntien kulttuuriympäristö	Seinäjoki	T	N	
Ojelmisto (Nurmon pappila)	Seinäjoki		N	S
Peräseinäjoen kirkonkylä	Seinäjoki		N	
Petäjämäki (Katila)	Seinäjoki		N	
Pohjan pientaloalue ja Pohjan koulut	Seinäjoki	T		S
Puskantie 3 / Nuorisokeskus ent. Yhteiskoulu / teatteritalo	Seinäjoki		N	
Saartenoja	Seinäjoki	T	N	
Sahamylly	Seinäjoki		N	
Sorsanpesä	Seinäjoki			S
Talvitie (Mäki-Teppo, museo)	Seinäjoki		N	
Tiklas	Seinäjoki	T		S
Veneskoski-Viitala	Seinäjoki	T	N	S
Vanha vesitorni	Seinäjoki			S
Villa Hauta-aho	Seinäjoki			S
Yljoen koulu, Hongisto	Seinäjoki		N	
Yli-Koskela	Seinäjoki		N	
Ydinkeskustan liikerakennukset ja umpikortteli 26	Seinäjoki	T	N	S
Ylistaron asemanseutu	Seinäjoki		N	
Valtion virastotalo	Seinäjoki			S
Ylistaron vanha keskusta	Seinäjoki		N	
Yritys	Seinäjoki		N	
Kyrönjokivarren asutus (Ylistaro)	Seinäjoki, Isokyrö		N	
Keisalan koulu	Soini		N	

Kolun entinen koulu	Soini		N	
Kukonkylän koulu	Soini		N	
Pahankalantien asutus ja Vahtilan puromylly	Soini		N	
Puutie	Soini		N	
Soinin kirkonkylä	Soini	T	N	S
Vehun vanhan kansakoulu, Mäntykangas I	Soini		N	
Horonkylä	Teuva		N	
Kauppilan alue	Teuva		N	
Komsinkylän tienvarsiasutus	Teuva		N	
Norinkylä	Teuva		N	
Teuvan kirkonkylä	Teuva		N	
Teuvan rautatieasema	Teuva		N	
Suksitien asutus ympäristöineen	Vimpeli	T		S
Sääksjärven kylä	Vimpeli		N	S
Hotelli Mesikämmen ja Eläinpuisto	Ähtäri		N	S
Hämeenniemi	Ähtäri		N	
Lahdensuu	Ähtäri	T		S
Moksun rälssitila	Ähtäri		N	
Mustikkavuoren tanssilava	Ähtäri	T		S
Myllymäen asemakylä	Ähtäri		N	
Reijon mylly	Ähtäri		N	
Rämälän kylä	Ähtäri		N	
Ähtärin keskusta	Ähtäri	T	N	S
Ähtärin museo	Ähtäri		N	
Kyrönkankaantie	Kauhajoki, Seinäjäki, Isokyrö, kurikka, Ilmajoki	T		

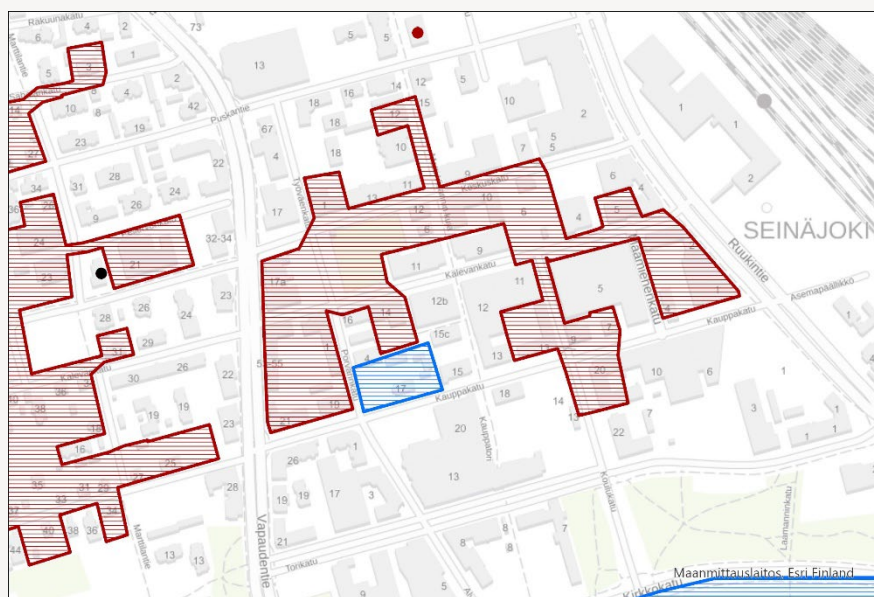
Vuosina 2022–2023 tarkistettujen maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kuvaus ja kartat

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, tarkistettu 2022–2023

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, RKY2009

Erillislakikohde (laki rakennusperinnön suojelemisesta, asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta tai kirkkolaki)

ALAJÄRVI

MENKIJÄRVEN SOTATIE, LENTOKENTTÄ JA ORAVAN VANHA KYLÄTONTTI

Aluetyyppi

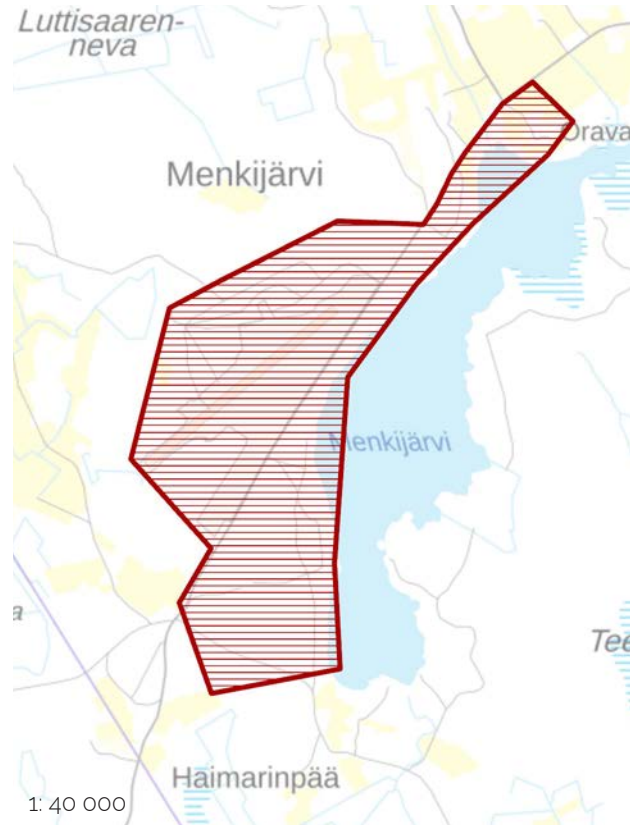
metsämaisema, liikenneympäristö, järvi- ja jokivarsimaisema, agraarimaisema

Arvot

sotahistoriallinen, liikennehistoriallinen, asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu

Menkijärven pohjoisrannalla sijaitseva vanha Oravan kylätontti on edelleen asuttuna. Sen läheisyyteen rakennettiin 1700-luvulla postitie, joka Suomen sodan (1808-1809) tapahtumien vuoksi nimettiin Sotatieksi. Menkijärven lentokenttä rakennettiin 1937 ilmasotakoulun apukentäksi. Lentokoulutus alkoi 1939 ja jatkui sodan päättymiseen 1944. Kentän vakituksena käyttäjänä sotien aikana ja niiden jälkeen oli Kauhavan ilmasotakoulu, jonka harjoitusalueena kenttä toimi. Lentokenttätoiminta vilkastui harrastusilmailun lisääntymisen myötä ja 1960-luvulla kenttää laajennettiin. 1970-luvun alusta kenttä toimi uudelleen ilmasotakoulun lento- ja leirikenttänä. Alueella on rakennusperinnön kannalta vaatimattomia lentokenttärakennuksia. Lentokentällä sijaitsee vuosina 1808-1809 käydyin Menkijärven taistelun muistomerkki sekä Menkijärven lentokentän muistomerkki vuodelta 1994. Kenttää ylläpitäjää nykyisin Menkijärven lento-osuuskunta, ja se on harrasteilmailijoiden käytössä.

ALAVUS

ASEMAKYLÄN SEUTU JA KAUPPANEUVOKSENTIE YMPÄRISTÖINEEN

Aluetyyppi

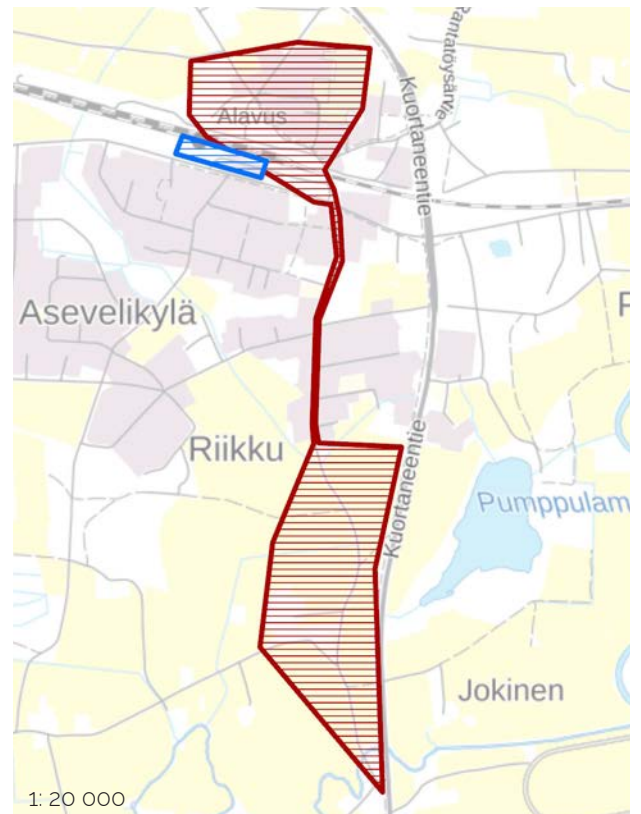
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, sivistyshistoriallinen, henkilöhistoriallinen, rakennushistoriallinen, rakennustekninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Maaseutukylästä 1900-luvun taitteessa rakennetun rautatien myötä tiiviiksi kyläyhteisöksi muodostunut Asemakylä käsittää Kauppaneuvoksentien varren ja Rauhan-Kytökujan historiallisesti kerroksisen asutuksen. Tien eteläosassa Lampimäen talonpoikaistalo viljelysmaisemineen edustaa alueen vanhinta ajallista kerrostumaa. Kauppaneuvoksentien keskivaiheilla on kauppaneuvos Svante Kurikan huvila ja muistomerkki. Tien ympäristöön sijoittuu myös jälleenrakennuskauden asutusta. Tie jatkuu 1900-luvun alun liikekeskuksen ohi, radan yli asemakylään ja vanhan Asemankoulun ympäristöön. Koulun vieressä on säilynyt urheilukenttä vanhoine katsomoineen.

ALAVUS

RISSAN TALO JA LOUESLAHDEN LOMA-ASUTUS, SYDÄNMAAN ASEMA-ALUE JA KOIVUNIEMI (KUORASJÄRVEN KOULU)

Aluetyyppi

järvi- ja jokivarsimaisema, liikenneympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, sosiaalishistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennushistoriallinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu

Kuorasjärven rantaan, Rissan, Jaakkolan ja Louesniemen kantatalojen hyvin säilyneiden talonpoikaistalojen talouskeskusten ympäristöön on muodostunut aikojen kuluessa omaleimainen asuinalue. Rautatien vaikutuksesta rantatien varteen on 1900-luvun alkupuolelta lähtien rakentunut lomanviettopaikka, joka on myöhemmin muodostunut mökkikyläksi. Sydänmaan asema valmistui Tampere-Vaasa-radan varteen 1883. Asema-alueeseen liittyi alun perin asuinrakennus, makasiini- ja piharakennuksia sekä puisto. Asuinkäytössä oleva asema on säilytetty hyvässä kunnossa. Tienristeyksessä sijaitseva kauppa liittyyneen rautatie-toimintaan. Alavuden 5. koulu rakennettiin vuonna 1908. Se toimi vanhainkotina sekä lastensairaalaana 1939–1940. Koulutoiminta jatkui vuoteen 1968, minkä jälkeen rakennus siirtyi asuinkäyttöön. Entinen Kuorasjärven kansakoulu, Koivuniemi edustaa katoamassa olevaa kansakouluverkostoa.

EVIJÄRVI

EVIJÄRVEN KIRKONYMPÄRISTÖ JA ASUTUS

Aluetyyppi

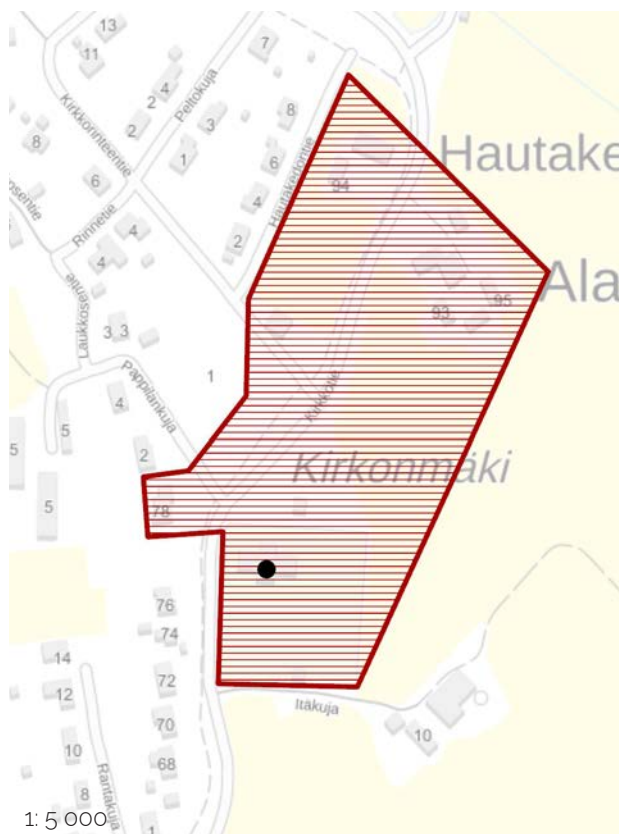
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, sivistyshistoriallinen, kirkkohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, taajamakuvallinen

Arvojen perustelu

Alue sijoittuu Kirkkotien varteen ja rajautuu kirkon pohjoispuolella Ala-Kniivilän kantatalon talouskeskukseen, kirkon eteläpuolella alue jatkuu tienvarsisutuksena Viskarinmäkeen asti. Alueen maisematyypin vaihtuu kirkon seutuvilla agraarimaisemasta taajama-alueeseen. Alueen kiintopisteenä on Evijärven kirkko kellotapuleineen. Kirkkoa vastapäätä tien toiselle puolelle sijoittuu 1954 rakennettu pappila, Teltamola. Sen suunnittelija on rakennusmestari Rikhard Sulkakoski. Rakennus on tiilirunkoinen ja ajalleen ominaisen laadukas sekä arkkitehtonisesti että rakennusteknisesti. Rakennuksen konventionaalista massoittelemasta ajankohtana muodikkaat puhtaaksi muuratut yksityiskohdat, kulmaerkerit ja avokatokset. Rakennus edustaa rakennusajalleen tyypillistä, mutta nykyisin harvinaistunutta rakennustapaa. Kirkkotien itäpuolelle muodostuu ehyt jälleenrakennuskautensa asutusalue.

EVIJÄRVI

INANKYLÄN KULTTUURIYMPÄRISTÖ SEKÄ INANKYLÄN KOIVUKANGAS JA KOIVUMÄKI

Aluetyyppi

järvi- ja jokivarsimaisema, kylämaisema, agraarimaisema

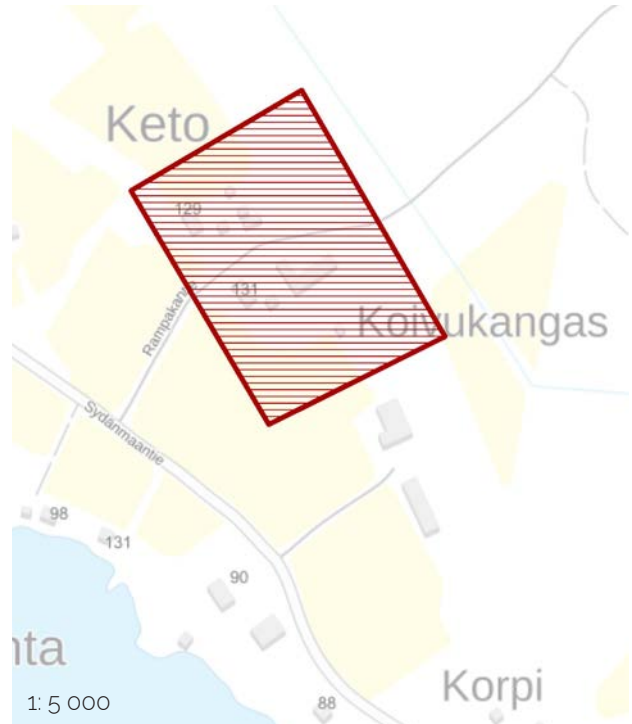
Arvot

asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu

Inanjärven länsireunaa mutkittlevan vanhan kylätien varteen sijoittuva arvoalue käsittää entisen kansakoulun pihapiirin sekä maaseudun pienasumusten ja talonpoikaistalojen talouskeskusten hyvin säilyneitä pihapiirejä kuten Asukkaan, Linnan ja Kotiahon taloryhmät 1800-luvulta. Kylämaisemassa avautuu näkymä Inanlahdelle ja Inansaaren suuntaan.

Söderenan kantatalosta muodostetun Koivukankaan ja siitä muodostetun Koivumäen talouskeskukset sijoittuvat Inanlahden itärannalle, Sydänmaantien varteen. Mahdollisesti vanhimmilta osiltaan aina 1700-luvulta peräisin olevat, pitkänurkkaiset, ylöspäin levenevät päärakennukset sijoittuvat peräkkäin pitkä-sivu järven suuntaan. Rantapellon yli avautuu näkymä järvelle.

EVIJÄRVI

KULTALAHDEN TALOT, KULTALAHTI JA MÄKI

Aluetyyppi

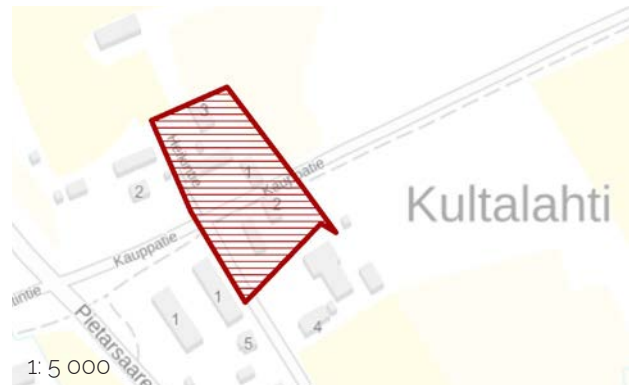
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Kultalahden ja Söderkultalahden kantataloista muodostettujen Kultalahden ja Mäen talojen hyvin säilyneet, 1800-luvun alkupuolella rakennetut, puolitoistakerroksiset talonpoikaistalot muodostavat porttimaisen asetelman Evijärven kirkonkylän läpi kulkevan vanhan tielinjauksen Kauppatien varteen.

EVIJÄRVI

VÄINÖNTALO JÄRVISEUDUN MUSEO

Aluetyyppi

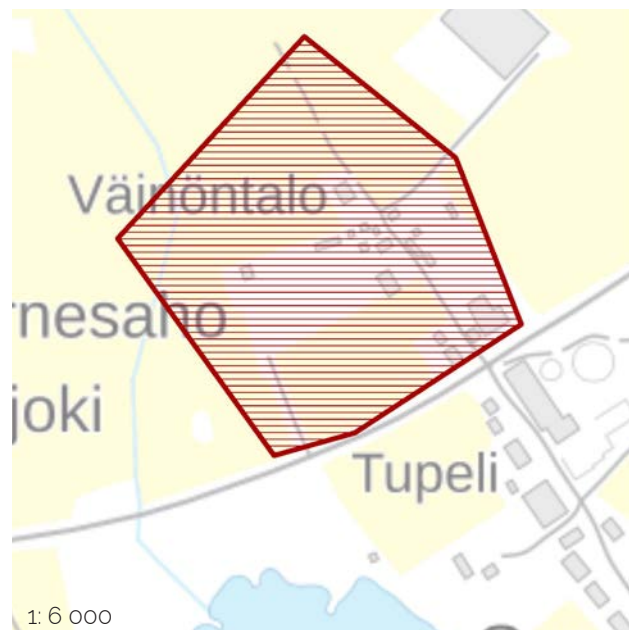
agraarimaisema

Arvot

henkilöhistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu

Kotiseutuneuvos Väinö Tuomaalan vuonna 1955 perustama Järvisseudun museo eli Väinöntalo esittelee eteläpohjalaista talonpoikaiskulttuuria. Alueelle on siirretty yli 20 rakennusta eri puolilta Järviseutua. Vanhimmat rakennuksista ovat 1600-luvulta.

ILMAJOKI ILMAJOEN KESKUSTA

Aluetyyppi

taajamaympäristö, järvi- ja jokivarsiympäristö

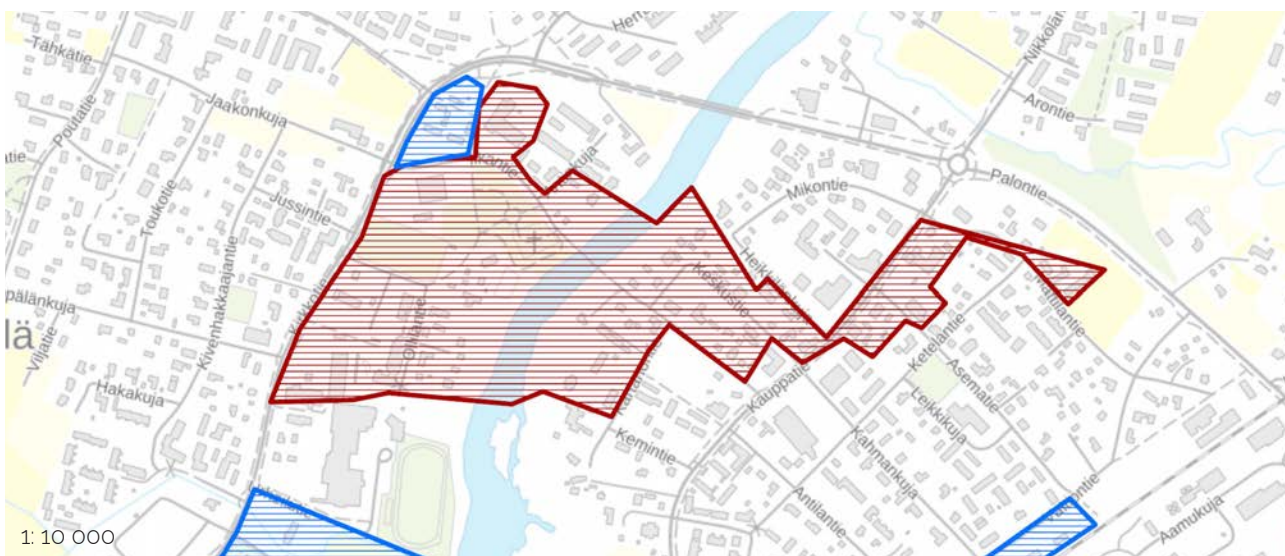
Arvot

elinkeinohistoriallinen, henkilöhistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Arvoalueen solmukohtaan, tapahtumahistoriallisesti merkittävälle Jaakko Ilkan kentälle tiivisty muistumia 1500-luvulla soditun Nuijasodan ajalta. Alueelle

rakennettiin myöhemmin kirkko, josta on jäljellä vanha hautausmaa. Kentän laidalle perustettiin 1914 kotiseutumuseo, joka on yksi Suomen vanhimmissa. Rakennuksen arkkitehtuuri viittaa paikalta purettuun kirkkoon. Kentällä on vietetty Ilmajoen musiikkijuhlia vuodelta 1977. Alueen reunalla sijaitsee kunnantalo 1960-luvulta. Alue ulottuu sillan toisella puolella jatkuvalla liikekeskustan alueelle, jossa on säilynyt historiallisesti kerroksinen liikerakennuskokonaisuus 1900-luvun alusta vuosisadan puoliväliin.

KAUHAJOKI ALA-MATTILA

Aluetyyppi

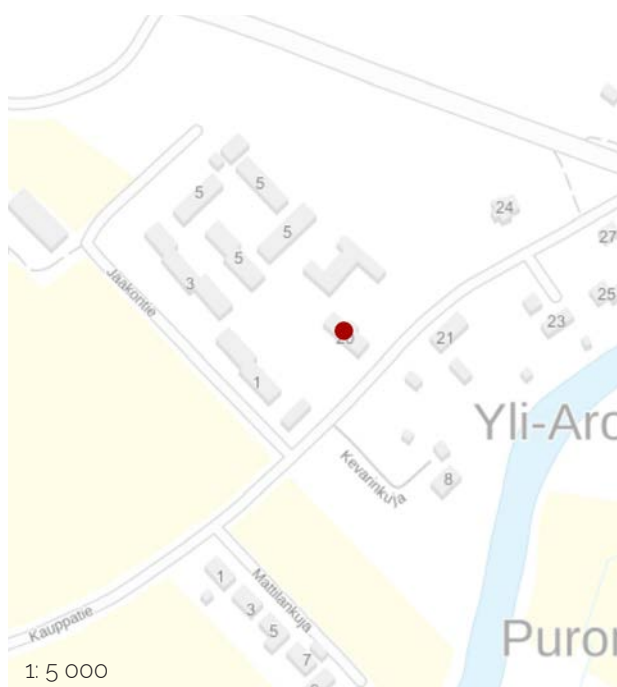
taajamaympäristö

Arvot

taajamakuullinen, asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen

Arvojen perustelu

Ala-Mattilan pihapiiri sijoittuu Aronkylän taajamaan Kauppatien varteen. Päärakennus on vuonna 1867 rakennettu pohjalaistalo. Kookas pohjapinta-alaltaan 8m x 30m rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Pihapiiriä rajaavat yhteen rakennetut ulko- ja talousrakennukset.

KAUHAJOKI

HAVUNEN (KORPI-ARO)

Aluetyyppi

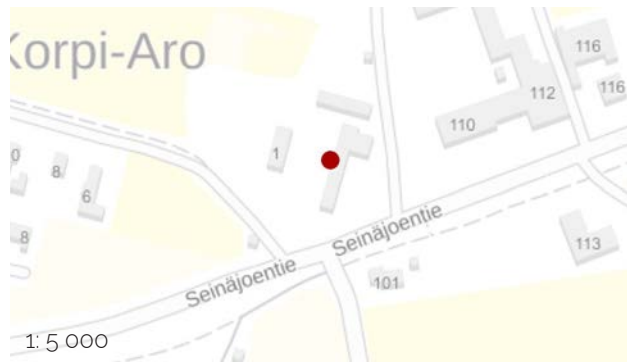
taajamaympäristö

Arvot

taajamakuullinen, asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen

Arvojen perustelu

Taajamakuullisesti arvokkaassa vanhassa pihapiirissä on 1860-luvulla rakennettu, laudoitettu hirsirunkoinen päärakennus, kaksi huomattavan pitkä talousrakennusta ja laaja hoidettu puutarha.

KAUHAJOKI

KAUHAJOEN KESKUSTA, TOPEEKA JA KAUHAJOEN HALLINTOKESKUKSEN YMPÄRISTÖ

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

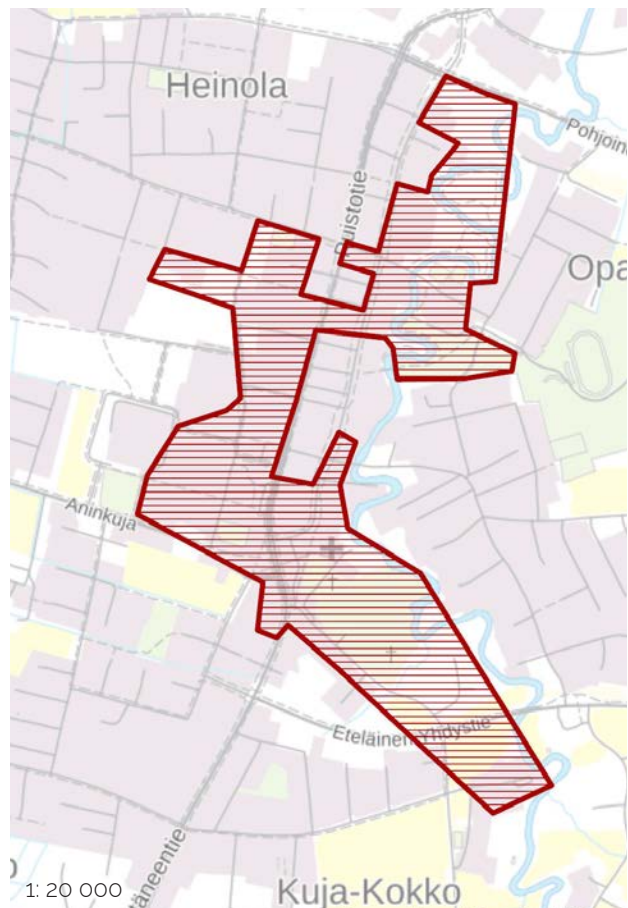
Arvot

asutus- ja elinkeinohistoriallinen, kirkkohistoriallinen, hallintohistoriallinen, sosiaalihistoriallinen, sivistyshistoriallinen, hallintohistoriallinen, tapahtuma-/muistouskomushistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkikuullinen

Arvojen perustelu

Vanhasta maaseutukylästä liikekeskustan ja hallinnollisen keskuksen muotoutumiseen aina 1980-luvulle asti edustava aluekokonaisuus sijoittuu Topeen varteen. Se käsittää modernin kirkon, vanhan hautausmaan ja Lukkarilan lisäksi vanhojen maatalojen Yli-Knuutilan/Sanssin kartanon ja Rinta-Knuutilan talouskeskukset sekä Knuutilan vanhan myllyn. Kirkon lähellä sijaitsee vuonna 1882 perustettu Ollonqvistin kauppakartano ja useita 1900-luvun alun liikerakennuksia. Lisäksi entinen kotitalouskoulu Sööpäri puistoineen, Sanssin koulu ja seurojentalo Rientola. Uudempaa rakennusperintöä edustavat Kauhajoen lukio 1952 sekä kirjasto ja kaupungintalo 1980-luvulta. Topeeka on toinen Kauhajoen keskustan kahdesta pääraitista, ja niistä vanhempi. Tien varrella sen molemmin puolin on liikerakennuksia ja liike-asuinrakennuksia lähes kilometrin matkan kirkolta pohjoiseen päin aina Urheilutielle asti. Topeen varren rakennuskannassa on jäseniä lähes jokaiselta 1900-luvun vuosikymmeneltä. Maameriksi kohoaa modernistinen kirkko. Kirkkoympäristöön kuuluu myös uusi seurakuntatalo sekä liikekiinteistö nimeltä Seurakuntatalo (1920). Kohteita ovat mm. entinen yhdyspankki, 1970-luvun linja-autoasema, 1980-luvun hotelli Kauhajoen krouvi ja 1990-luvun koulutuskeskus (nyk. SEDU). Topeen linjaus on nähtävissä jo 1700-luvun kartoilla. Liikekeskusta alkoi muodostua kirkon läheisyyteen 1800-luvun lopulta lähtien. Kauhajoen hallintokeskuksen ympäristö koostuu hallinto-, kulttuuri- ja opetusrakennuksista, joita yhdistää mutkitteleva Prännärintie. Alueen keskivaiheilla sijaitsee vanha Sanssin kartano näyttävine puistoineen. Kartanon eteläpuolella on hallinto- ja kulttuurirakennusten alue.

Alueen etelä- ja pohjoispäässä on opetusrakennusten alueita. Itälaidan etelä-pohjoissuuntainen Puistotie on toinen Kauhajoen keskustan kahdesta pääraitista. Alue käsittää myös terveysaseman, koulukeskuksen ja ammatti-instituutin rakennuskannat. Kohdealueen julkiset rakennukset on suunniteltu 1950–1980-luvuilla. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti kunnianhimoisia, ja kokonaisuus on varsin monimuotoinen. Ennen nykyistä hallintokeskusta paikalla oli Knuutilan tilan viljelysmaita.

KAUHAVA
HÄRMÄN ASEMA

Aluetyppi
rautatiealue

Arvot
liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen,
kyläkuullinen

Arvojen perustelu

Härmän asema rakennettiin 1884–1886 tyyppipiirustuksin, ja laajennettiin vuonna 1905 B. Granholmin suunnitelman mukaan. Härmän aseman lisäksi sen ympäristöön rakennettiin kolme asuinrakennusta piirakennuksineen. Alkuperäinen tyyli säilyi. Toiminta loppui 1989, mutta alkoi uudestaan 2017. Ulkoasu on pääosin alkuperäisessä asussa yksityiskohtia myöden, kuten uusrenessanssityylinen ulkovooraus koristeellisine listoituksineen ja päätykolmioiden koristeaiheineen. Myös kuisti ja päädyn kellarin sisäänkäynnin peltinen, koristeellinen katos ovat säilyneet.

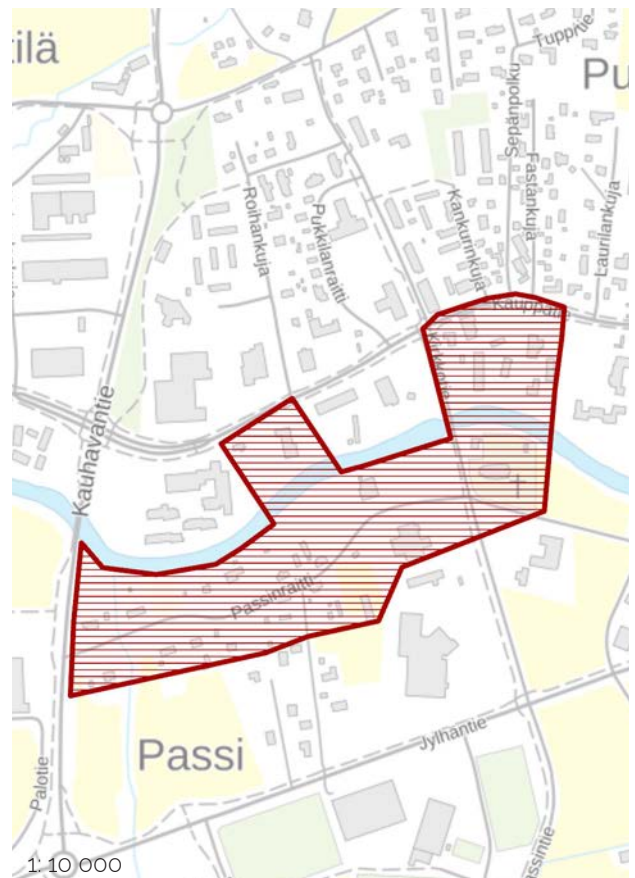
KAUHAVA
KAUHAVAN KESKUSTA KIRKKOYMPÄRISTÖINEEN

Aluetyppi
kaupunkiympäristö

Arvot
asutushistoriallinen, arkkitehtoninen, muisto-/uskomushistoriallinen, teollisuushistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuullinen

Arvojen perustelu

Jo 1500-luvulta asuttuna olleelle Kauhavan keskustaajaman alueelle, sijoittuu runsaasti eri-ikäistä rakennusperintöä. Kauhavan vanhan kirkon paikalle Josef Stenbäckin suunnittelema uusi kirkko on vuodelta 1925. Pääraitteina ovat edelleen Kauppatien ja Passinraitin historialliset tielinjaukset, joiden varsille sijoittuu alueen vanhin rakennuskanta kuten Passinraitin raikkylä. Lisäksi alueella ovat työväen- ja nuorisoseuran talot ja lisäksi Järvenpään puukkotehdas 1930-luvulta.

KAUHAVA

KAUHAVAN RAUTATIEASEMA JA VILJASILOT

Aluetyyppi

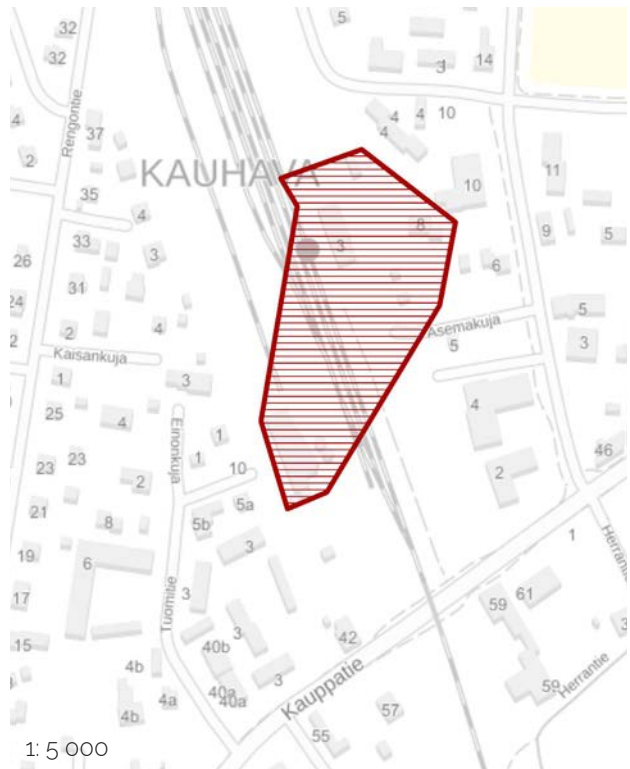
rautatiealue

Arvot

liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen, teollisuushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Kurt Nylanderin suunnittelema, vuonna 1884 valmistunut ja vuonna 1903 Bruno Granlundin suunnitelman pohjalta laajennettu, uusrenessanssityylinen Kauhavan rautatieasema on säilytetty julkisivuiltaan pääosin alkuperäisenä. Sen ympärille suunniteltu asemapiisto on jäljellä. Asema ei ole enää käytössä. Radan toisella puolella sijaitsee osuuskaupan kookas viljasiilo. Se on funktionalistinen, kookas siilorakennus, joka on toteutettu paikalla teräsbetonista liukuvalumenetelmällä. Siilorakennusta on vuosien kuluessa täydennetty metallirunkoisilla ja -kuorisilla laajennusosilla. Osuuskauppa rakennutti viljasiiloja liikenneyhteyksien ääreen perustamisestaan lähtien, mutta ensimmäinen liukuvalumenetelmällä valettu mylly oli arkkitehti Erkki Huttusen SOK:lle suunnittelema Viipurin mylly, joka valmistui 1932. Kauhavan viljasiilo kuuluu yhtä lailla menetelmän varhaisimpiin toteutuksiin.

KORTESJÄRVI

KORTESJÄRVEN KIRKONKYLÄ

Aluetyyppi

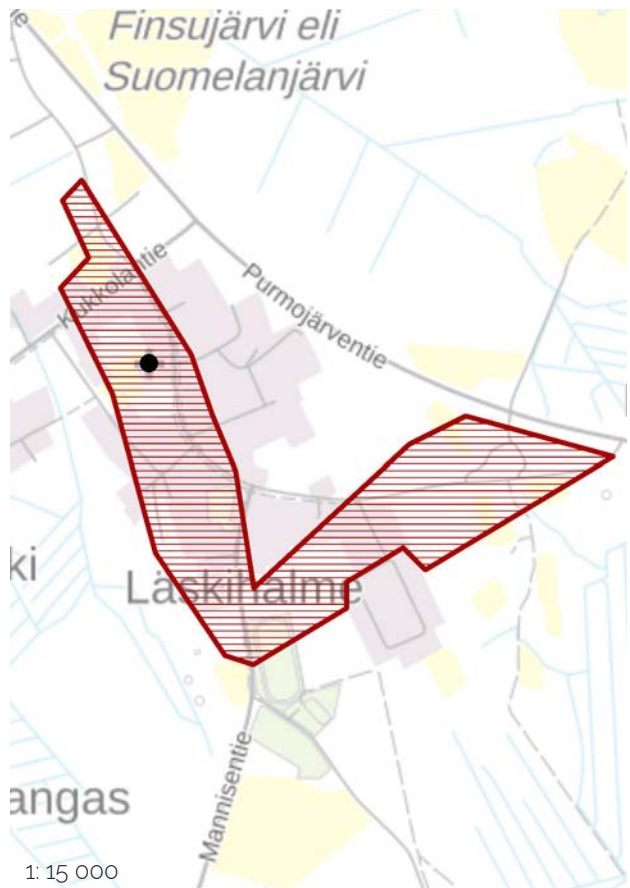
taajamaympäristö, kyläympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, taajamakuvallinen

Arvojen perustelu

Kirkkolalla suojellun Korttesjärven kirkon ympäristöön levittäytyvän historiallisesti kerroksisen taajaman kulttuurihistorialliset arvot keskittyvät kirkkoympäristöön ja sen länsipuolella mutkittalevan vanhan maantienlinjauksen, nykyisen Jääkärintien varren rakennuskantaan sekä kirkon pohjoispuoliseen alueeseen ja etelässä Nuottiniemen vanhaan asuintonttiin, jonka talonpoikainen rakennuskanta on säilynyt hyvin. Alueella on lisäksi keskiaikaisen maakuntarajahistoriaan liittyvän Nuottimäen prunnin paikka, joka nykyisin toimii nähtävyytenä.

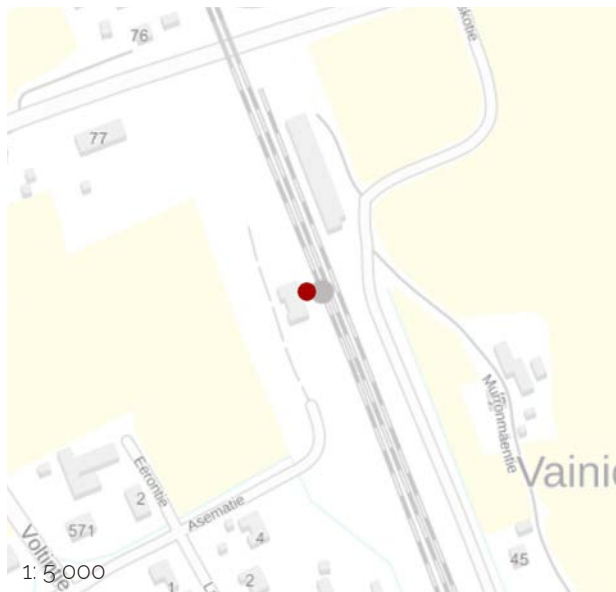
KAUHAVA
VOLTIN ASEMA JA ASEMAPUISTO

Aluetyyppi
rautatiealue

Arvot
liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen,
kyläkuullinen

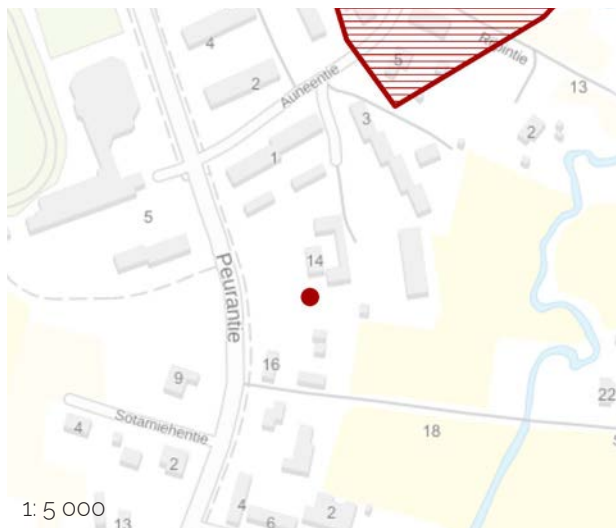
Arvojen perustelu

Voltin asema rakennettiin 1884–1886 pysäkin tyyppi-
piirustuksen mukaisesti. Siihen tehtiin laajennukseksi
poikkipääty 1908 alkuperäinen tyyli säilyttäen. Ase-
marakennuksen lisäksi alueelle rakennettiin 1884–
1886 asuinrakennuksia piharakennuksineen sekä
makasiini. Ulkoasultaan rakennus on pääosin säilyttä-
nyt alkuperäisyytensä. Sen tyyli on yksinkertaisempi
kuin Härmän aseman, mutta asemaa ympäröimään
perustettiin monipuolinen asemapuisto jalopuineen ja
pensasistutuksineen. Puistossa kasvaa mm. tammia ja
pihtakuusia ja esim. siperianhernepensaita. Asemalle
johti koivukuja. Puisto on edelleen jäljellä.

KURIKKA
IHANAMÄKI JA MARTTILA

Kirjalliset tiedot kohteista vajaat.

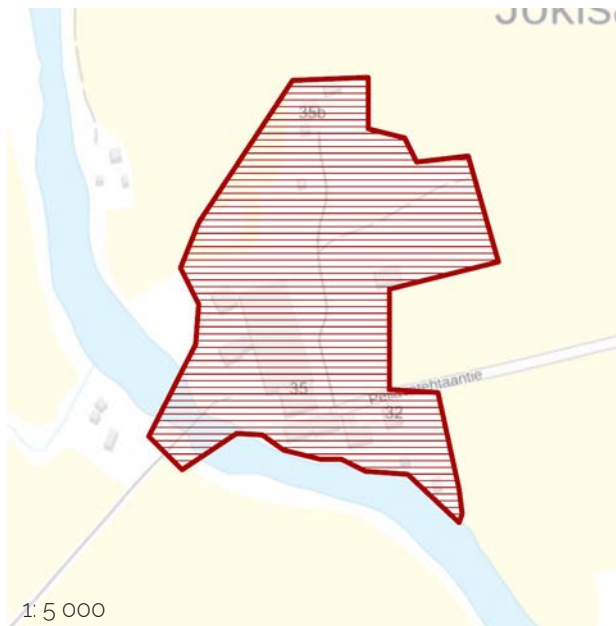
KURIKKA
JOKIPIIN PELLAVATEHDAS

Aluetyyppi
laitosympäristö

Arvot
teollisuushistoriallinen, sosiaalihistoriallinen, raken-
nushistoriallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu

Jokipiin pellavatehtaan alue sijaitsee 3-tien varrella
Jalasjoen rantatöyräällä. Alueeseen kuuluvat entiset
kehräämö-, kutomo-, mylly- ja varstorakennukset,
höyläämö ja sähkömuuntaja sekä tehtaanjohtajan
asuinrakennus karja- ja ulkorakennuksineen ja hie-
man kauempana sijaitseva kutomomestarin asuinkiin-
teistö

KURIKKA

JURVAN VANHA KESKUSTA

Aluetyyppi

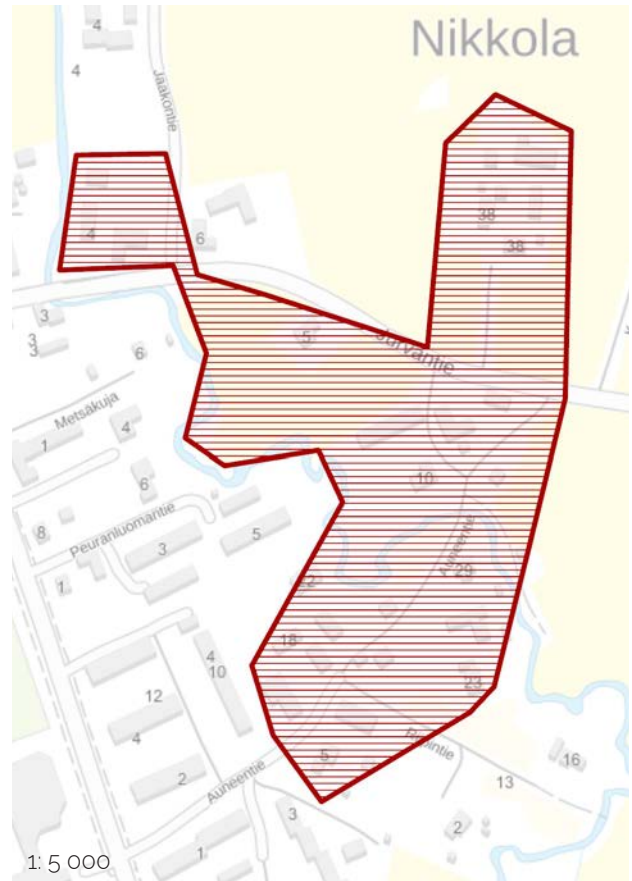
kyläympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvalinen

Arvojen perustelu

Mäntyläntien varren raitiasutus on Jurvan vanhinta asuinalueita, jossa sijaitsee Hiipakan, Mäntylän ja Peuran kantatalojen talouskeskukset, vanha hautausmaa muistomerkkeineen sekä vanha maantiensilta. Alue on ollut asuttuna viimeistään 1600-luvulta. Hiipakan talouskeskus saattaa edelleen sijaita vanhan kylätontin paikkeilla, nykyisen Jurvantien pohjoispuolella. Mäntyläntien nimellä kulkeva tielinjaus näkyy vuoden 1745 pitäjänkartassa suunnilleen nykyisin linjauksin. 1600-luvulta käytössä olleen Auneen hautausmaan paikka sijoittuu tien itäpuolelle, vanhan sillan läheisyyteen

KURIKKA

JURVAN VEISTOKOULU (LISTASSA JURVAN VANHA VEISTOKOULU)

Aluetyyppi

laitosympäristö

Arvot

sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, maisemallinen

Arvojen perustelu

Pohjanmaalaisen käsityötaidon opettamista varten tilattomalle väestölle perustettu Jurvan Veistokoulu laajeni Pohjanmaan Nikkarikeskukseksi ja 1900-luvun loppuvuosina ammattikorkeakouluksi. Ajallisesti kerroksiseen kouluympäristöön kuuluu vuonna 1956 rakennetun koulurakennuksen lisäksi myös mm. asuntola 1970-luvulta sekä vuonna 2004 valmistunut, arkkitehtonisesti merkittävä koulurakennus Sella.

KURIKKA
KURIKAN KESKUSTA

Aluetyyppi

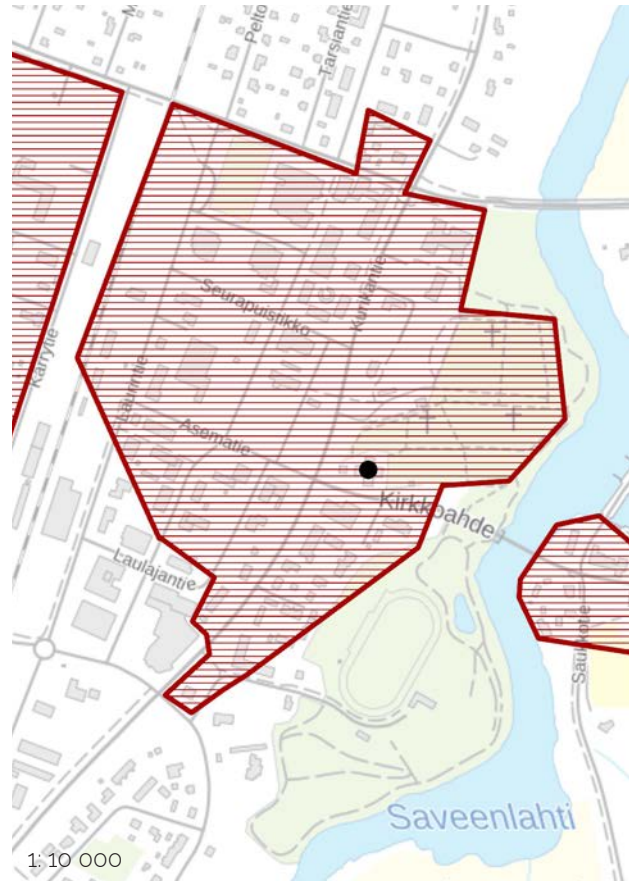
kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, hallintohistoriallinen, kirkkohistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Alue rajautuu Kurikantien, Seurapuistikon, Laurintien ja Kurikanlahden väliselle alueelle ja käsittää keskustaajaman ydinalueen, jonka tiiviin kokonaisuuden kiintopisteeksi sijoittuu Kurikan kirkko, kellotapuli ja hautausmaa. Kirkkomiljöön ympärille muodostuu historiallisesti kerroksinen, toiminnallisesti monimuotoinen alue, jonka historiallinen ydin sijoittuu Kurikantien vanhan maantienlinjauksen varteen. Alue käsittää muun muassa Ala-Jyrän kantatalon vanhan tontin 1800-luvun talonpoikaistaloineen, 1920–1930-lukujen rakennusperintöä edustavat Franssila sekä Seurakuntataloksi vuonna 1939 rakennetun Kurikkala, joka on kurikkalaisen rakennusmestari Sameli Hakolan rakentama. lisäksi alueella on runsaasti liike-, koulu- ja rautatierakennuksia, modernia rakennusperintöä, vanha Esson huoltamo ja kirjasto vuodelta 1982.

KURIKKA
MUSEONMÄKI, KURIKAN KOTISEUTUMUSEO

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, tapaatumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Kurikan kotiseutumuseon ympäristössä, ns. Mosselokaupungin alueella on säilynyt vanhaa asutusta sekä lukkarin virkatalo Lukkarila vuodelta 1914.

LAPPAJÄRVI

HALKOSAAREN TANSSILAVA YMPÄRISTÖINEEN

Aluetyyppi

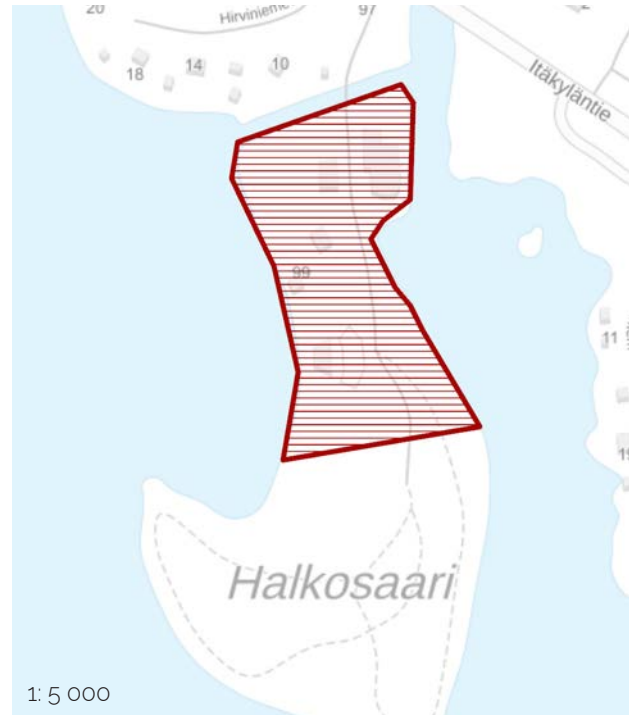
järvi- ja jokivarsimaisema

Arvot

tapahtumahistoriallinen, sivistyshistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, maisemallinen

Arvojen perustelu

Halkosaaren vuonna 1961 valmistunut tanssilava sijoittuu Etelä-Pohjanmaan Järviseudulle, Lappajärven laskujoen Ähtävänjoen rannalle. Suurin osa Suomen tanssilavoista rakennettiin 1950–1960-lukujen aikana. Suomalaiseen kesäviettokulttuuriin kuuluvat lavatanssit vakiintuivat 1900-luvun alussa iltamakulttuurin myötä seurojentalojen toiminnaksi. Lavatanssit olivat yleistä ja yhteistä ajanvietettä yli luokkarajojen. Lavoja rakennettiin yhdistysten toimesta usein talkoovoimin näyttävään paikkaan vesistöjen ääreen. Vuonna 1993 tanssilavan läheisyyteen rakennettiin myös kesäteatteri. Alueeseen kuuluvat myös tanssilavalle johtava silta, lipunmyyntikoju sekä Lappajärven kansanpadon muistomerkki.

LAPPAJÄRVI

KARVALAN RAITTI

Aluetyyppi

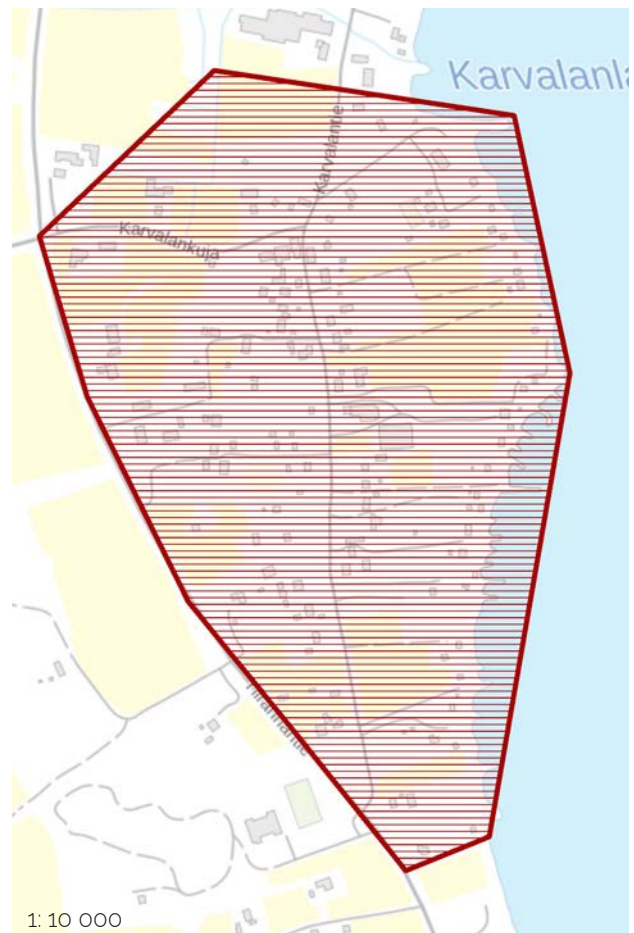
kyläympäristö, agraarimaisema

Arvot

asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu

Karvalanraitin nauhamaisesti tienvarteen sijoittuva asutus muodostaa historiallisesti kerroksisen kokonaisuuden. Karvalankujan ja Karvalanraitin risteysalueelle on muodostunut pieni kaupallinen keskusta vanhoine liikerakennuksineen ja asuinrakennuksineen.

LAPUA LAPUAN KESKUSTA

Aluetyyppi

kaupunkikeskusta

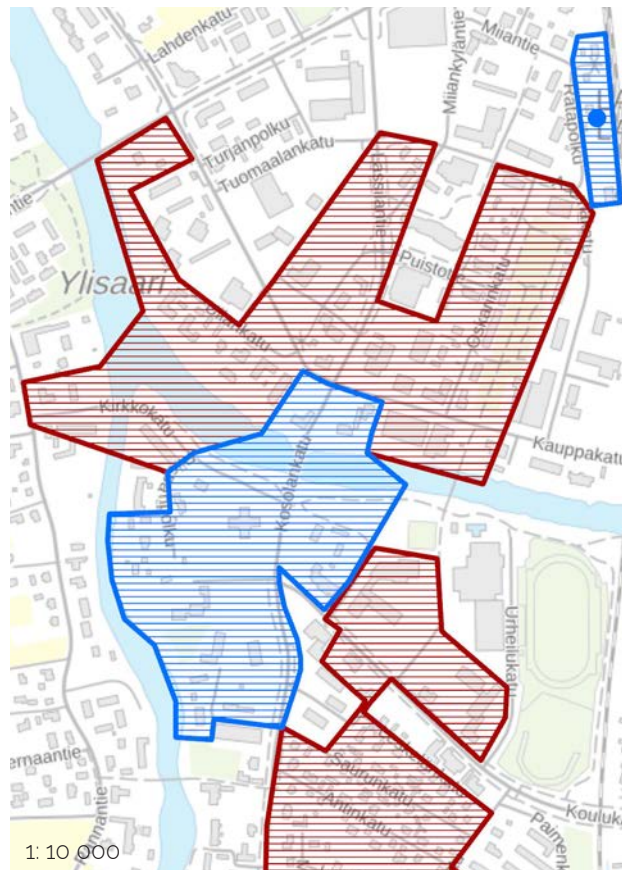
Arvot

elinkeinohistoriallinen, teollisuushistoriallinen, asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Lapuan kaupunkikeskusta on rakentunut maiseman solmukohtaan, Lapuan- ja Nurmojoen risteykseen. Alue rajautuu etelässä Lapuan tuomiokirkon ympäristön RKY2009 alueeseen.

Lapuan keskusta on historiallisesti kerroksinen, alueen kehitysvaiheita kuvastava kokonaisuus, joka käsittää muun muassa Lahden talonpoikaispihan 1800-luvulta ja useita hyvin säilyneitä liiketaloja 1900-luvun taitteesta vuosisadan puoliväliin. Kauppakadun ympäristön rakennuskanta ilmentää 1950-luvun alusta alkanutta Lapuan kasvua ja liike-elämän kehittymistä. Vuonna 1924 valmistui Matti Visannin suunnittelema kunnantalo (nyk. kaupungintalo). Rautatieaseman läheisyydessä on vuonna 1924 rakennettu Lapuan entinen suojeluskuntatalo.

LAPUA HONKIMÄEN PIHAPIIRI

Aluetyyppi

agraarimaisema, osittain taajamoitunut ympäristö

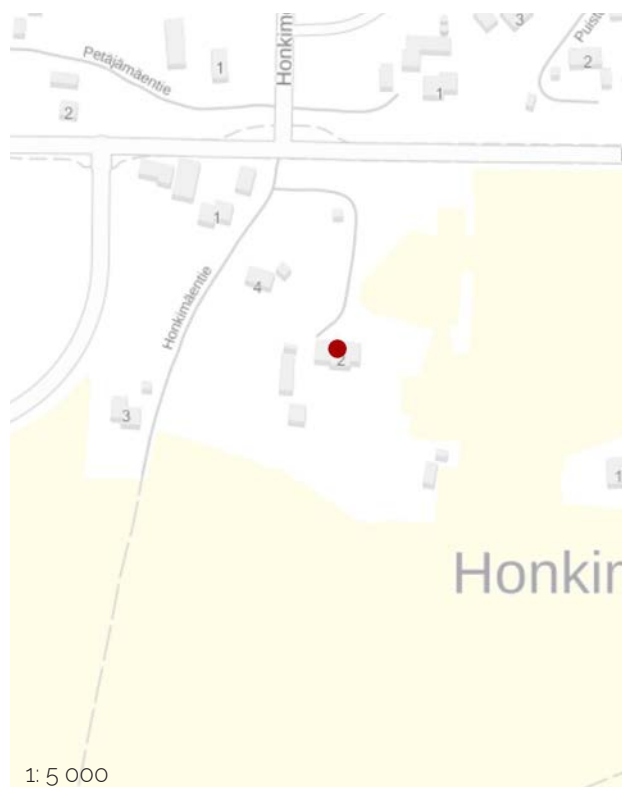
Arvot

asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, maisemakuvallinen

Arvojen perustelu

Pohjalaistalon pihapiiri sijoittuu Lapuanjoen pelto- ja metsäalueen pohjoispuolella kohoavalle metsäiselle se- lännealueelle. Perinteistä rakennustapaa kunnioittaen kunnostetussa pihapiirissä on ennen vuotta 1872 rakennetun leveärunkoisen pohjalaistalon lisäksi mm. kaksikerroksinen hirsinen ulkorakennus ja pihaan joh- tavan tien varressa kaksikerroksinen viljamakasiini.

Honkimäen talo tunnetaan 1700-luvun alun sotilas- virkatalona. 1900-luvulla Honkimäki oli maanvilje- lyksen ja karjatalouden harjoittelutila sekä talous- ja yhteiskuntaelämän ja kulttuuriväen kohtauspaikka. Honkimäen tila oli valtion omistuksessa 1960-luvulle saakka. 1940-luvulla tilasta erotettiin asutustiloja ja - tontteja. Honkimäen historiaan liittyy myös Mäntsälän kapinan jälkeinen tapahtuma, jossa Etelä-Suomessa asuneet Lapuanliikkeen miehet yrittivät 1932 pakottaa mukaansa talon isännän ministeri Jalo Lahdensuon.

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, rakennusperinteinen, rakennushistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu

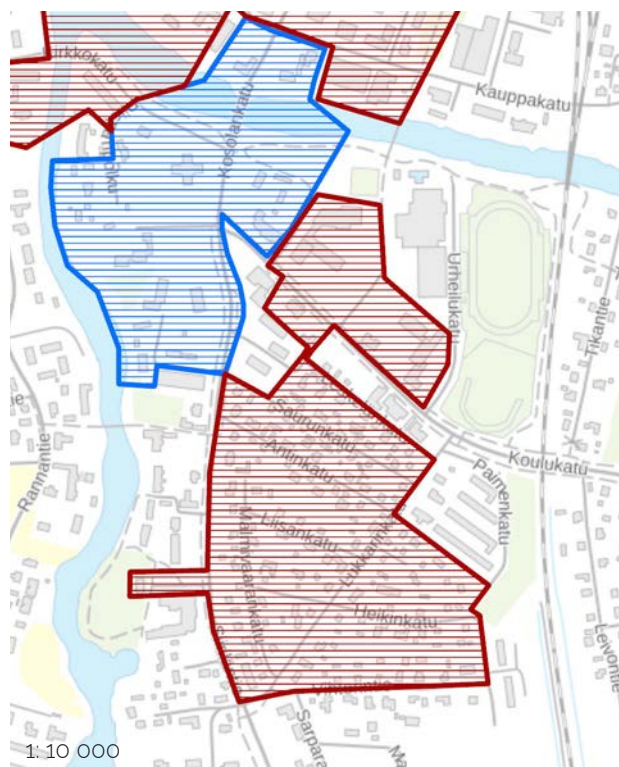
Alue muodostuu tiiviistä ja harvinaisen laajasta 1910–30-luvun sekä jälleenrakennusajan pientaloalueesta, koulualueista sekä pappilan alueesta. Tiheästi rakennettu pohjoisosa on syntynyt 1900-luvun alkuvuosikymmenillä, väljempi eteläosa 1940-luvulta alkaen. 1970-lukua uudempia rakennuksia Siirilässä on alueen itä- ja keskiosissa. Alueella on myös Terijoelta Lapualle siirrettyjä huvilarakennuksia tai niiden osia. Rakennuskanta on ajankohdilleen ominaista, pääosin puurunkoista, satulakattoista ja kooltaan vaatimatonta pientaloa ulkorakennuksineen. 1900-luvun alkupuolen rakennusrungot ovat todennäköisesti pääosin hirttä, 1950-luvulta alkaen rankorakenteisia ja sahanpurueristeisiä. Sodan jälkeen valmistunut rakennuskanta on pääosin tyyppitaloja, puolitoistakerroksisia ns. rintamamiestaloja, mutta joukossa on myös tiilirunkoisia vapaammin suunniteltuja kohteita. Asuinrakennukset sijaitsevat tiiviissä rivissä katutilan varrella, ulkorakennukset ovat enimmäkseen pihan puolella. Rakennuksia on muutettu ja korjattu eri aikoina. Jämpti asettelu ja pieni koko yhdistävät muuten yksilöllistä rakennuskantaa.

Koulukadun maisemaa hallitsee kaksi suurikokoista koulukokonaisuutta, Lapuan keskuskoulu (1.–6. luokat) ja Yläkoulu. Niiden toimintaan liittyy myös kadun varrella olevia vanhempia puurakennuksia. Koulupihoja vastapäätä Koulukadun eteläpuolella on 1960-luvun alun ortodoksinen rukoushuone. Rakennuskanta on vaihteittain 1920–1970-luvuilla rakennuttua ja väljästi aseteltua. 1920–1950-lukujen rakennukset ovat rakennusaikansa mukaisesti laadukkaasti toteutettuja, edustuksellisia ja selvästi julkisen identiteettinsä kantavia, enimmäkseen tiilestä muurattuja rakennuksia. Tätä uudemmat rakennusvaiheet ovat pääsääntöisesti matalia ja sijoitettu taustalle. Alueella on lisäksi muutamia opetukseen liittyviä vanhempia puurakennuksia. Urheilukentän sirot, teräsrunkoiset katsomo ja selostuskoppi ovat ilmeikkäitä ja harkiten suunniteltuja hyötyrakennuksia ja -rakenteita.

Koulukadun pohjoispuoli alkoi muodostua koulualueeksi 1800-luvun lopulla, kun 1869 toimintansa aloittaneelle kansakoululle valmistui oma rakennus pappilan maalle vuonna 1871. Yhteiskoulu perustettiin 1904, ja oman talon se sai nykyisen yläkoulun paikalle vuonna 1907. Yhteiskoulun lisäksi Lapualla toimi 1915–1926 reaaliopintoinen yhteiskoulu eli maanviljelyslyseo, jonka 1919 valmistunut koulutalo on säilynyt osoitteessa Koulukatu 5. Peruskoulu-uudistuksessa 1974 yhteiskoulusta ja maanviljelyslyseosta tuli yläaste, ja kansakoulusta ja kansalaiskoulusta kirkonkylän ala-aste. Vuonna 1925 pihapiiriin rakennettiin kaksikerroksinen, hirsirunkoinen opettajien asuntola (Puu-

koulu) ulkorakennuksineen. Vuosina 1955–1956 vanha koulurakennus peruskorjattiin ja laajennettiin luokkasiivellä, viidellä opettajien asunnolla ja vahtimestarin asunnolla. Kansalaiskoulu sai pohjoispuolelleen uudisosan vuonna 1958. Vanhaan Yhteiskouluun valmistui 1951 kolmikerroksinen, tiilirunkoinen laajennusosa. Vanha yhteiskoulu kuitenkin paloi samana vuonna, ja sen paikalle rakennettiin välittömästi kaksikerroksinen rakennusosa. Tilat peruskorjattiin 2000-luvulla. Ortodoksinen rakennettiin 1961–1962. Rakennuksessa oli kirkkotila ja talonmiehen asunto. Koulualueen kouluhistoria on pitkä ja koulut ovat vaikuttaneet merkittävästi Lapuan kehittymiseen. Yhteiskoulu oli perustamisen aikaan Etelä-Pohjanmaan ensimmäinen ja valtakunnallisesti ensimmäisiä maaseutukuntiin perustettuja oppikouluja. Koulut ovat myös vaikuttaneet Lapuan kirkonkylään kasvuun, ja mm. eteläpuolisen Siirilän omakotialueen syntyyn.

Siirilän entinen pappilarakennus sijaitsee Lapuanjoen ja Siiriläntien välisellä alueella, rakennuksen harja joensuuntaisesti. Rakennus on puolitoistakerroksinen hirsirakennus, jossa on korkea lasikuisti, päädyssä pieni kuisti ja joen puolella avokuisti. Siirilän uusi pappila navetoineen talousrakennuksineen ja puutarhoineen toimi virka-asuntona aina vuoteen 1984. Karhunan kristillisen kansanopiston tiloja alettiin rakentaa Siirilän pappilan lähiympäristöön 1987 ja pappilarakennuksen ja Siiriläntien välistä purettiin pois vanhoja talousrakennuksia. Pappilarakennus peruskorjattiin 1988 opiston tiloiksi. Siirilän pappilan on ulkoasultaan alkuperäisenä säilynyt 1850-luvun pappilarakennus, joka ilmentää 1800-luvun rakentamisvaikutteita ja jokivarsiasutusta.

LAPUA, SEINÄJOKI KOSKELANKYLÄ

Aluetyyppi

agraarimaisema, kyläympäristö

Arvot

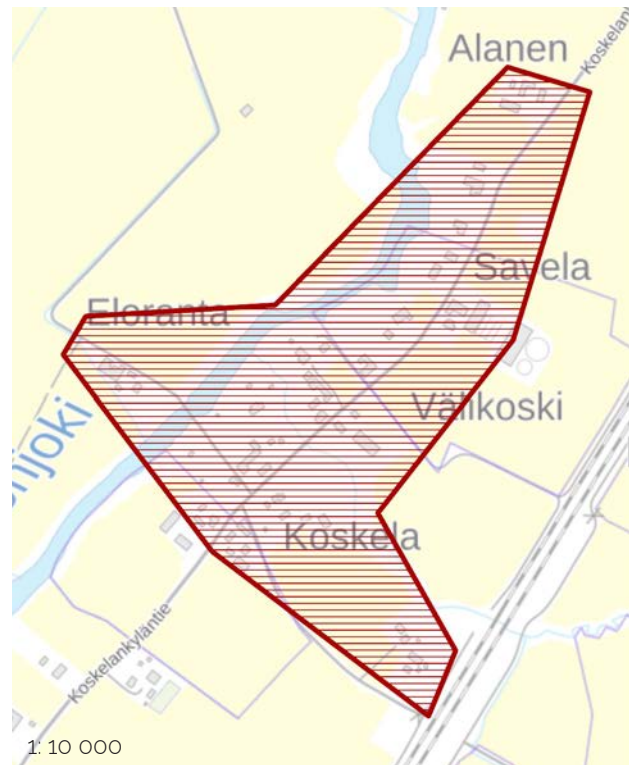
kyläkuvallinen, asutushistoriallinen

Arvojen perustelu

Koskelankylä on Nurmonjoen itäpuolelle sillan ja jokeen laskevan Jouttiluoman solmukohtaan muodostunut tiivis taloryhmä. Taloryhmittymän ympärillä levittäytyvät jokivarren tasaiset pellot, joen ja kosken jäädessä tiellä kulkijalle taka-alalle. Rautatie kulkee taloryhmän itäpuolella Koskelankyläntien suuntaisesti, noin 300 metrin päässä alueesta. Koskelankylän taloryhmään kuuluu pihapiirejä sekä Seinäjoen että Lapuan puolelta.

Koskelan taloryhmässä on tiiviisti monirakennuksia maatilapihapiirejä navettoineen, aittoineen ja talleineen Koskelankyläntien molemmin puolin. Erityisen intiimi ja maisemakovaltaan monipuolinen kylätiemiljö muodostuu Nurmonjoen ylittävän sillan pohjoispuolella, jossa kolme 1800-luvun perinteistä päärakennusta sijoittuvat aivan tien reunaan ja muodostavat 1900-luvun alun maatalojen rakennusten sekä rehevä puustoisien Jouttiluoman kanssa tiiviin kokonaisuuden. Maisemallisesti, rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävin Koskelan taloryhmästä on Rinta-Koskelan pihapiiri, jossa perinteinen kaksiofoninkinen, uusklassisia piirteitä omaava pohjalais-talo sekä hirsirunkoiset karja- ja talousrakennukset ovat säilyneet poikkeuksellisen hyvin alkuperäisessä asussa. Koskelankylän tiivistä taloryhmää täydentävät pohjoispäässä vanha kauppakiinteistö, kaksi jälleen-

rakennuskauden pihapiiriä, Savelan maatilapihapiiri ja Alasen pihapiiri sekä eteläpuolella radan viereen sijoittuva 1930-luvulla rakennettu Ojapellon pihapiiri ja arviolta 1950-luvulla perustettu Elorannan maatila.

SEINÄJOKI ITÄMÄKI

Aluetyyppi

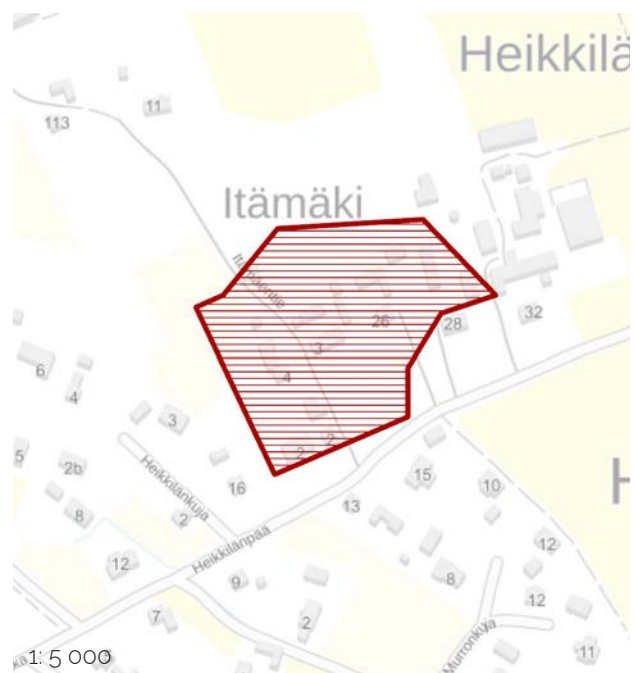
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, taajamakuu-

Arvojen perustelu

Heikkilän kantatilasta n:o 9 jaettu Itämäki sijaitsee Heikkilänpäässä metsän ja peltolakeuden välisessä rinnemaastossa. Itämäki on eräs paikkakunnan vanhimmista säilyneistä asuinrakennuksista. Rakennuksen varhainen osa lienee peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Porstuan seinästä löytyvät vuosiluvut 1805 ja 1850. Tuvan takana tiilessä on vuosiluku 1835, sama kuin kärryliiverin seinässä. Itämäki on säilynyt vanhalla mallilla, vuoraamattomana ja kuistittomana. Ulkorakennuksineen se muodostaa perinteisen pihapiirin, joka kunnostettuna on erityisen arvokas alueen rakennuskulttuurin muistomerkki. Tila sijaitsee valtakunnalliarvokkaalla Ilmajoen Alajoen kulttuurimaisema-alueella kulttuurimaisema-alueella Seinäjoen oikaisu-uoman tuntumassa.

SEINÄJOKI
JOUPIN KYLÄN VANHA ASUTUS JA JOUPIN KOULU

Aluetyyppi

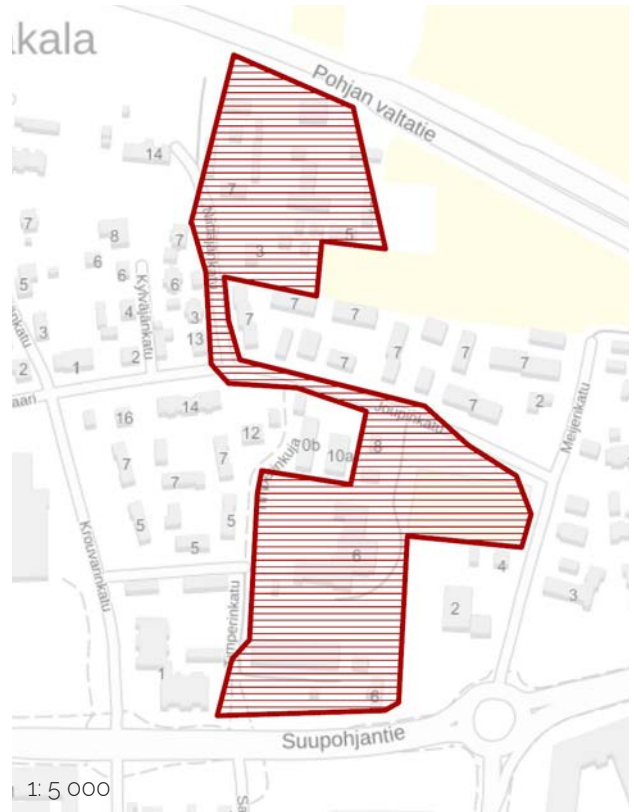
kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Seinäjoen keskustan tuntumassa on säilynyt Joupin kylän vanhaa rakennuskantaa edustavana kokonaisuutena. Hakolan suuri päärakennus on 1810-luvulta mutta sen nykyasu on myöhempää perua. Talousrakennuksista vanhimmat ovat kolme aittaa 1700- ja 1800-luvuilta. Joupin tilan päärakennus on 1860-luvulta, luhti ja aitta 1700-luvulta. Rinta-Joupin kaksikerroksinen päärakennus on vuodelta 1808. Takala-Joupin pitkä 1850-luvulta oleva päärakennus on purettu 2023, mutta sen pihapiirissä oleva luhti vuodelta 1745 on ilmeisesti edelleen paikallaan. Jussi ja Olli Paatelan suunnittelema Joupin kivikoulu on rakennettu vuonna 1922.

SEINÄJOKI
JOUPPILA

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Nauhaisesti Jouppilantien varteen sijoittuva Jouppilan taloryhmä edustaa alueen agraaria historiaa ja on laajuudessaan kulttuurihistoriallisesti huomattava kokonaisuus. Tilat on jaettu aikanaan Jouppilan kantatalosta.

SEINÄJOKI KAPERNAUMI

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, sosiaali-historiallinen, liikennehistoriallinen, rakennushistoriallinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Kapernaumiksi kutsuttu alue sijoittuu asema-alueen ja ratapihan eteläpuolelle rautatien varteen. Se on rautatieläisten asuttama alue, jonka 1920-luvun tienoilla syntynyt vanhin osa, varsinainen puukapernaumi, sijoittuu radan itäpuolelle, nykyisen Kapernauminkadun varrelle. Nuorempi, 1900-luvun alussa ja puolivälin tietämillä rakentunut alue on radan länsipuolella rajautuen Kalevantiehen, Ruukintiehen ja Siipipyöränkatuun.

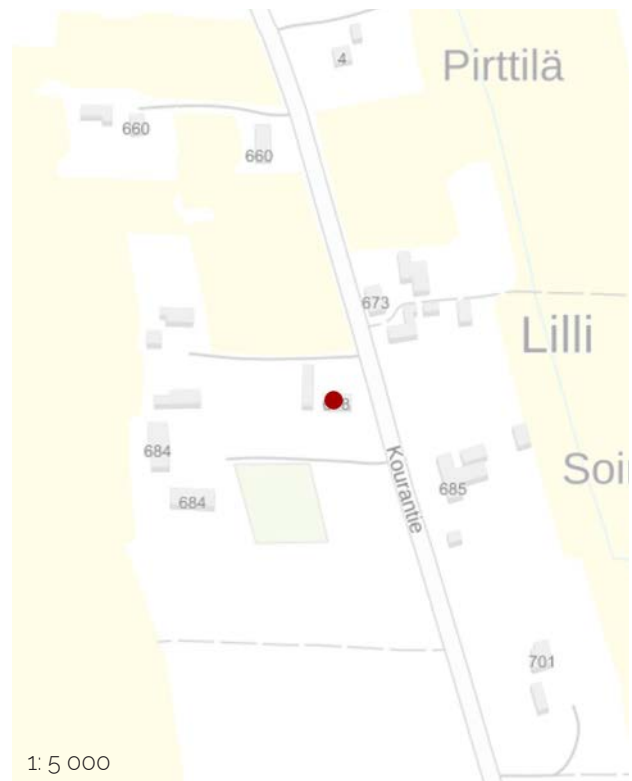
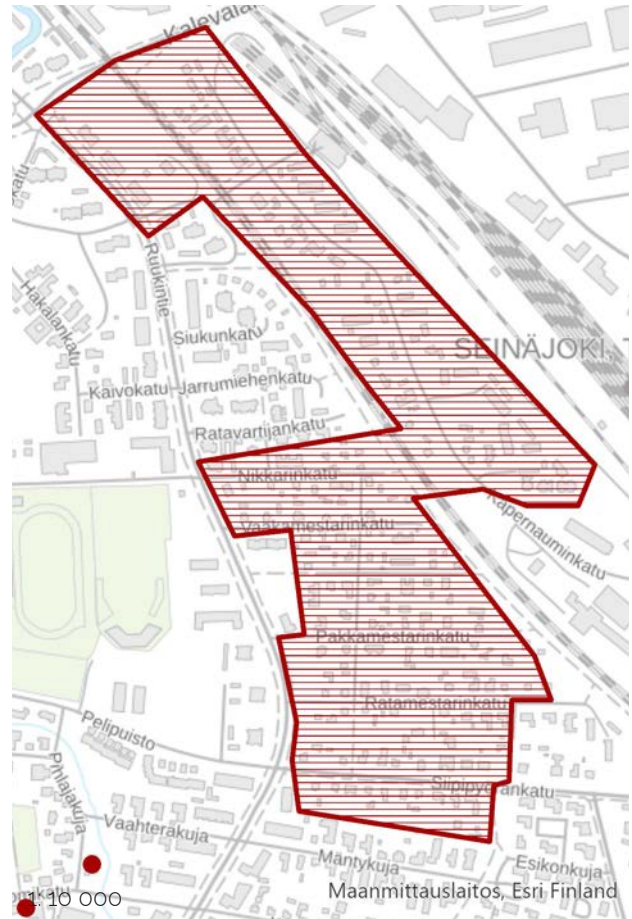
Alue oli vielä 1800-luvun loppuvaiheilla pääosin peltoa. Alueen varsinainen rakentaminen alkoi rautatieläisten toimesta 1920-luvulla. Maakunnallinen arvoalue käsittää Kapernauminkadun varren puuta-alueen sekä radan länsipuolelle Ruukintien ja Kalevalantien risteykseen 1900–1940-luvulla rakennetut kolme rautatietyöläisten asuinkerrostaloa. Alue jatkuu radan länsipuolella käsittäen 1900-luvun alussa rakennetun Ratavartijan kadun, Nikkarinkadun, Vaakamestarinkadun, Kaasumestarinkadun, Pakkamestarinkadun ja Ratamestarinkadun varren asutuksen sekä niiden poikittaiskatuna olevan Topparoikankadun varren asutuksen. Lisäksi alue käsittää Ruukintien risteyksestä Kototien risteykseen rajoittuvan osan Siipipyöränkadun varren jälleenrakennuskauden asuinalueetta. Arvoalueella on säilynyt runsaasti 1900-luvun alkupuolen puutaloasutusta sekä kolme rautatieläisille rakennettua asuinkerrostaloa. Alue on maakunnassa ainutlaatuinen rautatieläiskulttuuriin liittyvä kokonaisuus sekä eheydensä vuoksi edustava puutaloalue, joka ilmentää 1900-luvun alkupuolen kaupunkimaista omakotiasumisen muotoa.

SEINÄJOKI KOURAN KOULU

Aluetyyppi: kyläympäristö

Arvot: kulttuurihistoriallinen, rakennushistoriallinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Kouran koulu toiselta nimeltään Koulukangas on hyvin alkuperäisen ilmeensä säilyttänyt klassistisia piirteitä omaavaa 1920-luvun koulurakennus. Rakennus on kaksikerroksinen pystyrimaudoitettu hirsirakennus. Erityisiä klassismiin viittavia piirteitä ovat selkeä suorakaiteen muoto, aumakatto puolikaaren muotoisine lapeikkunoineen, valkoiseksi maalatut leveät nurkkapilasteriaiheet ja lähes symmetrinen ikkuna-aukotus. Pihapiirissä on koulurakennuksen lisäksi kaksi 1940-50-luvulla rakennettua talousrakennusta, joissa myöhemmin tehdyt muutokset ovat muuttaneet niiden alkuperäistä ilmettä.

SEINÄJOKI
KUITULAN TORPPA

Aluetyyppi

kyläympäristö

Arvot

kulttuurihistoriallinen, erityinen rakennushistoriallinen arvo, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu

Kourantien reunaan, metsittyneiden peltojen ääreen sijoittuva rakennusryhmä muodostaa erityisen hyvin säilyneen ja edustavan esimerkin 1800-luvun alun torpparirakentamisesta. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi aitta, talli, liiteri ja puulato. Pihapiiristä on purettu kiviavetta ja sauna. Kaikki rakennukset ovat pärekattoisia verhoamattomia hirsirakennuksia. Torpassa on luonnonkivijalka/multapenkkiperustus ja kuusiruutuiset vanhat ikkunat. Aitta on uuden tielinjauksen yhteydessä siirretty nykyiselle paikalleen.

SEINÄJOKI
LATVA-KALISTAJA

Aluetyyppi

agraari-/kylämaisema kasvavan taajaman läheisyydessä

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, rakennustekninen, taajamakuvallinen

Arvojen perustelu

Asuinrakennus talouspihoineen sijaitsee kolmen vanhan pihapiirin ryppäessä peltojen keskellä. Tilan maat rajoittuvat Nurmonjokeen, joka kulkee pihapiirin itäpuolella. Latva-Kalistajan päärakennuksen lisäksi pihapiiriä rajaavat aittarakennus ja joen puoleisella sivulla talli-/talousrakennus. Latva-Kalistaja esiintyy maakirjoissa 1600-luvun alussa. Nykyinen päärakennus on rakennettu paikalleen 1790-luvulla. Rakennus on kaksikerroksinen, siinä on 20 ikkunaa ja erittäin koristeelliset räystäslaudoitukset. Alaspäin kapeneva talo on korotettu kaksikerroksiseksi 1870-luvulla.

Talon historiaan liittyvät Kalistajan piiskahäiden taapahtumat: Häissä juhlimassa olleita nuoria oli karannut talon yläkertaan seurustelemaan, josta heidät "ryminällä" haettiin Latva-Kalistajan talolle körttiukkojen ja -akkojen piiskattavaksi.

SEINÄJOKI MARTTILAN ALUE

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

sivistyshistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, teollisuushistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkivallinen

Arvojen perustelu

Marttila on entinen sairaala- ja pientaloalue ydinkeskustan tuntumassa. Marttilan aluetta määrittää entisen keskussairaalan puistomainen alue ja sitä ympäröivä omakotiasutus. Alue rajoittuu lännessä Seinäjoen rantaan. Alueen uudempaan rakennuskantaan kuuluvat Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kampustalo ja Marttilan kortteeri opiskelija-asuntoineen. Idän puolella alueeseen liittyy maltillisen kokoisia virasto- ja teollisuusrakennuksia. Näiden länsipuolella ennen leveää Vapaudentietä on uudempia kerrostaloja. Alueen vanhempaa rakennuskantaan kuuluu joen "rantatöyrällä" Pumppurannan rakennusryhmä ja Marttilan puukoulu.

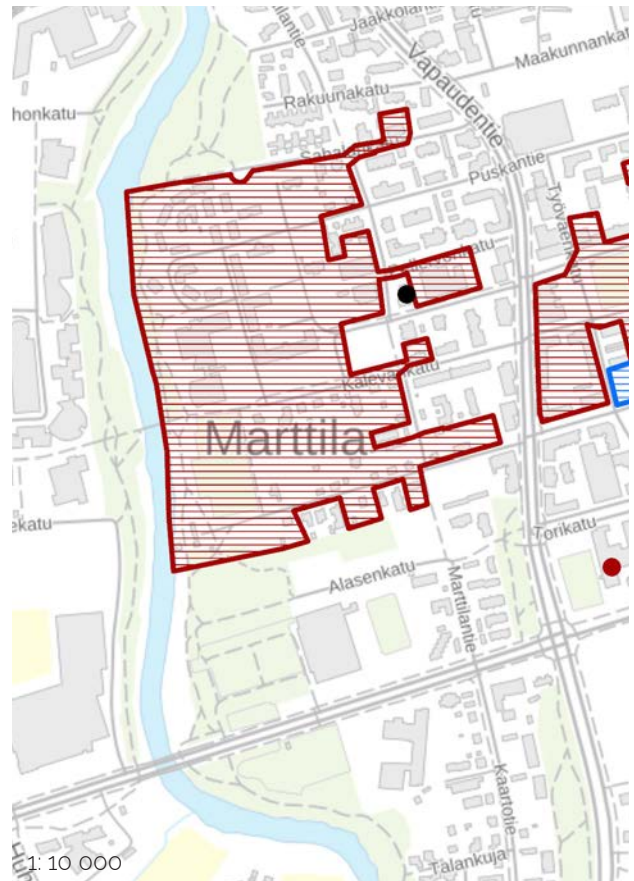
Keskussairaalan rakennusryhmään on kuulunut sairaalarakennusten lisäksi talousrakennus, lämpökeskus/pesula, sikala ja hevostalli sekä lääninsairaalan ylilääkärin talo (Kivirikon talo) ja sen maakellari. Rakennukset ovat tällä hetkellä muussa käytössä. Sairaala-alueelle on rakennettu myös ammattikorkeakoulun Kampustalo.

Alueen pientalot muodostavat harvinaisen yhtenäisen 1930–1950-lukujen asuinrakennusten kokonaisuuden, jossa asuinrakennukset sijoittuvat pääosin katulinjan viereen. Säilyneet talousrakennukset sijaitsevat enimmäkseen pihan puolella. Rakennuskanta on myös harvinaisen hyvin säilynyt. Vanhempien kohteiden välissä on muutamia uudempia, suurempikokoisia omakotitaloja. Omakotitalojen kaakkoispuolella on kaksi 1950-luvun teollisuusrakennusta. Rantalan lakkitehdas on kaksi ja puolikerroksinen, rakennustavaltaan aikakaudelleen tyypillisen laadukas pienteollisuuden tiilirakennus, jonka julkisivurappauksen jäsentelyllä on imitoitu muodikasta nauhaikkunaa. Sisäpihan puolella on lämpökeskuksen savupiippu ja porrashuone. Ulkoarkkitehtuurin ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin. Virastorakennukset ovat pääosin uudempaa arkkitehtuuria.

Sairaalarakennus valmistui vuonna 1931. Tiloissa toimi alun perin myös sairaanhoitajakoulu ja myöhemmin sotasairaala, 1970-luvulla suurin osa sairaalatoiminnosta siirtyi uuteen keskussairaalaan Huhtalaan. Nykyään entisessä sairaalassa toimii Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto ja Seinäjoen kansalaisopisto. Vanha sikala on muutettu päiväkodiksi ja talli ravintolaksi. Ylilääkärin talo peruskorjattiin 1980-luvulla, minkä jälkeen se toimi Seinäjoen kuvataiteilijoiden tilana. Marttilan vanhaan puukoululla on ollut useita käyttäjiä, nykyisin talossa toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton Perhetalo. Seinäjoen keskussairaalan viereen rakennettiin 1937 kulkutautisairaala, joka toimi myö-

hemmin myös synnytyslaitoksena. Nykyisin tiloissa toimii elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

1939 rakennettu Rantalan Lakkitehdas Oy oli yksi Suomen kolmesta suurimmasta lakkitehtaasta. Seinäjoella lakkitehdas toimi vuoteen 1966. Rakennuksessa on toiminut erilaisten yritysten lisäksi mm. työterveyslaitos. Rantalan lakkitehdas on saanut purkuluvan 2023.

Aluetyyppi

kylämaisema, kaupunkiympäristö

Arvot

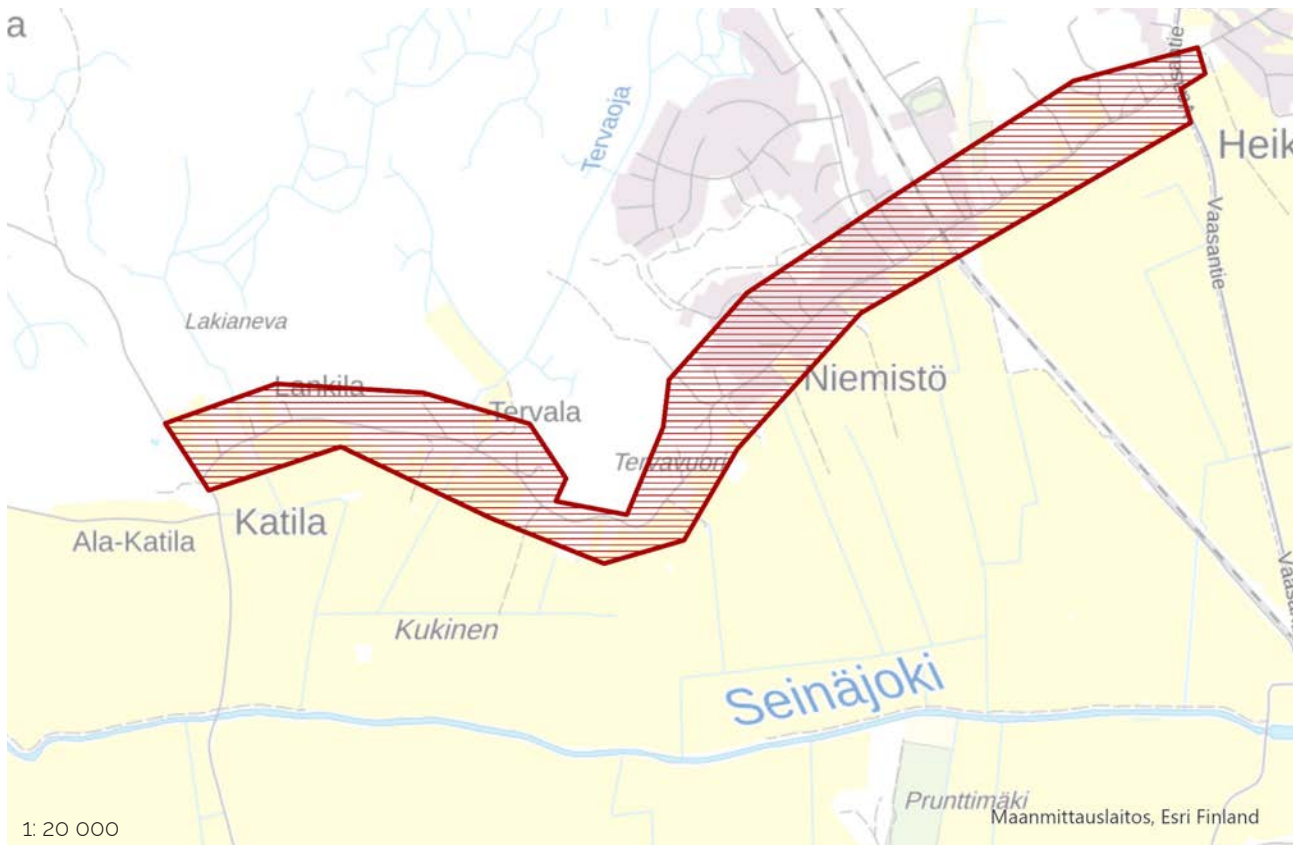
asutushistoriallinen, kyläkuvallinen, asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Valtakunnallisesti merkittävässä Ilmajoen Alajoen lakeusmaisemassa sijaitseva nauhamainen kyläasutus. Alueen rakennuskanta on ajallisesti kerrostunutta. Joukossa on hyvin säilyneitä vanhoja kantatiloja sekä koko seudun iäkkäintä rakennuskantaa 1700-luvun alkupuolelta, kuten Kanta-Niemistö Niemistöntien varressa.

Kaupungin suuntaan avautuva lakeusmaisema on myös paikallisidentiteetin kannalta merkittävä, mikä tekee alueesta erityisen herkän uudisrakentamista ajatellen. Vaikka asuinrakennukset ovat osittain uusiutuneet, sijaitsee Niemistöntien ja Heikkiläntien varressa kyläkuvan kannalta merkittäviä iäkkäitä ulkorakennuksia, kuten aittoja. Alueella sijaitsee myös runsaasti paikoin hyvin säilynyttä jälleenrakennuskauden rakentamista, mikä kertoo osaltaan sodanjälkeisestä maaseudun muutoksesta.

Niemistön alueen nykyinen asutus on alkanut kehittyä 1600-1700-lukujen taitteessa, mutta alueelta on tehty löytöjä myös kivikautisesta asutuksesta. Raitti-kylämäinen iäkkäämpi asutus sijoittuu nauhamaisesti viljelyalueiden laidalle. Niemistöntien varressa sijaitsee joitakin erittäin hyvin säilyneitä pohjakaavaltaan paritupamallisia ja osittain mahdollisesti 1700-luvulle ajoittuvia päärakennuksia, kuten Yli-Katila ja Kanta-niemistö. 1800-luvun hyvin säilyneitä maalaistaloja edustavat esimerkiksi Hannuksela, Tervala sekä alueen itäosassa Latva-Heikkilä. Myös jälleenrakennuskausi erottuu Niemistön ja Heikkilän alueilla merkittävänä kerrostumana kertomassa sotien jälkeisestä maaseudun muutoksesta. Sekä Niemistöntien että Heikkiläntien molemmin puolin on joitakin erittäin hyvin säilyneitä ja kyläkuvan kannalta merkittäviä iäkkäitä ulkorakennuksia kertomassa alueen elinkeinohistoriasta.

Aluetyyppi

esikaupungin jälleenrakennuskauden asuinalue

Arvot

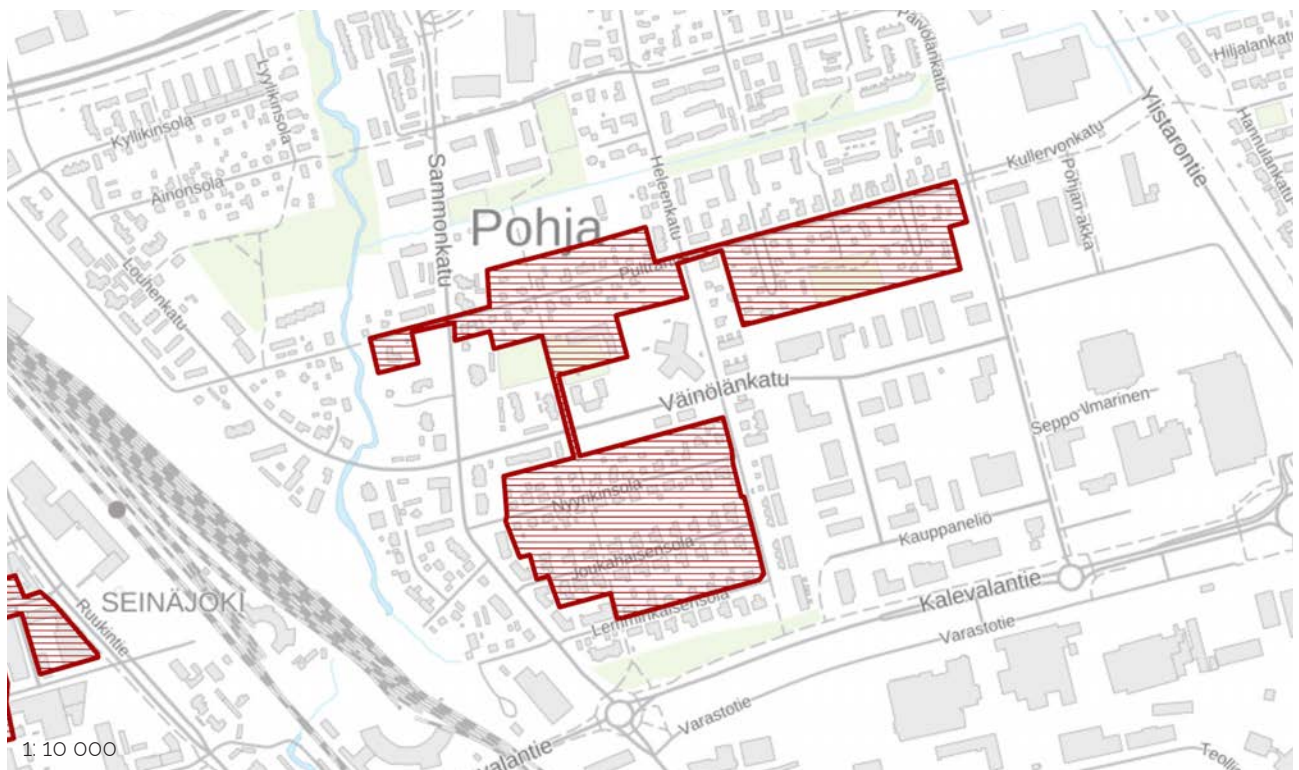
asutushistoriallinen, rakennustekninen, sivistyshistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Pientaloalue sijaitsee Pohjassa Seinäjoen keskustan koillispuolella. Aluetta ympäröivät liike- ja teollisuusalueet sekä lounaassa ratapiha. Ympäristön erityispiirre ovat Pultrantien varren puistomaiset, päättyvät kadut, Marjatansola ja Annikinsola. Suurin osa Pohjan pientaloista on 1950–1960-luvuilla rakennettuja yksitai puolitoistakerroksisia puu- tai tiilirunkoisia tyyppitaloja. Rakennusten ulkoasuun on tehty muutoksia vaihtelevalla laajuudella. Pientaloalue on säilyttänyt alkuperäisen jälleenrakennuskaudelle ominaisen aluerakenteen ja luonteen harvinaisen selkeästi. Alueen eteläosassa jälleenrakennuskauden talojen

keskellä on yhtenäinen 1970-luvun pientaloalue, Joukahaisensola.

Pultrantienvarren tiivis asutus on nähtävissä jo 1800-luvun pitäjänkartassa. Kadunvarren runsas pihakasvillisuus pensasaitoineen ja puineen muodostaa yhdessä jälleenrakennuskauden asutuksen kanssa yhtenäisen, puistomaisen kokonaisuuden. Pohjan pientaloalue on muodostunut vähitellen 1900-luvun alusta lähtien. Pohjan koulu on 1950-luvulle tyypillinen, laadukas, valtion normaalihintapäätösten mukainen tai niitä mukaileva koulutalo. Vastaaventyypisiä suuren volyymin koulurakennuksia on myös muualla Etelä-Pohjanmaalla. Koulu on peruskorjattu 2013. Rakennus on ollut kouluna koko historiansa ajan. Kokonaisuuteen kuuluu myös onnistuneesti kunnostettu, Pojanluoman rantaan sijoittuva Pohjan vanha kansakoulu, Pultrantie 15.

SEINÄJOKI SAARTENOJA

Aluetyyppi

agraari-/kylämaisema, kasvavan taajaman läheisyydessä

Arvot

asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, rakennustekninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Vanha vuonna 1851 rakennettu päärakennus on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä asussa. Lisäksi pihapiirissä on 1840-luvun luhtiaitta ja navetta-/ulkorakennus 1800-1900-lukujen vaihteesta. Satulakattoisen päärakennuksen pitkänurkkainen hirsirunko on voimakkaasti alaspäin kapeneva, rimalaudoitettu ja ulkoväriykseltään keltainen. Rakennuksessa on lyhyet räystäät, kuusiruutuiset ikkunat ja luonnonkiviperustus ja päädyissä kissanpenkit. Rakennuksen ovenkamanaan on tekstattu talon rakentamisaika: Rakennettu Keisari Nikolai I aikana 1851. Pihapiirissä aiemmin sijainnut toinen 1870-luvun päärakennus on korvattu uudella samankokoisella ja hahmoisella asuinrakennuksella.

SEINÄJOKI TIKLAS

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, teollisuushistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuullinen,

Arvojen perustelu

Vanha täystiilinen 1950-luvulla rakennettu Tiklaksen tehdasrakennus sijaitsee Vapaudentien varrella. Tehdasosa on pohjakaavaltaan suorakulmainen kolmikerkoinen rakennus. Sen eteläosassa on tornimainen sisäänkäynti/porraskäytävä, jonka huipulla on puurakenteinen kerros ja tasanne. Rakennuksen suurista 16-ruutuisista ikkunoista on saatu tehtaassa tiloihin hyvin valoa.

Lassila & Tikanoja aloitti tukkukaupan rinnalla vuonna 1923 teollisen vaatteiden valmistuksen ja oli 1980-luvulle saakka Suomen suurimpia vaatetusteollisuusyhtiöitä. Parhaimmillaan Lassila & Tikanojalle oli teollista toimintaa lähes kahdellakymmenellä paikakunnalla Suomessa. Seinäjoen Tiklaksen tehdas valmistui Seinäjoelle 1952. Toiminta siirrettiin Kapernaumin teollisuusalueelle uusiin toimitiloihin vuonna 1965. Parhaimmillaan Tiklaksen Seinäjoen tehtaassa työskenteli 250 työntekijää. Rakennuksessa toimi Seinäjoen kansalaisopisto vuoteen 2020 saakka.

SEINÄJOKI
VENESKOSKI- VIITALA

Aluetyyppi

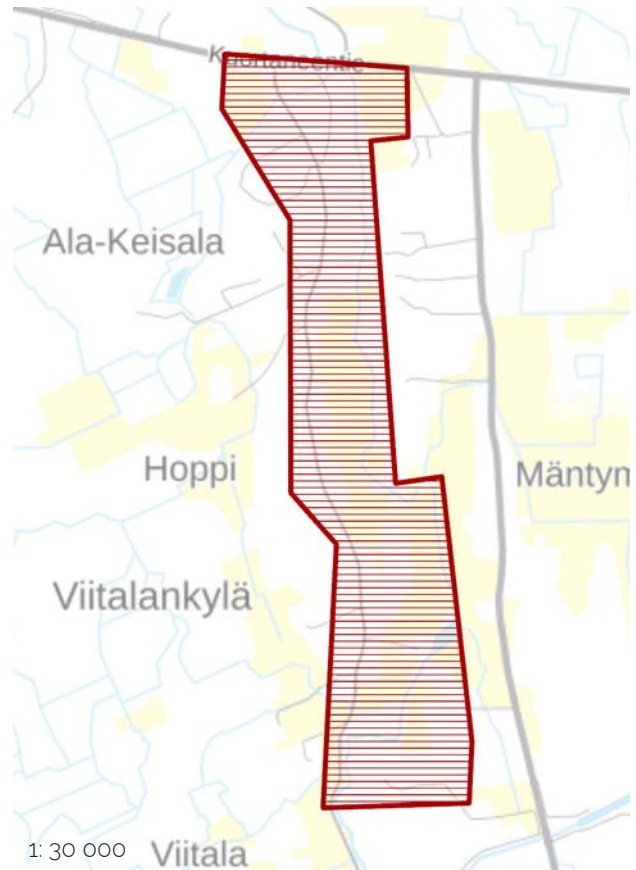
kylä/taajama

Arvot

asutushistoriallinen, kylä-/taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Maisema on mosaiikkimaista ja pienipiirteistä. Nurmonjoki virtaa paikoitellen mutkittelevassa uomassaan vaihtelevasti loivapiirteisten metsäselänteiden tai suhteellisen kapeiden joenmyötäisten peltojen välissä. Rakennuskanta sijoittuu nauhamaisesti pääosin joen molemmin puolin kulkevien Viitalantien ja Kourantien varteen sekä osin jokivarteen. Kohokohtana on Lagerstedtin 1930-luvulla rakennettu kartano ja sen lähiympäristö alueen pohjoisosassa, eteläosassa sijaitsee mm. Viitalan koulu. Alueen asuttaminen alkoi 1700-luvulla kun Lapuaan kuuluvat Alanurmon ja Ruhan talot alkoivat perustaa alueelle torppia. Alueella on uuden asutusrakenteen lisäksi useita vanhoja tiloja, joilla on säilynyt jonkin verran 1800-luvun ja 1900-luvun alun rakennuskantaa sekä jälleenrakennuskaudella muodostettuja pientiloja, joilla on säilyneet aikakaudelle tyypillistä rakennuskantaa.

SEINÄJOKI
YDINKESKUSTAN LIIKERAKENNUKSET JA UMPIKORTTELI 26

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö, maakunnan suurimman kaupungin ydinkeskusta

Arvot

asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, aatehistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Kohdealue painottuu Keskus-, Kalevan- ja Kauppatien varsille. Seinäjoen keskustaan muodostuu 1920–1970-lukujen kaupunkikehitystä ja merkittäviä historian ilmiöitä kuvastava kokonaisuus, joka käsittää niin julkisen hallinnon käyttöön kuin yhdistys-, asuin- ja liikekäyttöön suunniteltuja kerrostaloja.

Seinäjoen kaupunkikuvaan vaikuttaneen Matti Visannin 1920-luvulla suunnittelema Lakeuden seurahuone muistuttaa ulkoasultaan ja koristeluiltaan hänen suunnittelemaansa Marttilan koulua. Maakunnan yhdistysten rakennuttamassa maakuntatalossa vuodelta 1958 toimi maakunnan ensimmäinen uimahalli sekä maakuntateatteri. Seinälinnan ja Seinänsuon talot vuodelta 1954 olivat kaupungin ensimmäiset Arava-talot. Arkkitehti Aarne Ehojoen 1976 suunnit-

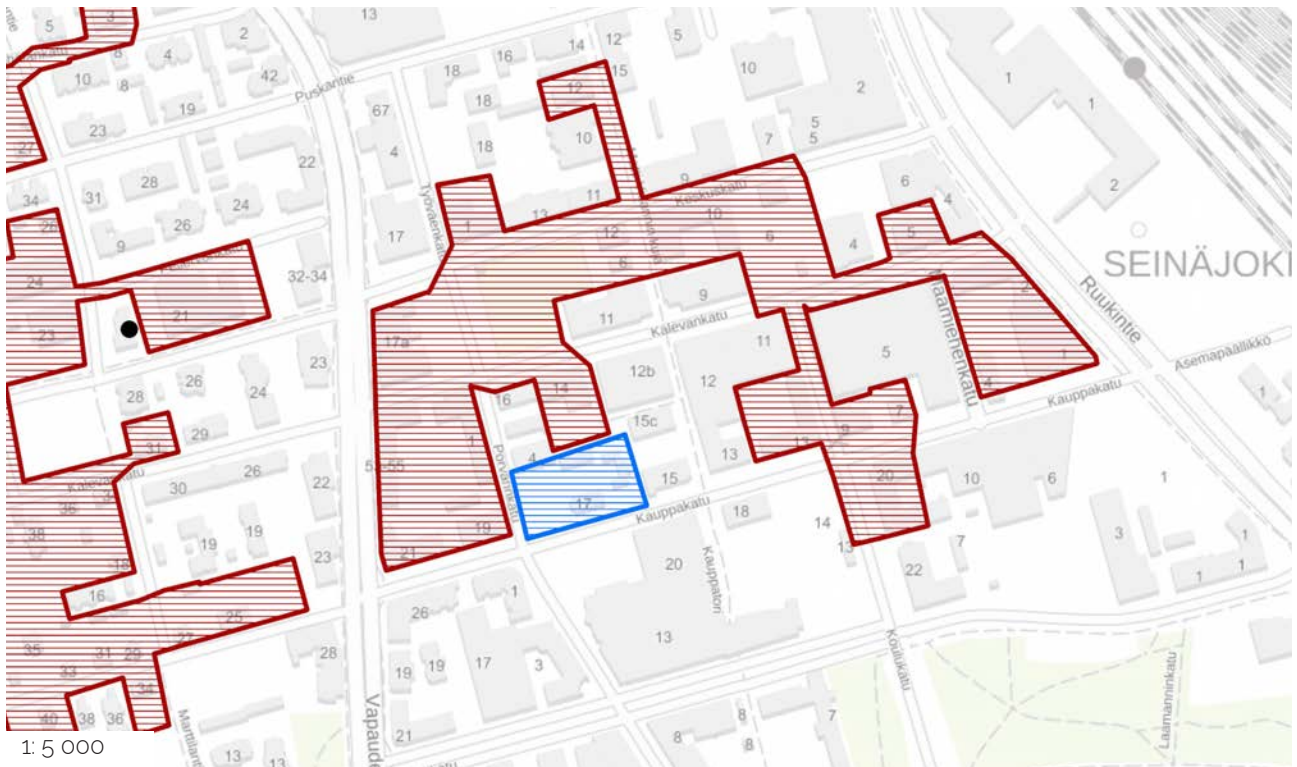
telema Kelan talo on edustava esimerkki 1970-luvun toimistorakentamisesta. Kohteet ovat ensisijaisesti liiketoimintaa palvelevia rakennuksia.

Vanhemmissa, 1930–1940-luvuilla valmistuneissa kohteissa arvot liittyvät painottuneesti historiallisiin tapahtumiin, ja uudemmissa, 1950–1970-lukujen kohteissa arkkitehtuuriin. Uudemmat rakennukset ovat kaupungin ja osittain jopa maakunnan edustavimpia esimerkkejä aikansa kaupunkirakentamisesta. Kohteiden välissä ja ympärillä on pääasiassa 1900-luvun jälkipuoliskolla valmistunutta, arkkitehtoniselta laadultaan vaatimattomampaa rakennuskantaa, minkä vuoksi alue ei muodosta kaupunkitilan kannalta yhtenäistä kokonaisuutta.

Alueen rakentuminen alkoi Seinäjoen rautatieaseman valmistuttua. Ensimmäinen asemakaava on vuodelta 1922 (arkkitehti Harald Andersin). 1930-luvun alussa kauppalaan keskus muodostui asemansuudulle. 1920- ja 1930-luvuilla alueelle rakennettiin julkisia ja kaupallisia rakennuksia, joista on säilynyt esimerkiksi Talvitien talo ja muutamia arkkitehti Matti Visannin suunnittelema tiilirakennuksia (Seurahuone ja nuorisokeskus, ent. Yhteiskoulu). Kaupan keskus oli aluksi Puskantiellä, mutta pian kauppa levisi Keskuskadun, Valtionkadun ja Kauppakadun varsille. Seinäjoen

kauppalan uusi asemakaava valmistui 1941. 1960 perustettiin Seinäjoen kaupunki. 1960-luvun alussa nuori kaupunki rakensi paljon julkisia rakennuksia: mm. kauppapilaitos, tyttölyseo, ammattikoulu ja uimahalli. Alvar Aallon suunnittelemalla uudella hallintokeskuksella haluttiin kohottaa kaupungin profilia.

1970-luvulla keskusta-alueita uudistettiin modernin kaupunkisuunnittelun opein kaupunginarkkitehti Touko Saaren johdolla. Parhailtaan alueella on meneillään uusi kehitysvaihe, jossa 1900-luvun puolivälin ja jopa loppupuolen rakennuskantaa puretaan korkeamman rakentamisen tieltä.

SOINI SOININ KIRKONKYLÄ

Aluetyppi

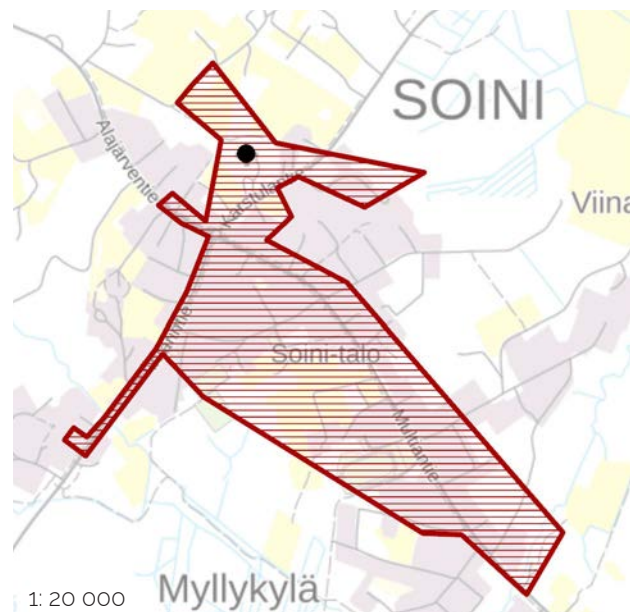
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennusperinteinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Soinin keskustaan muodostuu historiallisesti kerroksinen kokonaisuus, jossa maaseutumaisema perinteinen pihapiireineen sulautuu osaksi 1900-luvulta lähtien taajamoitunutta keskustaa. Alueen kiintopisteenä on kirkko ja pappilan seutu ympäristöineen. Multiantien läheisyyteen sijoittuvat kunnantalo, koulut ja seurojentalo sekä elokuvateatteri. Kirkon eteläpuolella sijaitsee funkkisrakennus Lottala vuodelta 1939.

VIMPELI

SUKSITIEN ASUTUS YMPÄRISTÖINEEN

Aluetyyppi

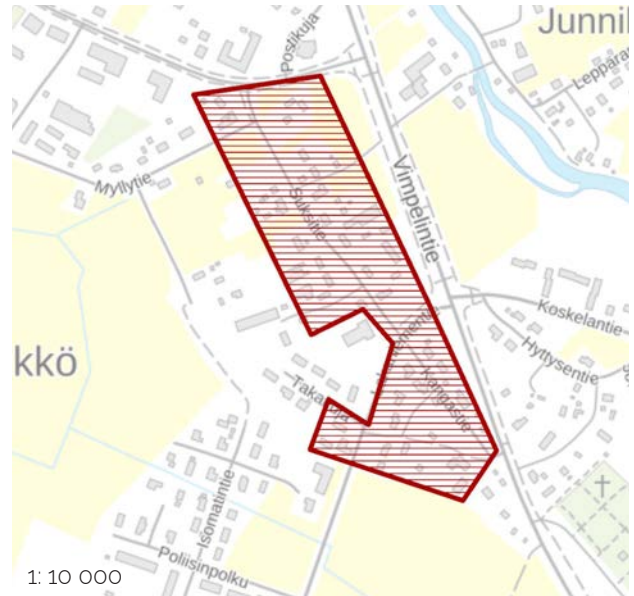
taajamaympäristö

Arvot

asutushistoriallinen, toimintahistoriallinen, teollisuushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Suksitien ympäristöön muodostuu paikkakunnan elinkeino- ja asutushistoriaa sekä pohjalaista talonpoikaisrakentamista ilmentävä, historiallisesti kerroksisen alue.

ÄHTÄRI

LAHDENSUU

Aluetyyppi

loma-asutus, järvimaisema

Arvot

asutushistoriallinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Lahdensuun loma-asunto on rakennettu Ouluveteen työntyvän niemen luoteisrannalle. Huvilan kaakkoispuolella nousee jyrkästi metsäinen Mustikkavuori pururatoineen ja ulkoilualueineen. Huvilarakennus on vuonna 1937 valmistunut, lyhytnurkkainen hirsirunko/rankarakennus. Julkisivujen punaista rimalaudoitusta elävöittävät pääosin kahdeksanruutuiset ikkunat sekä vihreät ikkuna- ja ovipuitteet. Länsipäädyssä on iso nelijakoinen ikkuna, jossa on lasiovi. Huvilan harjakatto on saumattua peltiä. Kokonaisuuteen kuuluu myös kaksi vuotta myöhemmin rakennettu ulkorakennus, jonka julkisivumateriaalit ja väriytyy noudattavat päärakennuksen tyyliä.

alue, jonka kaakkoispuolella nousee jyrkästi metsäinen Mustikkavuori pururatoineen ja ulkoilualueineen. Tanssilava ravintolatiloinen on rakennusajankohdalleen tyypillinen, puurunkoinen ja perusmalliltaan ympyräpohjainen huvirakennus, joka on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Katteena on hakasaumapeltikate. Tanssilavan rakentaminen aloitettiin 1954. Mustikkavuoren lavalla pidettiin tansseja 1980-luvulle asti. Lavan omistaa nykyään Ähtäri Urheilijat ry ja kesän lavatanssit Mustikkavuorella ovat jatkuneet jälleen vuodesta 2019.

ÄHTÄRI

MUSTIKKAVUOREN TANSSILAVA

Aluetyyppi

ulkoilualue lähellä taajamaa.

Arvot

sivistyshistoriallinen (huvirakennukset), rakennustekninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu

Tanssilava sijaitsee Ouluveteen työntyvän niemen luoteisrannalla. Tanssilava on rakennettu aivan rantaan. Lavan itäpuolella on sorapintainen pysäköinti-

ÄHTÄRI ÄHTÄRIN KESKUSTA

Aluetyyppi

kaupunkiympäristö

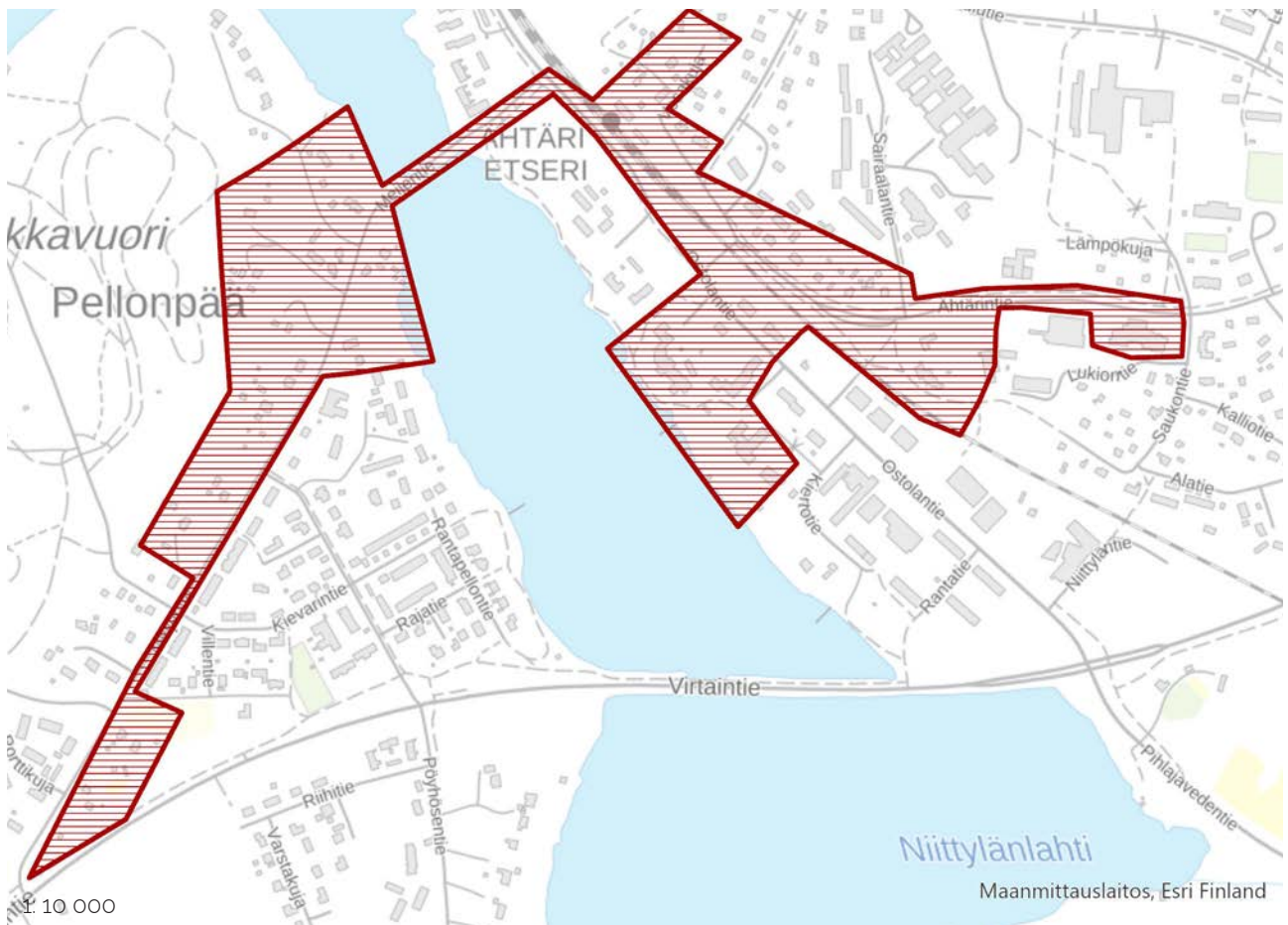
Arvot

asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu

Ähtärin keskusta Oulunveden rantamalla muodostaa omakeimaisen kulttuuriympäristön vanhoine liikekeskuksineen, asemakyläineen ja huviloineen. Alue sijoittuu Niittylänlahden ylittävän Meijerintien vanhan kivisillan molemmin puolin. Idässä asemansedulle,

Ostolan- ja Ähtärintien varteen sekä lännessä Mustikkavuoren alueella. Ostolan-/Ähtärintien alueelle sijoittuu vanha liikekeskusta, kunnantalo 1950-luvulta ja vanha yhteiskoulu 1930-luvulta. Lisäksi rannassa on säilynyt vanha pappilan pihapiiri. Aseman ja sitä ympäröivän puiston koillispuolelle ja Ähtärintien varteen sijoittuu pieni asemakylä asuin- ja liikerakennuksineen. Meijeritien varressa on säilynyt näyttäviä puuhuviloita ja muita edustavia asuinrakennuksia eri aikakausilta.

KAUHAJOKI, SEINÄJOKI, ISOKYRÖ, KURIKKA JA ILMAJOKI KYRÖNKANKAANTIE

Aluetyyppi

tie

Arvot

historiallinen, asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu

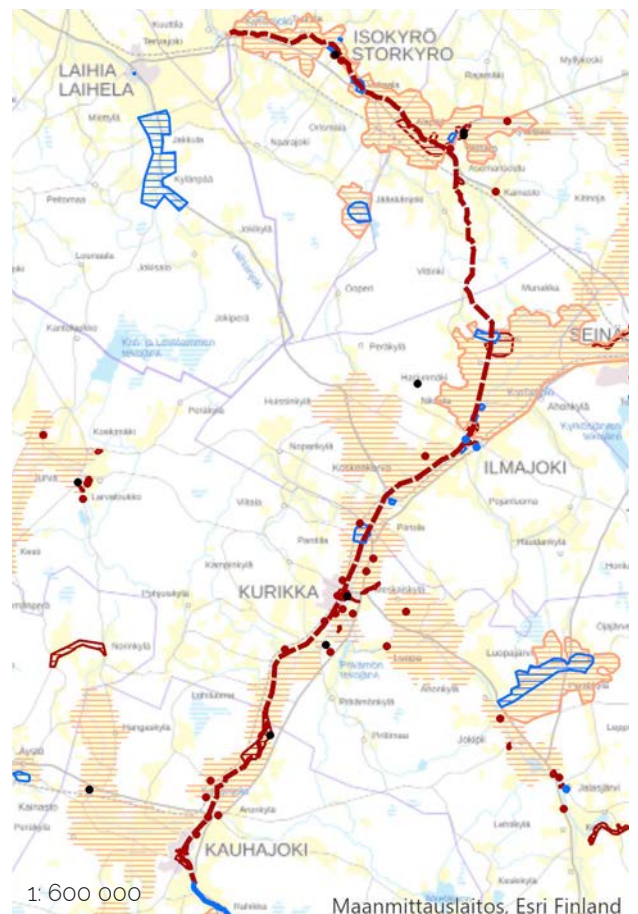
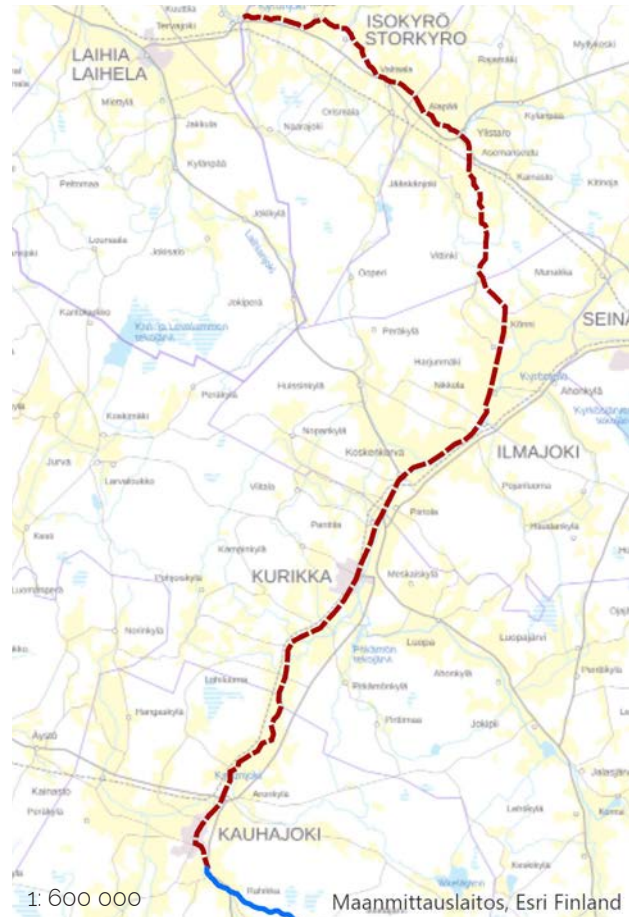
Etelä-Pohjanmaalla ja Satakunnassa Kyrönkankaantienä, Pirkanmaalla Hämeenkankaantienä sekä Pohjanmaalla Pohjankankaantienä tunnettu tie on yksi Suomen keskiaikaisista pääteistä ja ainoa kesäaikaan kuljettavissa ollut reitti Satakunnasta ja Hämeestä Pohjanmaalle 1700-1800-luvun vaihteeseen saakka. Tie on muodostanut yhdessä Ylisen Viipurintien kanssa lyhimmän reitin Pohjanmaalta Viipuriin.

Satakunnan keskiaikainen runkotiestä erkani kolme haaraa, joista Hämeen- ja Kyrönkankaantie johti Pohjanmaalle ja sen hallinnolliseen keskukseen Korsiholman linnaan. Tie oli käytössä etupäässä kesäisin, talvella käytettiin vesistöihin tukeutuvaa talvitietä. Kyrönkankaan suvitie mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1459, raivattuna tienä Hämeenkankaan tie jo 1556. Tietä levennettiin ja parannettiin ratsu- ja postitienä ja se toimikin 1645-1675 postitienä Turusta pohjoiseen.

Porin ja Vaasan välistä maantietä parannettiin 1700- ja 1800-luvun vaihteessa, jonka jälkeen Kyrönkankaantie alkoi jäädä enemmän paikallistieksi. Myös Hämeen ja Pohjanmaan tieyhteydet lisääntyivät ja siirtyivät lähemmäksi asutusta, jolloin Hämeen- ja Pohjankankaan asumattomilla seuduilla kulkeva tieosuus jäi sivuun. Suuria asutuskeskuksia yhdistävät maantiet tulivat ajankohtaiseksi 1900-luvun puolivälissä. Maasto- ja pinnamuodostus eivät enää 1960-luvulla olleet määrääviä tekijöitä tienrakennuksessa. Uusi Tampere - Vaasa -tie sai pääosin uuden suoraviivaisen linjauksen, jolloin vanhemmat tiet jäivät paikallisiikenteen käyttöön.

Kyrönkankaantie jatkaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä Hämeenkankaan-Kyrönkankaantie tieosuutta maakunnallisesti arvokkaan tielinjauksena Kauhajoen taajaman eteläpuolelta Isonkyröön aina Pohjanmaan rajalle saakka. Vanha tie on säilyntänyt linjauksensa hyvin. Kapeahko ja Etelä-Pohjanmaan valtasuunta Kyrönjoea mukaileva historiallinen tielinjaus kulkee useiden arvokkaiden maisema-alueiden, vanhojen kuntakeskusten ja merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen läpi antaen matkajalle erinomaisen kuvan eteläpohjalaisen maiseman ja rakennetun ympäristön erityispiirteistä.

Tekstilainaukset www.rky.fi, Museovirasto

Liite 4. Etelä-Pohjanmaan erillislakikohteet

Etelä-Pohjanmaalla on kaavaehdotuksen laadinta hetkellä 56 erillislakikohdetta, jotka on suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta, asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta tai kirkkolaililla. Maakuntakaavassa on osoitettu näistä kohteista 21 kohdetta. Maakuntakaavassa ei ole osoitettu niitä erillislakikohteita, jotka sijoittuvat valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY2009) alueille. Maakuntakaavassa osoitetut erillislakikohteet on luettelointi Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo -asiakirjassa.

Kohteen nimi	Kunta
Nelimarkan huvila	Alajärvi
Niittytupa ja lato	Alajärvi
Villa Väinölä	Alajärvi
Alajärven kirkko	Alajärvi
Lehtimäen kirkko	Alajärvi
Alavuden kirkko	Alavus
Alavuden rautatieasema-alue	Alavus
Töysän kirkko	Alavus
Evijärven kirkko	Evijärvi
Heinolan tilan rakennukset	Evijärvi
Ilmajoen kirkko	Ilmajoki
Vanha Loukasmäki	Ilmajoki
Yli-Lauroselan talo	Ilmajoki
Isojoen kirkko	Isojoki
Entinen pankkirakennus	Isokyrö
Isonkyrön uusi kirkko	Isokyrö
Isonkyrön vanha kirkko	Isokyrö
Pitkä-Perttilän talo	Isokyrö
Karjjoen kirkko	Karjajoki
Kainaston vanha koulurakennus	Kauhajoki
Nummijärven kirkko	Kauhajoki
Toikan tilan rakennukset	Kauhajoki
Alahärmän kirkko	Kauhava
Kortesjärven kirkko	Kauhava
Orrenmaan pohjalaistalo ja aittarakennukset	Kauhava
Ylihärmän kirkko	Kauhava
Alvar Aallon synnyinkoti	Kuortane
Ylisen tilan päärakennus	Kuortane
Kuortaneen kirkko ja siunauskappeli	Kuortane
Jalasjärven kirkko	Kurikka
Jalasjärven vanha seurakuntatalo	Kurikka
Jurvan kirkko	Kurikka

Kurikan kirkko ja kellotapuli	Kurikka
Syytinkitalo (Mäntylä)	Kurikka
Lappajärven kirkko	Lappajärvi
Lapuan tuomiokirkko	Lapua
Aalto keskus	Seinäjoki
Björkenheimintien rautabetonisilta myllyrakenteineen	Seinäjoki
Entisen suojeluskuntapiirin esikuntarakennukset	Seinäjoki
Kriikun mylly	Seinäjoki
Lakeuden Ristin kirkko	Seinäjoki
Marttilan koulu	Seinäjoki
Nurmon kirkko	Seinäjoki
Peräseinäjoen kirkko	Seinäjoki
Rantola	Seinäjoki
Seinäjoen rautatierakennuksia	Seinäjoki
Törnävän kirkko	Seinäjoki
Valtion viljavarasto, Seinäjoen varasto	Seinäjoki
Ylistaron kirkko	Seinäjoki
Soinin kirkko	Soini
Vimpelin kirkko	Vimpeli
Teuvan kirkko	Teuva
Inhan ruukinkartano ja pihapiiri	Ahtäri
Myllymäen rautatieasema	Ähtäri
Tuomarniemen metsäoppilaitos	Ähtäri
Vääräkosken puuhiomo ja kartonkitehdas	Ahtäri

www.eplitto.fi

Kampusranta 9 C / PL 109 / 60101 Seinäjoki

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
Regional Council of South Ostrobothnia

MAAKUNTAKAAVA
**HUMISEN
LAKEUS**